

Bundel - Beeldvormende VV van 7 juni 2024

- 1 Opening
- 2 Governance/deelname in HVC (i.r.t. windmolens)
Bij de behandeling van dit agendapunt wordt een presentatie gegeven die enerzijds ingaat op de tijdlijn van de zoeklocatie windturbines Brielse Maasdijk en de door het waterschap genomen besluiten en anderzijds ingaat op de governance van HVC en de relatie met het waterschap. Bijgevoegde stukken dienen als achtergrondinformatie.
 - Memo Nysingh Invloed besluitvorming HVC
 - Brief besluit op Woo-verzoek
 - Bijlage 1 art. 5.1 en 5.2 Woo
 - Documenten behorend bij besluit WOO verzoek
 - 2012 Convenant realisatie windenergie stadsregio Rotterdam
 - 2016 Proces en aanpak duurzame energieproductie WSHD-locaties
 - 2016 bijlage 1 Juridische toets Pels Rijcken
 - 2016 bijlage 2 Roadmap samenwerking
 - 2016 bijlage 3 WSHD en HVC in breder perspectief
 - 2017 Pilot Windturbines Nissewaard
 - 2017 Bijlage 1 Memo Pilot Windturbines Nissewaard
 - 2018 Beleidsregel windturbines op of nabij primaire keringen
 - 2018 Bijlage 1 Beleidsregel Windturbines definitief (2)
 - 2018 Bijlage 2 Toelichtende tekst bij Keuraanpassing (2)
 - 2019 WSHD energieneutraal 2030
 - 2019 bijlage 1 Routekaart WSHD energieneutraal
 - 2021 Informatieve VV (dia 11)
 - 2024-06 Stand van zaken windpark Brielse Maasdijk gemeente Nissewaard
 - Actueel Overzicht schriftelijke vragen antwoorden versie 12 maart
- 3 Jaarverslag 2023 opvolging aanbevelingen rekenkamer
 - Memo eerste bespreking jaarverslag college over opvolging Aanbevelingen Rekenkamer frvz 240605
 - Jaarverslag 2023 voortgang opvolging aanbevelingen Rekenkamer
- 4 Sluiting

Memo

Van : Jan Hein Meijer en Stijn Pennings
Aan : WSHD / Bert Stoop
Datum : 14 mei 2024
Betreft : Invloed besluitvorming HVC
Referentie : 248620/JHM

Procedurele / Governance overwegingen

De vraag is in hoeverre WSHD via de Gemeenschappelijke Regeling slibverwerking (welke gemeenschappelijke regeling aandeelhouder is van HVC N.V.) invloed kan uitoefenen op besluitvorming van de directie / het bestuur van HVC.

In de gemeenschappelijke regeling is over de besluitvorming van het algemeen en dagelijks bestuur het volgende geregeld:

Algemeen bestuur

Artikel 7 Samenstelling

Het Algemeen bestuur bestaat uit evenveel leden als er Deelnemers zijn.
Iedere Deelnemer vaardigt uit zijn midden een vertegenwoordiger af naar het Algemeen bestuur en benoemt een plaatsvervanger voor die vertegenwoordiger.

Artikel 10 De Besluitvorming

Elk lid van het Algemeen bestuur heeft in de vergadering één stem. De besluiten worden genomen met gewone meerderheid van stemmen. Staken de stemmen, dan beslist de stem van de Voorzitter.

Dagelijks bestuur

Artikel 11 Samenstelling

1. Het Dagelijks bestuur bestaat uit drie (3) leden, waaronder de Voorzitter en de plaatsvervangend Voorzitter.
2. Het Dagelijks bestuur wordt gekozen door en uit het midden van een Algemeen bestuur.
3. Elk lid is afkomstig uit het midden van een andere Deelnemer.
4. Het lidmaatschap van het Dagelijks bestuur eindigt zodra een lid ophoudt lid te zijn van het Algemeen Bestuur.

Artikel 14 De Besluitvorming

1. Elk lid van het Dagelijks bestuur heeft in de vergadering één stem.

2. De besluiten worden genomen met gewone meerderheid van stemmen. Staken de stemmen, dan beslist de stem van de Voorzitter.

Het dagelijkse bestuur van de waterschap Hollandse Delta is één van de Deelnemers van de gemeenschappelijke regeling. Doordat besluiten zowel in het Algemeen bestuur als in het Dagelijks bestuur met gewone meerderheid van stemmen worden genomen, geldt dat het dagelijks bestuur van de waterschap Hollandse Delta zonder medewerking van andere Deelnemers geen rechtsgeldige besluiten kan nemen namens de gemeenschappelijke regeling. Dus: als de gemeenschappelijke regeling het besluit wil nemen om als aandeelhouder van HVC, de directie / het bestuur van HVC op te roepen om zich neer te leggen bij een besluit van de gemeenteraad van Nissewaard, dan zal – heel kort gezegd – de meerderheid van de Deelnemers in de gemeenschappelijke regeling daarvoor moeten zijn.

Indien en voor zover een dergelijk besluit door de gemeenschappelijke regeling zou worden genomen, is de vraag in hoeverre zij als aandeelhouder de besluitvorming van N.V. HVC kan beïnvloeden. Daarvoor zijn de statuten van N.V. HVC van belang.

Artikel 24.

1. Elk aandeel geeft recht op één stem. [...]
2. Alle besluiten worden genomen met volstreekte meerderheid van stemming, tenzij in de wet of in deze statuten een grotere meerderheid van stemmen is voorgeschreven. [...].

Als minderheidsaandeelhouder kan de Gemeenschappelijke regeling dus ook geen rechtsgeldige aandeelhoudersbesluiten nemen zonder medewerking van de andere aandeelhouders. En overigens kan een aandeelhoudersbesluit het bestuur van HVC niet dwingen om zich neer te leggen bij het besluit van de gemeenteraad van Nissewaard. Bij een N.V. is er namelijk alleen sprake van een algemeen instructierecht, als dat in de statuten is opgenomen (hetgeen in de statuten van HVC niet het geval is).

Feitelijk is er wel enige invloed. Het bestuur van HVC wordt benoemd door de Raad van Commissarissen. De algemene vergadering van aandeelhouders kan bij volstreekte meerderheid van de uitgebrachte stemmen (vertegenwoordigd door ten minste een derde van het geplaatste kapitaal) het vertrouwen in de Raad van Commissarissen opzeggen. Daarmee heeft de algemene vergadering indirecte invloed op de samenstelling van het bestuur. Het opzeggen van het vertrouwen in de RvC is echter thans niet aan de orde.

Inhoudelijke overwegingen

Het doen van een oproep aan het bestuur / de directie van HVC om zich neer te leggen bij het standpunt van de gemeenteraad van de gemeente Nissewaard, zou op inhoudelijke gronden – op zijn zachtst gezegd – bijzonder merkwaardig zijn:

i)

De gemeente Nissewaard heeft een bestuursovereenkomst gesloten met de provincie Zuid-Holland met daarin opgenomen een inspanningsverplichting voor de gemeente om uiterlijk in 2025 ten minste 18 Mw aan windenergie op de locatie Brielse Maasdijk te realiseren; dat is – kort gezegd – de reden dat de provincie haar bevoegdheid om in een dergelijke situatie te besluiten op een aanvraag om omgevingsvergunning, heeft overgedragen aan de gemeente Nissewaard. Als

de gemeente in deze inspanningsverplichting niet voorziet, haalt de provincie deze bevoegdheid weer bij haar terug (zo heeft de provincie in feite ook al laten weten). Alsdan zal HVC de aanvraag voor de realisatie van 5 windturbines op de Brielse Maasdijk indienen bij de provincie.

ii)

De gemeente Nissewaard heeft met HVC een anterieure overeenkomst gesloten, waarin – kort gezegd – de kosten voor de hele procedure (voor het verkrijgen van de omgevingsvergunning voor de realisatie van de windturbines) op HVC worden verhaald, en waarin óók een inspanningsverplichting voor de gemeente Nissewaard is vastgelegd om ter plaatse van de Brielse Dijk een windpark van minimaal 18 Mw te realiseren. Als de gemeenteraad de daarvoor noodzakelijk verklaring van geen bedenkingen (vvgb) weigert (en daarmee de door HVC aangevraagde omgevingsvergunning wordt geweigerd), komen die 18 Mw er niet, simpelweg omdat het realiseren van 3 in plaats van 5 windturbines niet uit kan.

iii)

In 2017 heeft de provincie in nauw overleg met de gemeenten in de Rotterdamse regio nieuwe locaties in de Provinciale omgevingsverordening aangewezen (als vervolg op het Nationaal Energieakkoord). Op verzoek van de gemeente Nissewaard is destijds de locatie Brielse Maasdijk opgenomen voor 6 windturbines met een vermogen van 18 Mw;

iv)

Het advocatenkantoor Pels Rijcken heeft een advies uitgebracht aan de provincie, waaruit – kort gezegd – volgt dat er geen ruimtelijk relevante redenen zijn om de vvgb te weigeren (dus, er zijn volgens Pels Rijcken geen dragende inhoudelijke redenen om de vvgb te weigeren);

v)

WSHD heeft zelf een zienswijze ingediend tegen de ontwerp-weigering vvgb, en daarin heel duidelijk aangegeven dat en waarom WSHD van oordeel is dat de gemeenteraad van Nissewaard wel de vvgb moet afgeven;

vi)

Het realiseren van voldoende duurzame energie (waarvan ook WSHD gebruik kan maken) is wel degelijk ook een taak van, onder meer, WSHD.

Om al deze voornoemde inhoudelijke redenen (waarvan de reden onder v) natuurlijk ook wel heel pregnant is), zou het zeer merkwaardig en nauwelijks voorstelbaar zijn als WSHD via de GR Slibverwerking als aandeelhouder, thans het bestuur van HVC zou oproepen om zich neer te leggen bij een besluit van de gemeenteraad van Nissewaard, ook als dat besluit een weigering van de vvgb inhoudt.

Een dergelijke oproep aan HVC, zonder tegelijkertijd aan HVC aan te bieden om de kosten voor de gedane investeringen te vergoeden en om de schade te vergoeden die HVC mogelijk lijdt door het mislopen van subsidie, zou naar onze mening ook behoorlijk politiek explosief zijn.

DATUM 28 mei 2024
UW BRIEF VAN 26 maart 2024
UW KENMERK
ONS KENMERK U2405308
INGEKOMEN NR.
ONDERWERP besluit op Woo-verzoek

CONTACTPERSOON
DOORKIESNUMMER 06
E-MAILADRES
AANTAL BIJLAGEN 3

waterschap
**Hollandse
Delta**

Per mail:

Geachte mevrouw

Op 26 maart 2024 ontvingen wij uw Woo-verzoek dat u per webformulier bij Waterschap Hollandse Delta indiende. Uw verzoek ziet op openbaarmaking van documenten ten aanzien van 'het beschikbaar stellen van het grondgebied, kadastraal bekend als de Brielse Maasdijk in de gemeente Nissewaard en in eigendom van Waterschap Hollandse Delta, aan HVC Landwind om windturbines op te realiseren'.

Verzoek

U verzoekt, ten aanzien van bovengenoemd onderwerp, om het volgende:

- alle schriftelijke correspondentie in de breedste zin, zijnde o.a. emails, Whatsapp- en SMS-berichten, brieven, verslaglegging, notulen, memo's en zulks nog meer tussen alle betrokkenen (ook zijdelings betrokkenen), verbandhoudende met de toestemmingverlening door u aan HVC/HVC Landwind om windturbines te mogen bouwen op de Brielse Maasdijk in Nissewaard;
- in deze correspondentie ook inbegrepen alle overeenkomsten, waaronder voorovereenkomsten, anterieure overeenkomsten, (ver) gunningen, waaruit de samenwerking tussen Waterschap Hollandse Delta en HVC/HVC Landwind blijkt en onder welke voorwaarden (inzichtelijk maken Pagina 2 Motiveer uw verzoek(max 2500 tekens) van baten en lasten en eventuele boeteclausules bij opzegging van eventuele overeenkomsten) plaatsing van windturbines op de Brielse Maasdijk door u wordt toegestaan;
- dit WOO-verzoek richt zich op de periode vanaf de dag dat HVC/HVC Landwind u voor het eerst heeft benaderd, in welke communicatievorm dan ook, om de Brielse Maasdijk in Nissewaard als optie te beschouwen voor plaatsing van windturbines, tot heden. Mocht u de initiërende partij zijn geweest in het contact met HVC/ HVC Landwind om de Brielse Maasdijk ter beschikking te stellen, dan beslaat de periode van dit verzoek het moment dat u voor het eerst contact opnam met HVC/HVC Landwind tot heden.

Op zaterdag 13 april heeft u, op verzoek, een prioritering toegestuurd waarin u heeft aangegeven welke documenten u met voorrang wenst te verkrijgen. Deze prioritering hebben wij per brief van 22 april 2024 bevestigd. U heeft het volgende geprioriteerd:

- van meest recent naar oudere stukken. In het bijzonder als eerste, schriftelijke/mondelinge overeenkomsten tussen HVC Landwind/HVC en het Waterschap waaruit blijkt wat de voorwaarden zijn voor de beschikbaarstelling van het grondgebied Brielse Maasdijk in Nissewaard om windturbines op te plaatsen;

Handelsweg 100
2988 DC Ridderkerk
Postadres Postbus 4103
2980 GC Ridderkerk
telefoon 088 974 30 00
internet www.wshd.nl
info@wshd.nl

- het inzichtelijk maken (met correspondentie) wat de overweging is geweest om niet aan te besteden en voor HVC te kiezen als partij met alleenrecht om de windturbines te mogen bouwen. Andere partijen zijn hierdoor buitengesloten om een aanbieding te doen;
- oorspronkelijke (intentie)overeenkomsten en anterieure overeenkomsten.

Beslissing

Wij besluiten om uw verzoek gedeeltelijk toe te wijzen en de gevraagde documenten gedeeltelijk openbaar te maken. Hieronder lichten wij ons besluit nader toe.

Overwegingen

Uitgangspunt van de Woo is dat er, in het belang van een goede en democratische bestuursvoering, voor degene die om informatie verzoekt, een recht op openbaarmaking van de informatie bestaat.

Artikel 1.1 Woo geeft het volgende aan: 'Eenieder heeft recht op toegang tot publieke informatie zonder daartoe een belang te hoeven stellen, behoudens bij deze wet gestelde beperkingen.'

In de Woo en de daarop rustende bepalingen wordt verstaan onder document: 'een door een orgaan, persoon of college opgemaakt of ontvangen schriftelijk stuk of ander geheel van vastgelegde gegevens dat naar zijn aard verband houdt met de publieke taak' (artikel 2.1 Woo). Het moet gaan om bestaande documenten die daadwerkelijk fysiek aanwezig zijn.

Er rust op een overheidsorgaan geen plicht om een document, zoals bijvoorbeeld een overzicht, aan te maken. Dit volgt uit de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State van 5 juni 2013, ECLI:NL:RVS:2013:CA2102.

Onder 'naar zijn aard verband houdt met de publieke taak' heeft een brede betekenis. Het gaat hier om documenten die direct of randvoorwaardelijk gerelateerd zijn aan het uitoefenen van publiek gezag of andere bestuurstaken.

Inventarisatie van de documenten

Op basis van uw verzoek zijn er 51 documenten aangetroffen die binnen de reikwijdte van uw verzoek vallen. Wij hebben bij deze inventarisatie het zaakstelsel doorzocht voor alle aanwezige documenten.

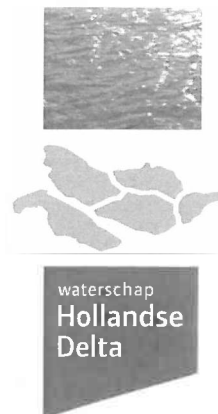
De documenten zijn individueel beoordeeld, en opgenomen in de inventarislijst in bijlage 1 onder vermelding van de uitzonderingsgronden. De inventarislijst vormt een integraal onderdeel van dit besluit.

Motivering

Allereerst wijzen wij u op het volgende. Op grond van artikel 4.1 lid 7 Woo, wordt een verzoek om informatie ingewilligd met inachtneming van het bepaalde in hoofdstuk 5.

Het recht op openbaarmaking op grond van de Woo dient uitsluitend het publieke belang van een goede en democratische bestuursvoering. Het komt iedere burger in gelijke mate toe. De Woo kent daarnaast ook geen beperkte openbaarmaking.

Dit betekent dat openbaarmaking van de gevraagde documenten uitsluitend aan u op grond van de Woo niet mogelijk is. Wanneer de betreffende documenten aan u verstrekt worden, moeten wij deze ook aan anderen verstrekken indien zij daarom verzoeken.

Daarom kan ten aanzien van de openbaarheid de bedoeling of belangen van de verzoeker niet worden meegenomen in de te verrichten belangenafweging. Bij de te verrichten belangenafweging worden dan ook betrokken het algemene belang bij openbaarmaking van de gevraagde informatie en de door de uitzonderingsgronden te beschermen belangen, maar niet het specifieke belang van de verzoeker.

Artikel 5.1 lid 1 van de Woo bevat absolute uitzonderingen. Het belang van openbaarheid moet te allen tijde wijken wanneer deze uitzonderingsgrond van toepassing is. Er wordt geen nadere belangenafweging gemaakt. Artikel 5.1 lid 2 van de Woo bevat relatieve uitzonderingen. Bij relatieve uitzonderingsgronden maakt het bestuursorgaan een afweging tussen het algemene belang van openbaarheid en de door de uitzondering te beschermen belangen. Een beroep op een uitzonderingsgrond moet onderbouwd zijn.

De door u gevraagde documenten zijn gedeeltelijk openbaar gemaakt vanwege deze uitzonderingsgrondgronden. Hieronder leest u de motivering.

Integrale beoordeling

Met betrekking tot openbaar maken/al dan niet met (gedeeltelijk) lakken/anonimiseren gaat de Afdeling uit van een integrale beoordeling per document. In een uitspraak van 31 januari 2018 (ECLI:NL:RVS:2018:314) betreffende intern beraad heeft de Afdeling gepreciseerd op welke wijze bestuursorganen moeten beoordelen of feiten en opvattingen dusdanig met elkaar zijn verweven dat geen verplichting tot openbaarmaking bestaat. Dit is bijvoorbeeld het geval na verwijdering van gegevens waarna er in het document geen leesbare of zelfstandige informatie meer te vinden is.

De beoordeling moet per zelfstandig onderdeel van een document worden gemaakt. Een bestuursorgaan hoeft dus niet langer binnen een zelfstandig onderdeel van een document per zin of zinsdeel te bepalen of sprake is van verwevenheid tussen opvattingen en feiten.

De Afdeling past deze manier van beoordelen breder toe en beoordeelt ook andere uitzonderingsgronden per zelfstandig onderdeel van een document (ECLI:NL:RVS:2018:715). Ook moet per document of onderdeel duidelijk zijn welke uitzonderingsgrond van toepassing is.

Buiten reikwijdte

U ontvangt alleen informatie binnen de reikwijdte van uw verzoek. In de door u opgevraagde documenten is informatie opgenomen die buiten de reikwijdte van uw verzoek valt, bijvoorbeeld omdat delen van documenten geen betrekking hebben op onderwerpen aangaande het Woo-verzoek. Ingevolge artikel 4.1 lid 4 van de Woo wordt deze informatie uit die documenten dan ook niet verstrekt. Wij hebben ervoor gekozen deze delen van de documenten aan te merken met de weigeringsgrond 'Buiten Reikwijdte' (BR).

Artikel 5.1 lid 2 sub b

Economische of financiële belangen

Openbaarmaking blijft achterwege voor zover het belang daarvan niet opweegt tegen de economische of financiële belangen van de Staat, de andere publiekrechtelijke lichamen of de in artikel 1a, onder c en d, bedoelde rechtspersonen. Deze uitzonderingsgrond heeft als doel te voorkomen dat het verstrekken van de gevraagde informatie tot financieel of economisch nadeel leidt voor het Waterschap. Dit kan zich voordoen wanneer het gaat om informatie die verband houdt met bijvoorbeeld grondtransacties, aanbesteding van publieke werken, of de invordering van belastingschulden. Als het gaat om op geld waardeerbare belangen van het Waterschap, kan openbaarmaking worden geweigerd.

Enkele documenten bevatten (financiële) gegevens over die tot financieel of economisch nadeel kunnen leiden. Het economische en financiële belang van het Waterschap of Nederlandse staat komt in dit geval een zwaarder gewicht toe dan het belang van openbaarheid, waardoor we deze (financiële) gegevens hebben geweigerd.

Artikel 5.1 lid 2 sub e

Eerbiediging persoonlijke levenssfeer

Verstreking van informatie blijft achterwege voor zover het belang daarvan niet opweegt tegen het belang dat de persoonlijke levenssfeer wordt geëerbiedigd.

Persoonsgegevens van derden

Ten aanzien van de persoonsgegevens zijn wij van oordeel dat het belang dat de persoonlijke levenssfeer wordt geëerbiedigd, zwaarder moet wegen dan het belang van openbaarheid. De namen van de belanghebbenden zijn niet relevant voor de bestuurlijke aangelegenheid waarop het Woo-verzoek ziet. Daarom zijn zowel de persoonsgegevens zoals namen en adressen, maar ook zinsdelen en woorden die eenvoudig indirect herleidbaar zijn tot een persoon of een groep personen verwijderd uit de documenten. Wij zijn van mening dat op deze wijze de persoonlijke levenssfeer van de belanghebbenden voldoende beschermd is om de documenten die onder de reikwijdte van dit Woo-verzoek vallen openbaar te maken.

Persoonsgegevens van ambtenaren

Voor zover het de namen van ambtenaren betreft is hierbij het volgende van belang. Weliswaar kan, waar het gaat om beroepshalve functioneren van ambtenaren, slechts in beperkte mate een beroep worden gedaan op het belang van eerbiediging van hun persoonlijke levenssfeer.

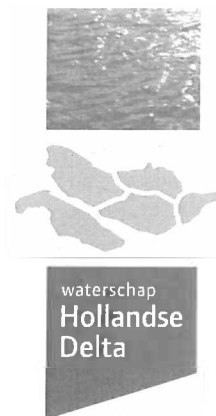
In de rechtspraak wordt aangenomen dat alleen de namen van ambtenaren die niet op grond van hun functie in de openbaarheid treden mogen worden verwijderd. Namen zijn immers persoonsgegevens en het belang van eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer kan zich tegen het openbaar maken daarvan verzetten. Daarbij is van belang dat het hier niet gaat om het opgeven van een naam aan een individuele burger die met een ambtenaar in contact treedt, maar om openbaarmaking van de naam in de zin van de Woo.

Voor zover het namen van ambtenaren en bestuurders betreft is het volgende van belang. Uit hoofde van hun functie treden bijvoorbeeld de functionaris gegevensbescherming, bestuursleden (mits in functie bestuurslid), heemraden, dijkgraaf en klachtencoördinator in de openbaarheid. De namen van deze personen zijn derhalve zichtbaar. Volgens ons weegt het belang van bescherming van de persoonlijke levenssfeer van de andere bij de aangelegenheid betrokken personen zwaarder dan het publieke belang van openbaarmaking van deze informatie. Hierdoor zijn persoonsgegevens van bij de aangelegenheid betrokken personen geweigerd.

Artikel 5.1 lid 2 sub f

Concurrentiegevoelige bedrijfs- en fabricagegegevens;

Wanneer er geen sprake is van vertrouwelijk aan de overheid verstrekte bedrijfs- of fabricagegegevens, is van belang of de bescherming van die gegevens zwaarder weegt dan het belang van openbaarheid. Dit kan het geval zijn bij informatie die betrekking heeft op het fabricageproces of de strategie van een onderneming. Deze uitzonderingsgrond kan ook van toepassing zijn op actuele offertes, aanbestedingen en andere concurrentiegevoelige gegevens. Bepaalde documenten bevatten gedeelde bedrijfs- en fabricagegegevens en/of gegevens van andere concurrentiegevoelige aard waarvan openbaarmaking zou leiden tot benadeling van de bij de aangelegenheid betrokken rechtspersoon.

Gelet hierop zijn wij van mening dat het belang van bescherming van concurrentiegevoelige bedrijfs- en fabricagegegevens zwaarder weegt dan het algemeen belang van openbaarmaking. We hebben er daarom voor gekozen om de (eventuele) participatiemogelijkheid, (jaarlijkse) vergoedingen en verwachte opbrengsten te weigeren van openbaarmaking.

Artikel 5.1 lid 2 sub i

Het goed functioneren van de Staat, andere publiekrechtelijke lichamen of bestuursorganen

Het openbaar maken van informatie blijft eveneens achterwege voor zover het belang daarvan niet opweegt tegen het belang van het goed functioneren van in dit geval de gemeente. Deze uitzonderingsgrond vormt een vangnet die ingezet kan worden indien het goed functioneren van de Staat in het geding komt (volgens de jurisprudentie) en er geen andere uitzondering van toepassing is, zoals intern beraad.

In meerdere documenten is voor deze uitzonderingsgrond gekozen omdat de geweigerde tekstdelen interne e-mailadressen van de gemeente, niet zijnde persoonsgegevens bevatten. Het openbaren van deze e-mailadressen zorgt voor mogelijke correspondentie via ongewenste kanalen waardoor het goed functioneren van de gemeente in het gedrang komt.

Voorts is bovengenoemde weigeringsgrond subsidiair gebruikt om de correspondentie tussen het Waterschap en haar huisadvocaat (gedeeltelijk) te weigeren. Voor het goed functioneren van het Waterschap is het essentieel dat zij vrijelijk en vertrouwelijk (proces)strategieën, dan wel haar procespositie kan bespreken met haar advocaat. Openbaarmaking van deze correspondentie zou inherent leiden tot een frustratie van het goed functioneren van het Waterschap.

Artikel 5.2 Lid 1 en 2; persoonlijke beleidsopvattingen

Een deel van uw verzoek ziet op documenten die zijn opgesteld ten behoeve van intern beraad. In deze documenten staan persoonlijke beleidsopvattingen van medewerkers van het Waterschap, alsook van de huisadvocaat van het Waterschap.

Persoonlijke beleidsopvattingen zijn ambtelijke adviezen, visies, standpunten en overwegingen voor intern overleg. De persoonlijke beleidsopvattingen in de betreffende documenten zijn in de meeste gevallen onherleidbaar verstrekt. Dit met het oog op een goede en democratische bestuursvoering. Het belang van openbaarmaking weegt in die gevallen zwaarder dan het belang van vrije uitwisseling van ideeën en gedachten van de medewerkers van het Waterschap.

In een deel van de documenten zijn persoonlijke beleidsopvattingen wel uitgezonderd van openbaarmaking omdat openbaarmaking van deze beleidsopvattingen de vrije uitwisseling van ideeën, gedachten, visies en processtrategieën belemmert. Voorgaande is onder andere van toepassing in die gevallen waar de gemeente juridisch advies ontvangt van een door haar geraadpleegde huisadvocaat. De adviezen van de door het Waterschap ingeschakelde advocaat zijn (deels) onleesbaar gemaakt, daar zij door de advocaat zijn opgesteld ten behoeve van intern beraad en derhalve grotendeels bestaan uit persoonlijke beleidsopvattingen. Daarbij kenmerkt de relatie tussen het Waterschap en de door haar ingeschakelde advocaat als vertrouwelijk.

Verder is het niet in het belang van een goede en democratische bestuursvoering dat deze persoonlijke beleidsopvattingen geopenbaard worden. Wij vinden dat geheimhouding in dit geval voorrang moet hebben boven het algemene belang van openbaarmaking omdat een zekere mate van veiligheid en vertrouwelijkheid noodzakelijk is om te kunnen komen tot een effectieve besluitvorming. De zinnen, woorden en alinea's in het document die zijn uitgezonderd van openbaarmaking op grond van de uitzonderingsgrond persoonlijke beleidsopvatting zijn voorzien van de aanduiding art. 5.2.1. Voor een nadere verwijzing naar de betreffende documenten kunt u de bijgevoegde inventarislijst raadplegen.

Wijze van openbaarmaking

De documenten, zoals vermeld op de inventarislijst, worden samen met dit besluit per mail verstuurd naar: [REDACTED]

Vragen?

Indien u over de inhoud van dit besluit vragen heeft kunt u contact opnemen met de in deze brief genoemde contactpersoon.

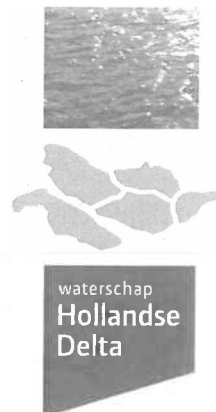
Met vriendelijke groet,
collega van dijkgraaf en heemraden,
namens dezen

ValidSigned door [REDACTED]
op 28-05-2024

[REDACTED]
hoofd afdeling Juridische en Facilitaire zaken

Bijlage(n)

- Inventarislijst
- Documenten behorend bij besluit
- Artikel 5.1 en 5.2 van de Woo

Bezwaar

Tegen dit besluit staat bezwaar open. U kunt binnen zes weken, na de dag waarop dit besluit is verzonden, een bezwaarschrift indienen bij:

Waterschap Hollandse Delta
afdeling Juridische en Facilitaire Zaken
Postbus 4103
2980 GC, RIDDERKERK

Met uw DigiD kunt u ook digitaal bezwaar indienen via de website van Waterschap Hollandse Delta:
<https://www.wshd.nl/bezwaar-maken-beslissing-waterschap>.

Het bezwaarschrift dient ten minste te bevatten;

- naam en adres van de indiener;
- datum;
- een omschrijving van het besluit waartegen het bezwaar is gericht;
- de gronden van het bezwaar;
- handtekening van de indiener.

Weet u niet zeker of u deze bezwaarschriftprocedure wilt volgen of wilt u met ons overleggen over een oplossing voor uw probleem? Neem dan contact met op met het secretariaat van Juridische Zaken van Waterschap Hollandse Delta via telefoonnummer 088 974 3000. Overleg zo nodig hoe u de tijdige indiening van het bezwaar veilig kunt stellen.

Artikel 5.1 uitzonderingen

1. Het openbaar maken van informatie ingevolge deze wet blijft achterwege voor zover dit:

- a. de eenheid van de Kroon in gevaar zou kunnen brengen;
- b. de veiligheid van de Staat zou kunnen schaden;
- c. bedrijfs- en fabricagegegevens betreft die door natuurlijke personen of rechtspersonen vertrouwelijk aan de overheid zijn meegedeeld;
- d. persoonsgegevens betreft als bedoeld in in paragraaf 3.1 onderscheidenlijk paragraaf 3.2 van de Uitvoeringswet Algemene verordening gegevensbescherming, tenzij de betrokkene uitdrukkelijk toestemming heeft gegeven voor de openbaarmaking van deze persoonsgegevens of deze persoonsgegevens kennelijk door de betrokkene openbaar zijn gemaakt;
- e. nummers betreft die dienen ter identificatie van personen die bij wet of algemene maatregel van bestuur zijn voorgeschreven als bedoeld in artikel 46 van de Uitvoeringswet Algemene verordening gegevensbescherming, tenzij de verstrekking kennelijk geen inbreuk op de levenssfeer maakt.

2. Het openbaar maken van informatie blijft eveneens achterwege voor zover het belang daarvan niet opweegt tegen de volgende belangen:

- a. de betrekkingen van Nederland met andere landen en staten en met internationale organisaties;
- b. de economische of financiële belangen van de Staat, andere publiekrechtelijke lichamen of bestuursorganen, in geval van milieu-informatie slechts voor zover de informatie betrekking heeft op handelingen met een vertrouwelijk karakter;
- c. de opsporing en vervolging van strafbare feiten;
- d. de inspectie, controle en toezicht door bestuursorganen;
- e. de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer;
- f. de bescherming van andere dan in het eerste lid, onderdeel c genoemde concurrentiegevoelige bedrijfs- en fabricagegegevens;
- g. de bescherming van het milieu waarop deze informatie betrekking heeft;
- h. de beveiliging van personen en bedrijven en het voorkomen van sabotage;
- i. het goed functioneren van de Staat, andere publiekrechtelijke lichamen of bestuursorganen.

3. Indien een verzoek tot openbaarmaking op een van de in het tweede lid genoemde gronden wordt afgewezen, bevat het besluit hiervoor een uitdrukkelijke motivering.

4. Openbaarmaking kan tijdelijk achterwege blijven, indien het belang van de geadresseerde van de informatie om als eerste kennis te nemen van de informatie dit kennelijk vereist. Het bestuursorgaan doet mededeling aan de verzoeker van de termijn waarbinnen de openbaarmaking alsnog zal geschieden.

5. In uitzonderlijke gevallen kan openbaarmaking van andere informatie dan milieu-informatie voorts achterwege blijven indien openbaarmaking onevenredige benadeling toebrengt aan een ander belang dan genoemd in het eerste of tweede lid en het algemeen belang van openbaarheid niet tegen deze benadeling opweegt. Het bestuursorgaan baseert een beslissing tot achterwege laten van de openbaarmaking van enige informatie op deze grond ten aanzien van dezelfde informatie niet tevens op een van de in het eerste of tweede lid genoemde gronden.

6. Het openbaar maken van informatie blijft in afwijking van het eerste lid, onderdeel c, in geval van milieu-informatie eveneens achterwege voor zover daardoor het in het eerste lid, onderdeel c, genoemde belang ernstig geschaad wordt en het algemeen belang van openbaarheid van informatie niet opweegt tegen deze schade.

7. Het eerste en tweede lid zijn niet van toepassing op milieu-informatie die betrekking heeft op emissies in het milieu

Artikel 5.2 persoonlijke beleidsopvattingen

- 1.** In geval van een verzoek om informatie uit documenten, opgesteld ten behoeve van intern beraad, wordt geen informatie verstrekt over daarin opgenomen persoonlijke beleidsopvattingen. Onder persoonlijke beleidsopvattingen worden verstaan ambtelijke adviezen, visies, standpunten en overwegingen ten behoeve van intern beraad, niet zijnde feiten, prognoses, beleidsalternatieven, de gevolgen van een bepaald beleidsalternatief of andere onderdelen met een overwegend objectief karakter.
- 2.** Het bestuursorgaan kan over persoonlijke beleidsopvattingen met het oog op een goede en democratische bestuursvoering informatie verstrekken in niet tot personen herleidbare vorm. Indien degene die deze opvattingen heeft geuit of zich erachter heeft gesteld, daarmee heeft ingestemd, kan de informatie in tot personen herleidbare vorm worden verstrekt.
- 3.** Onverminderd het eerste en tweede lid wordt uit documenten opgesteld ten behoeve van formele bestuurlijke besluitvorming door een minister, een commissaris van de Koning, Gedeputeerde Staten, een gedeputeerde, het college van burgemeester en wethouders, een burgemeester en een wethouder, informatie verstrekt over persoonlijke beleidsopvattingen in niet tot personen herleidbare vorm, tenzij het kunnen voeren van intern beraad onevenredig wordt geschaad.
- 4.** In afwijking van het eerste lid wordt bij milieu-informatie het belang van de bescherming van de persoonlijke beleidsopvattingen afgewogen tegen het belang van openbaarmaking. Informatie over persoonlijke beleidsopvattingen kan worden verstrekt in niet tot personen herleidbare vorm. Indien degene die deze opvattingen heeft geuit of zich erachter heeft gesteld, daarmee heeft ingestemd, kan de informatie in tot personen herleidbare vorm worden verstrekt.

1. FW informatieverzoek tbv overleg duurzame energie WSHD-HVC	4
2. Advies Duurzame energie WSHD-HVC	6
3. Advies HVC	7
4. Reactie [5.1.2.e] RE Overeenkomst WSHD - Windenergie Nissewaard	9
5. Fwd DH_Windenergie.pptx	14
6. DH_Windenergie	15
7. Re FW BMHO tekst in voorovereenkomst met gemeente Nissewaard	23
8. FW SOK WSHD - HVC addendum.docx	25
9. SOK WSHD - HVC addendum	26
10. RE Samenwerkingsovereenkomst HVC in relatie tot Didam	29
11. Concept Didam-publicatie inzake WSHDHVC [HOLLA-LEGAL. FID1957638]	31
12. 20230920 Didam-publicatie (concept)	32
13. Windmolens HVC	36
14. Bijlage Bijlage ontwikkellocaties 20-10-2020	37
15. Bijlage SOK WSHD - HVC addendum versie 20-10-2020	44
16. MEMO vraag Nissewaard over Brielse Maasdijk	46
17. Openbare stukken VV WSHD mbt windenergie HVC	48
18. SOK HVC	50
19. SOK WSHD - HVC addendum bijlage ontwikkellocaties (v02)	60
20. SOK WSHD - HVC addendum bijlage ontwikkellocaties	67
21. SOK WSHD - HVC addendum v12juli	74
22. Voorstel_13305 Verlenging SOK Opwekking Duurzame Energie 2020	77
23. RE Onderzoek & Advies	82
24. 20180629-energiestrategie v0.9	85
25. Factsheet Windenergie	108
26. Verkenning Windmolens WSHD	110
27. Windenergie	111
28. RE vervolgacties	115
29. Notitie tav aanbesteding	118

30. HVC windzonprojecten_advies_def	119
31. FW Notitie tav aanbesteding	123
32. RE Rapportage mogelijkheden duurzame energieproductie op terreinen van WSHD	124
33. RE Belafspraak	126
34. 20181212 Plan van Aanpak Windlocatie M Nissewaard V1.2	127
35. wind energie Nissewaard	144
36. Windmolens op dijken	146
37. concept verslag Overleg Hartelkering	148
38. Q en A Windmolen op dijk.docx	150
39. Q en A Windmolen op dijk	151
40. MEMO Anterieure overeenkomst Project Nissewaard	152
41. Anterieure overeenkomst	153
42. RE participatie windproject	159
43. FW FW participatie windproject	161
44. FW kadastrale gegevens windmolenlocaties	163
45. Percelen Hartel	166
46. Eigendomsinformatie Spijkenisse E 4493	169
47. FW RE FW participatie windproject	171
48. Agenda en stukken bestuurlijk overleg Nissewaard Hollandse Delta wi- ndturbines Br	175
49. 20190612 Agenda bestuurlijkoverleg Nissewaard Hollandse Delta WP Brilese Maasdij	176
50. 20190612 Geannoteerde agenda BO Nissewaard Hollandse Delta 13 juni	177
51. 20190612 Aangepast Raadsmemo voortgang windenergie commissie LO 19-06	181
52. FW Samenwerking WSHD - HVC windproject locatie Hartel-Oost	186
53. Memo aanbestedingsplicht Zuyderzon Almere B.V. februari 2018	188
54. FW informatieverzoek tbv overleg duurzame energie WSHD-HVC	191

55. 1512 Correspondentie Breda en Europa Decentraal rond verhuur van dakvlakken aanb	193
56. Verslag bestuurlijk overleg 13-06	200
57. 20190613 Verslag bestuurlijkoverleg Nissewaard Hollandse Delta WP Brielse Maasdi	201
58. RE Memo stavaza Windmolens Nissewaard voor PFO WK&D 29 oktober	207
59. Voorstel_13108.docx Verlenging en Uitbreiding Samenwerkingsovereenkomst Opwekking	209
60. Voorstel_13108	210
61. Fwd Voorstel_13108.docx Verlenging en Uitbreiding Samenwerkingsovereenkomst Opwe	214
62. SOK WSHD - HVC Duurzame Energie	215
63. SOK WSHD - HVC addendum v3	216
64. FW SOK WSHD - HVC Duurzame Energie	219
65. SOK WSHD - HVC addendum	220
66. RE Samenwerkingsovereenkomst Energie-opwekking WSHD - HVC addendum.docx	223
67. SOK WSHD - HVC addendum v20201019	225

From: "5.1.2.e"
Sent: Tue, 25 Sep 2018 15:02:09 +0200
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@wshd.nl>
Cc: "5.1.2.e" <5.1.2.e@wshd.nl>
Subject: FW: informatieverzoek tbv overleg duurzame energie WSHD-HVC
Attachments: 1512 Correspondentie Breda en Europa Decentraal rond verhuur van dakvlakken aanbestedingsplichtig.pdf

Hoi 5.1.2.e

In januari 2017 heeft WSHD een samenwerkingsovereenkomst getekend met HVC (zie http://roodkopmus/scripts/wsisa.dll/WService=ws_corsa/api/file?object_type=S&object_id=B1700800).

In deze overeenkomst zit een zekere vorm van exclusiviteit voor het ontwikkelen van nieuwe projecten.

De vraag van de portefeuillehouder is als volgt:

1. Kunnen wij één op één met HVC een samenwerking aangaan voor de realisatie van een windmolen op een van onze terreinen? (in het D&H voorstel is dit met ja beantwoord)
2. Kunnen wij één op één met een aanbieder anders dan HVC een samenwerking aangaan voor de realisatie van een windmolen op een van onze terreinen?
3. Indien nee, zijn we gebonden aan HVC of kunnen we in concurrentie een terrein openstellen voor een derde partij?

Nog een vraag van mij:

Wat gebeurt er als er een aanvraag komt van een bedrijf om een windmolen te plaatsen op een van onze terreinen?

Moeten we dat op grond van de samenwerkingsovereenkomst afwijzen?

In de juridische paragraaf van het voorstel staat:

Juridische en met name aanbestedingsrechtelijke aspecten t.a.v. de beoogde aanpak, samenwerking en vormen van betrokkenheid zijn zowel intern als extern (Pels Rijcken & Droogleevers Fortuijn advocaten en notarissen (Landsadvocaat) getoetst. Het uitgangspunt voor WSHD is samenwerking met HVC o.b.v. het retributiemodel (WSHD stelt grond ter beschikking middels verhuur c.q. opstalrecht) en in een eerder fase is al vastgesteld dat dit aanbestedingsrechtelijk gezien is toegestaan. Aanvullend is de samenwerkingsovereenkomst zowel intern als extern getoetst op de aspecten aanbestedingsrecht, mededingingsrecht en markt ik overheid. De samenwerkingsovereenkomst bevat geen bepalingen die in strijd zijn met genoemde wetgeving.

Het advies van Pels Rijcken heb ik nooit gezien, wel een ander advies dat daar mee te maken heeft (bijlage 1512). Mogelijk is het eerstgenoemde advies in bezit van 5.1.2.e

Alvast bedankt,

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e
Verzonden: vrijdag 20 mei 2016 10:02
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@wshd.nl>
Onderwerp: FW: informatieverzoek tbv overleg duurzame energie WSHD-HVC

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

5.1.2.e | afdeling Technologie en Beleid | Waterschap Hollandse Delta |

Van: 5.1.2.e [mailto:5.1.2.e@hvcgroep.nl]

Verzonden: woensdag 18 mei 2016 14:38

Aan: 5.1.2.e

CC: 5.1.2.e

Onderwerp: RE: informatieverzoek tbv overleg duurzame energie WSHD-HVC

Hoi 5.1.2.e ;

Zoals besproken staat de vraag uit bij een juridisch bureau (Landsadvocaat Pels Rijcken) om hier een kort begrijpelijk memo over op te stellen.

Ter informatie alvast een kort stukje over de verhuur van dakvlak door de gemeente Breda.

5.1.2.f

Tot zover alvast even een voorschot met informatie.

Ik zal de jurist vragen een datum op te geven waarop het document gereed is, dan kunnen we de genoemde meeting vlak daarna plannen.

We bellen vanmiddag nog even.

Grtz 5.1.2.e

From: "5.1.2.e"
Sent: Thu, 27 Sep 2018 10:54:47 +0200
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@wshd.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@wshd.nl>
Subject: Advies Duurzame energie WSHD-HVC
Attachments: Advies HVC.docx

Beste 5.1.2.e en 5.1.2.e

Bijgaand het advies op de gestelde vragen.

Kijk maar even of het allemaal duidelijk is verwoord en begrepen zodat je het maandag kunt gebruiken. Vragen staat vrij!

Hartelijke groet,

5.1.2.e

5.1.2.f

5.1.2.e | **waterschap Hollandse Delta**

Handelsweg 100, 2988 DC Ridderkerk | Postbus 4103, 2980 GC Ridderkerk

t 088 974 5.1.2.e / 06 5.1.2.e | **e** 5.1.2.e@wshd.nl | **i** www.wshd.nl | **Twitter** @hollandsedelta

Aanwezig in Ridderkerk op: 5.1.2.e

Van : 5.1.2.e
Aan : 5.1.2.e
Betreft : informatieverzoek overleg duurzame energie WSHD-HVC

Uitgaande van 'de' samenwerkingsovereenkomst uit 2016 met HVC N.V. (in het dossier is geen ondertekende versie voorhanden, info komt uit concept 0.5 31.10.2016), de volgende vragen:

1. Kunnen wij één op één met HVC een samenwerking aangaan voor de realisatie van een windmolen op een van onze terreinen? (in het D&H voorstel is dit met ja beantwoord)
2. Kunnen wij één op één met een aanbieder anders dan HVC een samenwerking aangaan voor de realisatie van een windmolen op een van onze terreinen?
3. Indien nee, zijn we gebonden aan HVC of kunnen we in concurrentie een terrein openstellen voor een derde partij?
4. Wat gebeurt er als er een aanvraag komt van een bedrijf om een windmolen te plaatsen op een van onze terreinen? Moeten we dat op grond van de samenwerkingsovereenkomst afwijzen?

Uitgangspunt

- samenwerking met HVC of derde op grond van het retributiemodel (WSHD stelt grond ter beschikking middels verhuur c.q. opstalrecht).
- HVC is een nutsbedrijf van en voor gemeenten en waterschappen (inbesteding)
- WSHD wordt bij verhuur c.q. recht van opstal geen eigenaar van windmolens/ zonnepanelen.

Ad 1 Kunnen wij één op één met HVC een samenwerking aangaan voor de realisatie van een windmolen op een van onze terreinen?

Het is aanbestedingsrechtelijk toegestaan om middels verhuur of het verlenen van een recht van opstal één op één een overeenkomst aan te gaan met HVC zolang WSHD:

- a) geen beslissende invloed heeft uitgeoefend op het ontwerp,
- b) alleen fungeert als verhuurder c.q. opstalgever
- c) geen invloed op aankoop en exploitatie windmolens en zonnepanelen
- d) geen vergaande eisen stelt

Wordt hieraan niet voldaan, dan is mogelijk sprake van een overeenkomst onder bezwarende titel en gelden de regels rondom een overheidsopdracht. Let er op dat het exploitaties risico bij de exploitant (HVC of een derde) blijft anders is mogelijk sprake van staatssteun. In het geval van HVC kom je er dan nog mee weg doordat bij HVC sprake is van een (vrijgestelde) situatie van inbesteding.

Ad 2 Kunnen wij één op één met een aanbieder anders dan HVC een samenwerking aangaan voor de realisatie van een windmolen op een van onze terreinen?

In eerste instantie luidt het antwoord: Ja. Voor derde partijen geldt aanbestedingsrechtelijk hetzelfde als hierboven Ad 1 vermeld. 5.2.1

De relatie met HVC geeft echter een contractuele beperking. In de Samenwerkingsovereenkomst (concept 0.5 graag ontvang ik nog het definitieve exemplaar) wordt met name in artikel 3 een bepaalde exclusiviteit aan HVC gegeven:

- i) Overweging p2 SOVK: "...overeenkomst met een derde geeft mogelijk een verhindering in de samenwerking met HVC, partijen dienen onverwijld met elkaar in overleg te treden..."
- ii) Art. 3 SOVK "...het project met de derde is niet geïdentificeerd als kansrijk duurzaam energieopwekkingsproject..."
- iii) Art 3 SOVK: de locatie die de derde huurt niet valt op de locaties die met voorrang ontwikkeld gaat worden – de lijst is een bijlage van de SOVK.
- iv) Art 3 SOVK Partijen respecteren elkaars initiatieven.

- v) Art 3 SOVK WSHD streeft ernaar dat HVC op het gebied van de ontwikkeling en realisatie van zonne-en windenergie op locaties van WSHD **waar mogelijk** de partner is van WSHD gedurende de duur van deze overeenkomst.

5.2.1

Ad 3 Indien nee, zijn we gebonden aan HVC of kunnen we in concurrentie een terrein openstellen voor een derde partij?

Een terrein openstellen in concurrentie is mogelijk zodra en indien a) het terrein niet staat vermeld op de lijst die als bijlage bij de overeenkomst is gehecht en b) HVC expliciet heeft aangegeven dat zij geen bezwaar heeft tegen openstelling in concurrentie.

Ad 4 Wat gebeurt er als er een aanvraag komt van een bedrijf om een windmolen te plaatsen op een van onze terreinen? Moeten we dat op grond van de samenwerkingsovereenkomst afwijzen?

Een aanvraag van een derde moet worden getoetst aan a) de lijst met locaties die als bijlage bij de overeenkomst is gehecht, b) expliciete toestemming dan wel geen bezwaar van HVC.

Conclusie:

5.2.1

From: "5.1.2.e"
Sent: Fri, 11 Jan 2019 16:39:14 +0100
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@wshd.nl>
Cc: "5.1.2.e" <5.1.2.e@wshd.nl>
Subject: Reactie 5.1.2.e RE: Overeenkomst WSHD - Windenergie Nissewaard

Hoi 5.1.2.e

5.2.1

5.2.1

5.2.1

WSHD kan zonder meer 'gunnen' aan HVC omdat daar sprake is van inbesteding. Daar kan Eneco niets aan veranderen.

5.2.1

5.2.1

Een expliciet genoemde exclusiviteit van HVC ten aanzien van andere – niet op de lijst geplaatste - gronden is alleen indirect uit de overeenkomst met HVC te halen. Het staat er niet letterlijk in.

Hopelijk heb ik het je zo wat duidelijker gemaakt. Anders hoor ik het wel.

Hartelijke groet,

5.1.2.e

5.1.2.e

5.1.2.e | waterschap Hollandse Delta

Handelsweg 100, 2988 DC Ridderkerk | Postbus 4103, 2980 GC Ridderkerk

t 088 974 5.1.2.e / 06 5.1.2.e | e 5.1.2.e@wshd.nl | i www.wshd.nl | Twitter @hollandsedelta

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@wshd.nl>

Verzonden: vrijdag 11 januari 2019 16:20

Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@wshd.nl>

CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@wshd.nl>

Onderwerp: RE: Overeenkomst WSHD - Windenergie Nissewaard

Hoi 5.1.2.e

In de tekst van de Roadmap wordt genoemd dat de SO specifiek gaat over locaties die binnen de samenwerking worden aangepakt. Dat zou inhouden dat de locatie Nissewaard (niet genoemd in de overeenkomst) er mogelijk buiten zou kunnen vallen.

5.2.1

Tijdslijn

HVC zet haar resources in om tot optimale verduurzaming van de WSHD locaties te komen. Hiervoor is een mandaat in de vorm van een samenwerkingsovereenkomst noodzakelijk. We zien de volgende stappen:

1. Positief besluit WSHD nader onderzoek samenwerking: juni/juli 2016
2. Concretiseren voorkeursprojecten, werkafspraken en bepalen voorkeurswijze WHSD wijze vorm financiële participatie. Parallel uitwerken samenwerkingsovereenkomst: augustus/september 2016.
3. Samenwerkingsovereenkomst: ondertekening voor eind september 2016
4. Start samenwerking en projectontwikkeling: 1 oktober 2016

De samenwerkingsovereenkomst onder punt drie geeft een wederzijds commitment. HVC committeert resources (budget en inzet mankracht), het WSHD geeft exclusiviteit aan de te ontwikkelen locaties. In de samenwerkingsovereenkomst zullen onder andere worden gepreciseerd:

- Locaties welke binnen de samenwerking worden aangepakt
- Termijn en binding exclusiviteit
- Voorwaarden verhuur locaties bij realisatie project (recht van opstal e.d.)
- Aansturing project (stuurgroep/werkgroep vanuit WSHD/HVC)
- Hoogte retributie, rendement bij financiële participatie in verschillende fasen (ontwikkeling, na vergunning, na financial close, na realisatie)

Groet, 5.1.2.e

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@wshd.nl>

Verzonden: vrijdag 11 januari 2019 16:06

Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@eneco.com>

CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@wshd.nl>

Onderwerp: Overeenkomst WSHD - Windenergie Nissewaard

Beste 5.1.2.e

Aangezien mijn collega vandaag niet aanwezig is antwoord ik je nog even voor het weekend.

5.1.2.e heeft doorgestuurd hetgeen openbaar is. De scan van de tweezijdig ondertekende overeenkomst met HVC is geen openbare informatie en is niet (zeker niet zonder toestemming van HVC) door te zenden. Je mag er echter van uitgaan dat de tekst van het concept niet afwijkt van de uiteindelijk ondertekende overeenkomst.

Andersom zou Eneco het ook niet waarderen als contractpartijen met Eneco gesloten overeenkomsten 1 op 1 doorsturen naar een derde in de markt.

Ik vertrouw er op je hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hartelijke groet,

5.1.2.e
5.1.2.e
5.1.2.e | waterschap Hollandse Delta
Handelsweg 100, 2988 DC Ridderkerk | Postbus 4103, 2980 GC Ridderkerk
t 088 974 5.1.2.e / 06 5.1.2.e | e 5.1.2.e@wshd.nl | i www.wshd.nl | Twitter @hollandsedelta

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@eneco.com>

Verzonden: vrijdag 11 januari 2019 15:58

Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@wshd.nl>

CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@wshd.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@wshd.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@wshd.nl>

Onderwerp: RE: Windenergie Nissewaard

Hallo 5.1.2.e

Dank voor het doorsturen. Ik was in de veronderstelling dat ook de feitelijk gesloten samenwerking doorgestuurd zou worden. Wil je zo vriendelijk zijn om mij die te doen toekomst?

Alvast bedankt voor de moeite en fijn weekend gewenst.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

**Welkom in de
nieuwe wereld.**

Bedrijfsonderdeel

Solar & Wind

5.1.2.e

[@eneco.com](mailto:5.1.2.e@eneco.com)

06 – 5.1.2.e

Postbus 19020

3001 BA Rotterdam

www.eneco.nl

Dit e-mailbericht is bestemd voor de geadresseerde(n) en kan vertrouwelijk zijn. Gebruik door anderen dan de geadresseerde(n) is verboden. Als dit bericht niet voor u bestemd is, wordt u vriendelijk verzocht dit aan de afzender te melden en het bericht te vernietigen. Eneco B.V. staat geregistreerd bij de Kamer van Koophandel onder nummer 24433142.

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@wshd.nl>

Verzonden: vrijdag 11 januari 2019 12:06

Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@eneco.com>

CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@wshd.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@wshd.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@wshd.nl>

Onderwerp: Windenergie Nissewaard

Hallo 5.1.2.e

Gisteren, donderdag 10 januari is het gesprek met Heemraad Sas over de keuze voor HVC voor het ontwikkelen van windenergie op de Hartelkering Oost in Spijkenisse geweest. Daarin heb je gevraagd om nader inzicht te krijgen in de besluitvorming over de samenwerking tussen WSHD en HVC.

In de openbare VV vergadering op 24 november 2016 is het bijgevoegde voorstel over de samenwerking besproken. Daarbij is ook het juridisch advies over de 'inbesteding' van Pels Rijcken aan de orde gekomen. Dit is bij het stuk gevoegd.

Ik hoop je hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e
Waterschap Hollandse Delta
Bestuurlijk Juridische Zaken
088 – 974 5.1.2.e

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@eneco.com>

Verzonden: vrijdag 21 december 2018 9:59

Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@wshd.nl>

Onderwerp: RE: Globale planning

Hallo 5.1.2.e

In navolging op ons overleg woensdag het volgende. Jij hebt aangegeven begin januari een overleg met Cock Sas te organiseren. Onderwerp van dit gesprek is de keuze van het Waterschap voor een wind ontwikkelaar op de Landtong bij Spijkenisse. Tijdens het gesprek kwam ook de combinatie met zon naar voren. Voor Eneco is dit heel interessant. Wij realiseren momenteel diverse zonne parken. Bijvoorbeeld op Ameland, waarbij Eneco het 1^e in samenwerking met de omgeving ontwikkelde en geëxploiteerde zonnepark heeft gerealiseerd. Daarnaast zijn wij ervan overtuigd dat Eneco een goede partner voor dit project is. Het betreft namelijk een technisch complexe locatie op een Landtong. Eneco heeft windpark ontwikkeld en gerealiseerd op de Landtong Rozenburg bij Rotterdam en de Pier van Oterdum in Delfzijl. De opgedane ervaring in deze projecten lijkt bruikbaar voor de Landtong bij Spijkenisse. Daarnaast is het belangrijk om de omgeving op een goede manier te betrekken, zeker in deze omgeving. Eneco werkt met een community engagement beleid waarbij een belangrijke rol voor de omgeving is weggelegd. Graag licht ik dit tijdens ons gesprek nog verder toe.

Wat mij betreft zou dinsdag 8 januari in de middag goed passen. Lukt dit voor jullie? Mocht dit niet passen, kun je dan enkele data geven die voor jullie mogelijk zijn?

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

**Welkom in de
nieuwe wereld.**

Bedrijfsonderdeel

Solar & Wind

5.1.2.e [@eneco.com](mailto:5.1.2.e@eneco.com)

06 – 5.1.2.e

Postbus 19020

3001 BA Rotterdam

www.eneco.nl

Dit e-mailbericht is bestemd voor de geadresseerde(n) en kan vertrouwelijk zijn. Gebruik door anderen dan de geadresseerde(n) is verboden. Als dit bericht niet voor u bestemd is, wordt u vriendelijk verzocht dit aan de afzender te melden en het bericht te vernietigen.

Eneco B.V. staat geregistreerd bij de Kamer van Koophandel onder nummer 24433142.

From: "5.1.2.e"
Sent: Thu, 23 May 2019 08:16:30 +0200
To: "Leo Stehouwer" <5.1.2.e@wshd.nl>
Cc: "5.1.2.e" <5.1.2.e@wshd.nl>
Subject: Fwd: DH_Windenergie.pptx
Attachments: DH_Windenergie.pptx

Beste Leo,

Hierbij de presentatie windmolens voor de D&H vergadering van a.s. dinsdag. Eventuele opmerkingen neem ik mee in de definitieve versie.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

waterschap
**Hollandse
Delta**

Stand van zaken windenergie

5.1.2.e

5.1.2.e

-

5.1.2.e

5.1.2.e

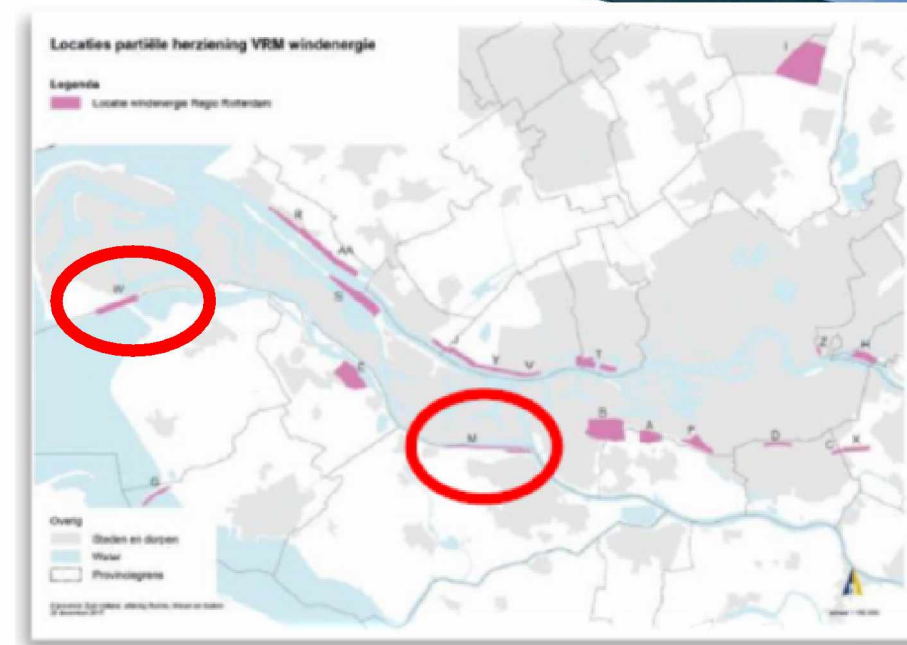
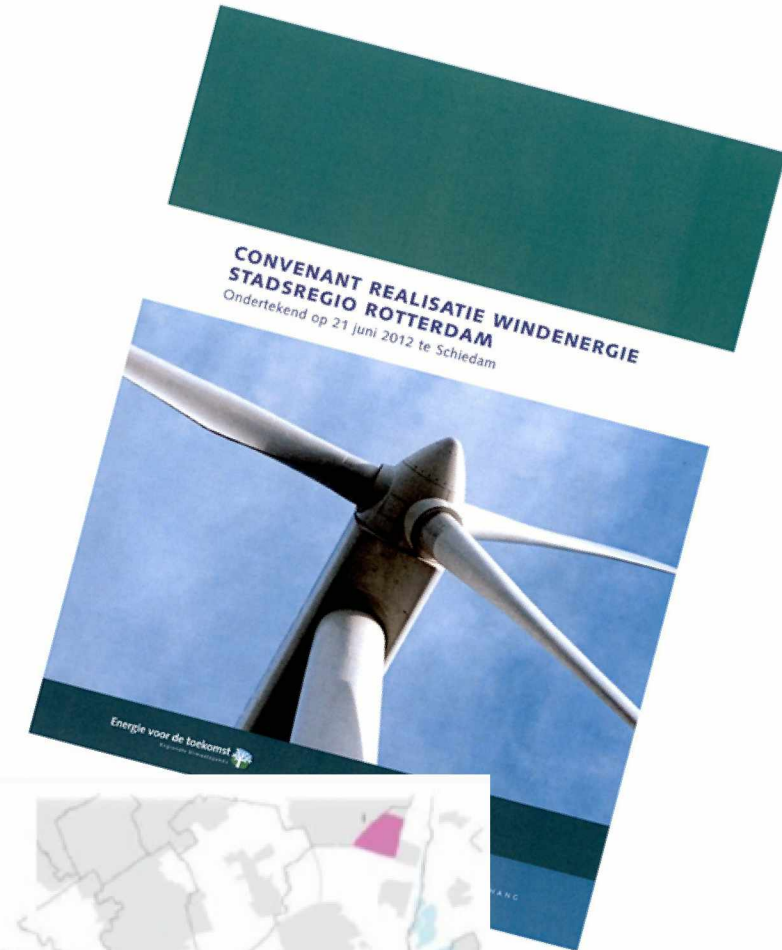
-

Aanleiding

1. Provincie: Visie Ruimte en Mobiliteit (VRM)
Per 1 april 2019 vervangen door Omgevingsvisie en Omgevingsverordening.

- Convenant realisatie windenergie:
gemeenten Nissewaard, Westvoorne, ...

2. Waterschap
 - Routekaart Energieneutraal 2030
 - Kaders windenergie op keringen
 - Samenwerking met HVC

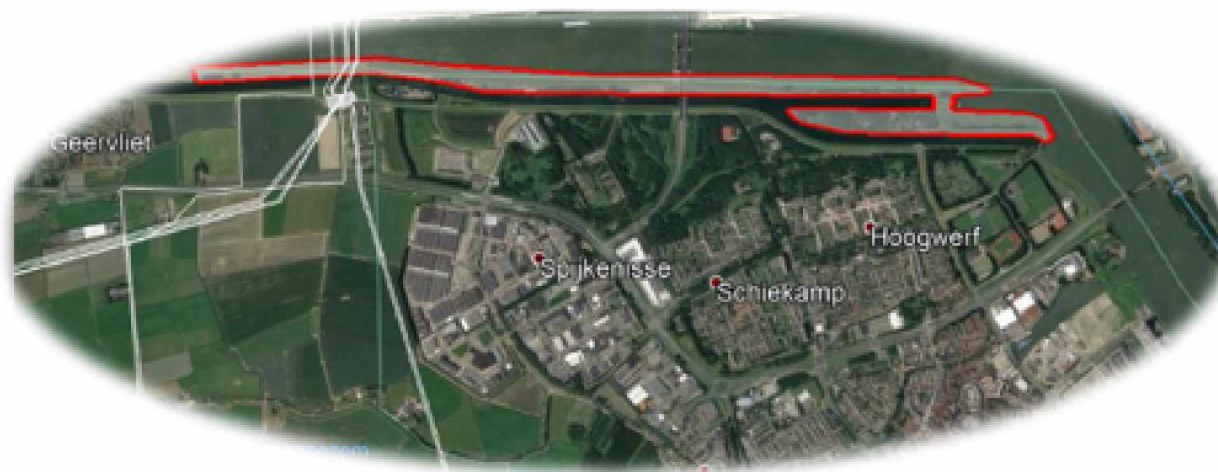
Project Hartel-Oost (Nissewaard)

- Geplande capaciteit VRM: 18 MW
- Locatie: waterkering WSHD
- Status: studie naar technische haalbaarheid gestart

Planning Hartel-Oost (Nissewaard)

▪ Aanwijzing HVC	jan-19
▪ Studie technische haalbaarheid (HVC-Arcadis)	Q2 2019
▪ Bestuurlijk overleg	juni 2019
▪ Communicatie naar burgers	juli 2019
▪ MER - Vergunningen etc.	2020
▪ Design/construction	2021/2022
▪ Ingebruikname windmolens	eind 2022

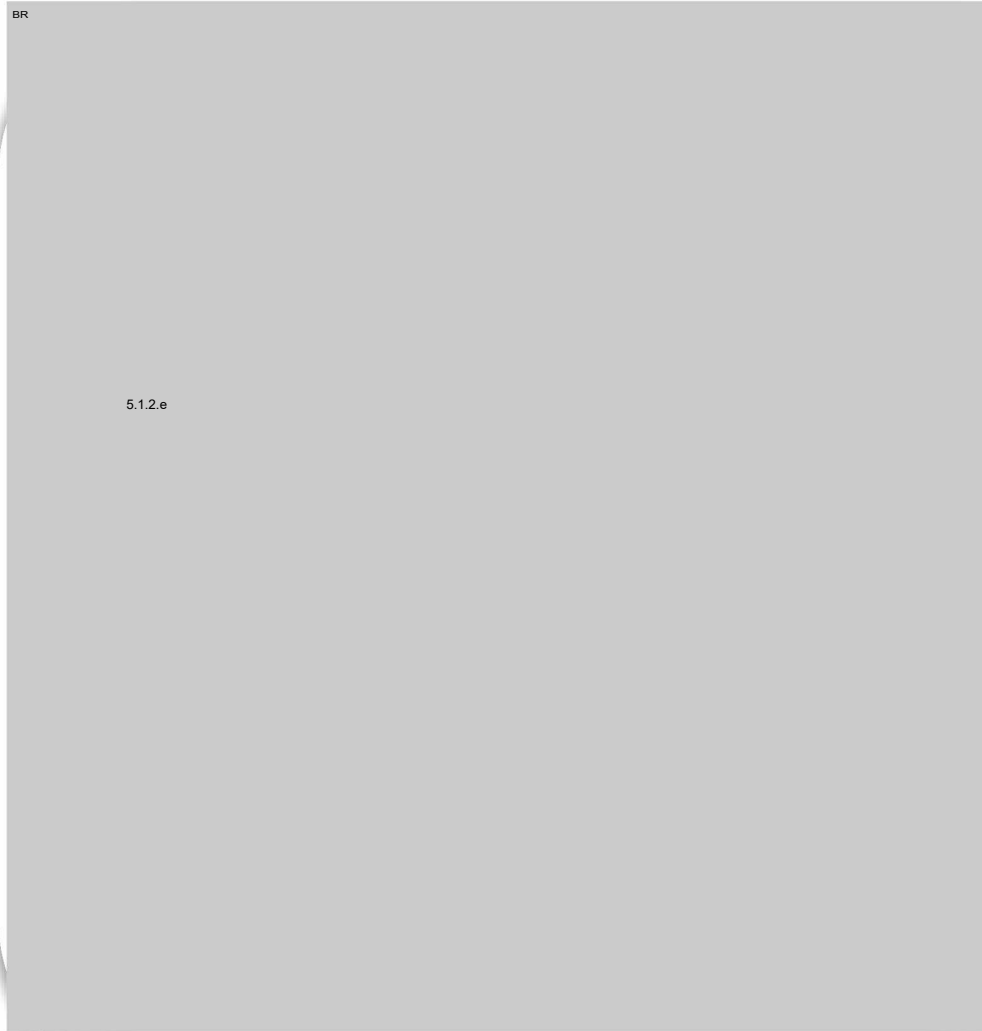
Verschillende rollen

Gemeente	Waterschap	HVC
Doelstelling 18 MW	Stelt grond beschikbaar (Recht van Opstal)	Ontwikkelaar
Convenant met provincie	Heeft HVC aangewezen als ontwikkelaar (ogv Samenwerkings-overeenkomst)	Verzorgt: - Haalbaarheidsstudie - Design - construct - Burgerparticipatie >25%
Coördinerend Bevoegd Gezag	Bewaakt veiligheid waterkering	- Vraagt vergunning aan
Communicatie naar burgers		- Communicatie naar burgers

Bespreekpunten college

- Wie treedt op als bestuurlijk aanspreekpunt namens WSHD?
- Hoe wil uw college geïnformeerd worden over de voortgang?
- Welke aandachtspunten wilt u meegeven?

Project 2. Noordzeeboulevard (Westvoorne)

From: "5.1.2.e"
Sent: Wed, 22 Jan 2020 11:34:08 +0100
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@wshd.nl>
Subject: Re: FW: BMHO tekst in voorovereenkomst met gemeente Nissewaard

Hoi 5.1.2.e

5.1.2.e werkt sinds 1 januari niet meer bij WSHD. Dit is een overeenkomst tussen HVC en de gemeente Nissewaard, volgens mij hoeven wij hier niet veel van vinden? Ik vraag me alleen af naar welke overeenkomst wordt er verwezen? De intentieovereenkomst?

Er moet ten aanzien van deze locatie nog wel een nadere overeenkomst worden gesloten met HVC. Waarin we ook prijsafspraken moeten maken. Hiervoor moet contact gelegd worden met grondzaken.

Gr.

5.1.2.e

Verzonden vanuit [Workspace ONE Boxer](#)

Op 17 januari 2020 om 14:22:59 CET schreef 5.1.2.e <5.1.2.e@wshd.nl>::

Hallo 5.1.2.e 5.1.2.e

Ben ik bij jullie aan het juiste adres voor deze vraag?

Voor het windmolenproject Nissewaard Hartel-oost gaat HVC een anterieure overeenkomst opstellen met de gemeente.

In de onderstaande mail zijn een paar tekstregels opgenomen (onderdeel van de overwegingen) waarin de relatie HVC – waterschap wordt toegelicht en waarin wordt toegelicht dat HVC over de locatie kan beschikken.

Kun je aangeven of WSHD in kan stemmen met het zo op te schrijven tekstgedeelte?
De concept tekst van het hele stuk is bijgevoegd.

Met vriendelijke groet, 5.1.2.e

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@hvcgroep.nl>

Verzonden: donderdag 16 januari 2020 15:06

Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@wshd.nl>

Onderwerp: BMHO tekst in voorovereenkomst met gemeente Nissewaard

5.1.2.e

Even de volgende vraag.

In de overwegingen van een overeenkomst die we aan het sluiten zijn met de gemeente is het volgende opgenomen:

- Waterschap Hollandse Delta is eigenaar van de voorgestane projectlocatie Hartel-Oost zoals weergegeven op de tekening in bijlage @;
- Waterschap Hollandse Delta zich gecommitteerd heeft aan een aantal nationale en sectorale afspraken in het kader van de energietransitie;

- Waterschap Hollandse Delta en HVC een overeenkomst hebben gesloten op grond waarvan HVC het project Hartel-Oost zelfstandig kan ontwikkelen met uitsluiting van andere partijen en daarom HVC in het kader van deze overeenkomst fungeert als 'de Ontwikkelaar';

We achten iets van die strekking in de overwegingen nodig omdat aannemelijk moet zijn dat HVC over locatie kan beschikken. We willen niet dat de bestaande overeenkomst tussen WSHD en HVC onderdeel uit gaat maken van de voorovereenkomst. De zinsneden hierboven zijn een goed alternatief. Kun je aangeven of WSHD in kan stemmen met het zo op te schrijven dan wel wat je anders zou willen?

De volledige overeenkomst is nog onderhanden, BR

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

5.1.2.e

+3188 5.1.2.e | +316 5.1.2.e

Postbus 9199, 1800 GD Alkmaar
hvcgroep.nl • KVK 37061260

[webshop](#) - [kringloopenergie](#)

Deze e-mail en eventuele bijgevoegde bestanden zijn vertrouwelijk en uitsluitend bedoeld voor de geadresseerde. Deze tekst bevestigt tevens dat deze e-mail is gecontroleerd op de aanwezigheid van computervirussen.

This e-mail and any attached files are confidential and intended exclusively for the addressee. This text confirms that the message has been checked for the presence of computer viruses.

<Concept anterieure overeenkomst Windpark Brielse Maasdijk.docx>

From: "5.1.2.e"
Sent: Tue, 18 Apr 2023 15:19:34 +0200
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@wshd.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@wshd.nl>
Subject: FW: SOK WSHD - HVC addendum.docx
Attachments: SOK WSHD - HVC addendum.docx

Hallo 5.1.2.e 5.1.2.e

Hierbij het advies van 5.1.2.e voor het addendum van de Samenwerkingsovereenkomst met HVC.

De quasi inbesteding is al eerder aan de orde geweest in de oorspronkelijke overeenkomst van 2017. Deze is niet door mij opgesteld/ naar het bestuur gebracht. Ik ken daarvan niet de juridische adviezen.

De andere adviezen van 5.1.2.e in 2020 stuur ik hierna door.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

5.1.2.e

Waterschap Hollandse Delta
Postbus 4103
2980 GC RIDDERKERK

tel.: (088) 974 5.1.2.e
mobiel: 06 5.1.2.e
fax.: (088) 974 5.1.2.e

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@wshd.nl>

Verzonden: woensdag 15 juli 2020 13:36

Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@wshd.nl>

Onderwerp: SOK WSHD - HVC addendum.docx

Hoi 5.1.2.e

Hierbij mijn opmerkingen/aanvullingen.

Gr.

5.1.2.e

CONCEPT

Addendum samenwerkingsovereenkomst Waterschap Hollandse Delta en N.V. HVC

Partijen:

1. **Waterschap Hollandse Delta**, gevestigd en kantoorhoudende aan het adres Handelsweg 100, 2988 DC te Ridderkerk, ingeschreven in het handelsregister onder nummer 52605825, hierbij rechtsgeldig vertegenwoordigd door heemraad L.B.C. Stehouwer, verder te noemen: **"WSHD"**
2. **N.V. HVC**, gevestigd te Alkmaar aan de Jadestraat 1, 1812RD te Alkmaar, ingeschreven in het handelsregister onder nummer 37061260, hierbij rechtsgeldig vertegenwoordigd door haar **5.1.2.e** **5.1.2.e** verder te noemen **"HVC"**

WSHD en HVC hierna gezamenlijk aan te duiden als **"Partijen"**,

Overwegende dat:

- A. Partijen op 20 januari 2017 een samenwerkingsovereenkomst hebben gesloten ten behoeve van de gezamenlijk te ondernemen stappen om duurzame energieopwekking op WSHD-locaties te realiseren, of te vergroten (hierna te noemen: de **"Samenwerkingsovereenkomst"**);
- B. Partijen in de Samenwerkingsovereenkomst onder meer de mogelijkheid hebben geboden om nadere locaties voor windenergie op te nemen binnen deze samenwerking, en
- C. Partijen middels dit addendum aanvullende samenwerkingsafspraken wensen vast te leggen onder meer ten aanzien van de te benutten WSHD-locaties en de mogelijkheid te scheppen om burgerparticipaties te ontwikkelen op bepaalde WSHD-locaties.

Komen als volgt overeen:

1. De looptijd van de Samenwerkingsovereenkomst, welke eindigt op 20 januari 2022, wordt reeds nu voor alsdan verlengd met een periode van 5 (vijf) jaren en zal derhalve van rechtswege eindigen op 20 januari 2027. Deze verlenging wordt overeengekomen teneinde te borgen dat de Samenwerkingsovereenkomst ten aanzien van de hieruit voortvloeiende en in ontwikkeling zijnde duurzame energieprojecten haar overkoepelende functie behoudt. Partijen kunnen voor de einddatum van de Samenwerkingsovereenkomst overeenkomen dat de duur wordt verlengd met maximaal 5 (vijf) jaren.
2. Het locatie-overzicht dat als bijlage I aan de Samenwerkingsoverzicht is toegevoegd heeft een update. Volledigheidshalve is daarom in bijlage 1 van dit addendum op de Samenwerkingsovereenkomst een bijgewerkt overzicht toegevoegd voor kansrijke duurzame energie initiatieven op potentieel beschikbare WSHD-locaties.

De uitbreiding van voornoemd overzicht betreft onder meer initiatieven voor windenergie zoals het "Windenergieproject Brielse Maasdijk Hartel Oost" (Hartel) **BR**

Deze bijlage is dynamisch en kan, met wederzijds goedkeuren, gedurende de looptijd worden aangevuld met initiatieven en locaties.

3. Binnen de samenwerking tussen Partijen uit hoofde van de Samenwerkingsovereenkomst zal HVC (of één van haar huidige of toekomstige groepsmaatschappijen) de rol van realisator en exploitant van de duurzame energieprojecten op zich nemen. In het verlengde hiervan zal HVC dan ook de bestuurstaken en bijbehorende verantwoordelijkheden van de betreffende projectvennootschap(pen) op zich nemen.
4. In het kader en ten behoeve van het realiseren van maatschappelijk en economische draagvlak en het creëren van meerwaarde uit de grondposities van WSHD in het gebied Voorne-Putten (postcodegebied 3200-3238), zal voor de windenergieprojecten "Windenergieproject Brielse Maasdijk Hartel Oost" (Hartel) **BR** een reële participatiemogelijkheid worden geboden in overeenstemming met de Leidraad Windenergie Voorne Putten en voorts in de geest van het Klimaatakkoord.

Commented 5.1.2.e: Wie heeft deze wens, wij of HVC/gemeente? Wij stellen toch enkel grond ter beschikking dus wat hebben wij verder met burgerparticipatie te maken? De leidraad refereert naar beleid van Nissewaard, waarom nemen wij dit op in onze overeenkomst? Als we al naar beleid refereren dan dienen we te refereren naar ons eigen windmolenbeleid.

Paraaf WSHD:

Paraaf HVC:

5.1.2.f

Commented [5.1.2.e]: Deze zijn aangepast in lijn met hetgeen in de stuurgroep besproken is.

6.5. Dit addendum treedt in werking vanaf het moment van ondertekening zoals bepaald in artikel 7 van dit addendum. Het addendum is van kracht zolang de Samenwerkingsovereenkomst tussen Partijen van kracht is.

7.6. Dit addendum wijzigt slechts datgene uit de Samenwerkingsovereenkomst wat in het addendum is overeengekomen en laat alle overige samenwerkingsafspraken tussen Partijen uit hoofde van de Samenwerkingsovereenkomst onverlet.

8.7. Dit addendum kan alleen gewijzigd worden indien dit schriftelijk tussen Partijen is vastgelegd en overeengekomen.

8. De inhoud van het onderhavige addendum is door Partijen akkoord bevonden middels ondertekening in haar geheel en plaatsing van ieders paraaf op de eerste pagina, alsmede op bijlage 1. Na ondertekening zal dit addendum (inclusief haar bijlage) een integraal onderdeel vormen van de Samenwerkingsovereenkomst.

9. In afwijking op artikel 7 van de Samenwerkingsovereenkomst komen partijen overeen dat de vergoeding voor het gebruik van de benodigde gronden/locaties ten behoeve van windenergie worden bepaald conform het vastgoedbeleid van WSHD.

Aldus overeengekomen en in tweevoud ondertekend.

.....
Waterschap Hollandse Delta

Namens deze: L.B.C. Stehouwer

Portefeuillehouder
Financiën en Duurzaamheid

Datum ondertekening:..... 2020

.....
N.V. HVC

Namens deze: 5.1.2.e

5.1.2.e

Datum ondertekening:..... 2020

CONCEPT

Bijlage 1 Update locatie-overzicht t.b.v. duurzame energie initiatieven

CONCEPT na bespreking Stuurgroep

Paraaf WSHD:

Paraaf HVC:

From: "5.1.2.e" <5.1.2.e@holla.nl>
Sent: Tue, 4 Jul 2023 14:54:32 +0200
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@wshd.nl>
Subject: RE: Samenwerkingsovereenkomst HVC in relatie tot Didam

Beste 5.1.2.e

Zoals afgelopen donderdag besproken is het Didam-arrest m.i. wel degelijk van toepassing en zal in het Waterschapsblad een publicatie moeten volgen waarin uiteen wordt gezet 5.2.1 Zie bijv. deze publicatie waarin het vestigen van een recht van opstal wordt gepubliceerd: <https://zoek.officiëlebekendmakingen.nl/gmb-2022-473908.html>.

- Publicatie in het Waterschapsblad is afdoende. Zie <https://uitspraken.rechtspraak.nl#!details?id=ECLI:NL:GHARL:2023:5383&showbutton=true&keyword=didam&idx=1> (r.o. 4.12);
- Zoals besproken is HVC publiek gedomineerd (gemeenten en waterschappen). In de rechtspraak is voor woningcorporaties al een uitzonderingspositie gecreëerd voornamelijk omdat woningcorporaties bepaalde waarborgen bieden die een doorsnee (private) ontwikkelaar niet biedt. Daarnaast hebben woningcorporaties bij uitstek ervaring met het realiseren en langdurig exploiteren van sociale huurwoningen. Zie ECLI:NL:RBOVE:2023:1477, ECLI:NL:RBNHO:2022:8865 en ECLI:NL:RMNE:2022:3350. 5.2.1
- Bij de woco's is ook meegenomen dat prestatieafspraken zijn gemaakt tussen gemeenten en woco's + werkafspraken tussen woco's onderling die nu worden opgevolgd door grond te verkopen. 5.2.1

Mocht je nog willen overleggen of mocht ik nog kunnen helpen bij het opstellen van de publicatie verneem ik graag van je.

Met vriendelijke groet | Kind regards,

5.1.2.e
Associate | Lawyer

T | M +31 88 5.1.2.e
:

holla
legal & tax

[About Holla](#) | [Disclaimer](#) | [Terms & Conditions](#) | [Alliance](#)

[Meld u aan voor onze nieuwsbrieven en uitnodigingen voor event s](#)

Van: 5.1.2.e
Verzonden: maandag 3 juli 2023 13:20
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@wshd.nl>
Onderwerp: RE: Samenwerkingsovereenkomst HVC in relatie tot Didam

Beste 5.1.2.e

Ik probeer hetgeen we donderdag hebben besproken vandaag nog op de e-mail te zetten. Mocht dit niet lukken dan wordt het iets later (naar verwachting morgen, uiterlijk overmorgen).

Met vriendelijke groet | Kind regards,

5.1.2.e

Associate | Lawyer

T | M +31 88 5.1.2.e

:

holla
legal & tax

[About Holla](#) | [Disclaimer](#) | [Terms & Conditions](#) | [Alliance](#)

[Meld u aan voor onze nieuwsbrieven en uitnodigingen voor events](#)

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e> @wshd.nl

Verzonden: vrijdag 23 juni 2023 16:18

Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e> @holla.nl

Onderwerp: Samenwerkingsovereenkomst HVC in relatie tot Didam

Beste 5.1.2.e

HVC is bezig met de ontwikkeling van windmolens op ons eigendom. Dat willen we gaan regelen met een opstalrecht met bijbehorende vergoedingen. In het verleden hebben we een samenwerkingsovereenkomst gesloten.

HVC is van mening dat Didam hier niet van toepassing is. 5.2.1 Zouden we ergens volgende week eens een half uur telefonisch of via Teams kunnen sparren?

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

5.1.2.e | **Waterschap Hollandse Delta** |

Postbus 4103, 2980 GC Ridderkerk

Handelsweg 100, 2988 DC Ridderkerk

T (088) 5.1.2.e **E** 5.1.2.e @wshd.nl | www.wshd.nl | [Twitter@hollandsedelta](https://twitter.com/hollandsedelta)

From: "5.1.2.e" <5.1.2.e@holla.nl>
Sent: Wed, 20 Sep 2023 16:40:46 +0200
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@wshd.nl>
Cc: "5.1.2.e" <5.1.2.e@wshd.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@holla.nl>
Subject: Concept Didam-publicatie inzake WSHD/HVC [HOLLA-LEGAL.FID1957638]
Attachments: 20230920 Didam-publicatie (concept).docx

Geachte 5.1.2.e beste 5.1.2.e

Bijgaand treft u mede namens 5.1.2.e een eerste concept aan van de Didam-publicatie inzake Waterschap Hollandse Delta/HVC. Wij stellen voor dit concept komende week tijdens een Teams-meeting te bespreken. Voor ons zou dit schikken op:

- maandag 25 september in de ochtend;
- dinsdag 26 september in de middag;
- woensdag 27 september tussen 14:00 en 16:00 uur.

Wij verwachten dat een bespreking van ongeveer 1 uur voldoende zou moeten zijn.

Wij vernemen graag.

Met vriendelijke groet | Kind regards,

5.1.2.e
Associate | Lawyer

T | M +31 88 5.1.2.e
:

holla
legal & tax

[About Holla](#) | [Disclaimer](#) | [Terms & Conditions](#) | [Alliance](#)

[Meld u aan voor onze nieuwsbrieven en uitnodigingen voor events](#)

DIDAM-PUBLICATIE (CONCEPT)

Voorgenomen vestiging van opstalrecht ten behoeve van windpark Brielse Maasdijk, Spijkenisse

Waterschap Hollandse Delta (hierna: “het waterschap”) is voornemens een opstalrecht te vestigen ten behoeve van HVC Landwind B.V., ingeschreven in het handelsregister van de Kamer van Koophandel onder nummer 59481293 (hierna: ‘HVC’), voor de realisatie van een windpark genaamd windpark Brielse Maasdijk (hierna: “het windpark”) met het doel duurzame elektriciteit op te wekken en deze opgewekte elektriciteit aan het elektriciteitsnet of rechtstreeks aan eindafnemers te kunnen leveren. Het opstalrecht zal worden gevestigd op de gronden in eigendom van het waterschap, kadastraal bekend gemeente Spijkenisse, sectie C nummer 3312, sectie E, nummers 4400 en 4493 en sectie M, nummer 48 en het perceel kadastraal bekend gemeente Bernisse, sectie A, nummer 796, gelegen aan en nabij de Brielse Maasdijk te Spijkenisse (nader te noemen: “de percelen”). Naast het vestigen van een opstalrecht zal het waterschap een opstalovereenkomst sluiten met HVC.

Didam-arrest mist toepassing

Het waterschap is primair van oordeel het Didam-arrest¹ in dit geval niet met zich brengt dat een openbare selectieprocedure moet worden gevolgd. Uit de statuten van HVC² blijkt dat haar aandelen alleen kunnen worden gehouden door de Staat der Nederlanden, provincies, waterschappen, gemeenten of door naamloze vennootschappen, waarvan de aandelen volledig worden gehouden door publiekrechtelijke lichamen. Alle aandelen worden (uiteindelijk) gehouden door publiekrechtelijke rechtspersonen, te weten 51 gemeenten en 8 waterschappen (waaronder het waterschap) uit Noord-Holland, Zuid-Holland, Flevoland en Friesland.³

Het doel van HVC is blijkens de statuten,⁴ onder meer, ten algemene nutte werkzaam te zijn op het gebied van het beheer van afval, reststromen en duurzame energie, en direct of indirect daarmee verband houdende andere activiteiten, een en ander ten dienste van gemeenten, waterschappen en samenwerkingsverbanden van gemeenten onderling en/of waterschappen onderling.

Het waterschap vindt 5.1.2.i jo. 5.2.1

5.1.2.i jo. 5.2.1

5.1.2.i jo. 5.2.1

Indien en voor zover aangenomen zou worden dat een selectieprocedure in de regel moet worden gevolgd, is het waterschap van oordeel dat 5.1.2.i jo. 5.2.1

5.1.2.i jo. 5.2.1

5.1.2.i jo. 5.2.1

¹ HR 26 november 2021, ECLI:NL:HR:2021:1778.

² Artikel 3 van de Statuten van HVC Landwind B.V.

³ Zie ook HVC jaarverslag 2022, p. 12: https://hvcjaarverslag.nl/pdfs/HVC_JV2022.pdf.

⁴ Artikel 2 van de Statuten van HVC Landwind B.V.

5.1.2.i jo. 5.2.1

⁵ Zie Gemeentebblad 9 februari 2021, nr. 39709 en <https://www.zuid-holland.nl/onderwerpen/energie/windenergie/locaties-wind/watgingvooraf/>

⁶ <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2021-7149.html>

⁷ https://www.nissewaard.nl/duurzaamheid/duurzaamheid_to/windenergie-locatie-brielse-maasdijk.htm

⁸ Zie addendum bij de samenwerkingsovereenkomst, p. 2.

⁹ Artikel 2 van de Statuten van HVC Landwind B.V.

¹⁰ Zie addendum bij de samenwerkingsovereenkomst d.d. 2020, p. 2.

¹¹ <https://www.zuid-holland.nl/onderwerpen/energie/windenergie/locaties-wind/watgingvooraf/> en <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2021-7149.html>

5.1.2 i jo. 5.2.1

¹² <https://www.nissewaard.nl/nieuws-1/inloopavonden-en-vervolgstappen-windpark-brielse-maasdijk.htm>

¹³ <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/gmb-2023-26917.html>

¹⁴ https://www.nissewaard.nl/duurzaamheid/duurzaamheid_to/ontwerp-voorkeursalternatief-vka.htm

¹⁵ <https://www.commissiener.nl/docs/mer/p35/p3516/a3516rd.pdf>

¹⁶ https://www.nissewaard.nl/duurzaamheid/duurzaamheid_to/windenergie-locatie-brielse-maasdijk.htm

¹⁷ <https://www.nissewaard.nl/nieuws-1/gemeente-schuift-beslissing-over-vergunningsaanvraag-windpark-brielse-maasdijk-verder-op.htm> en <https://www.nissewaard.nl/nieuws-1/gemeente-schuift-beslissing-over-vergunningsaanvraag-windpark-brielse-maasdijk-verder-op.htm>

¹⁸ Idem.

¹⁹ https://hvcjaarverslag.nl/pdfs/HVC_JV2022_Windenergie.pdf

5.1.2.i jo. 5.2.1

Resumé

Op basis van het bovenstaande is het waterschap van mening dat

5.1.2.i jo. 5.2.1

5.1.2.i jo. 5.2.1

5.1.2.i jo. 5.2.1

Kort geding

Het waterschap is voornemens op de percelen een opstalrecht ten behoeve van HVC te vestigen. Bij bezwaar tegen de voorgenomen vestiging van dit opstalrecht dient u het waterschap in kort geding te dagvaarden en een kort geding aanhangig te maken bij de rechtbank Rotterdam. De kort geding dagvaarding dient uiterlijk 20 kalenderdagen na deze publicatie aan het waterschap te zijn betekend. Deze termijn is een vervaltermijn. Bij gebreke van een tijdig en gemotiveerd bericht vervalt het recht u tegen het aangaan en uitvoeren van de opstalovereenkomst te verzetten en/of daarop enige vordering tot schadevergoeding of welke andere aanspraak dan ook te baseren, althans heeft u uw rechten daarop verwerkt. Het waterschap en beoogd opstalhouder zouden onredelijk worden benadeeld als pas na deze (duidelijk kenbaar gemaakte) termijn(en) alsnog tegen het voornemen resp. het aangaan van de overeenkomst zou worden opgekomen. Indien u niet tijdig een kort geding dagvaarding betekent, heeft dit tot gevolg dat u niet meer in rechte tegen ons voornemen tot het vestigen van een opstalrecht kunt opkomen.

²⁰ Vgl. Rb. Noord-Holland 4 augustus 2022, ECLI:NL:RBNHO:2022:7046.

From: "5.1.2.e"
Sent: Tue, 9 Apr 2024 15:57:50 +0200
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@wshd.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@wshd.nl>
Subject: Windmolens HVC
Attachments: RE: Samenwerkingsovereenkomst HVC in relatie tot Didam, Concept Didam-publicatie inzake WSHD/HVC [HOLLA-LEGAL.FID1957638], FW: SOK WSHD - HVC addendum.docx

Heren,

Bijgaand alvast wat stukken die van belang kunnen zijn voor het gesprek.

- Advies Holla
- Concepttekst Holla publicatie Didam
- Concept addendum met opmerkingen van 5.1.2.e

Voor de beeldvorming:

- Deskundigen zijn thans bezig met een taxatie van de grond t.b.v. de jaarlijkse retributie
- De opstalovereenkomst is nog niet getekend
- Er heeft nog geen Didam publicatie plaatsgevonden
- Zaken zoals bomenkap ed. moeten nog geregeld worden

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

5.1.2.e

Handelsweg 100
2988 DC Ridderkerk
Postbus 4103
2980 GC Ridderkerk
T 088 97 45.1.2.e
M 06 5.1.2.e
E 5.1.2.e@wshd.nl
www.wshd.nl
@hollandsedelta
@hollandsedelta

**bijlage 1 van het Addendum van
20-10-2020 op de
Samenwerkingsovereenkomst
WSHD-HVC**

**overzicht van duurzame
initiatieven WSHD-
locaties**

Entiteit: Zon en Wind
Project: WSHD-HVC duurzame energieopwekking
Auteur: 5.1.2.e / 5.1.2.e

Datum: 20-10-2020
Versie: 2.0
Status: Definitief

Toelichting

Dit document is bijlage 1 van het addendum op de Samenwerkingsovereenkomst. De Samenwerkingsovereenkomst waarnaar wordt verwezen is de versie die getekend is op 20 januari 2017.

Het Addendum op de Samenwerkingsovereenkomst waar deze bijlage toe behoort is de versie van 20 oktober 2020.

1	Locaties windenergie	4
1.1	Windenergie Brielse Maasdijk (BMA)	4
1.2	BR	5
2	BR	6
3	BR	7
3.1	BR	7
3.2	BR	7

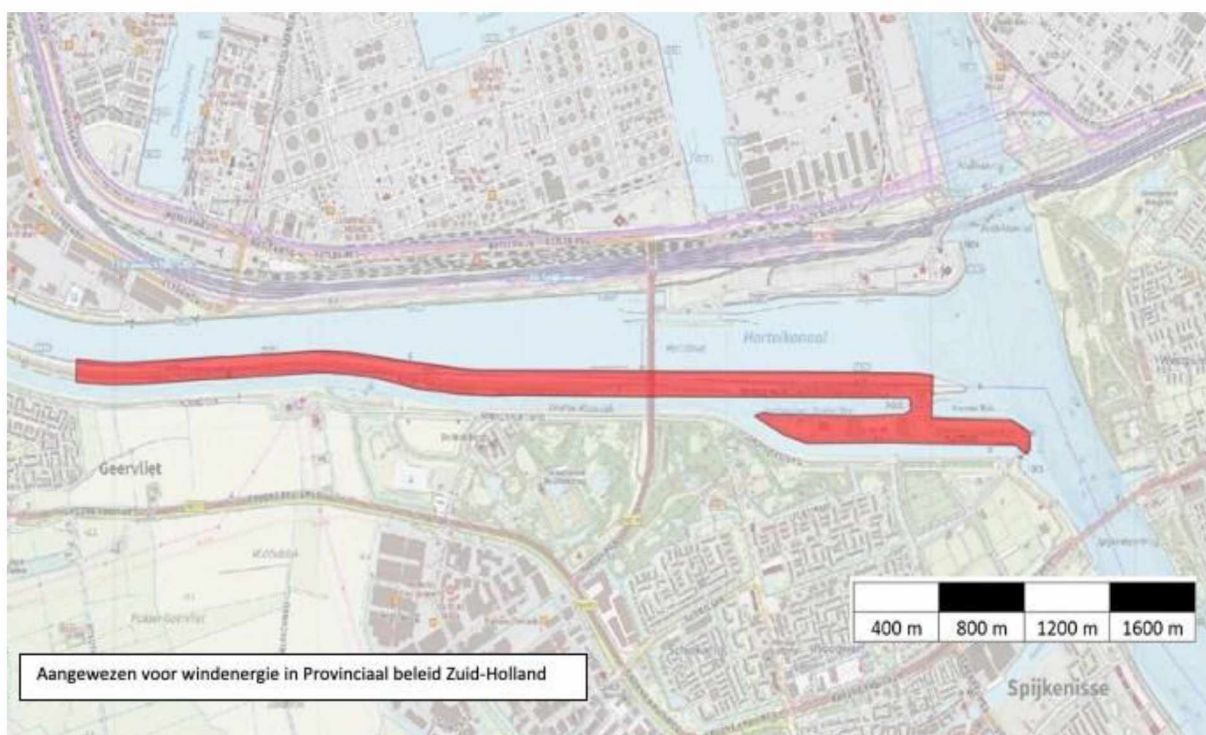
1 Locaties windenergie

De hier opgenomen windenergielocaties zijn geheel of gedeeltelijk benoemd het Provinciaal omgevingsbeleid en de Provinciale Omgevingsverordening Zuid-Holland.

1.1 Windenergie Brielse Maasdijk (BMA)

Op deze locatie wordt beoogd ten minste 18 MW opgesteld vermogen te realiseren in het rood gemarkeerde gebied. De verwachting is dat daarvoor 4 tot 5 windturbines nodig zijn.

Om invulling te geven aan de opgave voor de Regionale Energiestrategie kan het aantal locaties / opgesteld vermogen verder uitgebreid worden voor zover dit niet conflicteert met belangen voor de waterkering en betrokken bevoegde gezagen voor de vergunningverlening hier medewerking aan geven.

Figuur 1 Brielse Maasdijk (BMA)

Daarnaast is deze locatie in combinatie met de ontwikkeling en realisatie van het Windpark mogelijk geschikt voor de toepassing zonnepanelen op dijken en/of voor een pilot voor zonnepanelen op dijken.

BR

BR

BR

BR

BR

BR

BR

BR

- BR
-
-
-
-

BR

BR

3.2 Aquathermie

BR

BR	

BR

Andere initiatieven

Hier kunnen locaties worden opgenomen die niet zijn in te delen in de voornoemde categorieën maar mogelijk geschikt zijn voor een duurzame energieactiviteit. Gedacht kan worden aan zon op water, zon op daken, etc. Vooralsnog zijn geen locaties opgenomen in deze categorie.

Addendum samenwerkingsovereenkomst Waterschap Hollandse Delta en N.V. HVC

Partijen:

1. **Waterschap Hollandse Delta**, gevestigd en kantoorhoudende aan het adres Handelsweg 100, 2988 DC te Ridderkerk, ingeschreven in het handelsregister onder nummer 52605825, hierbij rechtsgeldig vertegenwoordigd door heemraad L.B.C. Stehouwer, verder te noemen: **“WSHD”**
2. **N.V. HVC**, gevestigd te Alkmaar aan de Jadestraat 1, 1812RD te Alkmaar, ingeschreven in het handelsregister onder nummer 37061260, hierbij rechtsgeldig vertegenwoordigd door haar
5.1.2.e
5.1.2.e
verder te noemen **“HVC”**

WSHD en HVC hierna gezamenlijk aan te duiden als **“Partijen”**,

Overwegende dat:

- A. Partijen op 20 januari 2017 een samenwerkingsovereenkomst hebben gesloten ten behoeve van de gezamenlijk te ondernemen stappen om duurzame energieopwekking op WHSD-locaties te realiseren, of te vergroten (hierna te noemen: de **“Samenwerkingsovereenkomst”**);
- B. Partijen in de Samenwerkingsovereenkomst onder meer de mogelijkheid hebben geboden om nadere locaties voor windenergie op te nemen binnen deze samenwerking, en
- C. Partijen middels dit addendum aanvullende samenwerkingsafspraken wensen vast te leggen onder meer ten aanzien van de te benutten WHSD-locaties en de mogelijkheid te scheppen om burgerparticipaties te ontwikkelen op bepaalde WSHD-locaties.

Komen als volgt overeen:

1. De looptijd van de Samenwerkingsovereenkomst, welke eindigt op 20 januari 2022, wordt reeds nu voor alsdan verlengd met een periode van 5 (vijf) jaren en zal derhalve van rechtswege eindigen op 20 januari 2027. Deze verlenging wordt overeengekomen teneinde te borgen dat de Samenwerkingsovereenkomst ten aanzien van de hieruit voortvloeiende en in ontwikkeling zijnde duurzame energieprojecten haar overkoepelende functie behoudt. Partijen kunnen voor de in dit Addendum genoemde einddatum overeenkomen dat de duur nogmaals wordt verlengd met 5 (vijf) jaren.
2. Het locatie-overzicht dat als bijlage I aan de Samenwerkingsovereenkomst is toegevoegd heeft een update. Volledigheidshalve is daarom in bijlage 1 van dit addendum op de Samenwerkings-overeenkomst een bijgewerkt overzicht toegevoegd voor kansrijke duurzame energie initiatieven op potentieel beschikbare WSHD-locaties.

De uitbreiding van voornoemd overzicht betreft onder meer initiatieven voor windenergie zoals de windenergieprojecten “Brielse Maasdijk” BR

3. Binnen de samenwerking tussen Partijen uit hoofde van de Samenwerkingsovereenkomst zal HVC (of één van haar huidige of toekomstige groepsmaatschappijen) de rol van realisator en exploitant van de duurzame energieprojecten op zich nemen. In het verlengde hiervan zal HVC dan ook de bestuurstaken en bijbehorende verantwoordelijkheden van de betreffende projectvennootschap(pen) op zich nemen.
4. In het kader en ten behoeve van het realiseren van maatschappelijk en economische draagvlak en het creëren van meerwaarde uit de grondposities van WSHD in het gebied Voorne-Putten (postcodegebied 3200-3238), zal voor de windenergieprojecten “Brielse Maasdijk” BR
BR een reële participatiemogelijkheid worden geboden in overeenstemming met de Leidraad Windenergie Voorne Putten (versie 4 oktober 2018) en voorts in de geest van het Klimaatakkoord gedateerd 28 juni 2019.

5. 5.1.2.f

6. 5.1.2.f
7. Voor het plaatsen van windturbines op grond van het waterschap verleent WSHD een zakelijk recht van opstal aan HVC. Vanaf de realisatie van het project staat hier een jaarlijkse vergoeding (retributie) tegenover. Deze vergoeding dient 'marktconform' te zijn. Minimaal 1 jaar voor de realisatie van de windturbines zal een marktonderzoek plaatsvinden van vergelijkbare windmolenparken op vergelijkbare locaties met vergelijkbare vermogens per molen. Dit betreft een marktonderzoek op basis van de comparatieve methode (vergelijkbare waarden in vergelijkbare omstandigheden). Als basis zal gelden een vergoeding per MegaWatt, waarbij mogelijk rekening dient te worden gehouden met een indexering. Thans liggen de jaarlijkse vergoedingen voor vergelijkbare molens op 5.1.2.f Bij het marktonderzoek worden aspecten als verwachte energieproductie en verwachte investeringen voor dijkveiligheid etc. meegenomen.
8. Voor alle andere zaken, zoals verlening van zakelijk rechten voor parkbekabeling, exportkabels, wegen en verhardingen etc., erfdiensbaarheden voor wegen en wiekoverslag, werkstroken en tijdelijk gebruik gelden de GasUnie-LTO normen. Deze vergoeding is eenmalig. Dit is van toepassing zolang de bestemming agrarisch of minder is zoals bij dijken het geval is. Als kabels of leidingen nog worden doorgetrokken over andere terreinen met andere bestemmingen dan kunnen ter plaatse andere vergoedingen gelden.
9. Dit addendum treedt in werking vanaf het moment van ondertekening door beide partijen.
10. Dit addendum wijzigt slechts datgene uit de Samenwerkingsovereenkomst wat in het addendum is overeengekomen en laat alle overige samenwerkingsafspraken tussen Partijen uit hoofde van de Samenwerkingsovereenkomst onverlet.
11. Dit addendum kan alleen gewijzigd worden indien dit schriftelijk tussen Partijen is vastgelegd en overeengekomen.
12. De inhoud van het onderhavige addendum is door Partijen akkoord bevonden middels ondertekening in haar geheel en plaatsing van ieders paraaf op de eerste pagina, alsmede op bijlage 1. Na ondertekening zal dit addendum (inclusief haar bijlage) een integraal onderdeel vormen van de Samenwerkingsovereenkomst.

Aldus overeengekomen en in tweevoud ondertekend.

.....
Waterschap Hollandse Delta

Namens deze: L.B.C. Stehouwer

Portefeuillehouder
Waterketen en Duurzaamheid

Datum ondertekening:..... 2020

.....
N.V. HVC

Namens deze: 5.1.2.e

5.1.2.e

Datum ondertekening:..... 2020

Bijlage(n)

1. Update locatie-overzicht t.b.v. duurzame energie initiatieven (20-10-2020 versie 2.0)

waterschap
**Hollandse
 Delta**

MEMO

Aanleiding

De gemeente Nissewaard heeft aangegeven een overleg te willen voeren met de heemraad Duurzaamheid van WSHD. Dit vindt op 13 september plaats. Aanleiding daarvoor is een vraag uit het college van Nissewaard: "het college wenst een gesprek met de heemraad van het waterschap over de mogelijkheid om naast windenergie ook zonne-energie te realiseren op de Brielse Maasdijk bijvoorbeeld in combinatie met dijkversterking." Dit is ambtelijk al besproken een overleg op maandag 30 augustus.

Situatie windpark Brielse Maasdijk

In 2017 zijn een twintigtal locaties aangewezen voor de realisatie van windenergie in de Rotterdamse regio. De locaties zijn onderdeel van een convenant tussen provincie en gemeenten in de regio. In dit convenant uit 2012 is overeengekomen dat uiterlijk in 2020 de Rotterdamse regio 150 MW aan windenergie wordt gerealiseerd. Het convenant is in december 2020 gewijzigd, de einddatum is daarin verplaatst naar 31-dec-2025. WSHD is bij twee locaties betrokken als (gedeeltelijk) grondeigenaar:

1. De Brielse Maasdijk (Nissewaard) 18 MW
2. De Noordzeeboulevard (Westvoorne) 9 MW

Monitor juni 2021

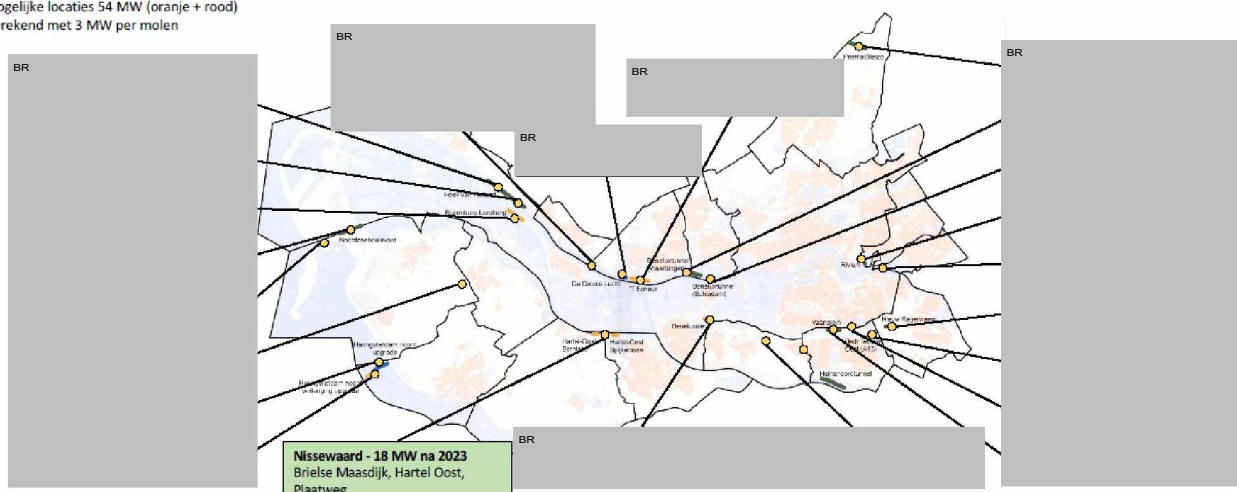
Realisatiegraad

2021 – 40MW (32%)
 2025 – Bandbreedte verwachting
 Max 124 MW (83%)
 Min 90 MW (60%)

Tekort 26 MW – 60 MW (17 - 40%)
 Mogelijke locaties 54 MW (oranje + rood)
 Gerekend met 3 MW per molen

Voortgang

- 40 Wit - Operationeel
- 15 Donkergroen – Onherroepelijke vergunning verleend
- 75 Lichtgroen – Tenderfase, initiatiefnemer in beeld, start ruimtelijke procedure
- 12 Oranje – Vertraging, plannen blijven achter, beperkte mogelijkheden
- 42 Rood – Zeer onwaarschijnlijk, beleidsvragen, markt faalt, technische of juridische problemen, samenwerking loopt niet goed

Via een samenwerkingsovereenkomst is HVC de aangewezen ontwikkelaar van de twee windparken op het terrein van WSHD. Sinds begin 2019 zijn we samen met HVC in overleg met Nissewaard over de invulling van de locatie Brielse Maasdijk. Tot nu toe is er een haalbaarheidsverkenning uitgevoerd door HVC en er is een Notitie Reikwijdte en Detailniveau opgesteld en gepubliceerd door de gemeente (een startnotitie voor de MER). Daar zijn in mei 2021 ruim 300 zienswijzen op binnengekomen bij de gemeente. Dit geeft wel aan dat dit voor de wethouder een gevoelig dossier is.

Beantwoording vraag

De gemeente Nissewaard kijkt niet alleen naar invulling van de opgave uit het convenant van 2012 maar ook naar extra energieopwekking in het kader van de RES. Daarom wordt in de MER onderzocht of het windpark ook met een grotere capaciteit kan worden gerealiseerd. WSHD heeft hierin altijd een neutrale positie ingenomen: als het geen belemmeringen oplevert voor de kwaliteit van de waterkering dan is er vanuit het waterschap geen bezwaar.

Nu wordt echter ook de vraag gesteld of er mogelijkheden zijn voor zonne-energie op de Brielse Maasdijk.

Zoals ook al in het ambtelijk overleg is aangegeven is WSHD geen voorstander van zonnepanelen. De volgende argumenten spelen hierbij een rol:

- De effecten van het plaatsen van zonnepanelen op waterkeringen is landelijk nog in onderzoek (met name de invloed op de sterkte van de kering)
- De aanwezigheid van zonnepanelen bemoeilijkt het onderhoud van de kering.
- De grond van de waterkering is in gebruik van een pachter. Een zonne-energiepark is mogelijk niet te combineren met de (rechten van) de huidige pachter

DATUM	Klik hier als u een datum wilt invoeren.	CONTACTPERSOON	5.1.2.e
UW BRIEF VAN		DOORKIESNUMMER	088 974
UW KENMERK		E-MAILADRES	@wshd.nl
ONS KENMERK	U	AANTAL BIJLAGEN	
INGEKOMEN NR.			
ONDERWERP	[Titel]		

Naam
Afdeling
T.a.v.
Straat of postbus met nummer
Postcode en plaats

Kies een aanhef -> ,

Openbare stukken algemeen bestuur:

[Agenda WSHD - Verenigde Vergadering donderdag 24 november 2016 14:00 - 17:00 - iBabs Publieksportaal \(bestuurlijkeinformatie.nl\)](#)

6.a Proces en aanpak duurzame energieproductie WSHD-locaties

Bijlagen

- [Voorstel: Voorstel 6542.docx](#) 240 KB
- [Bijlage: Roadmap samenwerking](#) 90 KB
- [Bijlage: Juridische toets Pels Rijcken](#) 137 KB
- [Bijlage: WSHD en HVC in breder perspectief](#) 1 MB

[Agenda WSHD - Verenigde Vergadering donderdag 26 januari 2017 14:00 - 17:00 - iBabs Publieksportaal \(bestuurlijkeinformatie.nl\)](#)

6.a Samenwerkingsovereenkomst HVC duurzame energieproductie WSHD-locaties

Bijlagen

- [Voorstel: Voorstel 6547.docx](#) 224 KB
- [Bijlage: Samenwerkingsovereenkomst HVC WSHD concept v0.5](#) 166 KB
- [Bijlage: Bijlage I Locatielijst samenwerkingsovereenkomst](#) 289 KB
- [Bijlage: Bijlage II Toelichting projectfasering samenwerkingsovereenkomst](#) 43 KB

In 2017 is de Brielse Maasdijk aangewezen als zoeklocatie voor ten minste 18 MW door de gemeente Nissewaard aangewezen als onderdeel van het Convenant Windenergie Stadsregio Rotterdam 2012

Zie: In de voormalige Stadsregio Rotterdam spraken de gemeenten, provincie Zuid-Holland en andere partijen af om minimaal 150 MW aan windenergie te realiseren in 2020. Dat is vastgelegd in het [Convenant Realisatie Windenergie Stadsregio Rotterdam 2012](#).

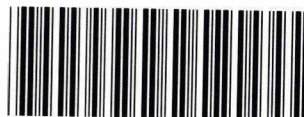
1 Wat ging er aan vooraf? - Provincie Zuid-Holland

In 2018 is op basis van samenwerkingsovereenkomst WSHD-HVC de locatie Brielse Maasdijk aan HVC toegewezen.

Hiervoor is nog een juridische toets op uitgevoerd zie mail d.d.

In 2020 is de samenwerkingsovereenkomst verlengd met 5 jaar, met een addendum met nadere voorwaarden voor burgerparticipatie en eventuele participatie door het waterschap.

In 2023 zijn de besprekingen gestart voor het grondcontract. Dit proces is nog gaande.

I1700451

Waterschap Hollandse Delta
t.a.v. 5.1.2.e
Postbus 4103
2980 GC RIDDERKERK

Postbus 9199
1800 GD Alkmaar

Telefoon (072) 5.1.2.e
info@hvcgroep.nl
www.hvcgroep.nl

IBAN: NL95 RABO 0376 4500 10
BIC: RABONL2U
IBAN: NL41 INGB 0651 0045 00
BIC: INGBNL2A
K.v.K. nr. 37061260
BTW nr. 5.1.2.f

d.d. 24 januari 2017

☐ Ter informatie☐ Volgens afspraak☐ Verzoek om de behandeling over te nemen☐ Op uw verzoek☒ **Na ondertekening de stukken retour**☐ Om te behouden☐ Onder verwijzing naar ons telefoongesprek☐ Ter goedkeuring☒ **Samenwerkingsovereenkomst WSHD en HVC**

met vriendelijke groet,

5.1.2.e

5.1.2.e

Samenwerkingsovereenkomst

De ondergetekenden:

1. **Waterschap Hollandse Delta**, gevestigd en kantoorhoudende aan het adres Handelsweg 100, 2988 DC te Ridderkerk, ingeschreven in het handelsregister onder nummer 52605825, hierbij rechtsgeldig vertegenwoordigd door heemraad C. Sas, verder te noemen: **“WSHD”**;
2. **N.V. HVC**, gevestigd te Alkmaar aan de Jadestraat 1 (1812RD), ingeschreven in het handelsregister van de Kamer van Koophandel onder nummer 37061260, hierbij rechtsgeldig vertegenwoordigd door ^{5.1.2.e} verder te noemen: **“HVC”**

WSHD en HVC worden hierna ook aangeduid als **“Partij”** en gezamenlijk als **“Partijen”**;

OVERWEGENDE DAT:

- WSHD, via de gemeenschappelijke regeling Slibverwerking 2009, aandeelhouder is van HVC en reeds een lange historie van samenwerking met HVC kent;
- WSHD zich gecommitteerd heeft aan een aantal nationale en sectorale afspraken inzake energietransitie, waaronder het Klimaatakkoord van Waterschappen en Rijk 2010-2020, het SER Energieakkoord en de Green Deal Energie;
- WSHD een zogenoemd Opgaveplan Duurzaamheid Energie en Innovatie 2016-2019 (hierna: **“Opgaveplan”**) heeft, wat invulling geeft aan het beleid en uitvoering van voornoemde nationale en sectorale afspraken;
- HVC thans reeds bijdraagt aan de invulling van het Opgaveplan;
- Partijen mogelijkheden zien om tezamen een grotere impact te kunnen realiseren om bij te dragen aan het Opgaveplan;
- Partijen een en ander nader wensen vast te leggen en uit te werken in onderhavige overeenkomst;

ZIJN OVEREENGEKOMEN ALS VOLGT:

ARTIKEL 1 – DOEL

Gezamenlijk zullen Partijen stappen ondernemen om duurzame energieopwekking op WSHD-locaties te realiseren (of vergroten) door middel van zonne-energie en windenergie. Het doel is om de duurzame energieproductie naar ^{5.1.2.f} te brengen (en bij te dragen aan het lange termijn perspectief van energieneutraal) en daarbij een maatschappelijke en economische meerwaarde uit de grondposities van WSHD te realiseren.

ARTIKEL 2 – UITGANGSPUNTEN

Uitgangspunt van de samenwerking is een gedeeld ontwikkelaarschap: WSHD kent de lokale omgeving en specifieke omstandigheden rondom haar eigen locaties en HVC heeft een projectontwikkelingsteam dat ervaring heeft in het ontwikkelen en realiseren van energieprojecten zoals die bij WSHD beoogd worden. Op de projectontwikkelaarskant is HVC vanuit haar ervaring penvoerder en projectleider. WSHD voert regie op de projectontwikkeling zoals uitgevoerd door HVC, stuurt en borgt haar eigen belangen.

Indien er op het gebied van duurzame energieopwekking potentiële projecten zijn, heeft HVC de intentie om een rechtspersoon op te richten voor de ontwikkeling, de realisatie alsmede de exploitatie van het desbetreffende project c.q. de desbetreffende projecten. 5.1.2.f

5.1.2.f

Ten behoeve van de realisering van duurzame energieprojecten zal WSHD, binnen de kaders van zijn beleid, de benodigde (delen van) gronden/locaties op basis van een opstalrecht ter beschikking stellen aan de voor het desbetreffende project op te richten rechtspersoon. De precieze invulling van een te vestigen opstalrecht zal als dan per te realiseren duurzaam energieproject vastgesteld worden, waaronder het moment van het vestigen van het opstalrecht, de looptijd ervan en de hoogte van de retributie.

Partijen richten een stuurgroep op die bestaat uit vertegenwoordigers van het bestuur van de Partijen. In deze stuurgroep informeren Partijen elkaar over de voortgang binnen hun verantwoordelijkheidsgebied, vindt er afstemming van plannen plaats en worden zo nodig verdere werkafspraken gemaakt. Daarnaast nemen Partijen deel aan een ambtelijk overleg ter voorbereiding op overleggen van voornoemd stuurgroep. Partijen zullen een en ander op een later tijdstip nader vormgeven.

Partijen verplichten zich over en weer jegens elkaar om, in de mate waarin zulks in de gegeven omstandigheden in redelijkheid gevergd zal kunnen worden, al datgene te doen respectievelijk na te laten, hetgeen hun samenwerking zoals voorzien in deze overeenkomst, daaronder mede begrepen het sluiten van nadere overeenkomsten, zal kunnen bevorderen respectievelijk belemmeren.

Partijen verplichten zich over en weer jegens elkaar om, indien door enige oorzaak hun samenwerking mocht worden vertraagd of verhinderd, of de dreiging daartoe aanwezig is, onverwijld met elkaar in overleg te treden teneinde gezamenlijk te bezien op welke wijze bewerkstelligd zal kunnen worden dat de werkzaamheden voortvloeiende uit deze overeenkomst – althans zoveel mogelijk – zullen kunnen plaatsvinden.

ARTIKEL 3 – WERKWIJZE

Partijen zullen kansrijke duurzame energieopwekkingsprojecten identificeren en (verder) ontwikkelen op de locaties van WSHD. Dit behelst onder meer het actualiseren van reeds uitgevoerde

verkenningen naar mogelijke projecten, opdat een actueel overzicht van mogelijke projecten op het gebied van zonenergie en windenergie ontstaat en hieraan juiste prioriteiten gegeven kunnen worden. Dit resulteert in een overzicht met locaties die (met voorrang) ontwikkeld zullen worden. In bijlage I is de lijst weergegeven van deze locaties. Deze is met name gericht op toepassing van zonne-energie. In Q1 2017 zal door HVC een aanbeveling worden verstrekt aan het WSHD over de mogelijke opname van locaties voor windenergie binnen deze samenwerking.

Binnen de scope van de samenwerking als bedoeld in deze overeenkomst vallen alle locaties van WSHD voor zover haar taakuitoefening dat toestaat.

Het tijdspad en de fasen welke een typisch project doorloopt is weergegeven in bijlage II.

Partijen respecteren elkaars initiatieven of die van c.q. met derden die reeds zijn opgestart buiten deze samenwerking om, deze initiatieven vallen buiten de scope van deze samenwerkingsovereenkomst tenzij de betreffende Partij met instemming van de andere het initiatief, of delen daarvan, wil inbrengen binnen de samenwerkingsovereenkomst.

WSHD streeft ernaar dat HVC op het gebied van de ontwikkeling en realisatie van zonne- en windenergie op de locaties van WSHD waar mogelijk de partner is van WSHD gedurende de duur van deze overeenkomst. De wettelijke taken van WSHD en reeds opgestarte initiatieven van c.q. met derden vallen buiten het bereik van deze overeenkomst, zoals onder meer de (onpartijdige) rol van WSHD als bevoegd gezag in vergunningprocedures.

ARTIKEL 4 – FINANCIËLE ASPECTEN

Binnen de samenwerking zoals beschreven in deze overeenkomst zetten Partijen financiële middelen in voor eigen rekening.

Voor de ontwikkeling en realisatie van een energieproject wordt uitgegaan van een speciaal daartoe op te richten rechtspersoon waarin ook bankfinanciering wordt betrokken. WSHD heeft de mogelijkheid om te bepalen in welke vorm en fase zij financieel betrokken wil zijn (participeren) in de te ontwikkelen en realiseren energieprojecten.

Retributie

WSHD stelt het gebruik van de benodigde gronden/locaties ter beschikking op basis van een opstalrecht tegen een jaarlijkse retributie. HVC hanteert als uitgangspunt voor de retributie de normen zoals gesteld door de RVOB (Rijksvastgoed- en ontwikkelingsbedrijf, thans Rijksvastgoedbedrijf) als vertaling naar een redelijke grondvergoeding. De verwachte opbrengst voor retributie is daarbij (geen indexatie):

- 5.1.2.f
-

Garanties van oorsprong

5.1.2.f

ARTIKEL 5 – DUUR VAN DE OVEREENKOMST

Deze overeenkomst treedt in werking direct na ondertekening ervan door Partijen. De overeenkomst heeft een looptijd van 5 jaar, en eindigt als dan van rechtswege 5 jaar na de datum van ondertekening van de overeenkomst. Partijen kunnen voor die datum overeenkomen dat de duur van deze overeenkomst wordt verlengd met maximaal 5 jaar.

Deze overeenkomst eindigt en geldt als ontbonden;

- zoveel eerder of later als Partijen nader overeenkomen, of
- wanneer Partijen nadere overeenkomsten tekenen die deze overeenkomst doen vervangen, of
- van rechtswege ten opzichte van de Partij ten aanzien waarvan faillissement of surseance van betaling wordt aangevraagd dan wel wordt toegewezen, of
- wanneer onderhavige overeenkomst blijkt in strijd te zijn met toepasselijke wet- en regelgeving, die al dan niet is ontstaan en/of gewijzigd tijdens looptijd van onderhavige overeenkomst.

Artikel 6 - SLOTBEPALINGEN

Het is Partijen niet toegestaan om hun contractpositie in welke vorm dan ook over te dragen aan derden zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de wederpartij. Toestemming zal niet op onredelijke gronden onthouden worden.

Op deze overeenkomst is Nederlands recht van toepassing.

Eventuele geschillen voortvloeiende uit deze overeenkomst zullen worden voorgelegd aan de bevoegde rechter te Rotterdam.

Partijen verschaffen elkaar alle informatie die onmisbaar is voor het uitvoeren van deze overeenkomst.

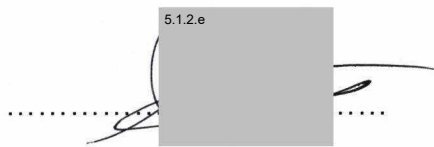
Aanpassingen aan en wijzigingen in deze overeenkomst zijn alleen rechtsgeldig wanneer zij schriftelijk zijn vastgesteld en door Partijen voor akkoord zijn ondertekend.

De artikelkopjes hebben voor de uitleg van deze overeenkomst geen betekenis.

Het ongeldig verklaren van een bepaling van deze overeenkomst zal geen effect hebben op de geldigheid van de andere in de overeenkomst genoemde bepalingen. De overeenkomst zal worden uitgelegd alsof de niet-geldige bepaling eruit gelaten was.

Aldus overeengekomen en in tweevoud ondertekend,

5.1.2.e

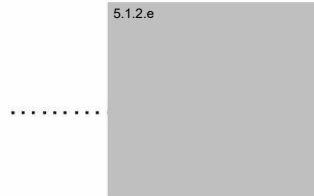

Waterschap Hollandse Delta
Namens deze: heemraad C. Sas
Portefeuillehouder
Financien en Duurzaamheid

Ridderkerk
d.d.

17/11/17

5.1.2.e

N.V. HVC

5.1.2.e

5.1.2.e

Alkmaar
d.d.

20/11/17

BR

d.

BR

BR

BR

bijlage 1 addendum op samenwerkingsovereenkomst

overzicht van duurzame initiatieven WSHD-locaties

Entiteit:	Zon en Wind	Datum:	15-5-2020
Project:	WSHD-HVC	Versie:	0.0
Auteur:	5.1.2.e	Status:	Concept

Toelichting

Dit document is bijlage 1 van het eerste addendum op de Samenwerkingsovereenkomst die op 17 en 20 januari 2017 is getekend door Waterschap Hollandse Delta en HVC.

Het addendum waar deze bijlage toe behoort is gedateerd in [maand] 2020.

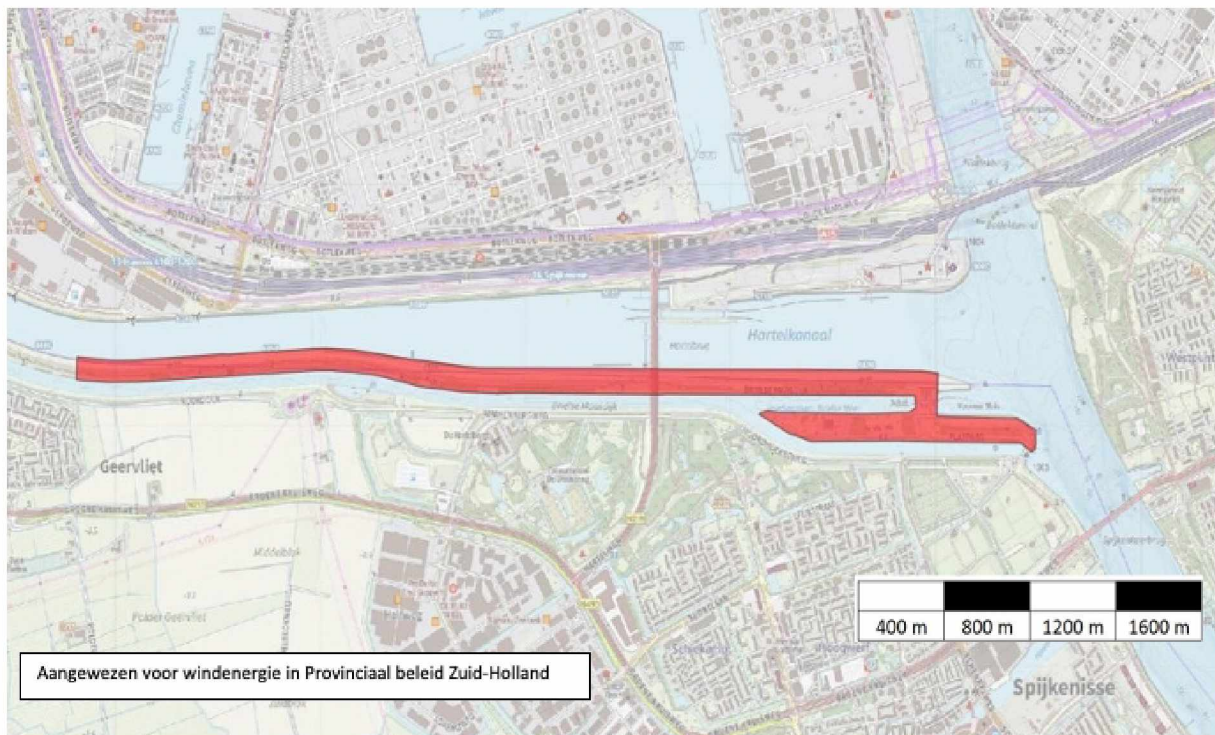
1	Locaties windenergie.....	4
1.1	Windenergie Brielse Maasdijk Hartel Oost (BMHO)	4
1.2	BR [REDACTED]	5
2	BR [REDACTED]	6
3	BR [REDACTED]	7

1 Locaties windenergie

De hier opgenomen windenergielocaties zijn geheel of gedeeltelijk benoemd het Provinciaal omgevingsbeleid en de Provinciale Omgevingsverordening.

1.1 Windenergie Brielse Maasdijk Hartel Oost (BMHO)

Op deze locatie wordt beoogd tenminste 18 MW opgesteld vermogen te realiseren in het rood gemarkeerde gebied. De verwachting is dat daarvoor 4 tot 5 windturbines nodig zijn.

Figuur 1 Brielse Maasdijk Hartel Oost (BMHO)

BR

BR

BR

BR

BR

BR

BR

BR

3 Andere locaties

BR

Andere initiatieven

Hier kunnen locaties worden opgenomen die zijn niet zijn in te delen in de voornoemde categorieën maar mogelijk geschikt zijn voor een duurzame energieactiviteit. Gedacht kan worden aan zon op water, zon op daken, aquathermie etc. Vooralsnog zijn geen locaties opgenomen in deze categorie.

**bijlage 1 van het eerste
Addendum op de
Samenwerkingsovereenkomst
WSHD-HVC**

**overzicht van duurzame
initiatieven WSHD-
locaties**

hvc.
energie en hergebruik

Entiteit:	Zon en Wind	Datum:	25-5-2020
Project:	WSHD-HVC duurzame energieopwek	Versie:	1.0
Auteur:	5.1.2.e / 5.1.2.e	Status:	Concept

Toelichting

Dit document is bijlage 1 van het eerste addendum op de Samenwerkingsovereenkomst. De Samenwerkingsovereenkomst waarnaar wordt verwezen is gedateerd 17 en 20 januari 2017.

Het Addendum op de Samenwerkingsovereenkomst waar deze bijlage toe behoort is gedateerd op 28 juli 2020.

CONCEPT nog aanvullen?

1	Locaties windenergie	4
1.1	Windenergie Brielse Maasdijk Hartel Oost (BMHO)	4
1.2	BR	5
2	BR	6
3	BR	7

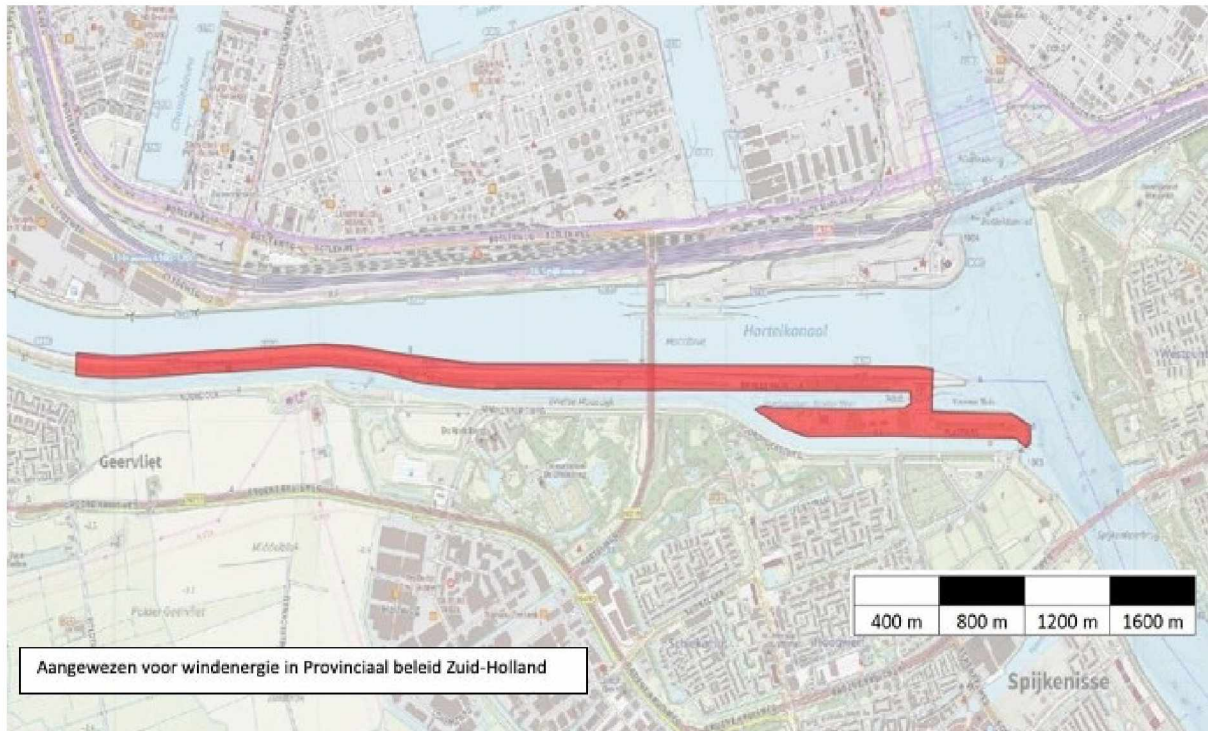
CONCEPT nog aanvullen?

1 Locaties windenergie

De hier opgenomen windenergielocaties zijn geheel of gedeeltelijk benoemd het Provinciaal omgevingsbeleid en de Provinciale Omgevingsverordening.

1.1 Windenergie Brielse Maasdijk Hartel Oost (BMHO)

Op deze locatie wordt beoogd tenminste 18 MW opgesteld vermogen te realiseren in het rood gemarkeerde gebied. De verwachting is dat daarvoor 4 tot 5 windturbines nodig zijn.

Figuur 1 Brielse Maasdijk Hartel Oost (BMHO)

Daarnaast is deze locatie in combinatie met de ontwikkeling en realisatie van het Windpark mogelijk geschikt voor de toepassing zonnepanelen op dijken en/of voor een pilot voor zonnepanelen op dijken.

BR

BR

BR

CONCE

BR [Redacted]

BR [Redacted]

BR [Redacted]

BR [Redacted]

BR [Redacted]

CONFIDENTIAL

3 Andere locaties

BR

Andere initiatieven

Hier kunnen locaties worden opgenomen die niet zijn in te delen in de voornoemde categorieën maar mogelijk geschikt zijn voor een duurzame energieactiviteit. Gedacht kan worden aan zon op water, zon op daken, aquathermie etc. Vooralsnog zijn geen locaties opgenomen in deze categorie.

Voor aquathermie (thermische energie uit afvalwater of thermische energie uit oppervlaktewater is afgesproken dat per project zal worden bekeken of samenwerking met HVC wordt aangegaan. Er is hierbij geen sprake van een preferente positie voor HVC.

CONCEPT nog aanvullen?

CONCEPT

Addendum samenwerkingsovereenkomst Waterschap Hollandse Delta en N.V. HVC

Partijen:

1. **Waterschap Hollandse Delta**, gevestigd en kantoorhoudende aan het adres Handelsweg 100, 2988 DC te Ridderkerk, ingeschreven in het handelsregister onder nummer 52605825, hierbij rechtsgeldig vertegenwoordigd door heemraad L.B.C. Stehouwer, verder te noemen: **"WSHD"**
2. **N.V. HVC**, gevestigd te Alkmaar aan de Jadestraat 1, 1812RD te Alkmaar, ingeschreven in het handelsregister onder nummer 37061260, hierbij rechtsgeldig vertegenwoordigd door haar 5.1.2.e 5.1.2.e verder te noemen **"HVC"**

WSHD en HVC hierna gezamenlijk aan te duiden als **"Partijen"**,

Overwegende dat:

- A. Partijen op 20 januari 2017 een samenwerkingsovereenkomst hebben gesloten ten behoeve van de gezamenlijk te ondernemen stappen om duurzame energieopwekking op WSHD-locaties te realiseren, of te vergroten (hierna te noemen: de **"Samenwerkingsovereenkomst"**);
- B. Partijen in de Samenwerkingsovereenkomst onder meer de mogelijkheid hebben geboden om nadere locaties voor windenergie op te nemen binnen deze samenwerking, en
- C. Partijen middels dit addendum aanvullende samenwerkingsafspraken wensen vast te leggen onder meer ten aanzien van de te benutten WSHD-locaties en de mogelijkheid te scheppen om burgerparticipaties te ontwikkelen op bepaalde WSHD-locaties.

Komen als volgt overeen:

1. De looptijd van de Samenwerkingsovereenkomst, welke eindigt op 20 januari 2022, wordt reeds nu voor alsdan verlengd met een periode van 5 (vijf) jaren en zal derhalve van rechtswege eindigen op 20 januari 2027. Deze verlenging wordt overeengekomen teneinde te borgen dat de Samenwerkingsovereenkomst ten aanzien van de hieruit voortvloeiende en in ontwikkeling zijnde duurzame energieprojecten haar overkoepelende functie behoudt. Partijen kunnen voor de einddatum van de Samenwerkingsovereenkomst overeenkomen dat de duur wordt verlengd met maximaal 5 (vijf) jaren.
2. Het locatie-overzicht dat als bijlage I aan de Samenwerkingsovereenkomst is toegevoegd heeft een update. Volledigheidshalve is daarom in bijlage 1 van dit addendum op de Samenwerkingsovereenkomst een bijgewerkt overzicht toegevoegd voor kansrijke duurzame energie initiatieven op potentieel beschikbare WSHD-locaties.

De uitbreiding van voornoemd overzicht betreft onder meer initiatieven voor windenergie zoals het "Windenergieproject Brielse Maasdijk Hartel Oost" (**BMHOHartel**) BR

3. Binnen de samenwerking tussen Partijen uit hoofde van de Samenwerkingsovereenkomst zal HVC (of één van haar huidige of toekomstige groepsmaatschappijen) de rol van realisator en exploitant van de duurzame energieprojecten op zich nemen. In het verlengde hiervan zal HVC dan ook de bestuurstaken en bijbehorende verantwoordelijkheden van de betreffende projectvennootschap(pen) op zich nemen.
4. In het kader en ten behoeve van het realiseren van maatschappelijk en economische draagvlak en het creëren van meerwaarde uit de grondposities van WSHD in het gebied Voorne-Putten (postcodegebied 3200-3238), zal voor de windenergieprojecten "Windenergieproject Brielse Maasdijk Hartel Oost" (**BMHOHartel**) BR een reële participatiemogelijkheid 5.1.2.f 5.1.2.f worden geboden aan lokale burgerenergiecoöperaties in overeenstemming met de Leidraad Windenergie Voorne Putten en voorts in de geest van het Klimaatakkoord. 5.1.2.f 5.1.2.f

Commented [5.1.2.e]: 5.1.2.e
5.1.2.e

Paraaf WSHD:

Paraaf HVC:

5. 5.1.2.f

Commented [5.1.2.g]: Deze zijn aangepast in lijn met hetgeen in de stuurgroep besproken is.

6. Dit addendum treedt in werking vanaf het moment van ondertekening zoals bepaald in artikel 7 van dit addendum. Het addendum is van kracht zolang de Samenwerkingsovereenkomst tussen Partijen van kracht is.
7. Dit addendum wijzigt slechts datgene uit de Samenwerkingsovereenkomst wat in het addendum is overeengekomen en laat alle overige samenwerkingsafspraken tussen Partijen uit hoofde van de Samenwerkingsovereenkomst onverlet.
8. Dit addendum kan alleen gewijzigd worden indien dit schriftelijk tussen Partijen is vastgelegd en overeengekomen.
9. De inhoud van het onderhavige addendum is door Partijen akkoord bevonden middels ondertekening in haar geheel en plaatsing van ieders paraaf op de eerste pagina, alsmede op bijlage 1. Na ondertekening zal dit addendum (inclusief haar bijlage) een integraal onderdeel vormen van de Samenwerkingsovereenkomst.

Aldus overeengekomen en in tweevoud ondertekend.

.....
Waterschap Hollandse Delta

Namens deze: L.B.C. Stehouwer

Portefeuillehouder

Financiën-Waterketen en Duurzaamheid

Datum ondertekening:..... 2020

.....
N.V. HVC

Namens deze: 5.1.2.g

5.1.2.e

Datum ondertekening:..... 2020

CONCEPT

Bijlage 1 Update locatie-overzicht t.b.v. duurzame energie initiatieven

CONCEPT na bespreking Stuurgroep

Paraaf WSHD:

Paraaf HVC:

waterschap
**Hollandse
Delta**

Aan college van dijkgraaf en heemraden

Verlenging Samenwerkingsovereenkomst Opwekking Duurzame Energie met HVC

Verantwoordelijk portefeuillehouder	Stehouwer, L.B.C.
Aard voorstel	Besluitvormend voorstel
Steller+afdeling steller	5.1.2.e
Bijlagen	3

Voorstel geparafeerd door	Naam	Paraaf	Datum
Afdelingshoofd steller	5.1.2.e	Akkoord	19-10-2020

Voorstel behandeld door	Datum
College Dijkgraaf en Heemraden	27 oktober 2020

Bijlagen:

Voorstel: Voorstel_13305.docx

Bijlage: SOK WSHD - HVC addendum versie 20-10-2020

Bijlage: Bijlage ontwikkellocaties 20-10-2020

Stukken ter inzage:

Onderwerp: Verlenging Samenwerkingsovereenkomst Opwekking Duurzame Energie met HVC

Babsnummer: 13305

1. Gevraagd besluit

- In te stemmen met het addendum samenwerkingsovereenkomst Waterschap Hollandse Delta en N.V. HVC en de bijbehorende bijlage met het locatieoverzicht duurzame energieprojecten;
- De Heemraad L.B.C. Stehouwer te machtigen om het addendum samenwerkingsovereenkomst Waterschap Hollandse Delta en N.V. HVC te ondertekenen;
- In te stemmen met de toetreding van de Heemraad L.B.C. Stehouwer tot de stuurgroep duurzame-energieproductie.

2. Probleemstelling - context

Op 20 januari 2017 hebben WSHD en HVC een samenwerkingsovereenkomst gesloten ten behoeve van gezamenlijk te ondernemen stappen om duurzame energieopwekking op WSHD-locaties te realiseren. De overeenkomst, met een looptijd van vijf jaar, was op dat moment met name gericht op de realisatie van zonneweides op rwzi's. Inmiddels zijn er verkenningen uitgevoerd voor andere energieprojecten in ons gebied op het gebied van zonne-energie, windenergie en aquathermie. Dit heeft geleid tot de wens aanvullende samenwerkingsafspraken vast te leggen onder meer ten aanzien van de te benutten WSHD-locaties.

In de loop van 2019 is HVC gestart met de voorbereiding voor de ontwikkeling van twee windenergieprojecten op Voorne Putten. Dit zijn langjarige projecten die een grote inspanning van menskracht en middelen vergen van HVC. Er is daarom behoefte om de samenwerkings-overeenkomst al dit jaar met vijf jaar te verlengen en de betrokken windenergieprojecten vast te leggen in de overeenkomst.

Daarnaast zijn er vanuit het Klimaatakkoord én vanuit de Leidraad Windenergie Voorne Putten kaders gesteld voor de participatie van burgers in windenergieprojecten. Met het addendum wordt hiertoe de mogelijkheid geboden.

3. Beoogd effect en argumenten

Met het ondertekenen van dit addendum wordt de samenwerkingstermijn met vijf jaar verlengd en worden aanvullende samenwerkingsafspraken vastgelegd voor:

- extra te benutten WSHD-locaties voor energieprojecten
- de mogelijkheid om 25% eigen participatie van WSHD over te dragen aan extra participatie door derden zodat deze maximaal 49% wordt.

Deze afspraken komen tegemoet aan de noodzaak om een langjarige samenwerking vast te leggen in het kader van twee windenergieprojecten op Voorne Putten die een gemiddelde looptijd hebben van vijf jaar.

De overeenkomst komt daarnaast tegemoet aan de kaders die zijn gesteld in het Klimaatakkoord (ambitie 50% van lokale productie uit wind of zon in eigendom van lokale omgeving) en in de Leidraad Windenergie Voorne Putten (ten minste 25% lokaal eigendom bij windenergieprojecten).

De overeenkomst blijft beperkt tot de productie van energie uit zon en wind, met de aantekening dat de voorkeurspositie van HVC niet geldt voor zon op dijken vanwege de uitgebreidheid van het areaal. Ook bij de winning van thermische energie uit afvalwater of oppervlaktewater is geen sprake van een preferente positie van HVC.

4. Kernboodschap

WSHD verlengt de samenwerking met HVC op het gebied van opwekking van duurzame energie op terreinen van het waterschap. HVC gaat onder meer de ontwikkeling verzorgen van twee grote windenergieprojecten op Voorne Putten (Nissewaard en Westvoorne). De mogelijkheden voor burgerparticipatie worden in de overeenkomst verruimd tot maximaal 49%.

5. Regelgeving en beleid

Het besluit is gekoppeld aan de samenwerkingsovereenkomst WSHD-HVC getekend op 20 januari 2017. Deze overeenkomst is behandeld in de VV-vergadering van 19 december 2016. De overeenkomst geeft invulling aan de Routekaart WSHD Energieneutraal 2030 (nov-18) en het ambitiedocument Maat op Klimaat (jan-19).

6. Historie – eerdere besluitvorming

Het besluit is gekoppeld aan de samenwerkingsovereenkomst WSHD-HVC getekend op 20 januari 2017. Deze overeenkomst is behandeld in de VV-vergadering van 19 december 2016.

7. Financiën

Voor het plaatsen van windmolens op grond van het waterschap verleent WSHD een zakelijk recht van opstal aan HVC. Vanaf de realisatie van het project staat hier een jaarlijkse vergoeding (retributie) tegenover. Deze vergoeding dient 'marktconform' te zijn. Ten tijde van de realisatie van de molens zal een marktonderzoek plaatsvinden van vergelijkbare windmolenparken op vergelijkbare locaties met vergelijkbare vermogens per molen. Dit betreft een marktonderzoek op basis van de comparatieve methode (vergelijkbare waarden in vergelijkbare omstandigheden). Als basis zal gelden een vergoeding per MegaWatt, waarbij mogelijk rekening dient te worden gehouden met een indexering.

Voor alle andere zaken, zoals verlening van zakelijk rechten voor parkbekabeling, exportkabels, wegen en verhardingen etc., erfdienstbaarheden voor wegen en wiekoverslag, werkstroken en tijdelijk gebruik geldt een eenmalige vergoeding volgens de GasUnie-LTO normen. Dit is van toepassing zolang het gebruik "agrarisch" of minder is.

8. Duurzaamheid

De overeenkomst met HVC maakt het mogelijk op een snelle en efficiënte manier duurzame energieprojecten te realiseren op terreinen van het waterschap.

9. Alternatieven

Niet van toepassing

10. Organisatorische en personele consequenties / OR / GO

Niet van toepassing

11. Risico- en beheersmaatregelen

Niet van toepassing

12. Communicatie (in- en extern)

Voor de ondertekening van de vernieuwde samenwerkingsovereenkomst zal een persbericht worden opgesteld.

13. Bekendmaking en vervolprocedure

Niet van toepassing

14. Bevoegd orgaan

College van dijkgraaf en heemraden

15. Toelichting / kanttekeningen

Niet van toepassing

16. Bijlagen

1. Samenwerkingsovereenkomst HVC-WSHD (jan-17)
2. Addendum Samenwerkingsovereenkomst HVC-WSHD(2020)
3. Bijlage 1 van het eerste Addendum op de Samenwerkingsovereenkomst WSHD-HVC - overzicht van duurzame initiatieven WSHD-locaties

Vergaderdatum: 27 oktober 2020

Agendapunt :

BESLUIT D&H

Verlenging Samenwerkingsovereenkomst Opwekking Duurzame Energie met HVC

HET COLLEGE VAN DIJKGRAAF EN HEEMRADEN VAN WATERSCHAP HOLLANDSE DELTA;

Gelezen het voorstel van de portefeuillehouder Waterketen en Duurzaamheid;

overwegende dat:

...

- WSHD en HVC op 20 januari 2017 een vijfjarige samenwerkingsovereenkomst hebben gesloten ten behoeve van de gezamenlijk te ondernemen stappen om duurzame energieopwekking op WHSD-locaties te realiseren
- Partijen de behoefte hebben deze overeenkomst te verlengen in verband met het starten van twee langjarige ontwikkelprojecten voor windenergie op Voorne Putten
- Partijen met dit addendum aanvullende samenwerkingsafspraken willen vastleggen onder meer om de mogelijkheid te verruimen voor (financiële) burgerparticipatie in windenergieprojecten.

gelet op:

- artikel 84 Waterschapswet;
- het gestelde ten aanzien van burgerparticipatie in het Klimaatakkoord
- het gestelde ten aanzien van burgerparticipatie in de Leidraad Windenergie Voorne Putten

BESLUIT:

- In te stemmen met het addendum samenwerkingsovereenkomst Waterschap Hollandse Delta en N.V. HVC en de bijbehorende bijlage met het locatieoverzicht duurzame energieprojecten;
- De Heemraad L.B.C. Stehouwer te machtigen om het addendum samenwerkingsovereenkomst Waterschap Hollandse Delta en N.V. HVC te ondertekenen;
- In te stemmen met de toetreding van de Heemraad L.B.C. Stehouwer tot de stuurgroep duurzame-energieproductie.

Ridderkerk, 27 oktober 2020

Dijkgraaf en heemraden voornoemd,
secretaris-directeur,

dijkgraaf,

5.1.2.e

5.1.2.e

5.1.2.e

5.1.2.e

From: "5.1.2.e"
Sent: Mon, 10 Sep 2018 16:13:31 +0200
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@hvcgroep.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@wshd.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@wshd.nl>
Cc: "5.1.2.e" <5.1.2.e@hvcgroep.nl>
Subject: RE: Onderzoek & Advies
Attachments: RE: BR 20180629-energiestrategie v0.9.docx, Factsheet Windenergie.docx, BR

Hallo 5.1.2.e

Hierbij voor zover mogelijk een reactie de gevraagde gegevens:

1. We vragen om een verkenning van de mogelijkheden op het gebied van :
 - a. Wind op land
 - b. Zon (op daken, op dijken en op water)
 - c. Biomassa
 - d. Geothermie
 - e. TEO/TEA
 - f. Waterstof

(Kernenergie is niet aan de orde)

De vraag was ook of jullie factsheets kunnen leveren met algemene gegevens over deze onderwerpen. Een voorbeeld van een factsheet is bijgevoegd (wind op land volgens de opzet van CE Delft); Een lager detailniveau kan wat ons betreft ook).

2. Algemene stukken / informatie voor onze context: hoeveel is er nodig, wat is er al bekend, nog even concreet de ambitie, etc. Wat hierover gedeeld kan worden helpt bij het krijgen van een volledig beeld:
Bijgevoegd zijn:
 - het concept rapport Routekaart 2030 met daarin de opgave
 - De weergave van de klimaatmonitor met de onderliggende cijfers (Uitvraag en E-verbruik)
 - De ambitie is om 100% energieneutraal te zijn in 2030, dat betekent compensatie van de verbruikte energie in de vorm van eigen opwek, door participatie in projecten van anderen (o.a. de HVC projecten zoals GEMINI, en door het vrijgeven van onze terreinen voor projecten van derden (facilitering)). NB: duurzame inkoop telt niet mee.

3. Al onze GIS-kaarten zijn te vinden op <https://www.wshd.nl/common/geoportaal/geoportaal.html>. Per onderdeel zijn GIS-kaarten terug te vinden. Als hierover nog vragen zijn graag even bellen.

4. Kunnen jullie aangeven welke biomassa-restromen er zijn (aard/omvang)?
Dit is eerder een keer opgegeven aan 5.1.2.e Zie mail in de bijlage.

5. Kunnen jullie aangeven waar substantieel warmte/aardgas wordt verbruikt, en/of wat zijn evt. logische koppelpunten voor een warmtenet in jullie beleving?
De belangrijkste locatie waar warmte wordt gebruikt is de rwzi Dokhaven.
Daar wordt een hoeveelheid van ca. 75.000 m3 aardgas verbruikt. De exacte cijfers zijn te vinden in de gegevens van de klimaatmonitor.

Tot slot is het akkoord dat jullie de gegevens van de e-aansluitingen gebruiken.

Als er nog vragen zijn dan horen we het graag.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e
Afdeling Beleid en Plannen | **waterschap Hollandse Delta**
Handelsweg 100 / Postbus 4103, 5.1.2.e Ridderkerk
t 5.1.2.e | e 5.1.2.e [@wshd.nl](mailto:5.1.2.e@wshd.nl) | i www.wshd.nl | Twitter [@hollandsedelta](https://twitter.com/hollandsedelta)

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@hvcgroep.nl>

Verzonden: vrijdag 7 september 2018 11:48

Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@wshd.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@wshd.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@wshd.nl>

CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@hvcgroep.nl>

Onderwerp: Onderzoek & Advies

Beste 5.1.2.e en 5.1.2.e

Dank voor ons gesprek afgelopen woensdag. Zojuist heb ik overleg gehad met mijn collega 5.1.2.e die het onderzoek/advies bij ons intern gaat coördineren. We zullen er even hard aan gaan trekken en hebben er vertrouwen in dat we de 21^e aanstaande met een goed overzicht (op hoofdlijnen) kunnen komen. 5.1.2.e komt die vrijdag ook mee om de bevindingen toe te lichten. We brengen met het rapport integraal in beeld wat t.a.v. duurzame productie voor het WSHD de mogelijkheden & benodigde resources/acties zijn t.a.v. de thema's:

Wind op land
Zon (dak, water)
Biomassa
Geothermie
TEO/TEA
Waterstof
Kernenergie

Om de tijd die we hebben zo effectief mogelijk te besteden willen we jullie om enige informatie vragen die ons helpt snel uit de startblokken te komen. Het gaat om:

- Algemene stukken / informatie voor onze context: hoeveel is er nodig, wat is er al bekend, nog even concreet de ambitie, etc. Wat hierover gedeeld kan worden helpt bij het krijgen van een volledig beeld.
- Een digitale kaart van .percelen en .installaties in eigendom (een GIS-kaart bijv. 'shapefile' - geen PDF).
- Kunnen jullie aangeven welke biomassa-restromen er zijn (aard/omvang)?
- Kunnen jullie aangeven waar substantieel warmte/aardgas wordt verbruikt, en/of wat zijn evt. logische koppelpunten voor een warmtenet in jullie beleving?

En een concrete vraag: onze afdeling Energie (energieverkoop) heeft reeds inzicht in jullie e-aansluitingen en het (standaard)jaarverbruik. Is het Waterschap ermee akkoord dat wij deze gegevens gebruiken voor het opstellen van het advies?

@ 5.1.2.e is het akkoord/handig dat 5.1.2.e jou belt met evt. aanvullende inhoudelijke vragen?

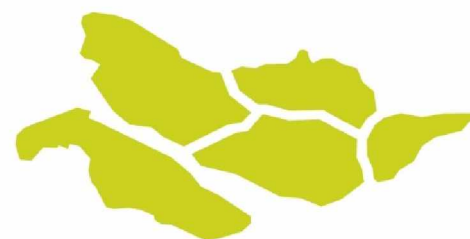
Vragen, opmerkingen horen we natuurlijk graag. Met vriendelijke groet,

5.1.2.e
5.1.2.e Lokale Energie
Telefoon: +31 6 5.1.2.e
E-mail: 5.1.2.e [@hvcgroep.nl](mailto:5.1.2.e@hvcgroep.nl)
www.hvclokaleenergie.nl

Energieneutraal in 2030

WSHD Energiestrategie 2018-2030

waterschap
**Hollandse
Delta**

Concept 0.8

25 juni 2018

VERANTWOORDING

WATERSCHAP

waterschap Hollandse Delta
Handelsweg 100
2988 DC Ridderkerk

Postbus 4103
2980 GC Ridderkerk
t 088 974 33 00
f 088 974 30 01
i www.wshd.nl

AFDELING

(afdeling)

AUTEUR/COÖRDINATIE

(titel, initialen, achternaam)
(e-mailadres)

REVIEWER

(titel, initialen, achternaam)

AKKOORDVERKLAARDER

(titel, initialen, achternaam teamleider)

OPDRACHTGEVER

(of naam afdeling)

VERSIE

25 juni 2018
Concept 0.8

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
2	Kaders en en definities	6
2.1	Context	6
2.2	Energienutraliteit: scope en relatie met andere programma's	6
2.3	Duurzame opwek	6
2.4	Klimaatneutraliteit	7
4	Energiegebruik WSHD	8
4.1	Inleiding	8
4.2	Energie verbruik WSHD in 2017	9
4.3	Energieverbruik bij inrichtingen van WSHD	11
4.4	Lopende maatregelen inzake energiebesparing	12
4.4.1	Energiezorg-strategie en energiezorg-systeem	12
4.4.2	Innovatief dijkbeheer	12
4.4.3	Water	12
4.4.4	Zuiveren	12
4.4.5	Wegen	13
4.4.6	Overige Beleidstaken	13
5	Duurzame energie opwek en innovaties	14
5.1	Actuele opwek locaties WSHD	15
5.2	Opwek technieken van duurzame energie	17
5.2.1	Windenergie	17
5.2.2	Zonne-energie	19
5.2.3	Biogasproductie uit zuiveringsslib	20
5.2.4	Energie uit oppervlaktewater (EOW)	20
5.2.5	Blue Energy (zoutconcentratie)	21
5.2.6	Smart Polder, Blue Battery en flexibele aansturing	22
6	Energiedossier in ontwikkeling	23

1 Inleiding

Deze energiestrategie WSHD Energienutraal in 2030 wordt geschreven in een context waarin wereldwijd, nationaal, regionaal en lokaal veel aandacht voor klimaatverandering en afscheid van het gebruik van fossiele energie die die klimaatverandering in belangrijke mate veroorzaakt. Onderwerpen die waterschappen en waterschappers aan het hart gaan: klimaatverandering raakt ons in de kerntaken, terwijl waterschappen eveneens tot de grote energieverbruikers in de regio behoren.

Van de Parijs-akkoorden tot regionale klimaat- en energieakkoorden alsmede in de samenwerking Unie van Waterschappen (UvW) wordt (inter)nationaal en lokaal gewerkt aan strategieën om te komen tot energieneutraliteit:

- Nationaal (bijna) energieneutraal in 2050;
- Waterschappen energieneutraal in 2030 – met het streven om te versnellen naar 2025;
- Goeree Overflakkee energieneutraal in 2020;
- Drechtsteden met een brede strategie naar 2050;
- En actuele ontwikkelingen rond klimaat- en energietafels op sector en regio-schaal om tot aangescherpte strategieën en doelstellingen te komen. De kans dat Waterschappen in UvW-verband aanscherpen tot energieneutraal in 2025 is niet ondenkbeeldig.

Voor Waterschap Hollandse Delta is het daarom van groot belang om tot een strategie te komen, die optimaal aansluit bij haar kerntaken en ambities, optimaal aansluit bij samenwerkingsmogelijkheden met gemeenten, regio's en andere stakeholders in het gebied en bovendien slim en efficiënt aansluit bij het asset management, beheer, onderhoud en energieverbruik van de zuiveringen, gemalen, gebouwen, stuwen en andere activiteiten in de dagelijkse werkprocessen.

De energiemarkt gaat veranderen, daarover zijn alle deskundigen het eens. Hoe, wanneer en hoe snel is nog lang niet zo duidelijk. Terwijl in de huidige rekenmodellen de prijs van energie centraal staat, zijn – gedurende de dag – nú al de prijsfluctuaties te zien als gevolg van een mismatch tussen vraag en aanbod. Ook seizoensfluctuaties zullen in de nabije toekomst steeds nadrukkelijker de prijs bepalen. In de energievisie 'Van Volume naar Waarde¹' wordt voor de provincie Zuid-Holland duidelijk beschreven dat capaciteit en flexibiliteit de toekomstige markten zullen bepalen. Nú al wordt door waterschappen gekeken naar mogelijkheden om energie in het watersysteem op te slaan (blue battery), wordt door energieleveranciers gevraagd om flex-sturing van het verbruik en worden wind- en zonneparken door netbeheerders tegengehouden omdat de netten niet berekend zijn op het grote aanbod van duurzame bronnen.

Voor deze energiestrategie zijn de genoemde 'lange' termijn ontwikkelingen duidelijk genoeg om kwalitatief in de overwegingen mee te nemen, maar nog té onzeker om te kwantificeren. Bij de uitwerking hanteren we derhalve de definities en uitgangspunten zoals die door Unie van Waterschappen (UvW) in Green Deal Energie en convenant energiecoalitie met Rijkswaterstaat zijn vastgelegd. In de scenario-analyse hanteren we vervolgens de rekenmethodieken van de Klimaatmonitor, waarbij alle verbruik en opwek wordt teruggerekend naar primaire energie. Dit biedt vervolgens het benodigde inzicht in de verschillende definities richting energieneutraliteit en besluitvorming om als WSHD ambitieuzer te zijn.

Met betrekking tot kaders, informatievoorziening en rapportage sluiten we eveneens aan bij de gangbare praktijk en in gang gezette plannen en maatregelen: Opgaveplan WSHD (2016-2019), EEP (2017-2020) en Klimaatmonitor, met als belangrijkste doel om de mogelijke uitwerking en keuzevarianten voor de periode 2020-2030 in beeld te brengen.

Het waterschap is energieneutraal wanneer evenveel energie duurzaam door het waterschap wordt opgewekt als er in de activiteiten van het waterschap wordt gebruikt. Dit kan volledig in eigen beheer zijn, door facilitering van derden op grondgebied van WSHD óf door deelneming in

¹ <https://www.zuid-holland.nl/publish/pages/14938/rapportvanvolumenaarwaarde-energielandschap2050.pdf>

opwekfaciliteiten van anderen, buiten het grondgebied van WSHD – bijvoorbeeld de wind-op-zee, biogas of zonne-energie projecten van HVC waar WSHD als aandeelhouder mede-eigenaar van is.

Rekening houdend met voornoemde onzekerheid over marktontwikkelingen, geniet 'controle' over eigen energievoorziening hierbij de voorkeur. Een gecontroleerde energievoorziening 'achter de meter', waarbij het aanbod past op de behoefte en er geen gebruik gemaakt hoeft te worden van publieke netten is dan ideaal: de WKK/Biogas-productie uit zuiveringsslib op Sluisjesdijk is zowel in risico-perspectief als financieel een goed voorbeeld. Ook transportkosten en energiebelasting zijn dan niet van toepassing. Bij windmolens en zonneparken zal de energielevering fluctueren met de veranderlijke aanwezigheid van wind en zon. Ook dan geniet een locatie dicht bij verbruik (bijvoorbeeld op terreinen van de zuiveringen) de voorkeur. Verder weg is de controle als aandeelhouder (bijvoorbeeld in HVC) het hoogst haalbare voor WSHD.

Eigendomsverhoudingen zijn een belangrijk aandachtspunt in de energietransitie. Zowel vanuit risico-perspectief als stakeholder management. Duurzame energie, zeker windmolens en in toenemende mate ook zonneparken, wordt opgewekt 'boven de grond'. heeft impact op de leefomgeving en maakt daarmee veel los bij omwonenden en andere betrokkenen. Mede-eigenaarschap door bewoners, collectieven en/of lokale overheden wordt steeds meer toegepast om belangenafwegingen goed en gezamenlijk te kunnen agenderen, terwijl mede-eigenaarschap door een gespecialiseerd energiebedrijf de technische betrokkenheid garandeert en gedeeld eigenaarschap de economische risico's inperkt.

Bovendien zal, met het toenemend aantal partijen dat naar duurzame energieopwekking streeft op hetzelfde grondgebied, die behoefte tot samenwerking alleen maar groeien: een windmolen op grond van de zuivering, staat in het gebied van de gemeente, de regio en de provincie, dichtbij bedrijven en burgers: die allemaal energieneutraal willen worden.

Deze energiestrategie zoekt een optimale verbinding tussen ambitie, mogelijkheden, kerntaken en innovaties (binnen en buiten het waterschap) in de periode 2019-2030. We kunnen de toekomst niet voorspellen, wél dat in die 21 jaar de energiemarkten grondig zullen veranderen, dat er zich zeer interessante innovaties op energiegebied zullen ontwikkelen en dat onderhoud en vervanging de beste momenten zijn voor kosten-effectieve introductie van 'beste beschikbare technieken'.

Naast het directe energieverbruik van in deze definities wordt benoemd, neemt het waterschap ook haar verantwoordelijkheid voor indirect energieverbruik:

- Energieverbruik van de 2^e orde, zoals woon-werkverkeer van medewerkers, wordt geadresseerd in de interne duurzaamheidsprogramma's;
- Energieverbruik door leveranciers, wordt meegewogen in het inkoop- en aanbestedingsbeleid volgens het ondertekende Manifest Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI) en de aanpak DuurzaamGWW;
- Indirect energieverbruik door het gebruik van materialen, zal haar plek krijgen in de circulaire doelstellingen van het duurzaamheidsbeleid.

2 Kaders en en definities

2.1 Context

Bij de uitwerking van deze energiestrategie hanteren we in beginsel de definities en uitgangspunten zoals die door UvW in Green Deal Energie en convenant energiecoalitie met Rijkswaterstaat zijn vastgelegd. In de scenario-analyse hanteren we vervolgens de rekenmethodieken van de Klimaatmonitor, waarbij alle verbruik en opwek wordt teruggerekend naar primaire energie. Dit biedt vervolgens het benodigde inzicht in de verschillende definities richting energieneutraliteit en besluitvorming om als WSHD ambitieuzer te zijn.

Met betrekking tot kaders, informatievoorziening en rapportage sluiten we eveneens aan bij de gangbare praktijk en in gang gezette plannen en maatregelen: Opgaveplan WSHD (2016-2019), EEP (2017-2020) en Klimaatmonitor, met als belangrijkste doel om de mogelijke uitwerking en keuzevarianten voor de periode 2020-2030 in beeld te brengen.

2.2 Energieneutraliteit: scope en relatie met andere programma's

Het waterschap is energieneutraal wanneer evenveel energie duurzaam door het waterschap wordt opgewekt als er in de activiteiten van het waterschap wordt gebruikt. Dit kan volledig in eigen beheer zijn, door facilitering van derden op grondgebied van WSHD óf door deelneming in opwekfaciliteiten van anderen, buiten het grondgebied van WSHD – bijvoorbeeld de wind-op-zee, biogas of zonne-energie projecten van HVC waar WSHD als aandeelhouder mede-eigenaar van is.

Naast het directe energieverbruik van in deze definities wordt benoemd, nemen de waterschappen ook hun verantwoordelijkheid voor indirect energieverbruik:

- Energieverbruik van de 2^e orde, zoals woon-werkverkeer van medewerkers, wordt geadresseerd in de interne duurzaamheidsprogramma's;
- Energieverbruik door leveranciers, wordt meegewogen in het inkoop- en aanbestedings-beleid volgens het ondertekende Manifest Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI) en aanpak DuurzaamGWW;
- Indirect energieverbruik door het gebruik van materialen, zal haar plek krijgen in de circulaire doelstellingen van het duurzaamheidsbeleid.

Een ander punt van aandacht is de opslag van energie. De opwek van duurzame energie, zeker wind- en zonne-energie, is niet constant en loopt niet synchroon met het verbruik. Hoewel energieneutraal, zal het waterschap dus nog steeds energie inkopen en (evenveel) energie terugleveren aan haar leveranciers. Zowel nationaal als internationaal is de balancerende en opslag van steeds meer fluctuerende energiebronnen een belangrijk punt van aandacht, waar ook waterschappen mogelijk oplossingen voor kunnen bieden. De ontwikkeling van de 'Smart Polder' is daar een belangrijke kans, die daarom ook in Hoofdstuk xxx is opgenomen als innovatiekans.

De (duurzame) inkoop van energie wordt op dit moment uitwerkt richting een nieuw contract per 1/1/2019 en als bijlage toegevoegd aan het energiedossier n hoofdstuk 6.

2.3 Duurzame opwek

Bij de definitie van "Duurzame opwek" dient opgemerkt te worden dat voortschrijdend inzicht in het verleden al vaker heeft geleid tot aanpassing. De doelstelling "100% duurzaam inkopen" in 2015 is in eerste instantie behaald met 'Garanties van Oorsprong' (GVO's) uit de opwek met waterkracht in bijvoorbeeld Noorwegen. Later is de dubbeltelling daarin onderkend (in Noorwegen werd dezelfde elektriciteit met hetzelfde 'gevoel' van duurzaamheid gebruikt en dus dubbel geteld). Ook opgewekte energie uit de verbranding (of bijstook) van biomassa wordt steeds minder als 'duurzaam' gecategoriseerd, zeker wanneer deze concurreert met voedselvoorziening, materiaalgebruik (duurzame houtkap), landgebruik of natuurbehoud (palmolie-plantages). Het is niet uitgesloten dat energie opwek die we vandaag als duurzaam beschouwen, in de toekomst alsnog wordt heroverwogen.

In de Green Deal worden de volgende duurzame opwek-technologieën benoemd:

- a. Biogasproductie uit rioolwater en –slib;
- b. (Rest)warmte uit WKK, effluentwater en oppervlaktewater;
- c. Windenergie;
- d. Zonne-energie;
- e. Waterkracht;
- f. Blue Energy (zoutconcentratie);
- g. Smart Polder;

De samenwerking met Rijkswaterstaat voegt hier innovatieve pilots aan toe, met:

- h. drijvende zonnepanelen;
- i. ‘slim malen’ met energiezuinige poldergemalen;
- j. warmte- en koude onttrekking uit oppervlaktewater;
- k. windturbines bij waterkeringen;
- l. blue energy en benutting van buffercapaciteit in het watersysteem (blue battery).

In hoofdstuk 5 behandelen we deze verschillende technieken, hun potentie en de mate van innovativiteit (Technology Readiness Level) om te bepalen wat de toegevoegde waarde kan zijn in de energiestrategie van WSHD richting 2030.

2.4 Klimaatneutraliteit

Een laatste definitie die verdere uitwerking behoeft is het begrip ‘klimaatneutraliteit’. De hoogste urgentie om tot een duurzame energietransitie te komen is immers de impact op klimaatverandering. Klimaatneutraliteit is derhalve ná energienutraaliteit (in 2030) een aansluitende stip op de horizon (in 2050). Het is daarom van belang om in de scenario-analyse geen oplossingen toe te laten die wellicht wél energienutraaliteit dichterbij brengen, maar klimaatneutraliteit verder weg. Ook in deze definitie bestaat grote kans dat voortschrijdend inzicht in de toekomst leidt tot aanscherping.

Voor de context van deze energiestrategie beperken we ons daarom tot de gangbare definities van broeikasgassen, uitgedrukt in CO₂-equivalenten. Enerzijds houdt dit in dat de energiestrategie niet mag leiden tot méér uitstoot van broeikasgassen, anderzijds kunnen (mogelijk gelijkwaardige) maatregelen dan gewogen worden tegen de klimaat-impact:

- De (kort-cyclische) emissies van CO₂ bij zuiveringen worden niet meegeteld in de klimaatvoetafdruk, maar kunnen bij bepaalde technieken wel invloed hebben op het ‘saldo’;
- Emissies van Methaan en Lachgas, bij grondwaterwinning en afvalwaterzuivering, tellen niet mee in de energienutraaliteit maar dragen zo’n 40% bij in de klimaatvoetafdruk van de waterketen;
- Indirecte emissies door het gebruik van metaalzouten in de waterzuivering worden eveneens niet in energienutraaliteit benoemd, maar wel in CO₂-equivalenten meegeteld in de klimaatvoetafdruk;
- De indirecte emissies door het gebruik van andere materialen in de werkzaamheden en assets van het Waterschap worden in deze context vooralsnog buiten beschouwing gelaten. Een WSHD-Circulair strategie, in de bredere duurzaamheidscontext uit te werken, zal deze dimensie verder uitwerken.

Het ‘ambitieuze’ scenario sorteert vóór op deze inzichten met het gebruik van schaduw prijzen voor tenminste CO₂.

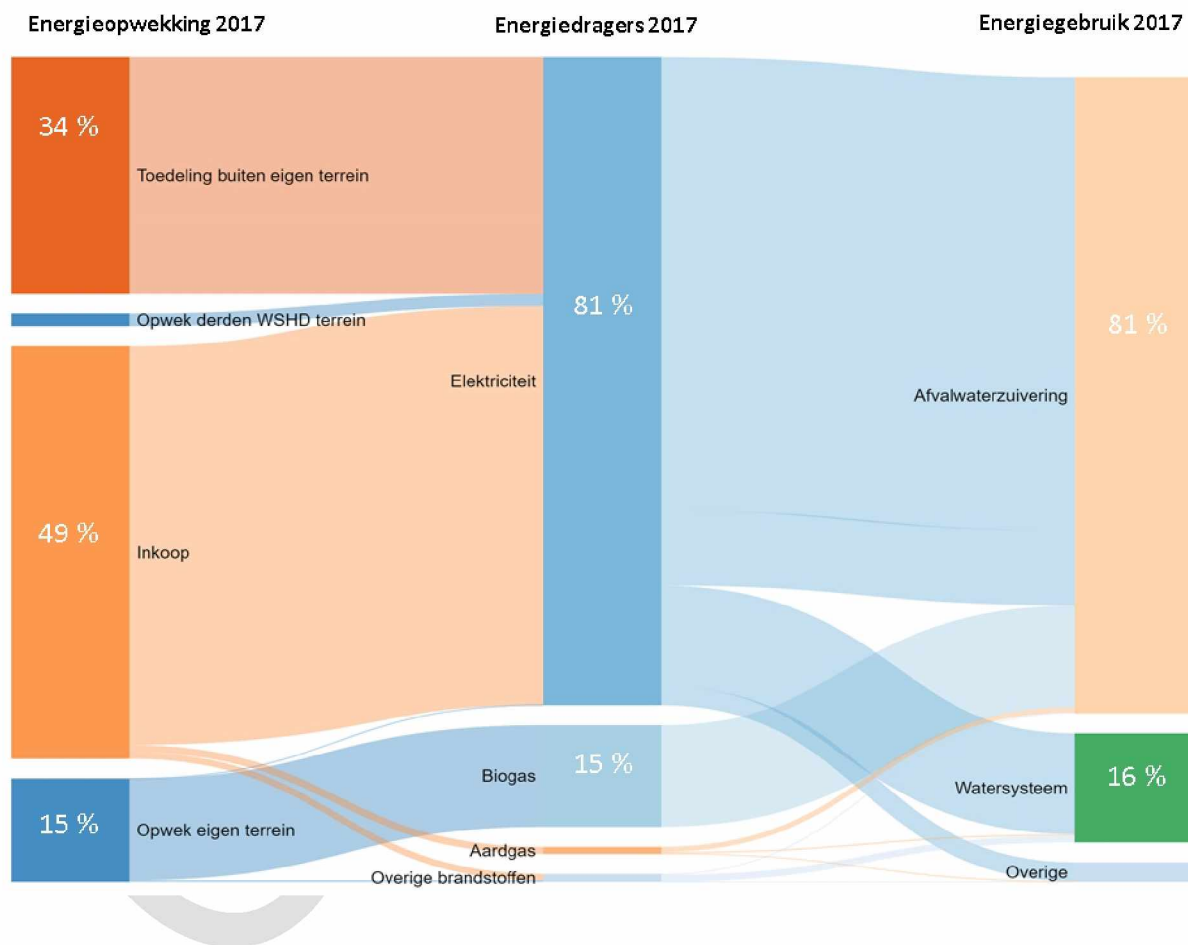
4 Energiegebruik WSHD

4.1 Inleiding

In het energieverbruik van WSHD is duidelijk te zien dat het grootste verbruik bij de afvalwaterzuivering plaatsvindt en bovendien in de vorm van elektriciteit. Dit in tegenstelling tot bijvoorbeeld huishoudens en bedrijven, waar vaak warmte en belangrijk deel van de (te verduurzamen) energievraag is.

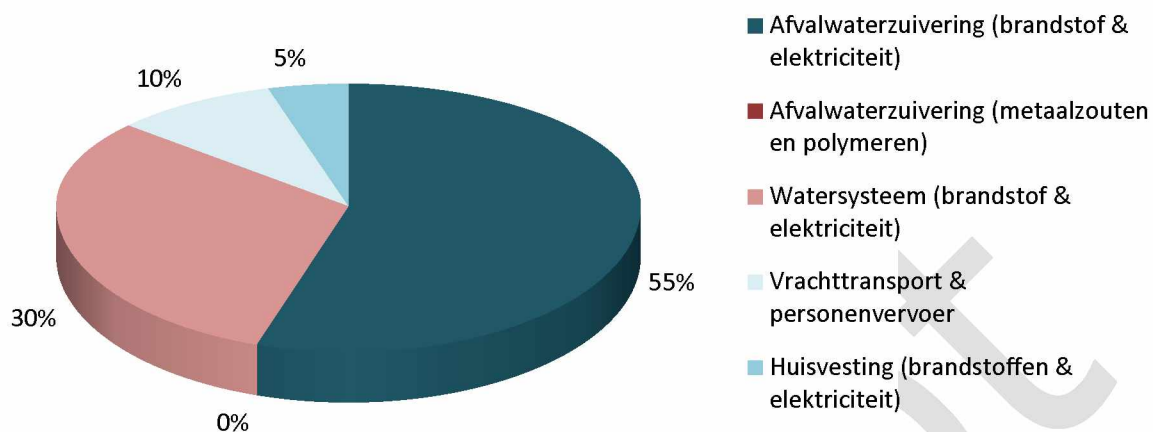
Onderstaande figuur geeft een schematisch overzicht van de bronnen van energie, de vormen van energie en het gebruik in de verschillende kerntaken van WSHD.

De overige grafieken en tabellen komen uit de klimaatmonitor – plaatjes vervangen / gebruiken uit de definitieve kansenkaart en verder verwijzen naar bijlage **samenvatting klimaatmonitor**

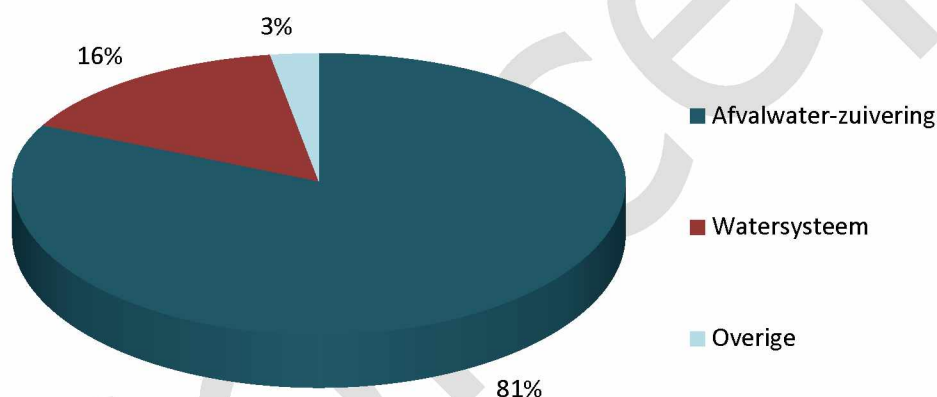

4.2 Energie verbruik WSHD in 2017

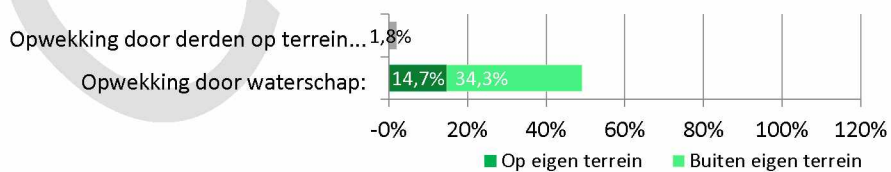
Verdeling CO2 naar activiteit (2017)

Aandeel bedrijfsonderdeel in totaal energiegebruik (2017)

Duurzame energie opwekking (2017)

Overzicht emissies per hoofdactiviteit en per scope

Activiteit / Scope	CO ₂ totaal	
	ton/jr	[%]
Afvalwaterzuivering (brandstof & elektriciteit)	11.230	55,1%
Afvalwaterzuivering (metaalzouten en polymeren)	0	0,0%
Watersysteem (brandstof & elektriciteit)	6.107	30,0%
Vrachtransport & personenvervoer	1.976	9,7%
Huisvesting (brandstoffen & elektriciteit)	1.067	5,2%
Totaal	20.379	100%
Scope conform NEN ISO 14064		
Scope 1	874	4%
Scope 2	17.947	88%
Scope 3	1.558	8%
Totaal	20.379	100%

Overzicht primair energiegebruik per activiteit en per energiedrager in 2017

Energiedrager	Eenheid	Tot	Afvalwater-zuivering	Water-syst.	Overig
Elektriciteit	TJ	449,7	355,7	79,1	14,8
Aardgas	TJ	5,6	4,1	1,1	0,4
Warmte	TJ	1,2	0,0	0,0	1,2
Biogas	TJ	78,5	78,5	0,0	0,0
Overige brandstoffen	TJ	6,2	0,8	5,4	0,0
Totaal primair energiegebruik	TJ	541,2	439,2	85,7	16,4

Overzicht eigen opwekking en inkoop duurzame energie per activiteit in 2017

Duurzame energie	TOTAAL		Afvalwater-zuivering	Water-systeem	Overige
	[TJ]	%	[TJ]	[TJ]	[TJ]
Inkoop	455,3	84,1%	359,9	80,2	15,2
Eigen opwekking door waterschap:					
Op eigen terrein	79,8	14,7%	78,5	0,1	1,2
Buiten eigen terrein	185,6	34,3%	185,6	0,0	0,0
Totaal eigen opwekking	265,4	49,0%	264,1	0,1	1,2
Opwekking door derden op terrein waterschap:					
Totaal opgewekt	9,9	1,8%	9,9	0,0	0,0
Toedeling aan waterschap (MJA)	1,0	0,2%	1,0	0,0	0,0

4.3 Energieverbruik bij inrichtingen van WSHD

Specifiek inzicht in het energieverbruik van de verschillende inrichtingen van WSHD is essentieel om de energiestrategie te kunnen richten op kansen en mogelijkheden. Met betrekking tot energiebesparing zal het energie zorgsysteem (zie paragraaf 7.4) zich immers enerzijds richten op efficiënte bedrijfsvoering en besparingsmogelijkheden met bestaande technieken. Anderzijds geeft inzicht in grootverbruikers de mogelijkheid om mogelijke innovaties specifiek te richten en waarden op hun bijdrage aan reductie van het energieverbruik en CO₂-uitstoot.

Een belangrijke onderdeel van de energiestrategie is bovendien de timing van eventuele maatregelen. In de periode 2019 – 2030 zullen immers alle assets voor onderhoud, renovatie danwel vervanging in aanmerking komen: het ideale moment om op een kosten-efficiënte wijze de energieverbruikende activiteiten te vervangen door de beste beschikbare nieuwe technieken.

Een transparant afwegingskader tussen de eventuele (meer)kosten en de (meer) opbrengst aan energie/CO₂-besparing volgt uit de ambitie- en scenario-keuze, welke structureel geborgd kan worden in het assetmanagement, de geplande ALM-studies (bij zuiveringen) en nog te plannen vergelijkbare analyses bij de overige (energieverbruikende) assets.

Assets	kWh/jr	Bouwjaar	Renovatie	ALM-studie
RWZI				
Barendrecht	1.126.900	2003		> 2021
Den Bommel	142.600	1989		< 2021
Dordrecht	4.052.900	1973	1990/2005	< 2021
Goedereede	780.800	1978	1999	< 2021
Heenvliet	251.100	1989	2006	< 2021
Hellevoetsluis	2.466.600	1980	1998	< 2021
Middelharnis	1.249.900	1981	2001	< 2021
Numansdorp	647.600	1988	2015	> 2021
Ooltgensplaat	129.500	1988		< 2021
Oostvoorne	638.500	1977	2013	< 2021
Oud Beijerland	1.437.100	1996		< 2021
Oude Tonge	343.000	1981		< 2021
Piershil	193.000	1981	2017	> 2021
Ridderkerk	2.159.200	1975	2011	> 2021
Rotterdam Dokhaven	11.116.300	1987	2020	< 2021
Rotterdam Hoogvliet	2.139.500	1996	2011/2015	> 2021
Rozenburg	303.500	1982	2012	> 2021
Spijkenisse	2.869.100	1993		< 2021
Strijen	369.600	2007		> 2021
Zwijndrecht	2.811.800	1993	2006	> 2021
Rioolgemaal				
RG Spijkenisse	621.000			
RG Hendrik-ido-Ambacht	213.000			
Overige rioolgemalen	2.789.000			
Oppervlakte-watergemaal				
Gemaal Gorzeman	893.000			
Gemaal Trouw	622.000			
Gemaal Puttershoek / Nieuw Bonaventura	427.000			
Pomp Oostvoornsemeer	417.000			
Gemaal de Eendragt	357.000			

Gemaal de Hooge Nesse	306.000			
Gemaal Noordermeer	299.000			
Gemaal Breeman	230.000			
Gemaal Koert	203.000			
Gemaal Oud- en Nieuw Reyerwaard / Steunpunt	252.000			
Gemaal Cromstrijen	213.000			
Overige ovw.gemalen	2.286.000			
Overige assets				
Hoofdkantoor Ridderkerk	1.235.000			
Wagenpark WSHD	-		2020	

4.4 Lopende maatregelen inzake energiebesparing

Vanuit het Opgaveplan Duurzaamheid 2016-2019 is een groot aantal maatregelen, bottom-up, in gang gezet om te komen tot een duurzamer waterschap. Veel van deze maatregelen hebben betrekking op energie zijn in 2018 nog in onderzoek of in ontwikkeling. Bovendien is in het kader van de meerjarenaafspraken met omgevingsdienst (MJA3) en het energie efficiency plan (EEP) een energiezorg-strategie in ontwikkeling, welke in de tweede helft van 2018 zal leiden tot een energiezorg-systeem binnen WSHD. Verder is begin 2018 besloten dat de vervanging van het wagenpark van WSHD "all-electric" zal zijn. In deze paragraaf een korte samenvatting van de stand-van-zaken. In het Energie Efficiency Plan (EEP) zijn deze maatregelen verwerkt in de "zekere, voorwaardelijke en onzekere" maatregelen. Het EEP is als bijlage toegevoegd aan het energiedossier n hoofdstuk 6.

4.4.1 Energiezorg-strategie en energiezorg-systeem

Naar aanleiding van MJA afspraken wordt sinds 2008 energiemanagement toegepast voor afvalwaterzuiveringsinrichtingen en rioolgemalen. In 2018 wordt ook voor het Watersysteem (oppervlaktewatergemalen) en het kantoorgebouw (Overige) energiemanagement ingevoerd dat voldoet aan de Vereenvoudigde Basischeck Energiezorg. Hiervoor wordt niet een nieuw systeem met een eigen cyclus ingericht; het bestaande systeem voor afvalwaterzuivering (Waterketen) wordt uitgebreid en opgenomen in Assetmanagement.

4.4.2 Innovatief dijkbeheer

Het toestaan van zonnepanelen en windmolens op waterkeringen wordt middels gesprekken met de STOWA en de SOHW bekeken of er een proef mogelijk is in de gemeente Korendijk.

4.4.3 Water

Voor Water is de focus vooral gelegd op het zo veel mogelijk in een vroegtijdig stadium meenemen van duurzaamheid bij nieuwe initiatieven. Bij het opstarten van nieuwe projecten wordt al vanaf het eerste initiatief gewerkt volgens de methodiek Duurzaam GWW, waarbij de kansen t.a.v. duurzaamheid in de breedte worden geïnventariseerd en de duurzame maatregelen SMART in beeld worden gebracht, zodat een maatschappelijke afweging tussen kosten en opbrengsten plaats kan vinden. Bij aanbestedingen wordt zoveel mogelijk via EMVI aanbesteed, waarbij duurzaamheid waar mogelijk als wegingscriterium wordt meegenomen.

4.4.4 Zuiveren

Verwacht wordt dat in 2018 38,8 miljoen kWh wordt ingekocht, dit is een ca. 500.000 kWh (1,2%) verlaging van het energiegebruik. De biogasproductie en daarmee de opwekking van elektriciteit viel in 2017 lager uit dan begroot door de (verlengde) uit bedrijf name van één van de twee gistingstanks op Sluisjesdijk. Het project Vervanging WKK Sluisjesdijk door efficiëntere gasmotor(en) is in uitvoering. In 2018 wordt een hogere opbrengst verwacht.

In het beheer en onderhoud wordt gewerkt aan efficiëntieverbetering door verdere vervanging van TL buizen door LED lampen op Dokhaven en door verdere verbetering van regelingen voor beluchting en recirculatiepompen op diverse rwzi's.

Voor vergroting van de eigen energieproductie worden momenteel door HVC acht projecten voor zonneweides voorbereid. Afhankelijk van het verkrijgen van een vergunning zal in 2018 SDE-subsidie voor de zonneweides worden aangevraagd.

Op 8 mei 2017 is het wind-op-zeeproject Gemini officieel geopend. HVC (en daarmee WSHD) participeert in dit windpark, waarmee het waterschap ruim 20% van zijn eigen energie opwekt.

4.4.5 Wegen

Het energieverbruik OVL (Openbare Verlichting) wordt nader onder de loep genomen na het vaststellen van het beheerplan OVL. Deze volgt nadat het TAP gereed is. In de begroting 2018 zijn extra middelen opgenomen om het percentage ecologisch bermbeheer te laten stijgen. De eis van een 20%-30% is meegenomen in het Tactisch Assestmanagement Plan / jaarplan 2018.

De voorbereiding voor de energieopwekking uit asfalt in 2019 is in het TAP / jaarplan 2018 opgenomen. Inschattingen van de potentiële opbrengst zijn hiervan nog niet voorhanden.

4.4.6 Overige Beleidstaken

Vervoer.

In 2016-2017 is het bestaand vervoersbeleid voortgezet. In aanloop naar de aanbesteding van een nieuw bedrijfswagenpark wordt in 2018 – 2019 onderzocht wat de behoefte is aan bedrijfsauto's en hoe die kan worden ingevuld met auto's op andere brandstoffen dan benzine of diesel. Het uitgangspunt is "all-electric, tenzij".

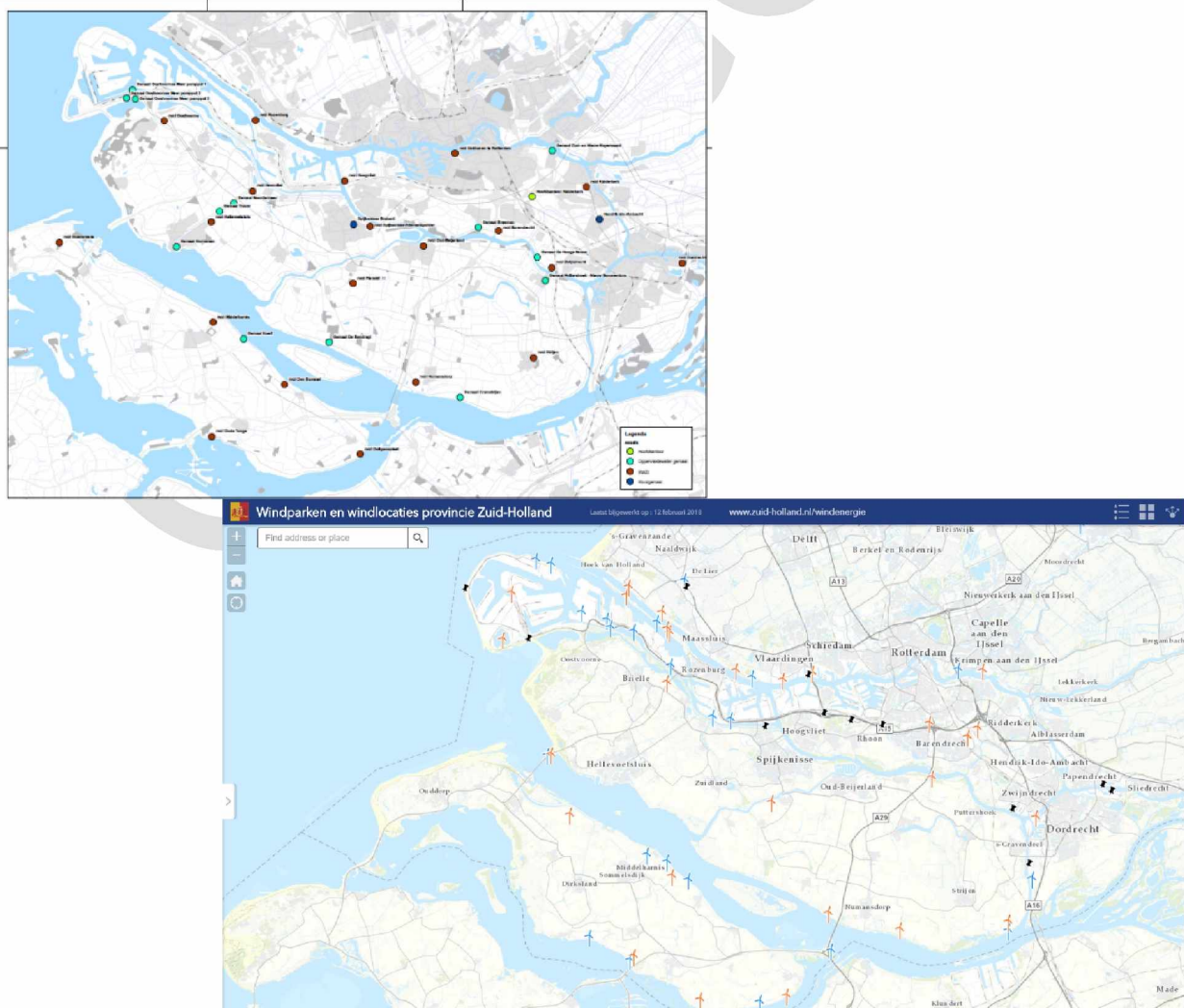
5 Duurzame energie opwek en innovaties

In de opwek van duurzame energie worden met name windenergie en zonne-energie grootschalig overwogen en toegepast. Daarnaast is er een enorme diversiteit aan alternatieve ontwikkelingen met wisselende mate van schaal-potentie en technische volwassenheid. In dit hoofdstuk allereerst een samenvatting van de bestaande duurzame opwek van WSHD (per 2018) en een beschouwing van de verschillende technieken die door de Unie van Waterschappen worden onderscheiden.

De belangrijkste aandachtspunten hierbij zijn:

- De relatie tot het totale verbruik van WSHD;
- De mate van innovativiteit (Technology Readiness Level, uitgedrukt op een schaal van 1-9, waarbij 1 het niveau heeft van wetenschappelijk onderzoek en 9 een bewezen, toegepaste techniek;
- Doorlooptijd van besluitvorming: voor een windmolen wordt – afhankelijk van de locatie – bijvoorbeeld gerekend met 3-7 jaar vanaf locatiekeuze, om vergunningen, SDE+-subsidie, samenwerkingsvorm, afstemming met omwonenden, stakeholders, organisatiestructuur en technische aansluitingen voor te bereiden totdat de molen daadwerkelijk draait;
- Economisch rendement: levert de oplossing - over de gehele levensduur – positief, neutraal of negatief financieel rendement in vergelijking tot inkoop van duurzame energie;
- Relatie met ruimtegebruik, omgevingswet, innovatie, klimaatadaptatie, digitalisering, assetmanagement en eventuele andere belangrijke dossiers voor WSHD;
- Relatie met de kerntaken van WSHD en actuele ontwikkelingen bij potentiële samenwerkingspartners.

Ter illustratie een vergelijking van de aangewezen voorkeurslocaties Windenergie door de provincie Zuid-Holland (VRM) en de grootste energieverbruikers van WSHD:

5.1 Actuele opwek locaties WSHD

In 2017 werd binnen het grondgebied van WSHD duurzame energie opgewekt in de vorm van:

- Biogas, door de vergisting van zuiveringsslib;
- Windenergie, met een molen van HVC op terrein RWZI Middelharnis;
- Zonne-energie, om ca. 60 kleine stuwen zelfstandig te laten functioneren;
- Zonne-energie op het dak van gemaal Smits in Dirksland;
- Zonne-energie op het dak en Warmte-koude opslag onder de grond bij hoofdkantoor;

Buiten het grondgebied van WSHD wordt bovendien duurzame energie opgewekt door HVC, waarin WSHD aandeelhouder is, met Wind, Biomassa en Zon productie locaties welke (deels) meetellen in de duurzame opwek door WSHD, vanwege aandeelhouderschap. Het deel dat voor WSHD meetelt wordt in onderstaande tabellen getoond.

Eigen assets	Vermogen MW	kWh/jr	TJ
Biogas			
Dokhaven/sluisjesdijk		7.125.000	78,51
Windmolen			
Middelharnis (HVC) ²	0,66	1.100.000	0,99
Zonne energie watersysteem			
Ca. 60 kleine stuwen		6.000	0,02
Zonnedak op gemaal			
Gemaal Smits, Dirksland ³		16.500	0,04
Warmte/koude opslag			
Hoofdkantoor			1,1
Overige			0,1
<i>Totaal</i>		8.247.500	80,8
<i>Totaal % 2017</i>			16,5%

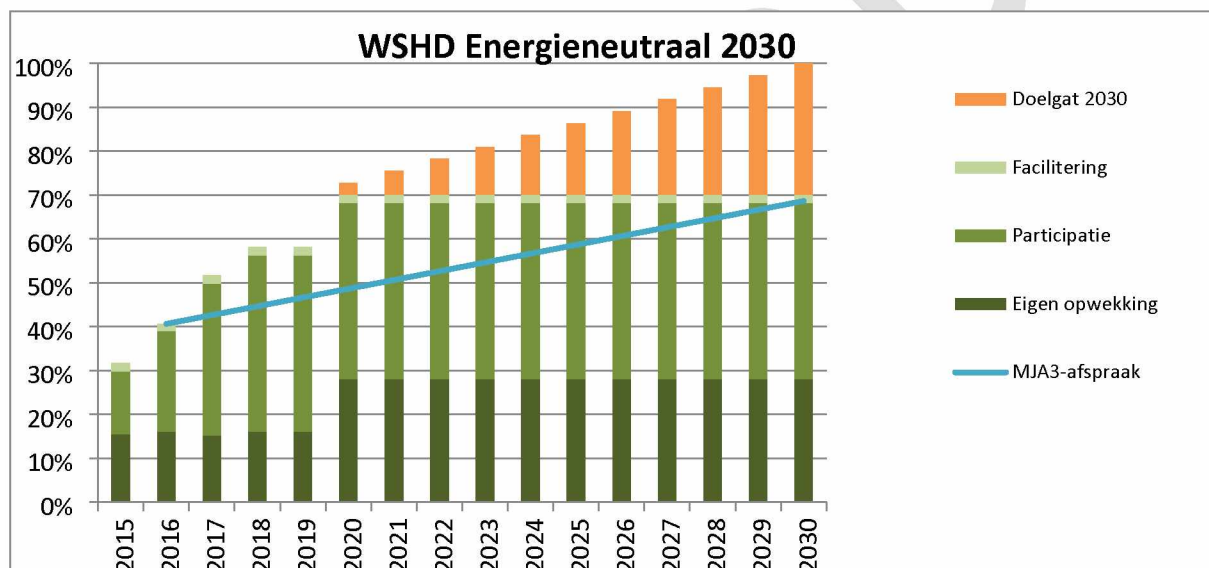
Buiten WSHD grond (deelneming)	Vermogen MW	kWh/jr	TJ
Windenergie buiten WSHD			
HVC Wind op Zee (Borkum, Gemini) en op Land, diverse projecten (12% WSHD)		13.984.300	125,8
Biomassa buiten WSHD			
HVC BEC Alkmaar energie uit biomassaverbranding (12% WSHD)		6.543.000	58,9
Zonne energie buiten WSHD			
HVC Zonne-energie (12% WSHD)		97.300	0,9
<i>Totaal</i>		28.743.060	185,6
<i>Totaal % 2017</i>			34,3%

² <https://www.hvcgroep.nl/gemeenten/windmolen-middelharnis>

³ <https://www.wshd.nl/nieuws/2018/04/zonnig-hoogtepunt-voor-gemaal-smits.html>

Onderstaande grafiek toont de actuele duurzame energieopwek in groen, MJA3-afspraken als blauwe lijn en doestelling om in 2030 energieneutraal te zijn in oranje:

- De opwek van duurzame energie bij WSHD vindt plaats via participaties (middengroen) in projecten buiten het eigen grondgebied (met name via het aandeelhouderschap in HVC), facilitering (lichtgroen) verhuur van WSHD-grond, zodat bijvoorbeeld HVC een windmolen kan exploiteren in Middelharnis en eigen opwekking (donkergroen) via de vergisting van biogas uit zuiveringsslib (Dokhaven), zonne-energie op gemaal Smits en warmte-koude-opslag bij het hoofdkantoor in Ridderkerk.
- Hierin is een vooruitblik waarin bekende nieuwe projecten alvast zijn meegerekend: nieuwe windenergie op zee door HVC (2018) en de exploitatie van mogelijk 7 zonneweides op de reserveterreinen van de zuiveringen van WSHD (2020).
-
- Bovendien is in deze grafiek ingetekend wat de verplichting van WSHD is volgens de meerjaren-afspraken met het bevoegd gezag inzake energie-efficiency (in besparing en opwek: de zogenaamde MJA3-afpraak) en de opgave die zichzelf WSHD met alle waterschappen gesteld heeft om in 2030 energieneutraal te zijn: de green deal die in Unie van Waterschappen verband is gesloten met het rijk.
-

5.2 Opwek technieken van duurzame energie

In deze paragraaf een overzicht van de verschillende vormen, technieken en innovaties die in gebruik danwel in onderzoek zijn om duurzame energie te kunnen opwekken. Met betrekking tot bestaande technieken is er al veel beschreven in de eerdere WSHD energievisie⁴ uit 2014 door HVC en in diverse publicaties van de UvW. Met betrekking tot meer innovatieve technieken, zijn collega's van WSHD betrokken bij de kennisgroepen van de UvW. In deze opsomming wordt derhalve volstaan met een samenvatting van de actuele stand van zaken voor zover relevant voor deze energiestrategie en verwijzing naar betreffende kennisbronnen.

5.2.1 Windenergie

Energieopwekking met windmolens is op dit moment een van de meest effectieve en kosten-efficiënte technieken om duurzame energie op te wekken. Op een relatief klein grondoppervlak kan met een moderne turbine veel energie worden opgewekt. Ter illustratie: het totaal verbruik van WSHD komt ongeveer overeen met 10 grote windmolens op land (3 MW, 120m hoog).

De keerzijde van windenergie is duidelijke aanwezigheid in het landschap en de mogelijk overlast van geluid en slagschaduw voor omwonenden. De omgeving-, vergunning-, inspraak- en participatietrajecten bij het realiseren van windenergieprojecten worden dan ook bijzonder grondig en uitgebreid georganiseerd: voor locatie-onderzoek, planning en procedures tot realisatie wordt dan ook gerekend met een doorlooptijd van 3 tot 7 jaar voordat een windmolen daadwerkelijk energie levert. Het (gedeeld) eigendom en exploitatie in samenwerking tussen exploitant, overheid, grondeigenaar en omwonenden is daarbij een belangrijk onderdeel.

Ook nationaal wordt een groot deel van de duurzame energieopgave vertaald in doelstellingen windenergie, waarbij elke provincie een eigen opgave kent. Ook de provincie Zuid-Holland heeft deze doelstellingen vertaald in zgn. VRM-locaties (Visie Ruimte en Mobiliteit), waar windmolens staan, onderzoek worden of zouden kunnen worden. Deze locaties zijn begin 2018 opnieuw geïnventariseerd en te vinden via het energiedossier n hoofdstuk 6.

Op dit moment is er één windmolen actief op het grondgebied van WSHD, die door HVC wordt geëxploiteerd⁵: een 0,66 MW turbine op het terrein van RWZI Middelharnis. Bovendien wordt een groot deel van de duurzame opwek voor WSHD gerealiseerd door HVC met deelneming in de grote Windparken op zee (zie de kansenkaart).

Door WSHD is in 2012 in samenwerking met HVC een verkenning gestart naar mogelijkheden van windenergie op WSHD-locaties, in 2014 gevolgd door één locatie-onderzoek (rwzi Hoogvliet) verder uitgewerkt tot een initiële businesscase, welke zowel financieel- als risico-technisch positief uitkwam. Met de samenwerkingsovereenkomst HVC kan dit traject hernieuwd worden ingezet.

De opwek van windenergie op (of nabij) keringen wordt door velen als interessant en kansrijk gezien: zowel vanuit ruimtelijk en landschappelijk perspectief, maar ook omdat op keringen de wind vaak sterker en constanter is. Binnen WSHD (alsook in UvW verband) wordt in 2018 gewerkt aan een afwegingskader/beleidskader rond vergunningverlening, facilitering en/of participatie, waarbij nadrukkelijk ook (onderzoek naar) invloed op de stabiliteit en onderhoud van waterkeringen wordt geadresseerd. Naast landelijke pilots in UvW-verband, is WSHD bovendien betrokken in een regionale pilot met Nissewaard aan het Hartelkanaal, om dit afwegingskader verder vorm te geven. Een dergelijk afwegingskader is niet alleen van belang voor eigen initiatieven, maar ook WSHD steeds vaker door derden benaderd zal worden om te faciliteren of participeren in projecten op of nabij keringen. Een voorbeeld <kader?> is de geplande exploitatie van 2 windturbines door Eneco aan de Noordzeeboulevard nabij Oostvoorne, waar ze graag een 3^e molen op WSHD grondgebied zou exploiteren.

4

<https://organisatie.wshd.nl/sites/PR/BBC/Forms/AllItems.aspx?RootFolder=%2Fsites%2FPR%2FBBC%2FStudies%2FEnervisie%202014>

⁵ <https://www.hvcgroep.nl/gemeenten/windmolen-middelharnis>

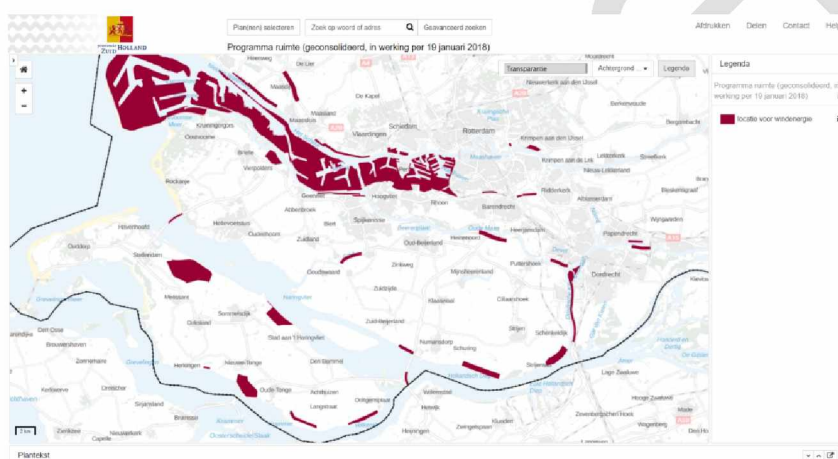
Financieel gezien is Wind-op-land op dit moment de meest interessante techniek om duurzame energie op te wekken. Er is echter nog steeds subsidie (in de vorm van de landelijke SDE+-regeling) nodig om de businesscase ook economisch rendabel te maken. Een SDE+-aanvraag maakt derhalve altijd onderdeel uit van het voorbereidingstraject.

- o Bestaande handreiking UvW uit 2015
- o Zie ook beleidsregels Rijkswaterstaat (d.d. 2015)
<http://wetten.overheid.nl/BWBR0013685/2015-11-21>
- o Zie ook specifieke SDE+-regeling 2018 Wind op dijken
- o Zie ook Regeling Veiligheid Primaire keringen (2017)
<http://wetten.overheid.nl/BWBR0039040/2017-01-01#BijlageII>

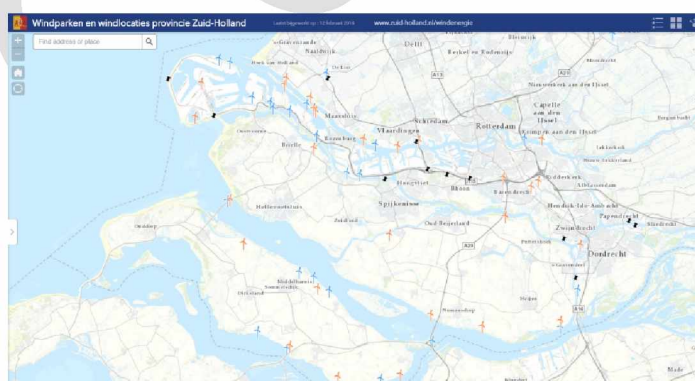
Concrete acties opgenomen in de routekaart:

- Formuleer de afwegingskaders rond facilitering, participatie en eigendom;
- Inventariseer de VRM-locatie van de provincie Zuid-Holland die voor WSHD relevant zijn in relatie tot WSHD grondgebied alsook de nabijheid van energiegebruik door WSHD-faciliteiten en betrek hierbij het (in ontwikkeling zijnde) beleidskader;
- Initieer tenminste 7 jaar vóórdat realisatie gewenst is, tenminste 4 maal concrete locatie-onderzoeken – vanuit de vuistregel dat slechts 25% uiteindelijk tot productie zal leiden;
- Borg de betrokkenheid van WSHD in de landelijke expertgroep, onderzoeken en pilots naar windenergie op en nabij keringen;

VRM⁶-locaties voor Windenergie op de website van provincie Zuid-Holland:

Bestaande, geplande en mogelijke windmolen (parken) op de website van provincie Zuid-Holland

⁶ Visie Ruimte en Milieu: <https://www.zuid-holland.nl/onderwerpen/energie/windenergie/>

5.2.2 Zonne-energie

Ook de plaatsing van zonnepanelen is een bewezen, effectieve en efficiënte techniek om duurzame energie op te wekken. Weliswaar duurder (per kWh) dan windenergie, maar makkelijker kleinschalig of met minder impact op de omgeving te realiseren. Zonnepanelen worden vooral geplaatst op daken of in zonneweides op land, maar ook om bijvoorbeeld kleine stuwen energieneutraal te maken (en daarmee onafhankelijk van bekabeling naar het elektriciteitsnet). Bovendien lopen er onderzoeken in UwV-verband naar de plaatsing van zonne-energie op dijken (april-augustus 2018 met een pilot in Lelystad) en het realiseren van drijvende zonnepanelen op water.

Evenals bij windenergie wordt ook bij de realisatie van (grotere) zonneweides de landschappelijke impact steeds nadrukkelijker ter discussie gesteld: zowel kwalitatief als vanwege mogelijke verdringing van bijvoorbeeld landbouwgrond. Substantiële opwek van zonne-energie vraagt immers veel ruimte. Ter indicatie; het totale energieverbruik van WSHD komt overeen met ongeveer 58 ha zonneweide.

Op dit moment wordt door WSHD zonne-energie opgewekt bij zo'n 60 kleine stuwen, op het dak van hoofdkantoor Ridderkerk en op het dak van het recent gerenoveerde gemaal Smits in Dirksland⁷.

Bovendien is er in 2017 in samenwerking met HVC onderzoek gedaan naar de haalbaarheid van zonneweides op reserveterreinen van de zuiveringen van WSHD. Met 7 kansrijke locaties kan in totaal zo'n 10% van het energieverbruik van WSHD worden opgewekt. Bij de statusupdate van mei 2018 (zie hoofdstuk 6) waren hiervan voor 3 locaties zowel vergunning als SDE-subsidie gerealiseerd, is er bij één locatie nader onderzoek nodig naar landschappelijke inpassing en zijn de overige locaties nog in procedure.

De opwek van zonne-energie op (of nabij) keringen wordt – evenals windenergie – door velen als interessant en kansrijk gezien. In UwV-verband wordt in april-augustus 2018 onderzoek én pilot verricht naar de kansen en risico's, WSHD is bij dit onderzoek aangehaakt om de uitkomsten daarvan te kunnen betrekken in het afwegingskader dat ook voor windenergie wordt uitgewerkt.

Opwek van zonne-energie op daken van gemalen en andere gebouwen van WSHD is interessant, zeker in combinatie met bijvoorbeeld asbestverwijdering zoals op gemaal Smits. Om tot efficiënte borging van locatie-gebonden onderzoek en uitwerking te komen, dient deze optie bij elke renovatie of nieuwbouw te worden meegewogen in de maatschappelijke kosten/baten analyse.

Financieel gezien is ook zon op dit moment een zeer interessante techniek om duurzame energie op te wekken.

Er is wel nog steeds subsidie (in de vorm van de landelijke SDE+-regeling) nodig om de businesscase ook economisch rendabel te maken. De SDE+-regelingen voor zonne-energie staan echter ter discussie: naast het feit dat de bijdrage waarschijnlijk substantieel omlaag gaat, speelt ook hier de (landelijke) discussie over verdringing van landbouwgrond. Het is voor WSHD daarom van belang om scherp aangehaakt te blijven bij deze ontwikkelingen.

Concrete acties opgenomen in de routekaart:

- Formuleer de afwegingskaders rond facilitering, participatie en eigendom;
- Gebruik de uitkomsten van de landelijke werkgroep om vanaf september een inventarisatie te kunnen doen van interessante locaties in relatie tot WSHD grondgebied alsook de

⁷ <https://www.wshd.nl/nieuws/2018/04/zonnig-hoogtepunt-voor-gemaal-smits.html>

nabijheid van energiegebruik door WSHD-faciliteiten en betrek hierbij het (in ontwikkeling zijnde) beleidskader;

- Initieer tenminste 3 jaar vóórdat realisatie gewenst is, tenminste 4 concrete locatie-onderzoeken – vanuit de vuistregel dat slechts 25% uiteindelijk tot productie zal leiden;
- Borg MKBA afweging zon-op-daken in de ALM's, renovatie en nieuwbouwprojecten;
- Borg de betrokkenheid van WSHD in de landelijke expertgroep, onderzoeken en pilots.

5.2.3 Biogasproductie uit zuiveringsslib

Met de vergisting van zuiveringsslib wordt biogas opgewekt. Op dit moment wordt ongeveer 40% van het zuiveringsslib door WSHD vergist bij Sluisjesdijk en levert het opgewekte biogas 14,5% van het totale energieverbruik. De vergisting van deze 40% is zowel qua samenstelling als logistiek economisch rendabel en efficiënt te verwerken voor duurzame energieproductie.

Wanneer al het beschikbare zuiveringsslib vergist kan worden voor biogasproductie is biogasproductie tot maximaal 25% van het totale energieverbruik van WSHD mogelijk. In de praktijk bestaat de resterende 60% echter uit fracties die meer verspreid over de andere zuiveringen worden geproduceerd en zijn logistiek als qua energie-inhoud minder rendabel te vergisten dan de productie van Dokhaven.

In 2018 is in het kader van de ALM studies een slibschouwrapport opgesteld, waarin de verdere benutting van de gistingstanks van Sluisjesdijk is onderzocht. Aanbevolen wordt om het slib van Oud-Beijerland en Numansdorp toe te voegen aan de vergisters op Sluisjesdijk.

De Slibvergisting is een bewezen en betrouwbare techniek, met laag risico, weinig belemmeringen en een gemiddelde doorlooptijd tot productie van ongeveer 2 jaar.

5.2.4 Energie uit oppervlaktewater (EOW)

Oppervlaktewater kent in potentie een grote hoeveelheid interne energie: bewegingsenergie bij hoogteverschillen en getijde-werking, thermische energie door warmte/koude-verschillen en chemische energie uit potentiaalverschillen tussen zoet en zout water. Theoretische analyses rekenen soms voor dat ons oppervlaktewater voldoende energie bevat om in alle energiebehoefte te voorzien – maar die energie kan lang niet allemaal worden gewonnen: we kunnen immers niet alle beweging, temperatuur- en zoet/zout-waterverschillen uit het oppervlakte water onttrekken. Een aantal interessante innovaties en werkgroepen onderzoeken wat wél mogelijk is aan energieopwekking uit oppervlaktewater.

Op dit moment is WSHD betrokken bij een pilot in Puttershoek, een onderzoek naar de mogelijkheden op Dordrecht bij Dordtse Kil 4 en een onderzoek naar mogelijkheden rond Ahoy Rotterdam. WSHD staat hierbij open voor initiatieven die naar ons toe komen, maar neemt geen pro-actieve initiatieven omdat nog niet duidelijk is dat de energie-winst van dergelijke installaties op de energie balans van het waterschap bijgeschreven te mogen worden. Echter het waterkwaliteitsvoordeel dat hiermee te halen is, (doorspoeling, koeling in de zomer) wordt wel verwacht, maar is nog niet goed in beeld te brengen.

Energie uit oppervlaktewater (EOW) bij stuwen

Met een modern 'watermolen' achter een stuw, die voldoende hoogteverschil en waterdoorvoer heeft, kan met de zogenaamde EQA-stuw "plug-and-play" energie worden opgewekt. EQA-projects is een jonge onderneming die is opgestart door voormalig waterschapscollega's en met haar innovaties in 2017 onder andere de waterinnovatieprijs heeft gewonnen. Bij verschillende waterschappen, Rivierenlanden voorop, is inmiddels een aantal stuwen in pilot voorzien van deze techniek. Dit heeft EQA-project de gelegenheid geboden om de techniek verder door te ontwikkelen tot een "plug-and-play"-box oplossing die eenvoudig en snel bij geschikte stuwen kan worden geplaatst. De geschiktheid van de stuwen is eenvoudig te bepalen aan de hand van een rekenmodel dat met hoogteverschil en debiet, de

jaarlijkse hoeveelheid water over de stuw gebruikt om een economische terugverdientijd van minder dan 10 jaar te kunnen garanderen. Dit geeft EQA-projecten het vertrouwen om de EQA-box aan waterschappen ófwel aan te bieden in eigendom, ófwel de volledige exploitatie voor eigen rekening te nemen.

De mate van innovativiteit wordt ingeschat op TRL8 (bewezen bij anderen, maar nog niet in onze context), de doorlooptijd tot productie kan snel (3 tot 6 maanden) en de gemiddelde opbrengst van een gemiddelde stuw ingeschat op ongeveer 50 MWh: het totale energieverbruik van WSHD komt overeen met de opbrengst van 1000 van dergelijke energie-opwekkende stuwen.

Deze, relatief kleine, opbrengst per locatie (in vergelijking met wind, zon en biogas) maakt dat deze techniek, hoewel aantrekkelijk in eenvoud, niet geschikt voor grootschalige productie richting energieneutraal, maar wél zeer geschikt voor opwek van de energie die voor (of dichtbij) de stuw zelf gevraagd wordt. Een interessante innovatie mét deze opwekking, is bovendien de mogelijkheid om in de toekomst uit te breiden tot 'smart polder' oplossingen die hieronder worden beschreven.

Op dit moment wordt binnen WSHD een onderzoekstrajecten gestart naar geschikte locaties in ons gebied.

Energie uit oppervlaktewater (EOW) overige stromend water

Opwek uit stromend water of getijde-werking staat meer in de kinderschoenen, maar heeft wellicht grotere potentie: de inherente energie van de (veel grotere) volumes aan bewegend water door rivierstroming of eb- en vloedstroming bieden immers de mogelijkheid om alle dagen, 24 uur, een continue energiestroom op te wekken.

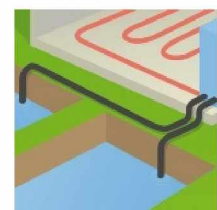

Pilots en testprojecten worden inmiddels op diverse plaatsen in Nederland opgestart, bijvoorbeeld met de techniek van voornoemde EQA-projecten in rivieren, alsook bij waterkeringen zoals de Haringvlietdam – beide geïnitieerd (en in water van) Rijkswaterstaat.

De mate van innovativiteit van deze techniek wordt ingeschat op TRL 6-7, een onderzoek naar geschikte locaties bij WSHD wordt nog niet breed geïnitieerd, maar zeker één locatie trekt de aandacht: de in- en uitlaat van het Brielsemeer, waar veel water door relatief smalle doorgangen stroomt vanwege de levering van water aan de Rotterdamse Maasvlakte.

Aquathermie: Thermische energie uit oppervlaktewater

Het onttrekken van warmte of koude uit oppervlaktewater of rioolwater wordt Aquathermie genoemd (voorheen Thermische Energie uit Oppervlaktewater, afgekort tot TEO). Het gebruik van oppervlaktewater voor koeling wordt in de praktijk al steeds meer toegepast, bijvoorbeeld in Rotterdam bij kantoorstoren De Rotterdam en Maastoren, welke via een betonconstructie koude uit de Nieuwe Maas gebruiken voor koeling van de binnenruimte.

Het onttrekken van warmte uit oppervlaktewater staat nog meer in de kinderschoenen, maar biedt ook meer potentie. Enerzijds is de energievraag naar warmte groter dan de behoefte aan koeling, anderzijds biedt het onttrekken van warmte ook een positief effect op de waterkwaliteit met betrekking tot hogere zuurstofopname en lagere algengroei bij koeler water.

De mate van innovativiteit wordt ingeschat op TRL 6 tot 9, WSHD staat open voor initiatieven in ons gebied en is bijvoorbeeld betrokken bij een onderzoek naar de mogelijkheden in Dordrecht (nieuw industrieterrein Dordtse Kil 4) in het kader van de energiestrategie Drechtsteden.

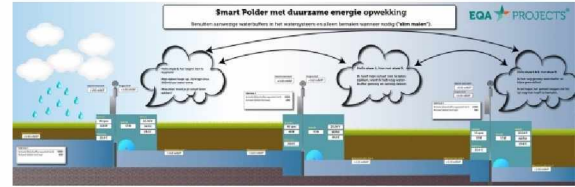
5.2.5 Blue Energy (zoutconcentratie)

Energieopwek uit het potentiaalverschil tussen zoet en zout water is een techniek die op laboratoriumschaal is aangetoond, maar nog weinig in pilots getoetst. Grenzend aan de Noordzee zou deze techniek voor WSHD echter op verschillende locaties interessant kunnen zijn.

De mate van innovativiteit wordt ingeschat op TRL 4 tot 5, betrokkenheid van WSHD bij de betreffende expertgroep van de Unie van Waterschappen zal uitwijzen wat de daadwerkelijke mogelijkheden in de toekomst zijn voor deze techniek van energieopwek.

5.2.6 Smart Polder, Blue Battery en flexibele aansturing

Slim gebruik maken van de ruimte tussen minimum en maximum peil, in de aansturing van stuwen en gemalen, maakt energieopslag mogelijk: water maximaal 'hoog' pompen bij groot aanbod (en lage prijs) van stroom, en maximaal laten zakken – met energieopwek – bij grote vraag (en hoge prijs). Met deze techniek wordt dus geen energie opgewekt, maar kan wel energie worden opgeslagen, een belangrijke uitdaging in de energietransitie waarin het aanbod van (met name) wind- en zonne-energie varieert. Opslag van energie in het watersysteem kan dan een veel duurzamere, schonere en efficiëntere oplossing zijn dan opslag in batterijen of omzetting naar bijvoorbeeld waterstof.

De gedachte achter de smart polder is het optimaal benutten van de marge tussen minimum en maximum peil in de watergangen, waarbij gemalen en stuwen digitaal kunnen worden aangestuurd om te pompen (energie te verbruiken) als het aanbod groot (en de prijs laag) is, en te lozen (met energieopwekking) als de vraag groot (en de prijs hoog) is. Slim malen, zelfs zónder energieopwek bij lozen, kan tot 20% besparen op de energiekosten van het watersysteem.

De mate van innovativiteit wordt ingeschat op TRL 7-8, wordt in de praktijk al bij andere waterschappen getest en vraagt bovendien een digitalisering van de aansturing van gemalen (en idealiter samenhangende stuwen met opwek), die bij WSHD met de digitaliseringsambitie in gang wordt gezet.

6 Energiedossier in ontwikkeling

- Voortgangsrapportage Zonneweiden
Notitie 5.1.2.e aan stuurgroep, dd mei 2018
- Samenwerkingsovereenkomst HVC duurzame energieproductie WSHD Locaties
Overeenkomst dd 24/11/2016 ondertekend door Heemraad en Secretarisdirecteur
- Bijlage IBC Windenergie RWZI Hoogvliet
Notitie 5.1.2.e dd 4/8/2014
- Bijlage Inkoop Duurzame Energie WSHD
Volgt begin juli 2018 via 5.1.2.e
- Bijlage Beleidskader zon en wind, op en rond keringen
Volgt in september 2018 via 5.1.2.e
- Bijlage Beleidskader deelnemingen in energieprojecten
Volgt in Q4 2018 via 5.1.2.e
- Bijlage: VRM-locaties provincie Zuid-Holland
VRM-locaties (Visie Ruimte en Mobiliteit), zie <https://www.zuid-holland.nl/onderwerpen/energie/windenergie/locaties-wind/>
- Bijlage Energie EfficiencyPlan (EEP): Zekere, voorwaardelijke en onzekere maatregelen
Aanlevering gegevens t.b.v. MJA3-afspraken, door 5.1.2.e
- Bijlage: Energiemanagement, zorg systeem
Startnotitie in Q3, planning in Q4, implementatie in 2019, via 5.1.2.e
- Bijlage: WSHD klimaatvoetafdruk 2017
Aanlevering gegevens t.b.v. landelijke UvW-publicatie, door 5.1.2.e
- JURIDISCHE HANDREIKING DUURZAME ENERGIE EN GRONDSTOFFEN
4 januari 2018: Deze handreiking brengt in beeld welke juridische aspecten er verbonden zijn aan de productie en levering van energie en grondstoffen.
[Juridische handreiking Duurzame Energie en Grondstoffen 2017](#)

Factsheet Windenergie

Beschrijving

Met windturbines kan windenergie omgezet worden in elektriciteit. De opbrengst van een windturbine is afhankelijk van verschillende parameters (RVO, 2016):

- het ontwerp van de turbine;
- de hoogte van de mast (hogere ashoogte zorgt voor meer productie);
- de lengte van de rotorbladen (grotere rotordiameter zorgt voor meer productie);
- de windsnelheid op de locatie (tot ongeveer 25 m/s geldt hoe harder het waait, hoe beter).

Windmolens kunnen elkaars opbrengst beïnvloeden, om dit te voorkomen worden windturbines gemiddeld met een afstand van circa vier keer de rotordiameter van elkaar geplaatst (+/- 500 m).

Energieopbrengst

In het grootste deel van het gebied van het Waterschap is de windsnelheid op 100 meter hoogte tussen 7 en 8 m/s. Voor deze categorie wordt in de SDE+-basisbedragen 2.750-3.100 vollasturen verondersteld (ECN, 2017), voor een windmolen met een vermogen van 3 MW en een rotordiameter van 100-120m komt dit neer op een jaarlijkse elektriciteitsproductie van 8.250-9.300 MWh.

Per ha grondopp.	Per MWe
770-870 MWh/ha.	2.750-3.100 MWh/MWe

Kosten

Voor referentiepark van 50 MW geldt:
Investeringskosten: 1.200 €/kWe
Vaste O&M-kosten: 12,3 €/kWe/jaar
Variabele O&M-kosten: 0,0122 €/kWh (excl. grondkosten)
Levensduur: 15 jaar
(ECN, Advies SDE+ 2018)

Vaste kosten €/MWe	MWh/MWe
1.750.000 €/MWe	0,061 €/kWh

Ontwikkelingen stand der techniek

De International Renewable Energy Agency (IRENA, 2016) heeft bepaald dat de (wereldwijde) investeringskosten voor windturbines (€/kW) in 2025 naar verwachting met gemiddeld 12% gedaald zijn ten opzichte van het prijspeil in 2015. De totale verdisconteerde productiekosten van elektriciteit (LCOE in €/kWh) uit wind op land zal dalen met gemiddeld 26%. Hoewel de kentallen van IRENA afwijken van de specifieke waarden voor Nederland (met windsnelheden <7 m/s), verwachten we ook voor de Nederlandse situatie nog een verdere kostenreductie.

De inschatting voor Duitsland van Fraunhofer ISE in 2013 is aanzienlijk lager, zij verwachten dat de daling van de totale verdisconteerde productiekosten van elektriciteit (LCOE in €/kWh) in 2050 nog geen 6% is. KIC InnoEnergy komt voor Europa daarentegen tot de inschatting dat er tot 2025 verschillende innovaties en verbeteringen mogelijk zijn, waardoor de kosten de totale verdisconteerde productiekosten van elektriciteit (LCOE in €/kWh) zullen dalen met 5,5% (KIC InnoEnergy, 2014).

We concluderen dat er in de komende jaren nog een kostenreductie verwacht kan worden ten aanzien van de LCOE van windturbines op land. Het is echter lastig om deze exacte kostenreductie te kwantificeren, aangezien de inschattingen uiteenlopen van 5-26% in 2025.

Omgevingsfactoren

Fysieke omgevingsfactoren (ruimtebeslag)

Het ruimtebeslag van een windturbine bestaat enerzijds uit de fysieke ruimte die nodig is om de windturbine te plaatsen (dit hangt af van de dimensionering van de windturbine en de eigenschappen van de ondergrond, voor de diameter van de fundering kan gedacht worden aan de orde grootte van 10-20 m (RVO, 2014)), anderzijds bepaald het 'Activiteitenbesluit milieubeheer' het risicoruimtebeslag. Het gaat hierbij om de afstand die een windturbine verwijderd moet zijn van beperkt kwetsbare (utiliteit etc.) en kwetsbare (woningen etc.) objecten, hiervoor gelden zogenaamde risicocontouren. Er gelden de volgende vuistregels (RVO, 2014):

- Afstand ten opzichte van kwetsbare objecten 'is gelijk aan de hoogste waarde van de ashoogte plus een halve rotordiameter of de maximale werpafstand bij nominaal rotortoerental' (10-6 risicocontour). Ter indicatie: 130 - 250 meter;
- Afstand ten opzichte van beperkt kwetsbare objecten 'is gelijk aan de halve rotordiameter' (10-5 risicocontour). Ter indicatie: 30 - 80 meter;

Beleidsmatige omgevingsfactoren

Om een vergunning te krijgen voor het plaatsen van een windturbine moet aan een aantal wettelijke eisen worden voldaan, ook moeten een aantal zaken getoetst worden. Het gaat (onder andere) om (RVO, 2016):

- Een toets op radarverstoring door TNO en het Ministerie van Defensie;
- Een check op de effecten voor vogels en vleermuizen (zie bijlage A): vogels en vleermuizen kunnen gewond raken of gedood worden als ze in aanraking komen met windmolens;
- Er moet worden voldaan aan de geluidsnormen;
- Er moet worden voldaan aan de eisen voor risicozonering;
- Er moet worden voldaan aan de eisen voor slagschaduw.

Dit komt er in de praktijk op neer dat windturbines minimaal ca. 400 meter van woningen verwijderd moeten blijven.

Veiligheid speelt ook een rol als het gaat om het plaatsen van windturbines op dijken. Er zal per dijk een uitvoerige risico-analyse moeten worden gedaan om te bepalen of de dijk geschikt is voor het plaatsen van een windturbine. In oktober 2018 heeft WSHD beleidsregels vastgesteld voor de plaatsing van windmolens op of nabij waterkeringen.

Maatschappelijke en sociale omgevingsfactoren

Slechts 2% van de Nederlanders staat negatief tegenover duurzame energie; ook is een meerderheid van de Nederlanders voor sterke groei van het aandeel energie uit zon, wind en water. Hierbij vindt een meerderheid het belangrijk dat de hinder voor omwonenden wordt beperkt en ook de landschappelijke kwaliteit wordt behouden. Dit blijkt uit een onderzoek van Motivaction naar het draagvlak voor de verduurzaming van de energievoorziening (Motivaction, 2016).

Windturbines hebben de laatste jaren vaak tot maatschappelijke weerstand geleid, omwonenden zijn vaak bang voor horizonvervuiling, slagschaduw en geluidshinder; toch blijken omwonenden van windmolens niet negatiever over windenergie (Motivaction, 2016).

Voordelen	Nadelen
• Een windturbine kan een grote bijdrage aan de doelstelling om energieneutraal te worden. Om het doelgat van 30% te dichten zijn +/- 3 windmolens van 3 MW nodig; • Kosteneffectief; • Bewezen technologie;	• Risico op maatschappelijke weerstand; • Complex en langdurig traject voor vergunningverlening en bestemmingsplanwijziging, waardoor verreweg de meest complexe variant om te realiseren. Doorlooptijd van 3 tot 6 jaar; • De gemiddelde windsnelheid kan variëren per locatie. Binnen de SDE+ wordt hiermee rekening gehouden; • Variabiliteit in productie binnen de dag en tussen de seizoenen.

From: "5.1.2.e"
Sent: Mon, 17 Sep 2018 11:41:01 +0200
To: "" <5.1.2.e@hvcgroep.nl>
Cc: "" <5.1.2.e@hvcgroep.nl>
Subject: Verkenning Windmolens WSHD
Attachments: Windenergie.pptx

Beste 5.1.2.e

Bijgevoegd nog een tweetal kansen voor windenergie in het gebied van WSHD.

Eerder is door HVC een verkenning gedaan naar windenergie (2016?). Daar kwamen dacht ik geen concrete projecten uit naar voren.

De hier genoemde projecten zijn gebaseerd op de VRM-windenergie locaties die in januari 2018 door PZH bekend zijn gemaakt:

[Locaties windenergie Rijnmond \(herziening VRM\) - Provincie Zuid Holland](#)

Kansrijkste projecten:

- Landtong Plaatweg/Brielse Maasdijk, Nissewaard (6 molens van 3 MW op dijk)
- Noordzeeboulevard (1 molen op locatie WSHD nabij Oostvoorne in serie van 3 molens)

Noordzeeboulevard gaat op relatief korte termijn spelen. Twee molens zijn al gepland (door ENECO). Derde molen in de reeks zou op ons terrein passen (zie kaartje in presentatie).

Vriendelijke groet,

5.1.2.e

Windenergie

Kansen voor WS Hollandse Delta:

- Verkenning HVC 2016 (?)

- [Locaties windenergie Rijnmond \(herziening VRM\) - Provincie Zuid Holland](#)

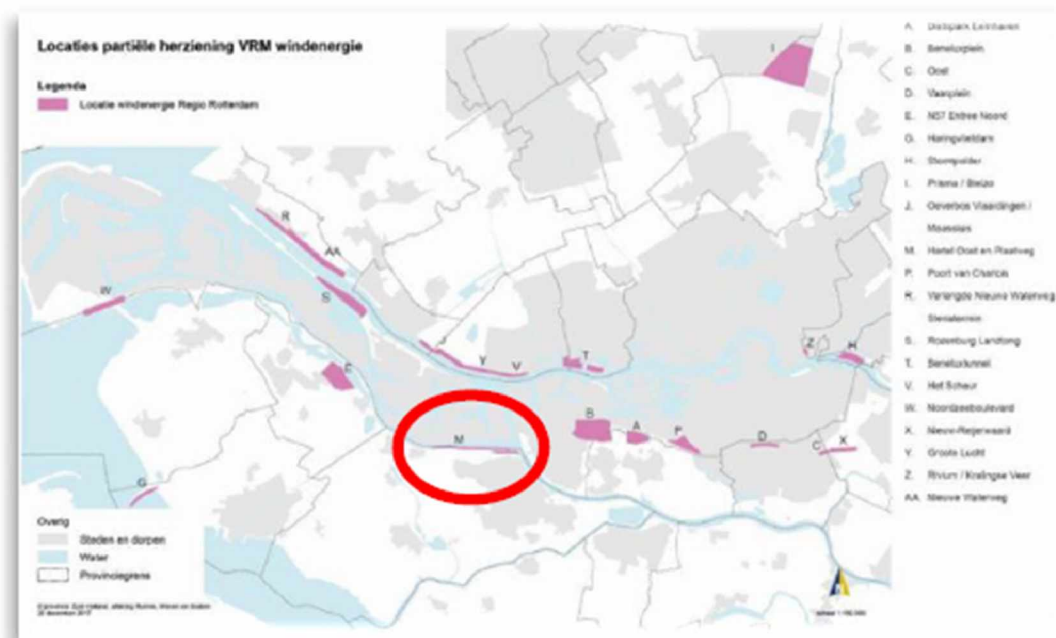
Windontwikkeling

BR

Windontwikkeling

Kans - Landtong Plaatweg/Brielse Maasdijk, Nissewaard

- VRM-gebiet - 18 MW

From: "5.1.2.e"
Sent: Fri, 28 Sep 2018 17:15:05 +0200
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@wshd.nl>
Subject: RE: vervolgacties

Blijft over ^{BR} Leggen we daar de focus op?

groet,

5.1.2.e

Op 28 september 2018 om 15:22:51 CEST schreef 5.1.2.e <5.1.2.e@wshd.nl>::

Dag 5.1.2.e

Aanvullend op de mail van 5.1.2.e en mijn vorige mail kan ik je nog het volgende terugkoppelen:

^{BR}

^{BR}

BR

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e [mailto:5.1.2.e@hvcgroep.nl]
Verzonden: vrijdag 28 september 2018 13:40
Aan: 5.1.2.e ; 5.1.2.e ; 5.1.2.e
CC: 5.1.2.e
Onderwerp: vervolgacties

Beste allen,

Dank voor de meeting zojuist. De vervolgacties op een rij:

WSHD:

BR

- Uitkomsten onderzoek TEA STOA aan HVC sturen zodat dit kan worden meegenomen in het rapport.

HVC:

- Rapport finaliseren op basis van gesprek en idealiter aanvullende gegevens van boven

- Daarin meenemen de samenwerking op zon/wind vorm te geven in lijn met huidige afspraken
- Juridische memo samenwerking
- (Hoe) wordt geothermie toegerekend aan de aandeelhouders / WSHD?

Groet!

From: "5.1.2.e" <5.1.2.e@hvcgroep.nl>
Sent: Sat, 29 Sep 2018 15:00:57 +0200
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@wshd.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@wshd.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@wshd.nl>
Cc: "5.1.2.e" <5.1.2.e@hvcgroep.nl>
Subject: Notitie tav aanbesteding
Attachments: HVC windzonprojecten_advies_def.pdf

Beste 5.1.2.e

Bijgaand de notitie die Pels Rijcken in 2016 voor ons heeft geschreven over aanbestedingsrecht in de context van samenwerking tussen HVC en haar aandeelhouders. De conclusie heb ik hieronder gekopieerd, en laat zien dat er (onder enkele voorwaarden) geen juridisch bezwaar is om tot samenwerking over te gaan zonder aanbesteding. Dit is ook de basis onder de staande praktijk t.a.v. van samenwerking op 'zon' tussen onze organisaties.

Vriendelijke groet!

5.1.2.e
5.1.2.e Lokale Energie
Telefoon: +31 6 5.1.2.e
E-mail: 5.1.2.e@hvcgroep.nl
www.hvclokaleenergie.nl

Conclusie

- 15 Het vestigen van een opstalrecht op grond of een dak van een waterschap of gemeente ten behoeve van een project-BV hoeft niet te worden aanbesteed op grond van het (Europese of nationale) aanbestedingsrecht.
- 16 Wanneer een waterschap of gemeente met het oog op duurzaamheidsdoelstellingen met HVC wil samenwerken door in een project-BV te participeren dan is dat mogelijk zonder dat dit tot een aanbesteding hoeft te leiden, ook als die toetreding later plaatsvindt.

Notitie

voor HVC
5.1.2.e
5.1.2.e
van 5.1.2.e (Pels Rijcken)
datum 17 juni 2016
betreft Samenwerking HVC - waterschappen/gemeenten bij wind-/zonneprojecten
zaaknr 11003048

Inleiding; vraagstelling

- 1 In het kader van haar activiteiten op het gebied van hernieuwbare energie onderzoekt HVC met aandeelhoudende waterschappen of gemeenten de mogelijkheden een windproject of zonneproject te realiseren. Voor ieder project wordt een specifieke project-BV opgericht. Een voorbeeld is Wind Kralingseveer B.V.. Waterschappen en gemeenten achten deze projecten belangrijk met het oog op hun duurzaamheidsdoelstellingen.
 - 2 Om een installatie te kunnen plaatsen is een stuk grond (voor een windmolen of een zonnepark) of een dak (voor zonnepanelen) dan wel een ander oppervlak nodig. In dit verband zijn drie juridische vragen gerezen:
 - a. kan een waterschap of gemeente besluiten een stuk grond of dak beschikbaar te stellen aan de project-BV, zonder eerst een (vorm van) aanbesteding te organiseren?
 - b. maakt het voor het antwoord op de eerste vraag verschil of het waterschap of gemeente deelneemt in de project-BV?
 - c. maakt het daarbij nog uit of een waterschap of gemeente vanaf het begin aandeelhouder is of op een later moment als aandeelhouder instapt?
- a. Waterschap of gemeente participeert niet**
- 3 Zuivere gronduitgifte of het ter beschikking stellen van een dak, bijvoorbeeld door middel van het vestigen van een recht van opstal, is geen overheidsopdracht. Een

dergelijke transactie hoeft daarom niet te worden aanbesteed op grond van het (Europese of nationale) aanbestedingsrecht.¹

- 4 Indien door het waterschap of gemeente aanvullende verplichtingen bij deze gronduitgifte worden opgelegd, kan de kwalificatie (overheidsopdracht) evenwel omklappen, waardoor het aanbestedingsrecht wel in beeld zou komen. Dat is met name zo als contractueel een bouwplicht wordt opgelegd, zodat het waterschap of gemeente de realisatie van het project rechtens kan afdwingen. De als voorbeeld toegezonden stukken van de samenwerking tussen HHSK en Kralingseveer B.V. wijzen niet in die richting.
- 5 Om zeker te stellen dat geen overheidsopdracht wordt verleend is het dus van belang ervoor te zorgen dat de akte tot vestiging van een recht van opstal geen bepalingen bevat die zo kunnen worden uitgelegd dat het waterschap de realisatie van het project kan afdwingen of daar eisen aan kan stellen buiten de geldende wettelijke eisen op het gebied van het omgevingsrecht, de veiligheid etc.. Verder dient de project-BV een financiële tegenprestatie te leveren in de vorm van een retributie als vergoeding voor het gebruik c.q. de huur van de grond gedurende de overeengekomen periode. Zo'n retributie kan uiteraard in cash, maar ook gedeeltelijke in overdracht van GvO's aan het waterschap of de gemeente. Het is dan wel noodzakelijk dat de waarde van de GvO's met een voldoende mate van zekerheid kan worden bepaald.
- 6 De samenwerking tussen HHSK en Kralingseveer B.V., zoals die tot nu toe is vorm gegeven, past in deze opzet: een aanbesteding was niet nodig.
- 7 Conclusie: het ter beschikking stellen van een stuk grond of dak hoeft door een waterschap of gemeente niet te worden aanbesteed. Aan de quasi-inhouse-uitzondering (zie hierna) wordt niet toegekomen.

b. Waterschap participeert vanaf het begin

- 8 Waterschappen of gemeenten kunnen beleidsmatige redenen hebben om in een project-BV te willen deelnemen. Zo is denkbaar dat door deelname de opgewekte energie meetelt voor het bereiken van duurzaamheidsdoelstellingen. Ik ben niet in een positie om te beoordelen of dat laatste werkelijk zo is; dat is geen vraag van aanbestedingsrecht. De voorliggende vraag is: *als* een waterschap participeert, kan dit dan gevolgen hebben voor de conclusie in punt 7 dat de uitgifte van grond of de terbeschikkingstelling van een dak niet hoeft worden aanbesteed?

¹ Het huren van onroerend goed door een aanbestedende dienst kan een opdracht zijn, maar die valt in beginsel onder de huurexceptie genoemd in art. 2.24 Aanbestedingswet. Het verhuren van een onroerend goed door een aanbestedende dienst is geen opdracht, zodat aan die exceptie niet wordt toegekomen.

- 9 Indien het waterschap of de gemeente vanaf het begin af aan participeert in het project, door bij oprichting een belang van bijvoorbeeld 50% in de project-BV te nemen, dan handelt de project-BV ook voor het waterschap en wordt waarschijnlijk een overheidsopdracht verleend. Die moet in beginsel worden aanbesteed, tenzij aan de voorwaarden van de quasi-inhouse-uitzondering wordt voldaan. Deze uitzondering kent drie voorwaarden: (i) het toezichtcriterium, (ii) het merendeelcriterium en (iii) geen private deelnemers.
- 10 Om te voldoen aan het toezichtcriterium is vereist dat de aanbestedende dienst op de opdrachtnemer net zo toezicht uitoefent als op de eigen diensten. Concreet zal dat vermoedelijk betekenen dat een waterschap of gemeente die gaat participeren ook een of twee bestuurders benoemt. Beide deelnemers in het kapitaal dienen te delen in de uitoefening van het toezicht. Het merendeelcriterium betekent dat ten minste 80% van de activiteiten voor de aandeelhouders moet plaatsvinden. Het komt mij voor dat in de setting van een project-BV, die wordt opgericht met het uitsluitend doel een installatie te exploiteren voor de aandeelhouder(s), aan dit criterium zonder meer kan worden voldaan. Aan de eis dat er geen private aandeelhouders zijn wordt ook voldaan, als een waterschap of een gemeente toetreedt. Het is vanwege die eis overigens niet mogelijk dat burgers, bijvoorbeeld in het kader van burgerinitiatieven, aandelen houden. Burgerparticipatie kan beter vorm worden gegeven door bijvoorbeeld een stichting op te richten. Gezien de vraagstelling van HVC is dit niet verder uitgewerkt in onderhavige notitie.
- 11 Conclusie: indien een waterschap of gemeente participeert in een project-BV is - anders dan in de situatie onder a. - wel sprake van een overheidsopdracht. Die opdracht hoeft echter niet te worden aanbesteed, omdat aan de voorwaarden van de quasi-inhouse-uitzondering kan worden voldaan.

c. Waterschap of gemeente gaat later participeren

- 12 Het is denkbaar dat een waterschap of gemeente pas na verloop van tijd wil gaan participeren in de project-BV. De situatie is vanaf dat moment dezelfde als onder b: het waterschap of de gemeente wordt (mede) opdrachtgever van de project-BV, maar de quasi-inhouse-uitzondering is van toepassing.
- 13 Voor de beoordeling van de achterliggende periode tot aan de deelneming van het waterschap geldt de analyse onder a: er was geen aanbestedingsplichtige opdracht en dat wordt niet anders als het waterschap later als aandeelhouder toetreedt.
- 14 Ook voor HVC zelf wijzigt er dan in aanbestedingsrechtelijke zin niets. Voor haar geldt de quasi-inhouse-uitzondering al zo lang zij – indirect – enig aandeelhouder van de project-BV is. Als zij daarna het toezicht gaat delen met het waterschap of de gemeente, is nog steeds de quasi-inhouse-uitzondering van toepassing.

Conclusie

- 15 Het vestigen van een opstalrecht op grond of een dak van een waterschap of gemeente ten behoeve van een project-BV hoeft niet te worden aanbesteed op grond van het (Europese of nationale) aanbestedingsrecht.
- 16 Wanneer een waterschap of gemeente met het oog op duurzaamheidsdoelstellingen met HVC wil samenwerken door in een project-BV te participeren dan is dat mogelijk zonder dat dit tot een aanbesteding hoeft te leiden, ook als die toetreding later plaatsvindt.

From: "5.1.2.e"
Sent: Mon, 8 Oct 2018 14:19:47 +0200
To: "Div (5.1.2.i@wshd.nl)" <5.1.2.i@wshd.nl>
Subject: FW: Notitie tav aanbesteding
Attachments: HVC windzonprojecten_advies_def.pdf

Hallo DIV,

Kunnen jullie onderstaande mail en de bijlage archiveren en koppelen aan B1700800 en dossier D0025576.

Alvast bedankt, 5.1.2.e

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@hvcgroep.nl>
Verzonden: zaterdag 29 september 2018 15:01
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@wshd.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@wshd.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@wshd.nl>
CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@hvcgroep.nl>
Onderwerp: Notitie tav aanbesteding

Beste 5.1.2.e

Bijgaand de notitie die Pels Rijcken in 2016 voor ons heeft geschreven over aanbestedingsrecht in de context van samenwerking tussen HVC en haar aandeelhouders. De conclusie heb ik hieronder gekopieerd, en laat zien dat er (onder enkele voorwaarden) geen juridisch bezwaar is om tot samenwerking over te gaan zonder aanbesteding. Dit is ook de basis onder de staande praktijk t.a.v. van samenwerking op 'zon' tussen onze organisaties.

Vriendelijke groet!

5.1.2.e
5.1.2.i Lokale Energie
Telefoon: +31 6 5.1.2.i
E-mail: 5.1.2.e@hvcgroep.nl
www.hvclokaleenergie.nl

Conclusie

- 15 Het vestigen van een opstalrecht op grond of een dak van een waterschap of gemeente ten behoeve van een project-BV hoeft niet te worden aanbesteed op grond van het (Europese of nationale) aanbestedingsrecht.
- 16 Wanneer een waterschap of gemeente met het oog op duurzaamheidsdoelstellingen met HVC wil samenwerken door in een project-BV te participeren dan is dat mogelijk zonder dat dit tot een aanbesteding hoeft te leiden, ook als die toetreding later plaatsvindt.

From: "5.1.2.e"
Sent: Tue, 16 Oct 2018 10:21:25 +0200
To: "" <5.1.2.e@hvcgroep.nl>
Cc: "5.1.2.e" <5.1.2.e@hvcgroep.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@wshd.nl>
Subject: RE: Rapportage mogelijkheden duurzame energieproductie op terreinen van WSHD

Hallo 5.1.2.e

Nogmaals zeer bedankt voor jullie snelle rapportage.

In antwoord op jouw discussienotitie:

De inzet van de Unie is 100% e-neutraal door optelling van de eigen investeringen + de facilitering van terreinen en wateren voor derden.

Zie deze sheet die in juli op de Ledenvergadering van de Unie is gepresenteerd:

Samen aan de slag voor het Klimaat: Klimaatakkoord:

- Doelstelling akkoord:
 - Minimaal 49% CO2 reductie in 2030.
- Inzet Unie:
 - 100% energieneutraal in 2025 (insteek Investeringsagenda) met **eigen investeringen** plus facilitering van **eigen terreinen**;
 - Deelname aan regionale energiestrategieën;
 - Inzet van aquathermie (uit oppervlaktewater en afvalwater)
- Datum ondertekening:
 - (Concept)hoofdlijnenakkoord in juli 2018- verdere uitwerking deelakkoorden volgt later.
- Gevraagd besluit LV:
 - Kennisnemen van stand van zaken

Wij hebben deze definitie van e-neutraal overgenomen en daarmee is het dus voor ons niet noodzakelijk om zelf in de projecten te investeren. De discussie in hoeverre we dit gaan doen loopt nog.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

Afdeling Beleid en Plannen | **waterschap Hollandse Delta**

Handelsweg 100 / Postbus 4103, 2980 GC Ridderkerk

t 06 5.1.2.e | e 5.1.2.e@wshd.nl | i www.wshd.nl | Twitter @hollandsedelta

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@hvcgroep.nl>

Verzonden: vrijdag 12 oktober 2018 17:25

Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@wshd.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@wshd.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@wshd.nl>

CC: 5.1.2.e <5.1.2.e> @hvcgroep.nl>

Onderwerp: Rapportage mogelijkheden duurzame energieproductie op terreinen van WSHD

Beste 5.1.2.e en 5.1.2.e

Bijgevoegd is het eindrapport van onze inventarisatie naar de mogelijkheden voor duurzame energieproductie.

Daarnaast het volgende: We bespeuren de laatste maanden een verschuiving in de focus van het nationale energiebeleid. Dit heeft op termijn consequenties voor de doelstellingen van waterschappen en gemeenten. We zijn daarom zo vrij geweest hier een memo over op te stellen. De memo is bedoeld voor intern gebruik. Ik heb aan dit onderwerp niet te veel aandacht besteed in het rapport, omdat de discussie mogelijk bij jullie niet speelt.

Zoals met 5.1.2.e is afgesproken is deze rapportage onderdeel van de bestaande samenwerking. We zullen er daarom geen kosten voor in rekening brengen.

We hopen dat het rapport jullie de nodige inzichten verschaft voor jullie energiebeleid. Ook hopen we dat het rapport een basis biedt om onze samenwerking op het gebied van zon op RWZI-locaties uit te breiden met nieuwe zon- en windprojecten. Daarnaast zijn er mogelijk kansen voor thermische energiewinning uit oppervlaktewater. We komen graag nog een keer met een specialist op dit onderwerp bij jullie langs om deze kansen te bespreken.

Mochten er verder nog vragen zijn naar aanleiding van dit rapport, of over duurzame energie in het algemeen, kunnen jullie uiteraard altijd contact opnemen!

Met vriendelijke groet,
(En een fijn weekend!)

HVC

5.1.2.e

5.1.2.e

Duurzame Energie

Postbus 9199, 1800 GD ALKMAAR

Telefoon: / +316 5.1.2.e

E-Mail: 5.1.2.e @hvcgroep.nl

Website: www.hvcgroep.nl

KvK: 37061260

Deze e-mail en eventuele bijgevoegde bestanden zijn vertrouwelijk en uitsluitend bedoeld voor de geadresseerde. Deze tekst bevestigt tevens dat deze e-mail is gecontroleerd op de aanwezigheid van computervirussen.

This e-mail and any attached files are confidential and intended exclusively for the addressee. This text confirms that the message has been checked for the presence of computer viruses.

From: "5.1.2.e"
Sent: Wed, 7 Nov 2018 15:03:33 +0100
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@wshd.nl>
Subject: RE: Belafspraak

Nu even bellen?

Groet, 5.1.2.e

Van: 5.1.2.e
Verzonden: woensdag 7 november 2018 12:08
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@wshd.nl>
Onderwerp: RE: Belafspraak

Hoi 5.1.2.e

Hoe gaat het met je? Inmiddels weer wat op de been?
Is het een idee dat we vanmiddag eerst zal nog even afstemmen nav overleg met Cok?

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e
Verzonden: woensdag 7 november 2018 12:05
Aan: '5.1.2.e'
CC: 5.1.2.e ; 5.1.2.e
Onderwerp: RE: Belafspraak

Wat mij betreft akkoord.

Kun jij een agenda-verzoek sturen met een Skype-link?

Vriendelijke groet, 5.1.2.e

-----Oorspronkelijke afspraak-----

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@hvcgroep.nl>
Verzonden: dinsdag 6 november 2018 13:34
Aan: 5.1.2.e ; 5.1.2.e ; 5.1.2.e
Onderwerp: Belafspraak
Tijd: woensdag 7 november 2018 16:00-16:30 (UTC+01:00) Amsterdam, Berlijn, Bern, Rome, Stockholm, Wenen.
Locatie: bellen

Dag 5.1.2.e en 5.1.2.e

We spraken elkaar vorige week over o.a. de 2 potentiële windprojecten (na)bij het Hartelkanaal en Noordzeeboulevard. Schikt het (één van) jullie om morgen einde dag te bellen? Mijn collega 5.1.2.e haakt aan.

Groet, 5.1.2.e

NISSEWAARD

Plan van aanpak ontwikkeling windenergie Locatie M

Hartel Oost, Plaatweg
Nissewaard

Gemeente Nissewaard
12 december 2018

Plan van aanpak ontwikkeling windenergie Locatie M Hartel Oost, Plaatweg Nissewaard	
Projectnaam	Wind Locatie M Hartel Oost, Plaatweg Nissewaard
Distributielijst	
Auteur	5.1.2.e
Controle/ redactie	5.1.2.e
Meelezers	

Versie	Datum	Omschrijving	opmerkingen
1.1	20181115	1 ^e conceptversie	5.1.2.e
1.2	20181212	2 ^e conceptversie	5.1.2.e

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
2	Bestuurlijke en technische achtergrond.....	5
3	Proces.....	8
4	Taken en verantwoordelijkheden.....	10
6	Projectorganisatie	13
7	Planning.....	15
8	Budget	16
9	Risico's	17

1 Inleiding

In het bestuurlijk aanbod van samenwerkende gemeenten op Voorne-Putten is locatie M, Hartel Oost, Plaatweg op de Brielse Maasdijk ingebracht door de Gemeente Nissewaard en daarna overgenomen in de partiële herziening van de Visie ruimte en mobiliteit Zuid Holland 2017.

Dit Plan van Aanpak heeft als doel een handvat te zijn waarmee de locatie daadwerkelijk wordt ontwikkeld en gerealiseerd.

Locatie M, Hartel Oost, Plaatweg

2 Bestuurlijke en technische achtergrond

De turbines staan gepland op de Brielse Maasdijk aan het Hartelkanaal tussen Geervliet en de Plaatweg in Spijkenisse. De Brielse Maasdijk is een primaire waterkering die een scheiding maakt tussen zoet en zout water.

Ontwikkeling van de locatie echter bestuurlijk en technisch geen eenvoudige zaak:

De dijk waarop de turbines moeten worden gebouwd is het eigendom van Waterschap Hollandse Delta (WSHD). WSHD stond tot voor kort niet toe dat er windturbines werden gebouwd op haar waterkeringen. De Unie van Waterschappen hebben in maart 2016 Green Deal C195 Energie ondertekend waarin zij zich committeren om mee te werken aan de realisatie van windturbines op/ nabij primaire waterkeringen. Tegen de achtergrond van deze Green Deal heeft WSHD in de zomer van 2018 haar beleid mbt wind op waterkeringen gewijzigd van **Nee**, naar **Ja, mits...**er aan haar voorwaarden wordt voldaan.

Voor de realisatie van windturbines op Brielse Maasdijk dient WSHD de locatie dus vrij te geven voor de bouw van windturbines en daarbij aan te geven wat de voorwaarden zijn. WSHD is voornemens de bouw en exploitatie van de windturbines niet zelf te realiseren en exploiteren, maar dit onderhands te gunnen aan een hierin gespecialiseerde marktpartij.

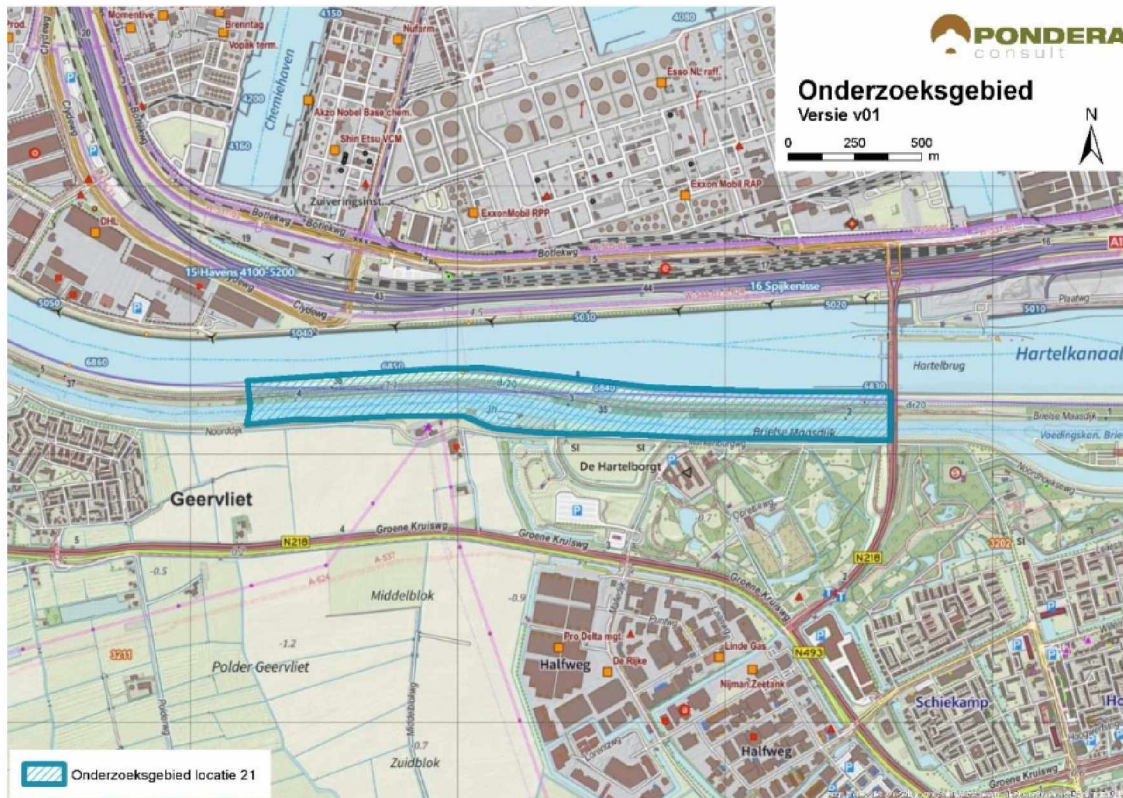
Naast haar eigen voorwaarden op het gebied van waterveiligheid zullen ook door andere instanties en stakeholders zoals de gemeente Nissewaard eisen en randvoorwaarden aan de ontwikkeling en realisatie van de windturbines worden gesteld. Voor de gemeente Nissewaard zijn ook met name een goede uitwerking procesparticipatie en financiële participatie van groot belang. De kaders hiervoor zijn gezamenlijk met de overige gemeenten op Voorne-Putten vastgelegd in de Leidraad Windenergie Voorne-Putten.

De proces participatie, die in de Leidraad verplicht wordt gesteld vereist dat inwoners van de gemeente Nissewaard, en overige nabije gemeenten (Brielle, Rotterdam, Hellevoetsluis) in deze ontwikkeling dienen te worden gekend. Zo ook vertegenwoordigers van andere belanghebbenden zoals; natuur/ recreatie/ milieu/ industrie/ energiecoöperaties).

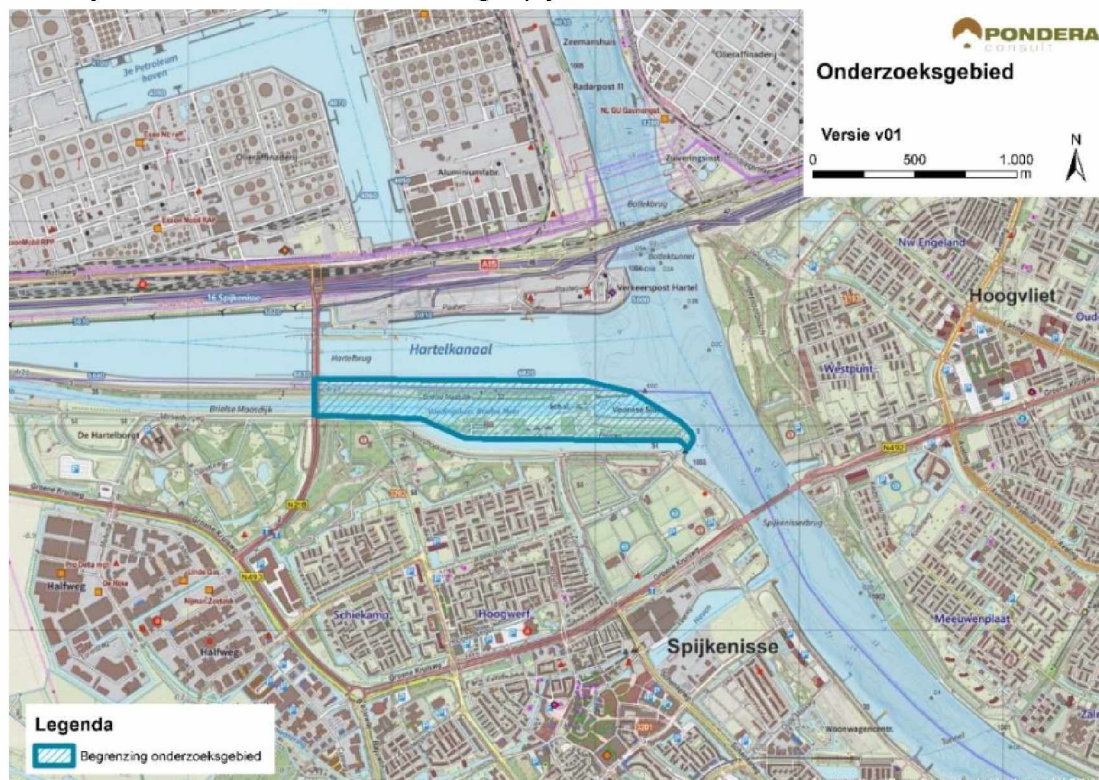
PlanMER partiële herziening van de VRM

De locatie is in twee delen onderzocht in de planMER voor de partiële herziening van de VRM.

Westzijde VRM locatie 21 Verruiming Spijkenisse

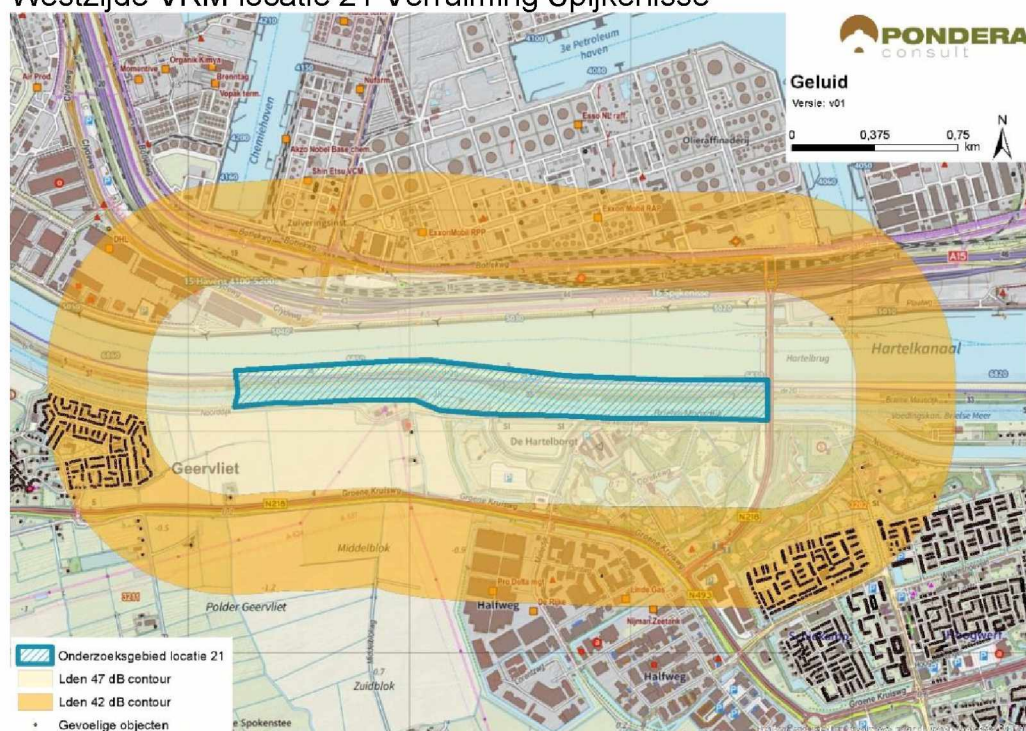

Oostzijde VRM locatie 50 Plaatweg Spijkenisse

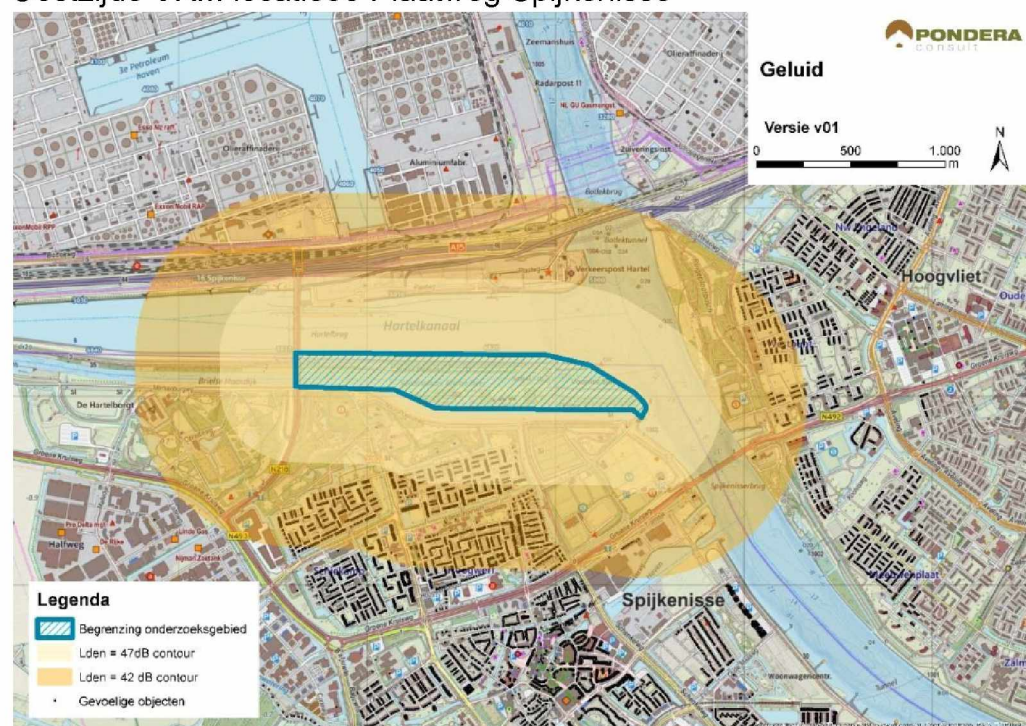

Belemmeringenkaarten

Westzijde VRM locatie 21 Verruiming Spijkensisse

Oostzijde VRM locatie50 Plaatweg Spijkensisse

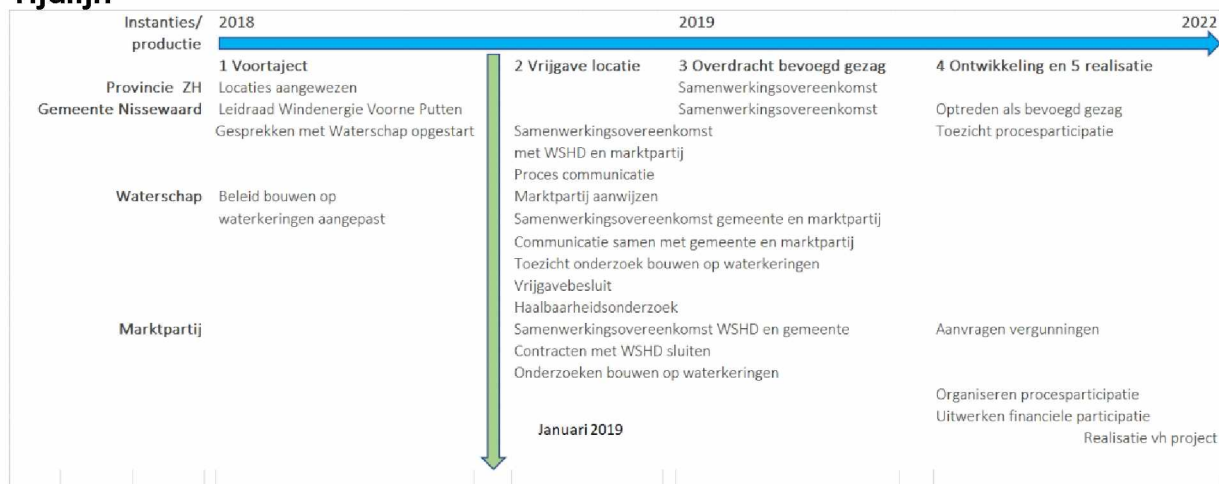

3 Proces

Globaal dienen in het proces tot realisatie de volgende stappen worden gezet:

1. Voortraject
2. Vrijgave locatie door waterschap (WSHD).
3. Overdracht bevoegd gezag wind locaties > 5MW
4. Ontwikkeling
5. Realisatie

Tijdslijn

1 Voortraject

De gemeente Nissewaard en de provincie Zuid Holland hebben het voortraject op deze locatie getrokken. Gezamenlijk hebben ze er voor gezorgd dat de locatie als zoekgebied opgenomen is in de VRM van de provincie Zuid Holland. Verder heeft de gemeente Nissewaard samen haar collega's van Brielle, Hellevoetsluis en Westvoorne de Leidraad Windenergie Voorne-Putten opgesteld ook heeft de gemeente ook al contact gelegd met de lokale energiecoöperatie Voorne-Putten Energie (VPE) ter voorbereiding van een participatieproces. Het waterschap heeft tijdens het voortraject haar beleid mbt bouwen van windmolens gewijzigd van **Nee**, naar **Ja**, mits.

2 Vrijgave locatie door waterschap (WSHD).

De Brielse Maasdijk is een primaire waterkering. Hier kunnen alleen windturbines worden gebouwd wanneer het waterschap (WSHD) daar vanuit haar verantwoordelijkheid voor de waterveiligheid, expliciet toestemming voor geeft. WSHD zal dus moeten aangeven of, en zo ja onder welke voorwaarden dit het geval kan zijn. Om hier uitsluitel over te geven zal er eerst nader onderzoek moeten worden uitgevoerd.

Gezien de kosten voor het onderzoek lijkt voor de hand liggend dat WSHD eerst een marktpartij aanwijst en daarna samen met die marktpartij het vrijgave proces opstart. De marktpartij laat dan voor eigen rekening en risico de onderzoeken doen en WSHD ziet daarbij toe op de kwaliteit en het resultaat.

Aan het begin van het vrijgave proces wordt er een intentieovereenkomst getekend tussen de gemeente, het waterschap en een marktpartij.

3 Overdracht bevoegd gezag wind locaties > 5MW

Voor windprojecten met een vermogen tussen 5 en 100 MegaWatt is de provincie bevoegd gezag. Het bevoegd gezag kan door de provincie worden overgedragen aan de gemeente. Hiertoe dient een samenwerkingsovereenkomst tussen provincie en gemeente te worden gesloten.

4 Ontwikkeling

Na vrijgave door WSHD zal door de marktpartij de ontwikkelingsfase worden gestart. Voor de ontwikkeling van het windpark zullen ruimtelijke procedures moeten worden doorlopen: MER beoordeling, eventuele plan/ project MER, afwijking bestemmingsplan, aanvraag omgevingsvergunning, water vergunning etc.

Het goed en tijdig betrekken van omwonenden en overige betrokkenen is van groot belang bij de ontwikkeling en realisatie van windenergie. Tijdens de ontwikkeling en de realisatie is de marktpartij verantwoordelijk voor de uitvoering hiervan. De gemeente houdt toezicht of de procesparticipatie naar haar tevredenheid verloopt.

Naast de proces participatie zal er ook een plan voor financiële participatie moeten worden uitgewerkt en contractueel vastgelegd.

De gemeente zal er op toezien dat dit gebeurt conform de gestelde kaders zoals die in de Leidraad Windenergie Voorne–Putten zijn vastgelegd.

5 Realisatie

In de realisatiefase wordt het windpark feitelijk gebouwd. Deze werkzaamheden betreffen onder andere: aanpassing toegangswegen, inrichting bouwterrein, aanleg kraanopstelplaatsen, aanleg netaansluiting, oprichten turbines etc. De marktpartij is in deze fase de meest actieve partij en er wordt toezicht gehouden door de verschillende bevoegd gezagen en overheden zoals gemeente en WSHD.

4 Taken en verantwoordelijkheden

Het is belangrijk dat vroegtijdig de taken en verantwoordelijkheden duidelijk zijn. Waterschap Hollandse Delta is verantwoordelijk om de locatie vrij te geven voor de bouw van de turbines en het aanwijzen van een marktpartij die windturbines gaat bouwen en exploiteren. De gemeente Nissewaard wordt door de Provincie aangesproken wanneer de doelstellingen op haar grondgebied niet “dreigen” te worden gehaald.

De meeste verantwoordelijkheid en het meeste werk ligt bij WSHD, de gemeente heeft meer een aanjagende/ regisserende rol.

1 Waterschap Hollandse Delta (WSHD)

- Aanwijzen van een marktpartij.
- Samenwerkingsovereenkomst uitwerken met gemeente en marktpartij
- Vrijgeven van de Brielse Maasdijk
- Communicatie samen met gemeente en marktpartij
- Controleren van de onderzoeken die marktpartij laat doen naar de effecten op de waterveiligheid
- Haalbaarheidsstudie wind op de Brielse Maasdijk
- Besluitvorming afgifte watervergunning

Producten:

- Overeenkomst met marktpartij
- Besluit vrijgave locatie M plus onderzoeken waar dit op gebaseerd is
- Haalbaarheidsstudie wind op Brielse Maasdijk
- Samenwerkingsovereenkomst gemeente, waterschap, marktpartij
- Watervergunning

2 Marktpartij

- Uitvoeren onderzoeken ivm de waterveiligheid onder toezicht van het waterschap
- Uitvoeren onderzoeken voor ruimtelijke procedures onder toezicht van de gemeente
- Communicatie Financiële participatie tijdens Ontwikkeling en Realisatie
- Realiseren en exploiteren van de windturbines

Producten:

- Samenwerkingsovereenkomst gemeente, waterschap, marktpartij
- Onderzoeken naar effecten op waterveiligheid
- Benodigde onderzoeken voor de ruimtelijke procedures (projectMER/ ruimtelijke onderbouwing etc.)
- Diverse vergunningsaanvragen
- Communicatie en financiële-participatie)
- Samenwerkingsovereenkomst gemeente, waterschap, marktpartij
- Anterieure overeenkomst met gemeente Nissewaard

3 Provincie Zuid Holland:

- Aanwijzen zoeklocaties in de VRM
- Sturen op voortgang provinciale taakstellingen
- Faciliteren bij knelpunten die de gemeentelijke draagkracht te boven gaan
- Overdragen bevoegd gezag ruimtelijke procedures (overeenkomst) aan de gemeente Nissewaard nadat de locatie vrijgegeven is door het waterschap

Producten:

- Vastgestelde zoeklocaties
- Samenwerkingsovereenkomst met gemeente Nissewaard; overdracht bevoegd gezag

4 Gemeente Nissewaard

- Aanjagen/ overzien van het gehele proces van zoekgebied tot en met realisatie.
- Voorzitten van het ambtelijk afstemmingsteam
- Actief volgen of andere betrokken partijen hun verantwoordelijkheid nemen en signaleren wanneer dat aandacht verdient
- Communiceren over het proces
- Regie op participatie en communicatie tijdens de Ontwikkeling en Realisatie
- Bevoegd gezag ruimtelijke procedures na overdracht bevoegdheden vanuit de provincie

Producten:

- Leidraad Windenergie Voorne-Putten
- Samenwerkingsovereenkomst gemeente, waterschap, marktpartij
- Samenwerkingsovereenkomst met provincie Zuid Holland, overdracht bevoegd gezag
- Proces communicatie
- Anterieure overeenkomst met marktpartij
- Besluit wijziging/ tijdelijke afwijking bestemmingsplan
- Omgevingsvergunning

5 Regionaal Projectleider Windenergie Voorne – Putten

(5.1.2.e)

- Kennis en ervaring windprojecten
- Ondersteunen gemeente en afstemmingsteams

Producten:

- Plan Aanpak Windenergie locatie M, Nissewaard

Rolverdeling Leidraad Windenergie Voorne-Putten

In de Leidraad Windenergie Voorne-Putten zijn de rollen van Gemeente en Marktpartij als volgt samengevat:

Activiteit	Rol initiatiefnemer	Rol gemeente
Opzetten optimale organisatie	Volgend	Initiërend
Uitvoeren Inpassingsstudies	Initiërend	Kaderstellend / Controlerend
Opzetten participatieplan en starten met creëren van draagvlak	Initiërend	Kaderstellend / Controlerend
Uitwerken business case en uitwerken mogelijke financieringsmodellen	Initiërend	Kaderstellend
Communicatie rondom de formele ruimtelijke procedure	Volgend	Leidend

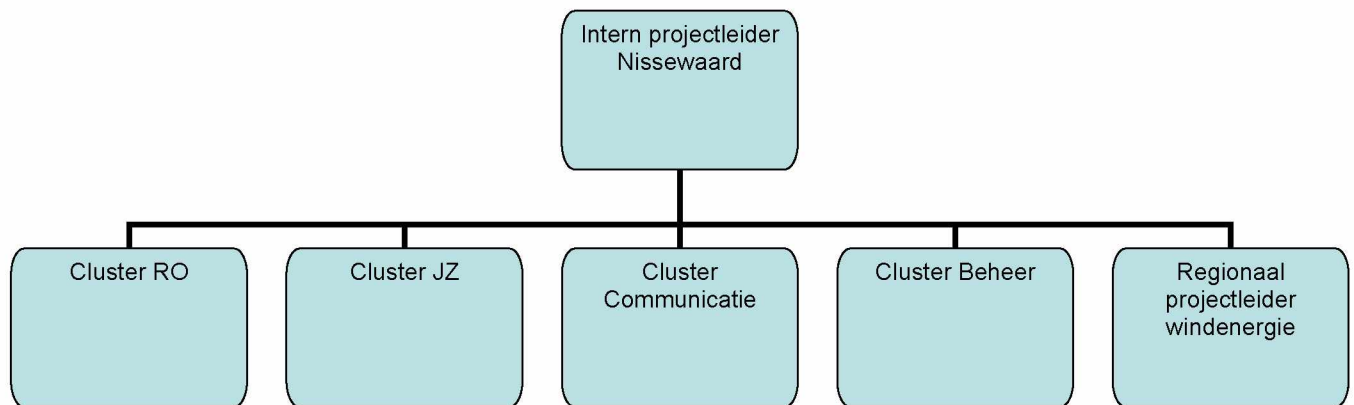
6 Projectorganisatie

Voor projecten van deze omvang/ complexiteit dient een heldere projectorganisatie te worden ingericht. De inrichting van deze organisatie zal verschillen al naar gelang de fase waarin het project zich bevindt. In dit Plan van Aanpak wordt alleen de Initiatiefase verder uitgewerkt.

Intern projectteam Nissewaard

De gemeente heeft in dit project zoals eerder aangegeven een dubbelrol. In eerste instantie aanjagen/ overzien van het gehele proces van zoekgebied tot en met realisatie. Daarna, als de ontwikkeling eenmaal loopt medewerking verlenen aan de benodigde ruimtelijke procedures c.q. (laten) aanpassen/ opstellen van de benodigde ruimtelijke plannen.

Hiertoe wordt onderstaand projectteam ingericht:

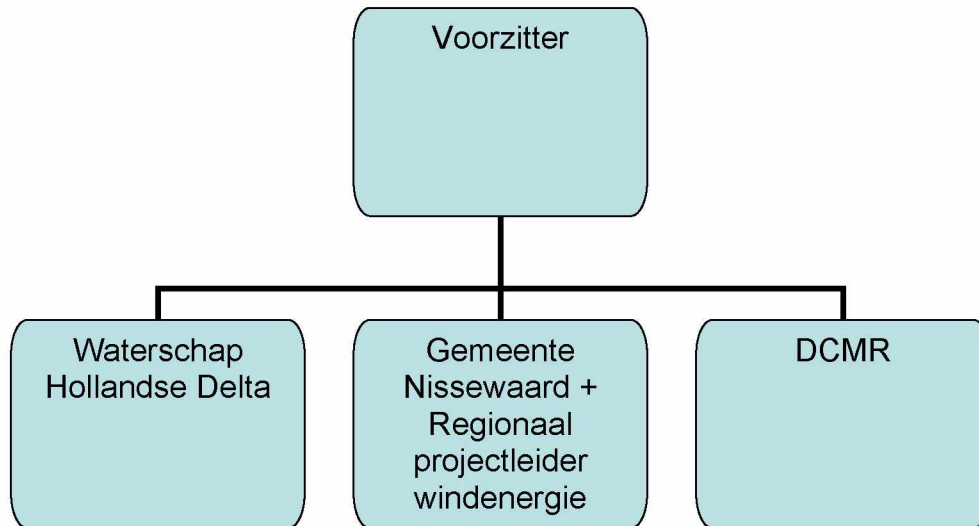
Taken en verantwoordelijkheden

- Volgen van voortgang
- Uitvoeren van participatie en communicatie tijdens de Initiatieffase
- Regie op participatie en communicatie tijdens Ontwikkeling en Realisatie
- Uitvoeren/ begeleiden ruimtelijke procedures
- Toezicht op realisatie van de windturbines

Frequentie: op afroep

Ambtelijk afstemmingsteam betrokken overheden

Om gedurende de hele periode van Ontwikkeling tot en met Realisatie een vinger aan de pols te houden wordt er een ambtelijk afstemmingsteam ingericht met daarin ambtelijk vertegenwoordigers van de verschillende betrokken overheden. De gemeente Nissewaard wordt in het afstemmingsteam met kennis ondersteund door de Regionaal Projectleider Windenergie Voorne – Putten.

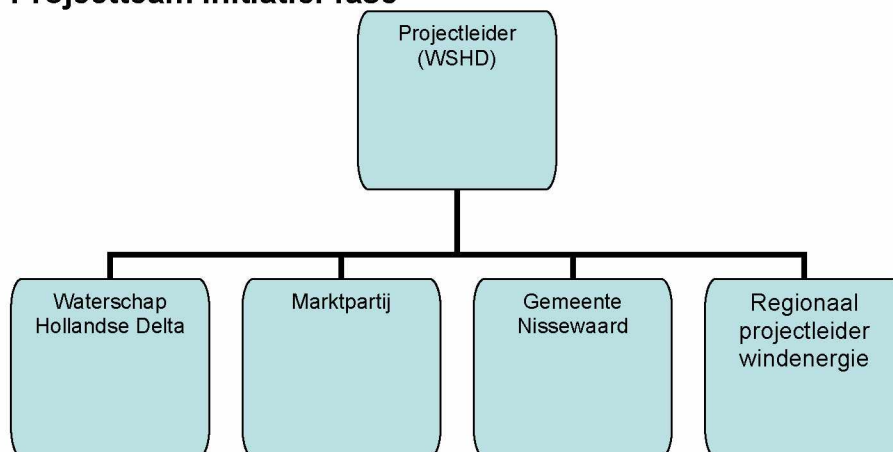

Taken en verantwoordelijkheden

- Volgen van voortgang
- Signaleren en mitigeren van eventuele knelpunten
- Borgen van ambtelijk/ bestuurlijk draagvlak

Frequentie: eens in de twee maanden

Projectteam Initiatief fase

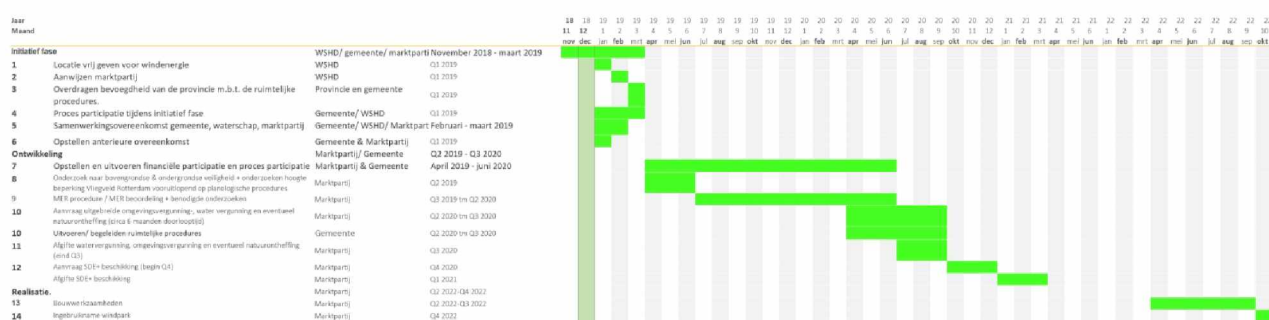
Taken en verantwoordelijkheden

- Aanbesteden van de locatie (WSHD)
- Vrijgeven binnenzijde Brielse Maasdijk voor windenergie (WSHD)
- Procesparticipatie tijdens de Initiatieffase (Gemeente)

Frequentie: maandelijks, zo nodig vaker

7 Planning

Actie	verantwoordelijk	globale planning
Initiatief fase	WSHD/ gemeente/ marktpartij	November 2018 - maart 2019
1 Locatie vrij geven voor windenergie	WSHD	Q1 2019
2 Aanwijzen marktpartij	WSHD	Q1 2019
3 Overdragen bevoegdheid van de provincie m.b.t. de ruimtelijke procedures.	Provincie en gemeente	Q1 2019
4 Proces participatie tijdens initiatief fase	Gemeente/ WSHD	Q1 2019
5 Samenwerkingsovereenkomst gemeente, waterschap, marktpartij	Gemeente/ WSHD/ Marktpartij	Feb - maart 2019
6 Opstellen anterieure overeenkomst	Gemeente & Marktpartij	Q1 2019
Ontwikkeling	Marktpartij/ Gemeente	Q2 2019 - Q3 2020
7 Opstellen en uitvoeren financiële participatie en proces participatie .	Marktpartij & Gemeente	Q2 2019 - Q2 2020
8 Onderzoek naar bovengrondse & ondergrondse veiligheid + onderzoeken hoogte beperking Vliegveld Rotterdam vooruitlopend op planologische procedures	Marktpartij	Q2 2019
9 MER procedure / MER beoordeling + benodigde onderzoeken	Marktpartij	Q3 2019 - Q2 2020
10 Aanvraag uitgebreide omgevingsvergunning-, water vergunning en eventueel natuuronthefing (circa 6 maanden doorlooptijd)	Marktpartij	Q2 2020 - Q3 2020
10 Uitvoeren/ begeleiden ruimtelijke procedures	Gemeente	Q2 2020 - Q3 2020
11 Afgifte watervergunning, omgevingsvergunning en eventueel natuuronthefing (eind Q3)	Marktpartij	Q3 2020
12 Aanvraag SDE+ beschikking (begin Q4)	Marktpartij	Q4 2020
Afgifte SDE+ beschikking	Marktpartij	Q1 2021
Realisatie.	Marktpartij	Q2 2022 - Q4 2022
13 Bouwwerkzaamheden	Marktpartij	Q2 2022 - Q3 2022
14 Ingebruikname windpark	Marktpartij	Q4 2022

8 Budget

Benodigde gemeentelijke capaciteit:

	Inzet	periode
Intern projectleider Nissewaard	1 dag per week	Q1 2019 - Q3 2020
Cluster RO	ca. 160 uur	Q1 2019 - Q3 2020
Cluster JZ	ca. 40 uur	Q1 2019 - Q3 2020
Cluster Communicatie	ca. 160 uur	Q1 2019 - Q3 2020
Cluster Beheer	ca. 60 uur tijdens realisatie	Q2 2022
Regionaal projectleider windenergie (deels vergoed door RVO)	ca. 1 dag per week	Q1 2019 - Q4 2019

Externe kosten

Inhuur extern projectleider 1 dag per week (deels vergoed door RVO)	€	5.1.2.b
Zaalhuur inloopavonden	€	
Drukwerk etc.	€	
Inhuur avondvoorzitters inloopavonden	€	
Begeleiding/ advies bewonersvertegenwoordiging	€	
Totaal	€ 60.000	

Gemeentelijke kosten gemaakt tijdens de Ontwikkeling en Realisatie fase kunnen worden verhaald middels leges en een anterieure overeenkomst.

9 Risico's

Risico	Ernst	Kans	Effect	Mitigerende maatregelen
	1= Niet Ernstig 5 = Heel Ernstig	1= Kleine Kans 5 = Grote kans		
Technische bezwaren binnen WSHD mbt bouwen op waterkering	5	4	20	Bezwaren serieus nemen en veel aandacht besteden aan onderzoek
Discussie over al / dan niet aanbesteden van de locatie wanneer er meerdere geïnteresseerde initiatiefnemers zijn	4	4	16	Afdeling Inkoop/ Juridische zaken WSHD bij het project betrekken
Vertraging in besluitvorming	4	4	16	Duidelijke afspraken maken over taken en verantwoordelijkheden
Weerstand vanuit ondernemers en omwonenden	4	4	16	Veel aandacht besteden aan participatie
Weerstand vanuit politiek en overige stakeholders	3	4	12	Veel en helder communiceren
Minder interesse van initiatiefnemers door dalende SDE	3	3	9	Proberen de vaart er in te houden
Overbelasting ambtelijk apparaat	3	3	9	Concentreren op Regie en andere partijen zoveel mogelijk laten doen
Legenda: 1 - 8 = laag, 9 - 17 = middelgroot, 18 - 25 = hoog				

From: "5.1.2.e"
Sent: Tue, 5 Feb 2019 08:22:20 +0100
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@wshd.nl>
Subject: wind energie Nissewaard

Hoi 5.1.2.e

Nav onderstaand bericht 5.1.2.e

- Ik stel voor dat we nut en noodzaak aanwijzing HVC d.m.v. collegebesluit bespreken met Cok Sas, desnoods met 5.1.2.e erbij. We hebben een overeenkomst zon en wind getekend met HVC. Het is mij niet duidelijk wat nu eigenlijk de gevoeligheid is (behalve dan dat 5.1.2.e het niet ziet zitten). Het feit dat dit nieuw is, vormt wat mij betreft onvoldoende reden.
- Heeft 5.1.2.e al uitgezocht hoe het zit met de wenselijkheid van de publicatie op Tendersnet? Dat lijkt mij een verstandige, vermits ook daar de overeenkomst zon en wind deze stap overbodig maakt.
- Heb je de startnotitie van Nissewaard besproken met 5.1.2.e ?

Eigenlijk zou ik het wel prettig vinden dat we sowieso een overlegje inplannen met 5.1.2.e alvorens we afreizen naar Nissewaard. Wat vind jij?

Groet,
5.1.2.e

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@wshd.nl>
Verzonden: vrijdag 1 februari 2019 16:28
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@wshd.nl>
CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@wshd.nl>
Onderwerp: Eerste reactie 5.1.2.e op Stand van zaken ENECO Nissewaard

Hoi 5.1.2.e

Ivm de registratie van onze zaken (alles wat mondeling en buiten helpdesk gaat wordt niet meegeteld) vriendelijk verzoek om jouw vraag ook daarnaartoe te sturen.

Je kunt mijn naam en/of die van 5.1.2.e vermelden.

Daarop vooruitlopend alvast mijn eerste reactie op jouw vragen.

- Ik heb trouwens niets meer gehoord of gezien van Eneco. Kan zijn dat ze een WOB verzoek voorbereiden ... hoop natuurlijk van niet. Zal zo bij 5.1.2.e langslopen misschien weet hij mee.
- Voor juridische hulp en bijstand voor opstellen intentieverklaring altijd bereid.
- Publiceren op Tendersnet van inbesteding hoeft niet. Mag wel vrijwillig. Ik kan uitzoeken in hoeverre dat- in het kader van Wet open overheid enzo -al eens is gedaan en zoja hoe vaak dat is gedaan.
- Aanwijzing HVC lijkt mij noodzakelijk via een collegebesluit (ligt gevoelig, is 'nieuw' ivm Eneco enz.) Zal ook volgen uit delegatiebesluit maar daar moet ik nog op nazoeken.

Hartelijke groet,

5.1.2.e
5.1.2.e Bestuurlijke & Juridische Zaken
BJJA | **waterschap Hollandse Delta**
Handelsweg 100, 2988 DC Ridderkerk | Postbus 4103, 2980 GC Ridderkerk
t 088 974 3xxx / 06 5.1.2.e | e 5.1.2.e@wshd.nl | i www.wshd.nl | Twitter @hollandsedelta

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@wshd.nl>
Verzonden: vrijdag 1 februari 2019 16:09
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@wshd.nl>
CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@wshd.nl>
Onderwerp: RE: Stand van zaken ENECO Nissewaard

Hoi 5.1.2.e

Kun je nog kijken naar onderstaande vraag of heb je liever dat ik die bij de BJ helpdesk indien?

Groet, 5.1.2.e

Van: 5.1.2.e

Verzonden: maandag 28 januari 2019 10:05

Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@wshd.nl>

CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@wshd.nl>

Onderwerp: Stand van zaken ENECO Nissewaard

Hoi 5.1.2.e

We willen op korte termijn gaan praten met de gemeente, waarbij HVC als aangewezen marktpartij aanschuift.

Voordat we dat gaan doen willen we graag weten of ENECO nog gereageerd heeft op de mededeling van Cok dat we verder gaan met HVC?

Ze hebben nadien de besluitvormingsstukken opgevraagd maar voor zover ik weet nog niet gereageerd.

Een van de eerste acties volgens de notitie van de gemeente is het maken van een intentieverklaring tussen gemeente, waterschap en HVC om het project te gaan ontwikkelen.

Als er nog zaken spelen met ENECO, dan hoor ik het graag.

Tweede vraag is of we de aanwijzing van HVC officieel moeten maken, is hier een collegebesluit voor nodig en bijvoorbeeld een publicatie op tendernet o.i.d.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

From: "5.1.2.e"
Sent: Wed, 13 Feb 2019 18:01:47 +0100
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@hvcgroep.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@hvcgroep.nl>
Cc: "5.1.2.e" <5.1.2.e@wshd.nl>
Subject: Windmolens op dijken

Hallo 5.1.2.e 5.1.2.e

Gisteren hebben 5.1.2.e en ik de landelijke energiedag van de Unie van Waterschappen bijgewoond. Daar waren o.a. de windmolens op dijken aan de orde.

De STOWA heeft afgelopen november een rapport uitgebracht over mogelijkheden voor duurzame energie voor de waterschappen.

Hierin is het voorbeeld van het inmiddels goedgekeurde windmolenproject in Groningen opgenomen:

Uiteindelijk leidde dit proces tot een eerste ontwerp van innogy, met daarin maatregelen om de veiligheid van de kering te garanderen. We legden dit ontwerp voor aan het Expertisenetwerk Waterveiligheid (ENW) met de vraag of het ontwerp technisch haalbaar leek. Het ENW reageerde positief en deelde de mening van ons en innogy dat het mogelijk was om de turbines op een verantwoorde manier op de zeedijk te plaatsen. We gaven innogy vervolgens groen licht om het ontwerp verder uit te werken. We verwachtten dat de turbines in 2019 worden geplaatst, maar de voorbereidingen beginnen al eerder.'

Na plaatsing van de turbines zal innogy de effecten op de kering nauwkeurig monitoren. Dat is enerzijds noodzakelijk om aan de vergunning te voldoen, maar anderzijds bedoeld om van te leren. De Oostpolderdijk vormt voor innogy immers een belangrijke testcase, waarmee ze willen aantonen dat turbines op een waterkering te combineren zijn met veiligheid. Deze kennis en ervaring is ook elders in Nederland bruikbaar.

Zie ook: <https://www.stowa.nl/publicaties/energie-en-waterbeheer-bouwstenen-voor-de-energietransitie>

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@hvcgroep.nl>
Verzonden: maandag 28 januari 2019 12:54
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@wshd.nl>
CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@wshd.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@hvcgroep.nl>
Onderwerp: RE: volgens afspraak de concepten

Dag 5.1.2.e

Vriendelijk dank, we gaan het doornemen.

Zojuist even met collega 5.1.2.e gepolst wat onze beschikbaarheid is komende tijd. Hij is op vakantie vanaf 31 t/m 7 feb. Opties daarna zijn voor ons bijvoorbeeld de 11^e (hele dag), 13^e (ochtend) en 15^e (ochtend). Zit daar wat voor jullie en de gemeente tussen?

Als het toch graag eerder moet kunnen we het ook volgende week laten gebeuren, echter vanwege 5.1.2.e toekomstige betrokkenheid heeft het mijn voorkeur dat hij erbij is. We hebben contact,

Vriendelijke groet,

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@wshd.nl>
Verzonden: maandag 28 januari 2019 10:42
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@hvcgroep.nl>

CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@wshd.nl>

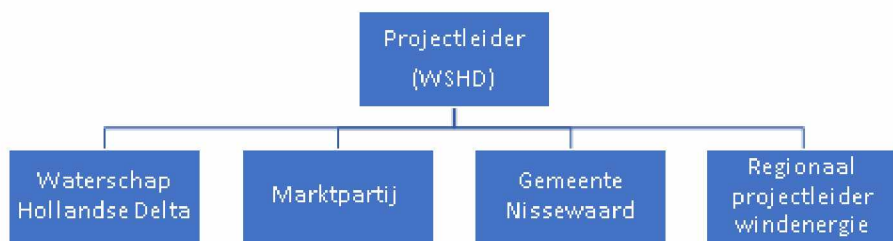
Onderwerp: FW: volgens afspraak de concepten

Hallo 5.1.2.e

Hierbij het plan van Aanpak zoals door de gemeente opgesteld in december.

Belangrijkste acties op korte termijn

- **Samenstellen Projectteam Initiatief fase** (Frequentie: maandelijks, zo nodig vaker)

- Aanwijzen marktpartij voor de locatie (WSHD)
- Opstellen intentieverklaring/ samenwerkingsovereenkomst waterschap – gemeente - marktpartij
- Vrijgeven binnenzijde Brielse Maasdijk voor windenergie (WSHD)

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@wshd.nl>

Verzonden: dinsdag 8 januari 2019 15:39

Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@wshd.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@wshd.nl>

Onderwerp: FW: volgens afspraak de concepten

Hallo 5.1.2.e en 5.1.2.e

Hierbij de stukken vanuit de gemeente Nissewaard over het Plan van Aanpak.
Mocht je vragen hebben hoor ik het graag.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

Waterschap Hollandse Delta

Bestuurlijk Juridische Zaken

06 – 5.1.2.e

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@nissewaard.nl>

Verzonden: woensdag 19 december 2018 12:21

Aan: '5.1.2.e' @dcmr.nl' <5.1.2.e@dcmr.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@wshd.nl>

Onderwerp: volgens afspraak de concepten

From: "5.1.2.e"
Sent: Mon, 25 Mar 2019 17:25:12 +0100
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@hvcgroep.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@hvcgroep.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@wshd.nl>
Subject: concept verslag Overleg Hartelkering

Hallo 5.1.2.e en 5.1.2.e

Onderstaand een concept verslag van het overleg van vanmiddag. Als jullie nog aanvullingen hebben dan zijn die welkom.

Groet, 5.1.2.e

Overleg met HVC

maandag 25 maart 2019

Locatie: WSHD Handelsweg 100 Ridderkerk

Tijd: 13:30 – 15:00

Aanwezig: 5.1.2.e

1. Samenstelling projectteam / organisatie WSHD-HVC – Hartel project
In principe een projectteam met vanuit WSHD vier personen:

5.1.2.e

2. Overlegstructuur
Maandelijks (ca. één week vóór het overleg met de gemeente)

3. Communicatie
Er is behoefte aan een standaard memo met passieve communicatie. (HVC ontwikkelt windenergie op terrein van WSHD, obv retributiemodel WSHD verpacht grond; HVC en WSHD hebben samenwerkingsovereenkomst op gebied van duurzame energie; Met project kan gemeente voldoen aan windopgave en kan WSHD energieneutraal worden. **WSHD** doet voorstel voor communicatiememo.
4. Aanpak technische beoordeling waterkering / fundatie

HVC huurt Arcadis in. Arcadis heeft ervaring met project Eemsdijk Groningen. WSHD toetst de aanvraag als het kan met kenniscentrum ENW, en anders met bijvoorbeeld Deltares.

WSHD geeft aan dat er een onderzoek loopt naar de noodzaak van een mogelijke dijkverzwaring in het gebied. Dit onderzoek leidt eind dit jaar tot een resultaat.

HVC wil graag op korte termijn weten waar ze rekening mee moeten houden voor het ontwerp.

5. Planning en mijlpalen
5.1.2.e laat planning zien. 21 -jun-19 is oplevering ontwerp gepland!
6. WvttK

Eigendom Hartelkering: WSHD is volgens kadaster eigenaar van kanaal en zuidelijk deel van dijk. Rotterdam is eigenaar van noordzijde dijk.

Participatie. Naslag van juridische voorwaarden voor gebruik van grond voor energieprojecten (memo Pels en Rijcken) laat zien dat WSHD project niet hoeft te gunnen aan HVC. HVC wordt pachter van grond en mag daar installatie bouwen zolang die aan de (vergunnings)voorwaarden voldoet. WSHD mag niet voorschrijven hoe de installatie er verder uit gaat zien.

Participatie WSHD:

WSHD zal bestuurlijk een keuze moeten maken over de wijze waarop en de mate waarin zij financieel wil participeren.

In beide gevallen (wel of niet participeren) moeten er afspraken gemaakt worden over de retributie. *De project-BV dient een financiële tegenprestatie te leveren in de vorm van een retributie als vergoeding voor het gebruik c.q. de huur van de grond gedurende de overeengekomen periode. Zo'n retributie kan uiteraard in cash, maar ook gedeeltelijke in overdracht van GvO's aan het waterschap of de gemeente. Het is dan wel noodzakelijk dat de waarde van de GvO's met een voldoende mate van zekerheid kan worden bepaald.*

Bestuurlijk komt er pas een uitspraak als de BC op tafel ligt. HVC stelt een mogelijkheid voor dat WSHD alvast een optie neemt op een nader te bepalen aandeel.

5.1.2.e checkt nog of 80+%-regel die geldt bij quasi-inbesteding hier van kracht is. Het lijkt erop dat die in retributiegevallen niet geldt. WSHD is geen opdrachtgever van het project. In het geval van een optie aan het waterschap wordt het minder duidelijk

Samenwerkingsovereenkomst

Er is vanuit WSHD en HVC geen behoefte aan een tri partite overeenkomst. Mede gezien de rol van het waterschap als vergunningverlener is deze overeenkomst niet wenselijk. Ook mag het waterschap juridisch niet als opdrachtgever worden gepositioneerd.

From: "5.1.2.e"
Sent: 5.1.2.e 11 Apr 2019 14:46:27 +0200
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@hvcgroep.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@hvcgroep.nl>
Subject: Q en A Windmolen op dijk.docx
Attachments: Q en A Windmolen op dijk.docx

Hallo 5.1.2.e en 5.1.2.e

5.1.2.e en ik hebben een aanzet gemaakt voor een Q en A. We kunnen dit bespreken in het overleg van 26 april.

Hebben jullie nog opmerkingen of aanvullingen?

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e
Afdeling Beleid en Plannen | **waterschap Hollandse Delta**
Handelsweg 100 / Postbus 4103, 2980 GC Ridderkerk
t 06 5.1.2.e | e 5.1.2.e [@wshd.nl](mailto:5.1.2.e@wshd.nl) | i www.wshd.nl | **Twitter** @hollandsedelta

Q en A Windmolens op dijk bij Hartelkanaal

- Waar komen de windmolens te staan?
- Om hoeveel windmolens gaat het?
- Wat is de planning van het project?
- Hoe hoog worden de windmolens?
- Waarom worden deze molens geplaatst?
- Waarom op deze locatie?
- Wie wordt de eigenaar van de windmolens?
- Wie is opdrachtgever voor dit project?

HVC + cooperaties

- Wie wordt de stroomleverancier?
- Is de stroom ook voor iedereen beschikbaar?
- Komen er nog meer windmolens op de dijk of in de regio?
- Hoe kan ik betrokken raken bij dit project?
- Kan ik meeprofiteren van dit project
- Wat kan ik doen en bij wie kan ik terecht als ik het er niet mee eens ben?
- Hoe zit het met vergunningen/ bestemmingsplan / MER
- Wie zijn betrokken bij dit project?
- Wat is de rol van de gemeente Nissewaard
- Wat is de rol van de Provincie Zuid-Holland
- Wat is de rol van HVC?
- Wat is de rol van het waterschap Hollandse Delta
- Hoe verloopt de procedure van dit project
- Hoe zit het met de veiligheid van de dijk?
- Komt er een inspraakronde?

From: "5.1.2.e"
Sent: Fri, 17 May 2019 15:12:56 +0200
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@wshd.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@wshd.nl>
Cc: "5.1.2.e" <5.1.2.e@wshd.nl>
Subject: MEMO Anterieure overeenkomst Project Nissewaard
Attachments: Anterieure overeenkomst.docx

Dag 5.1.2.e

Bijgaand mijn gedachtes bij de anterieure overeenkomst van de gemeente met een toelichting op aanverwante overeenkomsten.
Maandagmiddag zien we elkaar dus dan kunnen we dit ook even bespreken.

Vriendelijke groet,

5.1.2.e
5.1.2.e Bestuurlijke & Juridische Zaken
BJJA | **waterschap Hollandse Delta**
Handelsweg 100, 2988 DC Ridderkerk | Postbus 4103, 2980 GC Ridderkerk
t 088 974 3xxx / 06 5.1.2.e | e 5.1.2.e@wshd.nl | i www.wshd.nl | **Twitter** @hollandsedelta

Van 5.1.2.e / JZ **c.c.:** 5.1.2.e / JZ

Aan 5.1.2.e / BP-BPBA

Vraag: de gemeente wil met WSHD een anterieure overeenkomst sluiten in het kader van het windmolenproject. Willen wij dit en wat houdt dit in?

Antwoord: Behoudens voor zover het gaat om betaling van planschade en waterberging hebben wij weinig belang aangezien wij niet financieel bijdragen noch participeren. Reden: WSHD treedt alleen faciliterend op - als grondeigenaar - en participeert niet als zelfstandige entiteit in het project van HVC en Gemeente(n).

De gemeente zal met HVC als ontwikkelaar een anterieure overeenkomst willen sluiten. In dat kader wordt onderstaand een toelichting gegeven op het gebruik van de anterieure overeenkomst. Ook is van belang om enig inzicht te krijgen in de soorten afspraken en contracten die een rol gaan spelen.

Toelichting Anterieure overeenkomst

1. Wanneer sluit een gemeente een anterieure overeenkomst

Elke grondexploitatieovereenkomst die men sluit voor de vaststelling van een exploitatieplan is een anterieure overeenkomst. Deze overeenkomst sluit men in de beginfase van een project vóór de vaststelling van een exploitatieplan. Bij de anterieure overeenkomst hebben alle partijen veel onderhandelingsruimte. Men kan uiteraard afspraken over de grondexploitatie maken. Daarnaast mag men afspraken maken over financiële bijdragen aan ruimtelijke ontwikkelingen zoals:

- groen
- recreatiegebieden
- waterberging en
- infrastructuur

als die bijdrage is gebaseerd op een structuurvisie.

Een anterieure overeenkomst biedt de mogelijkheid voor bovenplanse verevening. Daar zitten wel beperkingen aan. De afspraken in een anterieure overeenkomst moeten gaan over een concrete gebiedsontwikkeling en passen binnen een structuurvisie.

Een anterieure overeenkomst heeft tot doel het vastleggen van afspraken tussen een gemeente en een particuliere partij over het ontwikkelen (bebouwen) van een bepaald perceel. *Het perceel is in eigendom bij de private partij en die wil voor eigen rekening en risico ontwikkelen.*

Een anterieure overeenkomst is een privaatrechtelijke overeenkomst, waarin doorgaans de exploitant zich verplicht tot het betalen van een bijdrage in de kosten (bijvoorbeeld kosten voor de aanleg van wegen of openbare voorzieningen, kosten voor aanpassing bestemmingsplan, e.d.) die door de gemeente gemaakt moeten worden om de grondexploitatie mogelijk te maken.

Een anterieure overeenkomst staat tegenover een posterieure overeenkomst. De posterieure overeenkomst wordt gesloten nadat een exploitatieplan is vastgesteld. De inhoud van een posterieure overeenkomst is conform het exploitatieplan. Is de partij niet bereid tot het sluiten van een posterieure overeenkomst, dan kan gemeente het kostenverhaal verbinden aan de omgevingsvergunning voor bouwen en daarmee de ontwikkelaar verplichten tot het betalen van een bepaald bedrag.

Bij een anterieure overeenkomst hebben partijen meer vrijheid over de te maken afspraken dan bij een posterieure overeenkomst.

Wanneer een gemeente de kosten van het plan heeft gedekt door middel van een of meerdere anterieure overeenkomsten, is een exploitatieplan overbodig geworden.

Een dergelijke overeenkomst bevat in de regel afspraken over ontsluiting, planologische inpassing, planning in relatie tot verkooppercentage van woningen en verrekening van kosten. Er kan ook een afspraak gemaakt worden over de te verrekenen bouwleges.

2. Anterieure overeenkomst als (flexibel) alternatief zodat een exploitatieplan niet nodig is

Dit kan worden vormgegeven in een enkele maar ook in meerdere overeenkomsten (bijvoorbeeld door middel van een realisatieovereenkomst of een combinatie van een intentieovereenkomst en een ontwikkelovereenkomst of realisatieovereenkomst). Hierdoor zijn de door de gemeente verhaalbare kosten anderszins verzekerd waardoor het opstellen van een exploitatieplan niet nodig is. Er is behoorlijk wat contractvrijheid dus er kan op deze wijze veel meer geregeld worden dan via een exploitatieplan. Benut die

mogelijkheden en maak behalve over een financiële bijdrage bijvoorbeeld ook afspraken over stedenbouwkundige en programmatische kwaliteit. Er zijn allerlei formats van anterieure overeenkomsten in omloop. Deze zullen over het algemeen echter redelijk standaard zijn maar de anterieure overeenkomst biedt nu juist kansen om maatwerkafspraken te maken. Enkele voordelen van de anterieure overeenkomst voor de gemeente op een rij:

- Geen problemen rond *macro-aftopping* (zie onder nr. 4)
- Soepeler omgaan met de zogenoemde PPT-criteria (Profijt, Proportionaliteit, Toerekenbaarheid)
- Bijdrage vragen voor ruimtelijke ontwikkelingen is mogelijk
- Sluit beter aan bij de ondernemerspraktijk
- Meer maatwerk mogelijk

3. Een anterieure overeenkomst is niet afdwingbaar

Zogenoemde 'betaalplanologie' is niet toegestaan, dat wil zeggen dat een anterieure overeenkomst niet als voorwaarde mag worden gesteld voor medewerking aan een bestemmingswijziging. Indien een private partij zich echter niet constructief opstelt dan is het wel mogelijk om op basis van andere argumenten (bijvoorbeeld omdat een plan economische niet uitvoerbaar is) als gemeente geen medewerking te verlenen aan een bouwplan.

4. Reken je (als gemeente) niet rijk met een exploitatieplan

De kosten voor een bouwplan kunnen behoorlijk hoog uitvallen (inbrengwaarde van vastgoed obv waarde in het economisch verkeer, stichtingskosten, grondkosten, sloopkosten etc.). In het slechtste geval zijn de kosten hoger dan de opbrengsten waardoor de gemeente geld moet bijbetalen. Er is een begrenzing aan de kosten die verhaald kunnen worden via het exploitatieplan. Dit wordt de *macro-aftopping* genoemd. Die grens is afgeleid van de geraamde opbrengsten bij gemeentelijke gronduitgifte. De gemeente mag niet meer kosten verhalen dan er opbrengsten zijn. Wanneer er echter geen middelen zijn om een negatief saldo te dekken, dan is er sprake van een economisch onuitvoerbaar plan en kan de medewerking van de gemeente om die reden onthouden worden.

5. Koppelen van winstgevende en winstlatende exploitaties in een anterieure overeenkomst is mogelijk

Dit mag tot zekere hoogte maar er moet een zorgvuldige afweging gemaakt worden omdat er sprake moet zijn van een samenhangende exploitatie. Soms is dit evident, als een toegangsweg aangelegd moet worden om een wijk te ontsluiten of de capaciteit van een riool vergroot moet worden bij inbreidingslocaties. Soms is dit lastiger aan te tonen. Het is dan wenselijk dat hier beleid voor is vastgesteld, bijvoorbeeld door in een structuurvisie ruimtelijke ontwikkelingen aan elkaar te koppelen en dit financieel ook inzichtelijk te maken. Op deze manier wordt willekeur in elk geval vermeden.

6. Gemeente kan een beperkte bijdrage vragen voor het onderzoeken van de haalbaarheid van een bouwplan initiatief

Op deze wijze scheidt de gemeente het kaf van het koren en krijgen enkel de serieuze initiatieven een vervolg. Met een paar duizend euro kun je ook daadwerkelijk een quick scan van een initiatief maken en verschillende disciplines binnen de gemeente het initiatief laten beoordelen.

7. Kostenverhaal

Een gemeente moet publiekrechtelijk kosten verhalen bij partijen waarmee niet gecontracteerd is, als het haar niet lukt om met alle particuliere eigenaren in een gebied een grondexploitatieovereenkomst te sluiten. Het publiekrechtelijke instrument voor het kostenverhaal (het exploitatieplan) is dus aanvullend. Dit werkt als stok achter de deur. Het exploitatieplan treedt bij bouwlocaties in de plaats van de baatbelasting.

Voor het kostenverhaal staat in het Bro (Besluit Ruimtelijke Ordening) een kostensoortenlijst. (Zie artikelen 6.2.3, 6.2.4 en 6.2.5 Bro). Daarop staan alle kostensoorten die de gemeente publiekrechtelijk mag en soms moet verhalen. Kosten die niet op de lijst staan mag men niet publiekrechtelijk verhalen. **Exploitatieplan**

Het exploitatieplan is alleen van toepassing bij een viertal besluiten op basis van de Wro:

- een bestemmingsplan
- een wijziging van een bestemmingsplan
- een projectbesluit of
- een projectbesluit in afwijking van een beheersverordening.

Verder geldt als eis dat het ruimtelijk besluit voor de eerste maal voorziet in nieuwbouw of omvangrijke verbouwplannen met functiewijzigingen. Denk aan de verandering van een fabrieksgebouw in appartementen.

De soorten bouwplannen waarbij het exploitatieplan aan de orde komt staan in artikel 6.2.1 Bro.

8. Kosten van planschade bij grondexploitatie

Ruimtelijke plannen en besluiten kunnen schade veroorzaken. Denk aan een waardedaling van onroerend goed. Burgemeester en wethouders kunnen aan een belanghebbende die deze schade lijdt een tegemoetkoming toekennen. Voorwaarde is dat de schade niet redelijkerwijs voor zijn rekening is en geen andere vergoeding mogelijk is. Zie [artikel 6.1 Wro](#).

Als projectontwikkelaars plannen ontwikkelen die planschade veroorzaken, wordt het vaak niet redelijk geacht dat de overheid die kosten voor zijn rekening neemt. De Wro bepaalt dat burgemeester en wethouders hierover met projectontwikkelaars een contract kunnen sluiten. Dit contract bepaalt dat de projectontwikkelaar de uitgekeerde of geraamde planschade aan de gemeente vergoedt. Daarnaast kan men in een exploitatieplan bepalen dat de kosten van planschade worden omgeslagen over alle eigenaren in het exploitatiegebied die grond bebouwen.

9. Coördinatieregeling

Vanuit de Wro is het mogelijk om de verschillende besluiten die samenhangen met de realisatie van ontwikkelingen te coördineren. Hiermee kan men de benodigde uitvoeringsbesluiten, inclusief omgevingsvergunningen van de Wabo, coördineren met het vaststellingsbesluit van het bestemmingsplan of inpassingsplan.

Er is een gemeentelijke - (art. 3.30 Wro), provinciale - (art. 3.33 Wro) en een Rijkscoördinatieregeling (art. 3.35 Wro).

De besluiten legt men gezamenlijk ter inzage. Daardoor kan men in één keer op alle gecoördineerde besluiten reageren. De Wro schrijft niet voor dat men alleen meerdere besluiten voorbereid samen met een bestemmingsplan. Het is dus ook mogelijk dat het bevoegde gezag alleen één besluit coördineert samen met een bestemmingsplan.

Anders dan normaal is beroep mogelijk bij één instantie. Het gaat om de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State. Zij behandelt de besluiten als één besluit en moet binnen zes maanden na ontvangst van het verweerschrift haar oordeel te geven.

Hierdoor kan het bevoegde gezag aanzienlijke tijdswinst behalen met de coördinatie van uitvoeringsbesluiten en het bestemmingsplan.

De te coördineren besluiten hoeven niet per se ook een ruimtelijk besluit te bevatten. De digitaliseringsplicht geldt alleen voor ruimtelijke instrumenten zoals aangegeven in art. 1.2.1 lid 1 Bro en niet voor alle andere gecoördineerd vast te stellen besluiten.

From: "5.1.2.e"
Sent: 5.1.2.e 23 May 2019 07:59:16 +0200
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@wshd.nl>
Cc: "5.1.2.e" <5.1.2.e@wshd.nl>
Subject: RE: participatie windproject

Beste 5.1.2.e

Graag gedaan hoor.

Nee dat klopt helaas niet. Ik zal het anders stellen. Als er meer dan 20% van de opgewekte energie voor gebruik en verkoop naar de open markt gaat (dus private partijen) dan mag dat niet. Tot 20% mag dat wel. Dus de 80% ziet op het gebruik van de opgewekte energie. En dat moet voor minimaal 80% voor de gemeentes zijn.

Als het niet duidelijk is vol je dan vrij om te bellen (ik werk thuis).

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e | 5.1.2.e | **Waterschap Hollandse Delta** |
Afdeling BJA (Bestuurlijke en Juridische Zaken) |
Postbus 4103, 2980 GC Ridderkerk | Handelsweg 100, 2988 DC Ridderkerk |
M (06) 5.1.2.e | **E** 5.1.2.e @wshd.nl | **W** www.wshd.nl |

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@wshd.nl>
Verzonden: woensdag 22 mei 2019 16:43
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@wshd.nl>
Onderwerp: RE: participatie windproject

Hallo 5.1.2.e

Dank voor je reactie.

Ik dacht dat de 80% regel gaat over de Wind BV die wordt opgericht voor het project.
Uit je antwoord blijkt dat het gaat over HVC als geheel? Klopt dat?

Groet, 5.1.2.e

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@wshd.nl>
Verzonden: woensdag 22 mei 2019 8:34
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@wshd.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@wshd.nl>
Onderwerp: RE: participatie windproject

Goedemorgen 5.1.2.e

In vervolg op ons gesprek van afgelopen maandag nog een terugkoppeling over de 20% regel.

Deelnemende bestuursorganen (in dit geval de gemeentes) nemen op de open markt < 20% van onder samenwerking vallende activiteiten voor hun rekening. Dit komt er dus op neer dat de opdrachtnemende rechtspersoon (dus HVC) het merendeel (> 80%) van zijn werkzaamheden verricht ten behoeve van de bestuursorganen die hem 'controleren'.

Wat betreft de deelneming in HVC geldt dat er geen sprake mag zijn van (directe) private deelneming in HVC.

Als er nog vragen zijn horen wij dat.

Met vriendelijke groet,

Afdeling BJA (Bestuurlijke en Juridische Zaken) |

Postbus 4103, 2980 GC Ridderkerk | Handelsweg 100, 2988 DC Ridderkerk |

M (06) 5.1.2.e | E 5.1.2.e @wshd.nl | W www.wshd.nl |

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e @wshd.nl>

Verzonden: maandag 20 mei 2019 17:59

Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e @wshd.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e @wshd.nl>

Onderwerp: participatie windproject

Graag een check op de volgende voorwaarde:

9 Indien het waterschap of de gemeente vanaf het begin af aan participeert in het project, door bij oprichting een belang van bijvoorbeeld 50% in de project-BV te nemen, dan handelt de project-BV ook voor het waterschap en wordt waarschijnlijk een overheidsopdracht verleend. Die moet in beginsel worden aanbesteed, tenzij aan de voorwaarden van de quasi-inhouse-uitzondering wordt voldaan. Deze uitzondering kent drie voorwaarden: (i) het toezichtcriterium, (ii) het merendeelcriterium en (iii) geen private deelnemers.

10 Om te voldoen aan het toezichtcriterium is vereist dat de aanbestedende dienst op de opdrachtnemer net zo toezicht uitoefent als op de eigen diensten. Concreet zal dat vermoedelijk betekenen dat een waterschap of gemeente die gaat participeren ook een of twee bestuurders benoemt. Beide deelnemers in het kapitaal dienen te delen in de uitoefening van het toezicht. Het merendeelcriterium betekent dat ten minste 80% van de activiteiten voor de aandeelhouders moet plaatsvinden. Het komt mij voor dat in de setting van een project-BV, die wordt opgericht met het uitsluitend doel een installatie te exploiteren voor de aandeelhouder(s), aan dit criterium zonder meer kan worden voldaan. Aan de eis dat er geen private aandeelhouders zijn wordt ook voldaan, als een waterschap of een gemeente toetreedt. Het is vanwege die eis overigens niet mogelijk dat burgers, bijvoorbeeld in het kader van burgerinitiatieven, aandelen houden. Burgerparticipatie kan beter vorm worden gegeven door bijvoorbeeld een stichting op te richten. Gezien de vraagstelling van HVC is dit niet verder uitgewerkt in onderhavige notitie.

11 Conclusie: indien een waterschap of gemeente participeert in een project-BV is - anders dan in de situatie onder a. - wel sprake van een overheidsopdracht. Die opdracht hoeft echter niet te worden aanbesteed, omdat aan de voorwaarden van de quasi-inhouse-uitzondering kan worden voldaan.

Met vriendelijke groet,

From: "5.1.2.e"
Sent: Thu, 23 May 2019 10:10:12 +0200
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@hvcgroep.nl>
Subject: FW: FW: participatie windproject
Attachments: HVC windzonprojecten_advies_PelsR.pdf

5.1.2.e

Ter info deze mail aan 5.1.2.e

Van 5.1.2.e hoorde ik vanmorgen dat de provincie heeft nagevraagd bij Nissewaard of de toewijzing aan HVC wel rechtmatig is. We zullen dit dus goed moeten onderbouwen.

(Het bestand van de Samenwerkingsovereenkomst was te groot om mee te sturen).

Vr. groet, 5.1.2.e

Van: 5.1.2.e
Verzonden: woensdag 22 mei 2019 23:47
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@hvcgroep.nl>
CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@wshd.nl>
Onderwerp: Fwd: FW: participatie windproject

Beste 5.1.2.e

Afgelopen maandag hebben 5.1.2.e en ik een gesprek gehad met onze juridische adviseurs over de beschikbaarstelling van onze gronden aan HVC tbv windmolens.

Daarin bleef enige twijfel bestaan over de rechtmatigheid van het ter beschikking stellen van de grond, met name als er sprake zou zijn van participatie van private partijen in de project-BV.

In de bespreking in januari met Cok Sas is dit ook even aan de orde geweest en toen is afgesproken dat jij daar nog op terug zou komen.

Zou jij kunnen toelichten dat er geen belemmering bestaat voor het ter beschikking stellen van de grond, ook als er sprake is van participatie van private partijen in de project-BV. Ter info: in de bespreking van januari is nog gesproken over het openhouden van de optie om het waterschap ca. 25% eigendom te laten hebben. Daar lijkt in het nieuwe college minder animo voor te bestaan. De kans dat dat gebeurt bij aanvang van de Project BV is dus erg klein.

Een tweede punt is de toevoeging van de locatie Hartel-Oost aan de projectenlijst van de samenwerkingsovereenkomst (SOK). In de SOK zijn een aantal afspraken gemaakt tav de werkzaamheden tbv duurzame-energieproductie. Daarvoor moet echter wel de locatie worden toegevoegd aan de lijst met onderhanden projecten. Dit kan mbv een ingestelde stuurgroep. A.s. dinsdag bespreken we het windmolenproject in het college. Wat mij betreft komen we daarna terug met een voorstel voor het instellen van een stuurgroep en het toevoegen van de twee windlocaties die nu actueel zijn aan de SOK.

Voor de duidelijkheid sluit ik de SOK en de adviesbrief van Pels en Rijcken nog een keer bij.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

Afdeling Beleid en Plannen | **waterschap Hollandse Delta**

Handelsweg 100 / Postbus 4103, 2980 GC Ridderkerk

t 06 5.1.2.e | e 5.1.2.e [@wshd.nl](mailto:5.1.2.e@wshd.nl) | i www.wshd.nl | Twitter @hollandsedelta

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e [@wshd.nl](mailto:5.1.2.e@wshd.nl)>

Verzonden: maandag 20 mei 2019 17:59

Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e [@wshd.nl](mailto:5.1.2.e@wshd.nl)>; 5.1.2.e <5.1.2.e [@wshd.nl](mailto:5.1.2.e@wshd.nl)>

Onderwerp: participatie windproject

Graag een check op de volgende voorwaarde:

9 Indien het waterschap of de gemeente vanaf het begin af aan participeert in het project, door bij oprichting een belang van bijvoorbeeld 50% in de project-BV te nemen, dan handelt de project-BV ook voor het waterschap en wordt waarschijnlijk een overheidsopdracht verleend. Die moet in beginsel worden aanbesteed, tenzij aan de voorwaarden van de quasi-inhouse-uitzondering wordt voldaan. Deze uitzondering kent drie voorwaarden: (i) het toezichtcriterium, (ii) het merendeelcriterium en (iii) geen private deelnemers.

10 Om te voldoen aan het toezichtcriterium is vereist dat de aanbestedende dienst op de opdrachtnemer net zo toezicht uitoefent als op de eigen diensten. Concreet zal dat vermoedelijk betekenen dat een waterschap of gemeente die gaat participeren ook een of twee bestuurders benoemt. Beide deelnemers in het kapitaal dienen te delen in de uitoefening van het toezicht. Het merendeelcriterium betekent dat ten minste 80% van de activiteiten voor de aandeelhouders moet plaatsvinden. Het komt mij voor dat in de setting van een project-BV, die wordt opgericht met het uitsluitend doel een installatie te exploiteren voor de aandeelhouder(s), aan dit criterium zonder meer kan worden voldaan. Aan de eis dat er geen private aandeelhouders zijn wordt ook voldaan, als een waterschap of een gemeente toetreedt. Het is vanwege die eis overigens niet mogelijk dat burgers, bijvoorbeeld in het kader van burgerinitiatieven, aandelen houden. Burgerparticipatie kan beter vorm worden gegeven door bijvoorbeeld een stichting op te richten. Gezien de vraagstelling van HVC is dit niet verder uitgewerkt in onderhavige notitie.

11 Conclusie: indien een waterschap of gemeente participeert in een project-BV is - anders dan in de situatie onder a. - wel sprake van een overheidsopdracht. Die opdracht hoeft echter niet te worden aanbesteed, omdat aan de voorwaarden van de quasi-inhouse-uitzondering kan worden voldaan.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

Afdeling Beleid en Plannen | **waterschap Hollandse Delta**

Handelsweg 100 / Postbus 4103, 2980 GC Ridderkerk

t 06 5.1.2.e | e 5.1.2.e [@wshd.nl](mailto:5.1.2.e@wshd.nl) | i www.wshd.nl | Twitter @hollandsedelta

From: "5.1.2.e"
Sent: Fri, 24 May 2019 15:33:04 +0200
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@wshd.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@wshd.nl>
Subject: FW: kadastrale gegevens windmolenlocaties
Attachments: Percelen Hartel.docx, Eigendomsinformatie Spijkenisse E 4493.pdf

Hallo 5.1.2.e 5.1.2.e

Kunnen jullie nog aangeven of er mogelijke hobbels zijn als we voor bijgevoegde percelen een recht van opstal willen verstrekken aan HVC. Komen we dan in de knel met andere pachtovereenkomsten bijvoorbeeld?

Er zit enige spoed in deze kwestie. Dinsdag hebben we een presentatie in het D&H, dan zouden we graag deze info hebben.

Alvast bedankt,

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e
Verzonden: dinsdag 23 april 2019 12:53
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@wshd.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@wshd.nl>
CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@wshd.nl>
Onderwerp: FW: kadastrale gegevens windmolenlocaties

Hallo 5.1.2.e 5.1.2.e

Bijgevoegd de perceelgegevens van de windmolenlocatie Hartelplaat-oost in Spijkenisse.

Kunnen jullie kijken naar de bestaande pachtovereenkomsten en de mogelijkheden om hier windmolens te ontwikkelen?

Voor zover bekend zijn er nog geen turbines opgenomen in bestemmingsplannen op deze locatie.

Alvast bedankt,

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

Afdeling Beleid en Plannen | **waterschap Hollandse Delta**
Handelsweg 100 / Postbus 4103, 5.1.2.e Ridderkerk
t 06 5.1.2.e | e 5.1.2.e@wshd.nl | i www.wshd.nl | Twitter @hollandsedelta

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@hvcgroep.nl>
Verzonden: dinsdag 23 april 2019 12:26
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@wshd.nl>
Onderwerp: RE: kadastrale gegevens windmolenlocaties

Kun je kijken of deze werkt?

https://hvcgroep.sharepoint.com/:f/t/prj-HartelSBO5090/EoF4DvHcmkVIIEvCcc1PP1MBsl_4yCvVWMQ5HqQB9dJh7A?email=5.1.2.e%40wshd.nl&e=Z6aVe7

Ik stuur voor de zekerheid ook de documenten mee.

Groet,

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

5.1.2.e

+3188 5.1.2.e | +316 5.1.2.e

Postbus 9199, 1800 GD Alkmaar
hvcgroep.nl • KVK 37061260

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@hvcgroep.nl>

Verzonden: dinsdag 23 april 2019 10:42

Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@wshd.nl>

CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@hvcgroep.nl>

Onderwerp: RE: kadastrale gegevens windmolenlocaties

5.1.2.e

Sorry dat even duurde, was dit uit oog verloren. Ik heb je zojuist een link gestuurd naar ene documentlocatie van Hartel met informatie over de percelen bij Hartel. Noordzee boulevard moet ik nog even in duiken. Kom ik deze week nog op terug.

Voor zo ver ik weet zijn er inderdaad nog geen turbines in bestemmingsplannen opgenomen op de genoemde locaties.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

5.1.2.e

+3188 5.1.2.e | +316 5.1.2.e

Postbus 9199, 1800 GD Alkmaar
hvcgroep.nl • KVK 37061260

[webshop](#) - [kringloopenergie](#)

Deze e-mail en eventuele bijgevoegde bestanden zijn vertrouwelijk en uitsluitend bedoeld voor de geadresseerde. Deze tekst bevestigt tevens dat deze e-mail is gecontroleerd op de aanwezigheid van computervirussen.
This e-mail and any attached files are confidential and intended exclusively for the addressee. This text confirms that the message has been checked for the presence of computer viruses.

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@wshd.nl>

Verzonden: donderdag 11 april 2019 13:56

Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@hvcgroep.nl>

CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@hvcgroep.nl>

Onderwerp: kadastrale gegevens windmolenlocaties

Hallo 5.1.2.e

We hebben zojuist een gesprek gehad met onze medewerkers grondzaken.

Zij vroegen naar de kadastrale gegevens van de windmolenlocaties Hartel Oost en Plaatweg Nissewaard en de Noordzeeboulevard Westvoorne. Dan kunnen zij een check doen op uitgegeven pachten e.d.

Verder vroegen zij of op de locaties al windturbines in bestemmingsplannen waren opgenomen. Soms zijn ze al ingetekend , maar voor zover wij konden nagaan op deze locaties nog niet.

Met vriendelijke groet,

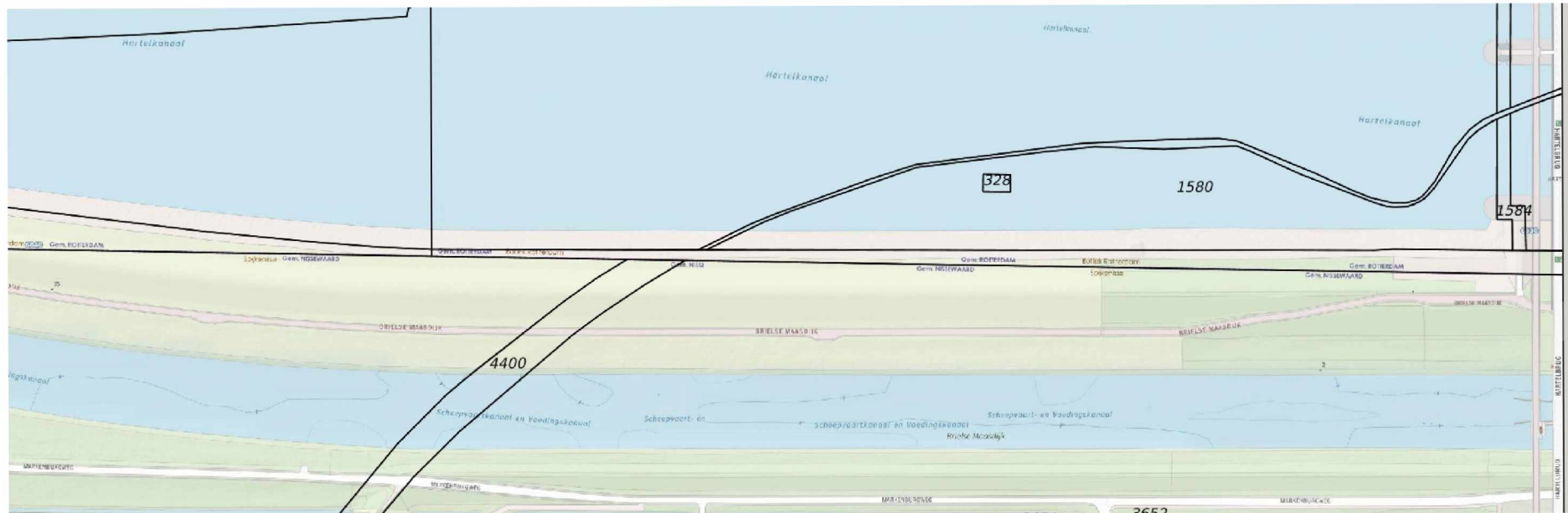
5.1.2.e

Afdeling Beleid en Plannen | **waterschap Hollandse Delta**

Handelsweg 100 / Postbus 4103, 2980 GC Ridderkerk

t 06 5.1.2.e | e 5.1.2.e@wshd.nl | i www.wshd.nl | Twitter @hollandsedelta

Percelen Hartelburg

West van Hartelbrug / kering

Perceel 4400 (mogelijk in eigendom van leiding beheerorganisatie). Als er een leiding ligt zal het niet aannemelijk zijn dat er een turbine op komt maar dit perceel zal mogelijk wel recht van opstal moeten kunnen verschaffen voor kabels, eventueel een weg en overdraai van de rotor.

Percelen Hartelburg

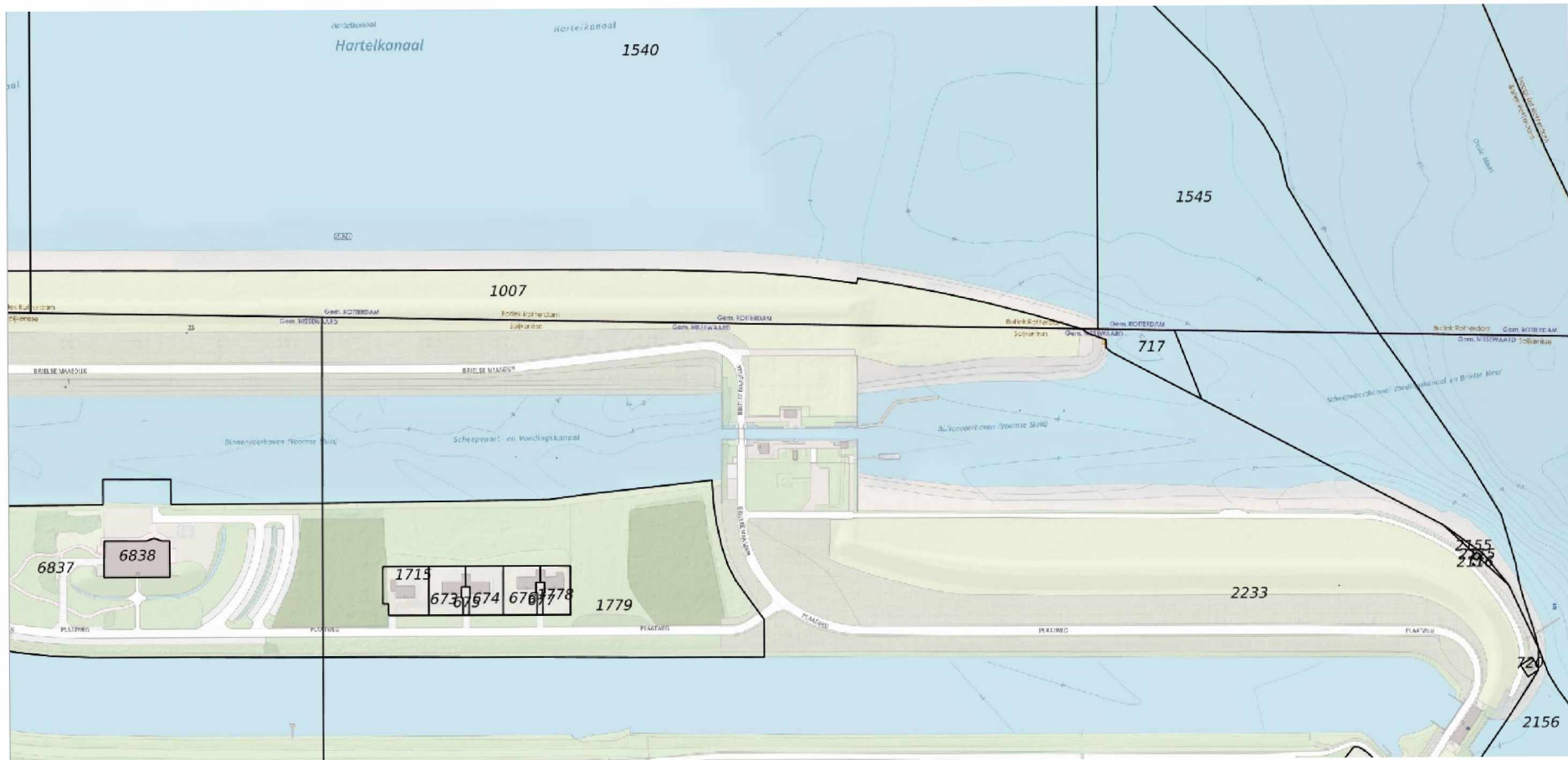

Oost van Hartelbrug / kering

Perceel 4493 (Nissewaard). Mogelijk ook 1004 en 1007 voor overdraai (gemeente Rotterdam)

Turbinelocaties, kabels, wegen en opstelplaatsen, overdraai van rotor. 1585 zal ook overdraai van rotor moeten verschaffen maar zal vermoedelijk RWS / Staat zijn. Verder zal daar ook een vergunning nodig zijn i.r.t. turbines langs vaarweg.

Percelen Hartelburg

Oost-oost van Hartelbrug - Kering

1007, mogelijk 2233

1540 zal ook overdraai van rotor moeten verschaffen maar zal vermoedelijk RWS / Staat zijn. Verder zal daar ook een vergunning nodig zijn i.r.t. turbines langs vaarweg.

Eigendomsinformatie

ALGEMEEN

Kadastrale aanduiding	Spijkensisse E 4493 Kadastrale objectidentificatie : 020480449370000
Locaties	Brielse Maasdijk 1 Spijkensisse Locatiegegevens zijn ontleend aan de Basisregistraties Adressen en Gebouwen
	Brielse Maasdijk 3 Spijkensisse Locatiegegevens zijn ontleend aan de Basisregistraties Adressen en Gebouwen
Kadastrale grootte	356.425 m²
Grens en grootte	Vastgesteld
Coördinaten	80679 - 431106
Omschrijving	Bouwwerken - waterwerken

AANTEKENINGEN

Publiekrechtelijke beperking	Er zijn geen beperkingen bekend in de Basisregistratie Kadaster.
Basisregistratie Kadaster	
Publiekrechtelijke beperking	Er zijn geen beperkingen bekend in de Landelijke Voorziening WKPB.
Landelijke Voorziening	

RECHTEN

1 Eigendom (recht van)		
Afkomstig uit stukken	Hyp4 40827/90 Rotterdam Hyp4 8527/16 Rotterdam	Ingeschreven op 03-11-2005 om 12:01
Aanvullende stukken	Hyp4 54821/52 Is aanvulling op Hyp4 40827/90 Rotterdam Hyp4 16286/16 Rotterdam Is aanvulling op Hyp4 8527/16 Rotterdam	Ingeschreven op 11-06-2008 om 09:00 Ingeschreven op 17-01-1997
Naam gerechtigde	Waterschap Hollandse Delta	
Adres	Handelsweg 100 2988 DC RIDDERKERK	
Postadres	Postbus 4103 2980 GC RIDDERKERK	
Statutaire zetel	RIDDERKERK	

BETREFT

Spijkenisse E 4493

UW REFERENTIE

5.1.2.e

GELEVERD OP

25-03-2019 - 14:17

PRODUCTIEORDERNUMMER

S11027523447

VOLLEDIG GESIGNALEERD T/M

22-03-2019 - 14:59

VOLLEDIG BIJGEWERKT T/M

22-03-2019 - 14:59

BLAD

2 van 2

KvK-nummer [52605825](#) (Bron: Handelsregister)

Voor de meest actuele naam, zetel en adres, raadpleeg het Handelsregister

From: "5.1.2.e"
Sent: Wed, 29 May 2019 08:57:56 +0200
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@hvcgroep.nl>
CC: "5.1.2.e" <5.1.2.e@wshd.nl>
Subject: FW: RE: FW: participatie windproject

Hallo 5.1.2.e

Hierbij een eerste reactie van onze juridisch adviseur.

5.1.2.e bepleit dat jullie ook aanbestedingsplichtig zijn als overheidsorganisatie en dat daarom een 25%-participatievoorwaarde een probleem wordt. Kun je dit checken aub?

Met vriendelijke groet, 5.1.2.e

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@wshd.nl>

Verzonden: dinsdag 28 mei 2019 19:41

Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@wshd.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@wshd.nl>

CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@wshd.nl>

Onderwerp: Fwd: RE: FW: participatie windproject

Even een eerste reactie. Eerste deel ben ik mee eens, dat zeggen wij ook steeds.

Tweede deel daar heb ik een kanttekening bij. Niet mee eens: HVC, bestaande uit overheden, is ook aanbestedingsplichtig en het 'verbod' van toetreding van privaat geld teneinde onder de uitzondering van quasi inbesteding te vallen, is ook van toepassing op HVC en daarmee - indirect - ook van toepassing op de project bv indien HVC deze opricht. Indien HVC en/of het waterschap en/of een gemeente deze project bv 100% met overheidsgeld financiert, dan geldt hetzelfde principe. De enige oplossing zou idd uitgifte van obligaties kunnen zijn. Daar zou ik nog eens goed naar moeten kijken.

Of we nu al moeten vastleggen of en wanneer het waterschap deelneemt in de project bv vertroebelt de discussie en is minder relevant aangezien HVC en gemeente zelf ook aanbestedingsplichtig zijn.

Zodra WSHD of HVC participeren in de project BV en daarmee regels stellen aan de ontwikkeling en exploitatie, komt de inbestedingsuitzondering al in gevaar en daarmee het vraagstuk van staatssteun enz.

Bij verkoop van de molens of enkele molens (volgens mij vallen ze onder onroerend goedregel en daarmee 1 op 1 te verkopen), zou het probleem van private deelneming niet meer spelen maar dan ben je de exploitatie wel kwijt.

Tot zover een eerste ongenueanceerde reactie. Uiteraard zijn 5.1.2.e en ik bereid tot overleg en sparren. Volgende week is prima.

Verzonden vanuit [Workspace ONE Boxer](#)

Op 28 mei 2019 om 17:37:54 CEST schreef 5.1.2.e <5.1.2.e@wshd.nl>::

Hallo 5.1.2.e en 5.1.2.e

Hierbij de reactie van HVC op het participatievraagstuk. Kunnen jullie hiermee instemmen?

Mvg, 5.1.2.e

Verzonden vanuit [Workspace ONE Boxer](#)

----- Doorgestuurd bericht -----

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@hvcgroep.nl>

Datum: 28 mei 2019 om 16:17:18 CEST

Onderwerp: RE: FW: participatie windproject

Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@wshd.nl>

Cc: 5.1.2.e <5.1.2.e@wshd.nl> 5.1.2.e <5.1.2.e@hvcgroep.nl>

Dag 5.1.2.e

Dank voor je bericht. In cc 5.1.2.e 5.1.2.e van HVC. Onderstaande reactie is met 5.1.2.e afgestemd.

We moeten een en ander denk ik even goed 'uit elkaar trekken'. Volgens ons liggen er 2 verschillende vragen voor, namelijk:

a) kan het waterschap grond ter beschikking stellen zonder aanbesteding?

Het antwoord hierop en dat volgt ook uit het memo van Pels en Rijcken is: ja dat kan, want er is geen sprake van een overdrachtsopdracht zolang het waterschap (de grondeigenaar) geen rechtens afdwingbare verplichtingen/voorwaarden aan de ter beschikking stelt.

b) maakt het verschil of het waterschap bij oprichting danwel in een later stadium als aandeelhouder toetreedt tot de project b.v.?

Het (in deze context relevante) antwoord uit het memo is; dit maakt geen verschil, omdat zowel bij directe of latere participatie in de project-b.v. een rechtsgeldig beroep kan worden gedaan op de wettelijke uitzondering quasi-inbesteding. Deze uitzondering komt echter te vervallen op het moment dat een private partij in de projectvennootschap participeert, omdat dan niet meer wordt voldaan aan de 3 vereisten van quasi-inbesteding.

In het geval van De Hartel opteert de gemeente er inderdaad voor dat burgers aandelen / eigendom kunnen verkrijgen in de project b.v. Gelet op de inhoud van het memo en bovenstaande is het daarom dan toch relevant om te weten of het waterschap überhaupt wil gaan toetreden, want alleen dan speelt het aanbestedingsrechtelijke vraagstuk op. Als dat het geval is, zien we als mogelijke denkrichtingen / oplossingen;

- Het onderbrengen van het belang van de burgers in een compleet andere b.v. (bijv. na ontwikkeling verkopen we windmolen(s) aan de burgers die daarmee echt hun eigen molen hebben)
- Het aanbieden van een andere vorm van burgerparticipatie, namelijk in de vorm van het uitgeven van obligaties (= geen juridisch eigendom/participatie in project b.v.) -> minder wenselijk in beginsel, want voldoet niet (100%) aan Leidraad van de gemeente. Echter, burgers als medeaandeelhouders (met stemrechten) in een project b.v. van waaruit een windmolen wordt geëxploiteerd, heeft ook de nodige kanttekeningen en bovendien zal rekening moeten worden gehouden met een bank als medefinancier van de windmolen.

Je geeft evenwel aan dat de kans op toetreden door het waterschap 'erg klein' lijkt. In die context lijkt het me prettig om die concrete bevestiging te gaan zoeken. Is dat mogelijk denk je? Daarmee stellen we een belangrijke bouwsteen ook voor andere onderdelen van het project vast (bijv. ontwikkelkosten, financiering, etc.) en ligt de weg ook open voor het invullen van de 'private' participatie in de project b.v.

Kunnen jullie hiermee verder? Laat me weten als het nog wat toevoegt om – al dan niet met juridische ondersteuning – het onderwerp nog eens telefonisch of in gesprek door te lopen.

T.a.v. het toevoegen aan de SOK, lijkt me het een prima voorstel zoals je dat beschrijft.

Vriendelijke groet,

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@wshd.nl>

Verzonden: woensdag 22 mei 2019 23:47

Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@hvcgroep.nl>

CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@wshd.nl>

Onderwerp: Fwd: FW: participatie windproject

Beste 5.1.2.e

Afgelopen maandag hebben 5.1.2.e en ik een gesprek gehad met onze juridische adviseurs over de beschikbaarstelling van onze gronden aan HVC tbv windmolens.

Daarin bleef enige twijfel bestaan over de rechtmatigheid van het ter beschikking stellen van de grond, met name als er sprake zou zijn van participatie van private partijen in de project-BV.

In de bespreking in januari met Cok Sas is dit ook even aan de orde geweest en toen is afgesproken dat jij daar nog op terug zou komen. Zou jij kunnen toelichten dat er geen belemmering bestaat voor het ter beschikking stellen van de grond, ook als er sprake is van participatie van private partijen in de project-BV. Ter info: in de bespreking van januari is nog gesproken over het openhouden van de optie om het waterschap ca. 25% eigendom te laten hebben. Daar lijkt in het nieuwe college minder animo voor te bestaan. De kans dat dat gebeurt bij aanvang van de Project BV is dus erg klein.

Een tweede punt is de toevoeging van de locatie Hartel-Oost aan de projectenlijst van de samenwerkingsovereenkomst (SOK). In de SOK zijn een aantal afspraken gemaakt tav de werkzaamheden tbv duurzame-energieproductie. Daarvoor moet echter wel de locatie worden toegevoegd aan de lijst met onderhanden projecten. Dit kan mbv een ingestelde stuurgroep. A.s. dinsdag bespreken we het windmolenproject in het college. Wat mij betreft komen we daarna terug met een voorstel voor het instellen van een stuurgroep en het toevoegen van de twee windlocaties die nu actueel zijn aan de SOK.

Voor de duidelijkheid sluit ik de SOK en de adviesbrief van Pels en Rijcken nog een keer bij.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

Afdeling Beleid en Plannen | **waterschap Hollandse Delta**

Handelsweg 100 / Postbus 4103, 2980 GC Ridderkerk

t 06 5.1.2.e | e 5.1.2.e@wshd.nl | i www.wshd.nl | Twitter
@hollandsedelta

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e @wshd.nl>

Verzonden: maandag 20 mei 2019 17:59

Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e @wshd.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e @wshd.nl>

Onderwerp: participatie windproject

Graag een check op de volgende voorwaarde:

9 Indien het waterschap of de gemeente vanaf het begin af aan participeert in het project, door bij oprichting een belang van bijvoorbeeld 50% in de project-BV te nemen, dan handelt de project-BV ook voor het waterschap en wordt waarschijnlijk een overheidsopdracht verleend. Die moet in beginsel worden aanbesteed, tenzij aan de voorwaarden van de quasi-inhouse-uitzondering wordt voldaan. Deze uitzondering kent drie voorwaarden: (i) het toezichtcriterium, (ii) het merendeelcriterium en (iii) geen private deelnemers.

10 Om te voldoen aan het toezichtcriterium is vereist dat de aanbestedende dienst op de opdrachtnemer net zo toezicht uitoefent als op de eigen diensten. Concreet zal dat vermoedelijk betekenen dat een waterschap of gemeente die gaat participeren ook een of twee bestuurders benoemt. Beide deelnemers in het kapitaal dienen te delen in de uitoefening van het toezicht. Het merendeelcriterium betekent dat ten minste 80% van de activiteiten voor de aandeelhouders moet plaatsvinden. Het komt mij voor dat in de setting van een project-BV, die wordt opgericht met het uitsluitend doel een installatie te exploiteren voor de aandeelhouder(s), aan dit criterium zonder meer kan worden voldaan. Aan de eis dat er geen private aandeelhouders zijn wordt ook voldaan, als een waterschap of een gemeente toetreedt. Het is vanwege die eis overigens niet mogelijk dat burgers, bijvoorbeeld in het kader van burgerinitiatieven, aandelen houden. Burgerparticipatie kan beter vorm worden gegeven door bijvoorbeeld een stichting op te richten. Gezien de vraagstelling van HVC is dit niet verder uitgewerkt in onderhavige notitie.

11 Conclusie: indien een waterschap of gemeente participeert in een project-BV is - anders dan in de situatie onder a. - wel sprake van een overheidsopdracht. Die opdracht hoeft echter niet te worden aanbesteed, omdat aan de voorwaarden van de quasi-inhouse-uitzondering kan worden voldaan.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

Afdeling Beleid en Plannen | **waterschap Hollandse Delta**

Handelsweg 100 / Postbus 4103, 2980 GC Ridderkerk

t 06 5.1.2.e | e 5.1.2.e @wshd.nl | i www.wshd.nl | Twitter

@hollandsedelta

From: "5.1.2.e" <5.1.2.e@nissewaard.nl>
Sent: Wed, 12 Jun 2019 18:50:57 +0200
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@wshd.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@wshd.nl>; "Bal, Igor" <5.1.2.e@nissewaard.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@nissewaard.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@nissewaard.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@nissewaard.nl>
Subject: Agenda en stukken bestuurlijk overleg Nissewaard Hollandse Delta windturbines Brilese Maasdijk - Hartel Oost donderdag 13 juni
Attachments: 20190612 Agenda bestuurlijkoverleg Nissewaard Hollandse Delta WP Brilese Maasdijk - Hartel Oost 13 juni.pdf, 20190612 Geannoteerde agenda BO Nissewaard Hollandse Delta 13 juni.pdf, 20190612 Aangepast Raadsmemo voortgang windenergie commissie LO 19-06.pdf

Beste mensen,
Hierbij de agenda en de stukken voor het bestuurlijk overleg tussen Gemeente Nissewaard en Waterschap Hollandse Delta, donderdag 13 juni 10.15 in Nissewaard.

5.1.2.e kun jij zorgen dat de heemraden deze stukken krijgen?

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e
5.1.2.e windenergie

Aanwezig op maandag en woensdag

GEMEENTE
NISSEWAARD

Bezoekadres | Raadhuislaan 106, 3201 EL Spijkenisse
Postadres | Postbus 25, 3200 AA Spijkenisse

Telefoon | 06 5.1.2.e
E-mail | 5.1.2.e@nissewaard.nl
www.nissewaard.nl

PS @ secretariaat: kunnen jullie de stukken voor Igor in zijn Notubox zetten?

De informatie in dit e-mailbericht, inclusief eventuele meegezonden bestanden, is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. Openbaarmaking aan derden, in welke vorm dan ook, is alleen toegestaan na toestemming van de Gemeente Nissewaard. Ontvangt u dit bericht maar bent u niet de geadresseerde van deze e-mail, dan dient u het bericht definitief te verwijderen uit uw systeem en bestanden.

Agenda

Afstemmingsoverleg Nissewaard, Hollandse
Delta windpark Brielse Maasdijk - Hartel Oost

datum
13 juni 2019

pagina
1 van 1

Datum en plaats:

Donderdag 13 juni 10.15-11.15 Gemeente Nissewaard, Raadhuislaan 106, Spijkenisse

Deelnemers:

- Gemeente Nissewaard: Wethouder Igor. Bal, ambtelijke ondersteuning 5.1.2.e
- Waterschap Hollandse Delta: Heemraden Leo Stehouwer en Marjo van Maurik, ambtelijke ondersteuning 5.1.2.e

Verslag: 5.1.2.e

Agenda

1. Samenwerking
2. Procesregie
3. Rolverdeling
4. Planning project
5. Omgevingsscan aanpalende dossiers aanpalende dossiers
6. Aspecten mbt communicatie
7. Juridische aspecten
8. Financiële aspecten
9. Rondvraag
10. Volgend overleg

Stukken:

1. Geannoteerde agenda
2. Aangepaste memo

Agenda punt	Onderwerp	Bespreekpunten en te maken afspraken
1.	Samenwerking	Gezien de politiek/bestuurlijke gevoeligheid en complexiteit van het dossier is het zaak met elkaar af te spreken om de bestuurlijke lijntjes kort te houden. Indien de situatie daarom vraagt is het van belang dat de bestuurders elkaar snel en persoonlijk informeren en zo nodig afstemmen wat er nodig is om zaken goed te laten verlopen. Randvoorwaarde hierbij is dat er tijdige afstemming plaatsvindt over het (besluitvormings-) proces en de externe communicatie-uitingen.
2.	Procesregie	Er is behoefte aan onafhankelijke procesregie vanuit de gemeentelijke rol* zoals vastgelegd in het convenant Windenergie tussen de gemeente en de provincie Zuid Holland. * Dit betreft onder meer: - beheersing van het bestuurlijke proces; - beheersing van het communicatieproces; - het creëren van draagvlak en betrokkenheid bij inwoners en bedrijven, door o.a. de mogelijkheid tot participatie - in termen van (al dan niet financieel) profijt hebben van de realisatie van windenergie; - voortvarende besluitvorming in ruimtelijke procedures.
3.	Rolverdeling	Gemeente Nissewaard: ▪ <u>Inspanningsplicht</u> realisatie 18 MW windenergie jegens provincie Zuid-Holland o.g.v. convenant Realisatie windenergie Stadsregio Rotterdam 2012). Dit betekent in de praktijk dat de gemeente de rol vervult van aanjager, procesregisseur en pleitbezorger richting gemeenteraad. ▪ <u>Coördinerend Bevoegd gezag</u>* voor het doorlopen van de ruimtelijke procedures t.a.v. bestemmingsplan en afgifte van de omgevingsvergunning (*wordt overgedragen door de Provincie). ▪ <u>Regie en toezicht</u> op communicatie en inwonersparticipatie. ▪ <u>Bevorderen van maatschappelijk draagvlak</u>, borgen dat inwoners en andere belanghebbenden kunnen participeren en meeprofiteren. Waterschap Hollandse Delta: ▪ <u>Bevoegd gezag in het kader de waterveiligheid voor het bouwen van</u> windturbines op haar waterkering ▪ <u>Grondeigenaar</u> waterkering op de Brielse Maasdijk

		<u>Bestuurlijk aanspreekpunt WSHD in dit stadium:</u> 1^e Heemraad Leo Stehouwer (duurzaamheid) 2^e Marjo van Maurik (dijkveiligheid) HVC: - Ontwikkelen, realiseren en exploiteren van de windturbines - Projectcommunicatie naar betrokkenen
4.	Planning	Fase 1 Initiële toetsing haalbaarheid toetsing Beleidsregel waterschap april – juni 2019 Fase 2 Ruimtelijke procedures en vergunningen juli 2019 – mei 2021 Fase 3 Realisatie juni 2021 – juni 2022 Fase 4 Start exploitatie juli 2022
5.	Omgevingsscan Aanpalende dossiers	Relevante ontwikkelingen rond locatie Plaatweg (aanpalende dossiers) incl. stakeholdersanalyse Op de locatie is sprake van pacht aan particulieren en bevindt zich een fietsroute met recreatieve functie. De komende periode gaan er diverse ontwikkelingen spelen die, zeker tegen het licht van de komst van windmolens, de nodige maatschappelijke onrust teweeg kunnen brengen. Voor het waterschap betreft dit: - lopende pachtcontracten; - het kappen van zieke bomen; - dijkversterkingsopgave. Voor de gemeente Nissewaard betreft dit: - weerstand tegen windenergie in Geervliet vanuit historie met Windpark Hartel 2 en Spijkenisse Noord. Extra belang van goede afstemming met gemeente Rotterdam over informeren van elkaars inwoners (Hoogvliet). Om hierop goed en tijdig te kunnen anticiperen is van belang eventuele gevoeligheden tijdig te onderkennen en hierop te anticiperen. <u>Advies:</u> In beeld brengen alle relevante ontwikkelingen (inclusief de planning daarvan en de betrokken partijen) die gaan spelen rond de locatie in beeld t.b.v. het volgend bestuurlijk overleg.
6.	Aspecten m.b.t. Communicatie	A: Nieuwe versie memo gemeente Nissewaard (zie bijlage) <u>Advies:</u> - aangeven dat gemeente/WSHD/HVC zich herkennen in de memo; - naamgeving project: Brielse Maasdijk – Hartel Oost. B: Communicatieprotocol Inhoud:

		▪ alle genoemde partijen: gemeente Nissewaard, Waterschap Hollandse Delta en HVC leggen, wanneer zij stukken of andere communicatie-uitingen in de openbaarheid brengen, deze vooraf voor aan de overige genoemde partijen; ▪ uitgangspunt daarbij is: verras elkaar niet; ▪ over en weer rekening wordt gehouden met de bij ieders rol horende wettelijke verantwoordelijkheden, taken en maatschappelijke verplichtingen. ▪ Afspraken over het beantwoorden van vragen: gemeente heeft woordvoerdersrol, is leidend en eindverantwoordelijk, andere partijen koppelen zoveel mogelijk door naar gemeente. Communicatie momenten en acties worden door Gemeente met Waterschap en HVC afgestemd. ▪ Contacten met energiecoöperaties lopen via de gemeente en in een later stadium in overleg met HVC. ▪ Iedereen houdt zich aan de gezamenlijk afgestemde Q&A <u>Advies:</u> instemmen met communicatieprotocol C: Kernboodschap externe communicatie in dit stadium: “Het onderzoek naar ontwikkeling van windturbines op de locatie Plaatweg/ Hartel-Oost te Spijkenisse is gestart. Deze locatie is in 2017 door de provincie Zuid-Holland in overleg met de gemeente Nissewaard en diverse andere betrokkenen aangewezen als locatie voor windturbines in de gemeente Nissewaard. Met de Provincie is afgesproken dat de gemeente zich moet inspannen voor de realisatie van minimaal 18 MW aan windenergie. Hoeveel windturbines daarvoor nodig zijn is op dit moment nog niet bekend. In een later stadium wordt onderzocht wat de meest wenselijke combinatie tussen aantal en grootte is. In deze eerste fase wordt de technische haalbaarheid bekeken. Bij de komst van de windturbines zijn diverse partijen betrokken. Daarbij heeft iedere partij zijn eigen rol en verantwoordelijkheid”. <u>Advies:</u> instemmen met inhoud kernboodschap in deze fase van het project en deze kernboodschap hanteren in alle (externe) communicatie-uitingen. D. Afspraken t.a.v. afstemming over voorbereidende gespreken met belangengroepen Hartel 2 op 27 juni, en informatieavonden op 8 en 11 juli in Geervliet en Spijkenisse.
7.	Juridische aspecten	▪ Gemeente Nissewaard: Leidraad Windenergie Voorne-Putten ▪ Waterschap Hollandse Delta: Overeenkomst Duurzame energieproductie WSHD- locaties.

		NB Het waterschap verleent HVC recht van opstal. HVC moet zich houden aan geldende aanbestedingsregels. Welke consequenties dit heeft voor de mogelijkheid van burgerparticipatie wordt nader onderzocht.
8.	Financiële aspecten	Over de kostentoedeling in het project moeten nadere afspraken worden gemaakt.
9.	Rondvraag	
10.	Volgend overleg	Eind september/ begin oktober: ▪ Vaststellen uitgangspunten samenwerking; ▪ Terugblik op informatieavonden; ▪ Resultaten en consequenties van onderzoek technische haalbaarheid / borging waterveiligheid.

Memo

aan
Commissie Leefomgeving

van
Wethouder Igor Bal

Datum
12-06-2019

pagina
1 van 5

Aangepaste Memo Voortgang ontwikkeling windenergie op locatie Brielse Maasdijk - Hartel-Oost.

Op 29 mei jl. stond de 20190525 Memo voortgang ontwikkeling windenergie op de lijst van ingezonden stukken (nr. 12 en 13: inhoudelijk gelijkloidend).

Nadat de memo al op de lijst van ingekomen stukken was geplaatst, zijn een aantal gesprekken met Waterschap Hollandse Delta en HVC gevoerd over hun rol in het proces. Naar aanleiding van die gesprekken is de memo op een paar punten met betrekking tot de governance-structuur aangepast.

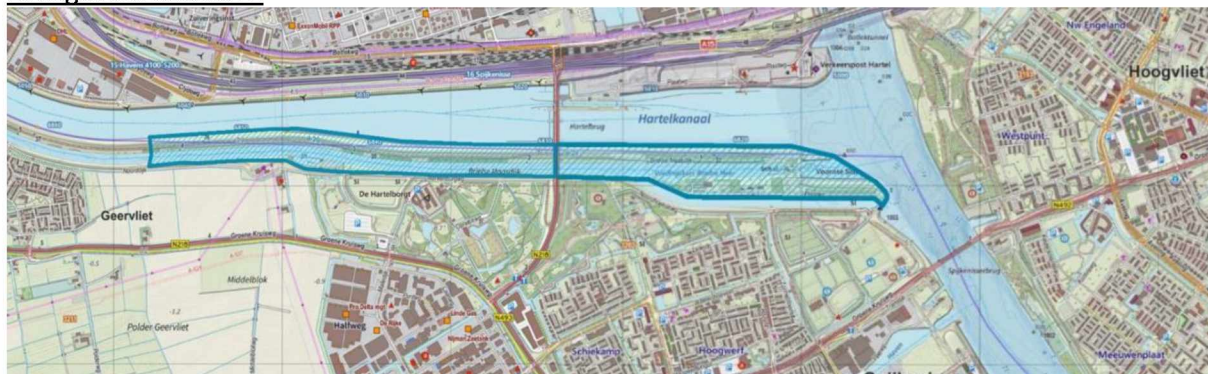
I. Inleiding

In 2012 hebben de provincie Zuid-Holland, de gemeenten van de voormalige Stadsregio Rotterdam, de NWEA (branchevereniging), de Zuid-Hollandse Milieufederatie en het Havenbedrijf Rotterdam afspraken gemaakt over de realisatie van 150 Megawatt (MW) aan windenergie in de voormalige stadsregio Rotterdam (Convenant Realisatie Windenergie Stadsregio Rotterdam, juni 2012). Deze 150 MW draagt bij aan de realisatie van de taakstelling die de provincie heeft afgesproken met het Rijk van 735,5 MW aan opgesteld vermogen windenergie in de provincie Zuid-Holland in 2020.

In 2013 bleek dat de in het convenant genoemde locaties in de voormalige stadsregio Rotterdam onvoldoende ruimte boden voor de realisatie van 150 MW. Om aan de afspraken uit het convenant te voldoen, moesten nieuwe locaties in de Visie ruimte en mobiliteit (VRM) van de provincie Zuid-Holland worden opgenomen. Dit heeft eind 2017 geleid tot een partiële herziening van de VRM (vastgesteld op 20-12-2017) met 16 nieuwe locaties voor windenergie in de Rotterdamse regio. Vier van deze nieuwe locaties worden gerealiseerd op het eiland Voorne-Putten.

Locatie M in de VRM; Hartel Oost en Plaatweg op de Brielse Maasdijk, is de ontwikkellocatie van Gemeente Nissewaard. De gemeente Nissewaard heeft zich gecommitteerd aan een inspanningsverplichting tot het realiseren van 18 MW op deze locatie. Het betreft hier onder meer besluitvorming op ruimtelijke procedures, het creëren van draagvlak en betrokkenheid bij inwoners en bedrijven, door o.a. de mogelijkheid tot participatie - in termen van (al dan niet financieel) profijt hebben van de realisatie van windenergie. Hiertoe is een project in het leven geroepen. Middels deze memo wordt u geïnformeerd over de voortgang van het project.

Zoekgebied locatie M

II. Bestuurlijk en technisch kader

De ontwikkeling van windturbines op locatie M staat gepland op de Brielse Maasdijk aan het Hartelkanaal tussen Geervliet en de Plaatweg in Spijkenisse. De Brielse Maasdijk is een primaire waterkering die een scheiding maakt tussen zoet en zout water. De dijk waarop de turbines moeten worden gebouwd is het eigendom van Waterschap Hollandse Delta. Het Waterschap stond tot voor kort niet toe dat er windturbines werden gebouwd op haar waterkeringen. Mede in het kader van de pilot Windturbines Hartel Oost& Plaatweg/Brielse Maasdijk Oost heeft het waterschap in november 2018 zijn beleid met betrekking tot windturbines op waterkeringen gewijzigd van Nee, tenzij... naar Ja, mits de waterveiligheid geborgd is.

Voor de realisatie van windturbines op de Brielse Maasdijk heeft het Waterschap de locatie vrij te geven voor de bouw van windturbines en daarbij aan te geven wat de voorwaarden zijn. Het Waterschap is niet voornemens de bouw en exploitatie van de windturbines zelf ter handen te nemen. Ontwikkeling, realisatie en exploitatie van de windturbines zal worden gedaan door afval- en energiebedrijf HVC dat hier veel ervaring mee heeft. HVC zal hiervoor een recht van opstal met bijbehorende retributie (vergoeding) een opstalovereenkomst afsluiten met het Waterschap. De rol van het waterschap concentreert zich in deze op de uitoefening van zijn kerntaak: zorgdragen voor de waterveiligheid.

Naast voorwaarden op het gebied van waterveiligheid worden ook door de gemeente Nissewaard eisen en randvoorwaarden aan de ontwikkeling en realisatie van de windturbines gesteld ten aanzien van procesparticipatie van stakeholders en financiële participatie. Hiervoor is de Leidraad Windenergie Voorne-Putten opgesteld.

De inwonersparticipatie, die in de Leidraad verplicht wordt gesteld, vereist dat inwoners van de gemeente Nissewaard, en nabije gelegen gemeente - Rotterdam - in deze ontwikkeling dienen te worden gekend. Zo ook vertegenwoordigers van andere belanghebbenden. Er wordt gestreefd naar maximaal draagvlak bij inwoners.

III. Rolverdeling

Gemeente Nissewaard

- Inspanningsplicht realisatie 18 MW windenergie jegens provincie Zuid-Holland o.g.v. convenant Realisatie windenergie Stadsregio Rotterdam 2012. Dit betekent in de praktijk dat de gemeente de rol vervult van aanjager, procesregisseur en pleitbezorger richting gemeenteraad.
- Coördinerend Bevoegd gezag* voor het doorlopen van de ruimtelijke procedures t.a.v. bestemmingsplan en afgifte van de omgevingsvergunning (*wordt overgedragen door de Provincie).
- Regie en toezicht op communicatie en inwonersparticipatie.
- Bevorderen van maatschappelijk draagvlak, borgen dat inwoners en andere belanghebbenden kunnen participeren en meeprofiteren.

Waterschap Hollandse Delta

- Bevoegd gezag in het kader de waterveiligheid voor het bouwen van windturbines op haar waterkering
- Grondeigenaar waterkering op de Brielse Maasdijk

HVC

- Ontwikkelen, realiseren en exploiteren van de windturbines
- Projectcommunicatie naar betrokkenen

IV. Processtappen

Globaal dienen in het project de volgende stappen worden gezet:

1. Vrijgave locatie door het Waterschap.
2. Starten communicatietraject
3. Overdracht bevoegd gezag wind locaties > 5MW door de provincie aan de gemeente
4. Ontwikkeling project
5. Procedures ruimtelijk beleid en vergunningen
6. Realisatie

1 Vrijgave locatie door het Waterschap.

Voor het produceren van duurzame energie op haar terreinen heeft het waterschap in 2017 een Samenwerkingsovereenkomst Duurzame Energie gesloten met HVC. Van vrijgave is daarom geen sprake. Wel is de locatie toegevoegd aan de reeds bestaande lijst van geschikte locaties. HVC is vervolgens gestart met het verrichten van vooronderzoek naar de technische haalbaarheid op de locatie Brielse Maasdijk – Hartel Oost.

De Brielse Maasdijk is een primaire waterkering, hier kunnen alleen windturbines worden gebouwd wanneer het Waterschap daarvoor vanuit haar verantwoordelijkheid voor de waterveiligheid, expliciet toestemming geeft. Bovendien is de locatie onderdeel van een dijkvak dat bij de laatste

toetsingsronde is aangewezen voor versterking, dit vraagt om nauwkeurige afstemming. Het Waterschap hanteert als kader voor de vergunningverlening de op 29 november 2018 vastgestelde 'Beleidsregel windturbines op of nabij waterkeringen'. Om vast te stellen of de veiligheid geborgd kan worden is eerst nader onderzoek noodzakelijk. Dit onderzoek wordt uitgevoerd in opdracht van de ontwikkelaar (HVC) die de windturbines gaat realiseren/ exploiteren. Het Waterschap toetst of de uitkomsten van het onderzoek voldoen aan haar voorwaarden m.b.t. waterveiligheid.

2 Starten communicatietraject

Nu er in het vervolg op het VRM-traject een project is opgestart wordt er ook een aanvang gemaakt met het communicatietraject.

Dat begint met deze memo en vervolgens in juli twee inloopavonden om aan te geven dat het project nu wordt opgestart.

Na de zomer wordt verder invulling gegeven aan het communicatie traject en worden de betrokkenen daarover nader geïnformeerd.

3 Overdracht bevoegd gezag wind locaties > 5MW

Voor windprojecten met een vermogen tussen 5 en 100 MW is de provincie Zuid-Holland het bevoegd gezag. Het bevoegd gezag kan door de provincie worden overgedragen aan de gemeente. Voor het overdragen van het bevoegd gezag dient een samenwerkingsovereenkomst tussen provincie en gemeente te worden gesloten.

4 Ontwikkeling

Zoals eerder aangegeven gaat het Waterschap niet zelf windturbines bouwen en exploiteren. Het Waterschap is als eigenaar van de grond voornemens aan HVC als ontwikkelaar een recht van opstal te verlenen voor het realiseren en exploiteren van de windturbines.

5 Procedures ruimtelijk beleid en vergunningen

HVC is inmiddels gestart met de vooronderzoekfase voor de ontwikkeling van het project. Voor de ontwikkeling van het windpark zullen ruimtelijke procedures moeten worden doorlopen: MER-beoordeling, eventuele project MER, afwijking bestemmingsplan, aanvraag omgevingsvergunning, watervergunning etc.

6 Realisatie

In de realisatiefase wordt het windpark feitelijk gebouwd. Deze werkzaamheden betreffen onder andere: aanpassing toegangswegen, inrichting bouwterrein, aanleg kraanopstelplaatsen, aanleg netaansluiting, oprichten turbines etc. HVC is in deze fase de meest actieve partij en er wordt toezicht gehouden door de verschillende bevoegd gezagen en overheden zoals de gemeente en het Waterschap. Het is de verwachting dat de windturbines er medio 2022 zullen staan.

V. Communicatie/ participatie

Het goed en tijdig betrekken van omwonenden en overige betrokkenen is van groot belang bij de ontwikkeling en realisatie van windenergie. Tijdens de ontwikkeling en de realisatie is HVC verantwoordelijk voor de uitvoering van communicatie en participatie. Voor het betrekken en mee laten denken/praten in het proces en daarvoor op gelijkwaardig kennisniveau brengen van inwoners

wordt in opdracht van de gemeente professionele inwonersvertegenwoordiging ingezet. De gemeente werkt hiervoor samen met de Nederlandse Vereniging Omwonenden Windturbines (NLVOW). De gemeente voert de regie en houdt toezicht of de communicatie en inwonersparticipatie naar haar tevredenheid verloopt.

In het kader van de inwonersparticipatie zal er ook een plan voor financiële participatie worden uitgewerkt waarin afspraken over mee-investeren van inwoners en de verdeling van lasten contractueel worden vastgelegd. Bij de uitwerking van de financiële participatie zal de energiecoöperatie Voorne-Putten Energie nauw worden betrokken. De gemeente zal erop toezien dat dit gebeurt conform de gestelde kaders zoals die in de Leidraad Windenergie Voorne–Putten zijn vastgelegd.

De gemeenteraad zal doorlopend op de hoogte worden gehouden over actuele ontwikkelingen op het gebied van dit project.

VI. Tot slot

Tot slot twee mededelingen:

1. Op de locatie Plaatweg is onafhankelijk van dit project gebleken dat een aantal iepen dienen te worden gekapt in verband met de iepenziekte.
2. We willen we u informeren over een lopend agendapunt. Provinciale staten heeft besloten om locatie G Haringvlietdam aan te wijzen als ontwikkellocatie voor gemeente Hellevoetsluis.

From: "5.1.2.e"
Sent: Mon, 17 Jun 2019 16:07:48 +0200
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@wshd.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@wshd.nl>
Cc: "5.1.2.e" <5.1.2.e@wshd.nl>
Subject: FW: Samenwerking WSHD - HVC windproject locatie Hartel-Oost
Attachments: Memo aanbestedingsplicht Zuyderzon Almere B.V. februari 2018.pdf

Hallo 5.1.2.e

Hierbij de reactie van de jurist van HVC over de status van de SPV en de vrijstelling voor aanbestedingsplicht.

Groet, 5.1.2.e

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@hvcgroep.nl>
Verzonden: donderdag 13 juni 2019 15:39
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@wshd.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@wshd.nl>
CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@hvcgroep.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@hvcgroep.nl>
Onderwerp: Samenwerking WSHD - HVC windproject locatie Hartel-Oost

Beste 5.1.2.e en 5.1.2.e

Tijdens ons telefonisch overleg spraken we ook over de aanbestedingsrechtelijke positie van een nieuw op te richten BV (de SPV) van waaruit het duurzame energie-initiatief ontwikkeld en geëxploiteerd zal gaan worden. Beoordeeld zal moeten worden of deze SPV kwalificeert als een aanbestedende dienst of als een overheidsbedrijf dat valt onder het speciale sector regime van boek 3 van de Aanbestedingswet. Zoals ik al kort en op hoofdlijnen aangaf, kwalificeert deze SPV als een speciale-sector bedrijf, maar vanwege het feit dat de opgewekte elektriciteit aan het openbare elektriciteitsnet geleverd zal worden, is sprake van een uitzondering op de aanbestedingsplicht waardoor deel 3 van de AW alsnog niet van toepassing is op (de activiteiten van) deze SPV.

Bijgaand memo, geschreven door 5.1.2.e 5.1.2.e bij Dirkzwager Advocaten & Notarissen heeft betrekking op een recent zonproject wat HVC i.s.m. een private partner heeft ontwikkeld en daar speelde ook de vraag of deze SPV vanwege destijds ontwikkelingen nog aanbestedingsplichtig was. Het windproject Hartel en de daarvoor op te richten SPV is hiermee vergelijkbaar en leidt in mijn optiek dan ook tot dezelfde aanbestedingsrechtelijke conclusie.

Indien er nog aanvullende vragen opkomen, bel mij dan zeker.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e
5.1.2.e Juridische Zaken

hvc.
energie en hergebruik

+317 5.1.2.e | +316 5.1.2.e

Postbus 9199, 1800 GD Alkmaar
hvcgroep.nl • KVK 37061260

[webshop](#) - [kringloopenergie](#)

Deze e-mail en eventuele bijgevoegde bestanden zijn vertrouwelijk en uitsluitend bedoeld voor de geadresseerde. Deze tekst bevestigt tevens dat deze e-mail is gecontroleerd op de aanwezigheid van computervirussen.

This e-mail and any attached files are confidential and intended exclusively for the addressee. This text confirms that the message has been checked for the presence of computer viruses.

MEMO

Aan : 5.1.2.e (5.1.2.e HVC)
Van : 5.1.2.e (5.1.2.e Dirkzwager)
Inzake : Aanbestedingsplicht Zuyderzon Almere B.V.
Datum : 15 februari 2018

Zuyderzon Almere is niet aanbestedingsplichtig

1. Desgevraagd heb ik op basis van verstrekte stukken beoordeeld of Zuyderzon Almere B.V. aanbestedingsplichtig is. Dat is niet het geval. Ik licht dit hierna kort toe.

Zuyderzon Almere is géén aanbestedende dienst

2. Uitsluitend zogenaamde aanbestedende diensten of speciale-sectorbedrijven kunnen aanbestedingsplichtig zijn op grond van de Aanbestedingswet. Een voorwaarde om te kwalificeren als een aanbestedende dienst is dat de entiteit (i) moet zijn opgericht om te voorzien in een behoefte van algemeen belang én (ii) niet-zijnde van commerciële aard.
3. Blijkens de statuten is Zuyderzon Almere opgericht met onder meer het doel duurzame energieactiviteiten te ontwikkelen, realiseren en beheren. Betwijfeld kan worden of dit een behoefte van algemeen belang is. Duidelijk lijkt mij in ieder geval dat er wél sprake is van een commerciële aard. Alleen al om die reden is Zuyderzon Almere dus geen aanbestedende dienst.
4. Dat sprake is van een commerciële aard blijkt uit onder meer de omstandigheden dat (i) er wordt geopereerd op een markt van concurrentie nu Zuyderzon Almere is opgericht om een gemeentelijke concessieopdracht uit te voeren die op basis van een aanbesteding is gegund, (ii) een private partij ook (als aandeelhouder) participeert, (iii) winsten althans bepaalde (commerciële) rendementen worden nagestreefd en (iv) Zuyderzon Almere het economisch risico draagt van haar activiteiten (in onverhoopt geval springt N.V. HVC als (indirect) grootaandeelhouder niet automatisch bij als een faillissement dreigt; er is geen 403-verklaring).

Zuyderzon Almere is géén speciale-sectorbedrijf

5. Zuyderzon Almere is (wel) een overheidsbedrijf omdat N.V. HVC een aanbestedende dienst is en indirect overheersende invloed heeft op Zuyderzon Almere. Een overheidsbedrijf kan ook aanbestedingsplichtig zijn als zij opdrachten verstrekt die te maken hebben met een zogenaamde relevante activiteit. In dat geval kwalificeert het

overheidsbedrijf als een speciale-sectorbedrijf. Het exploiteren van vaste netten bestemd voor openbare dienstverlening op het gebied van de productie, het vervoer of de distributie van elektriciteit is een zogenaamde relevante activiteit.

6. De aanbestedingsrichtlijn biedt echter de mogelijkheid voor de Europese Commissie om relevante activiteiten alsnog uit te zonderen van een aanbestedingsplicht als is aangetoond dat er sprake is van voldoende concurrentie en vrije markttoegang.
7. Op verzoek van Nuon, DONG en Eneco heeft de Europese Commissie op 12 december 2017 het besluit genomen dat een activiteit inzake de productie en groothandel van elektriciteit is uitgezonderd van een aanbestedingsplicht. Deze activiteit/productmarkt wordt als volgt gedefinieerd in het besluit (onderstreping TvW:

"Volgens de eerdere zaak van de Commissie M.4110 E.ON/Endesa van 25 april 2006 (2) kunnen in de elektriciteitssector de volgende relevante productmarkten worden onderscheiden: i) productie en groothandel; ii) transmissie; iii) distributie; en iv) kleinhandel.

(...)

De indieners van het verzoek voeren aan dat de situatie op het gebied van duurzame elektriciteit in Nederland verschilt van die in Duitsland en Italië. Volgens de indieners van het verzoek staat duurzame elektriciteit in Nederland bloot aan marktwerking, waardoor deze elektriciteit uitwisselbaar is met conventionele elektriciteit. In dit opzicht merken de indieners van het verzoek op dat alle in Nederland werkzame energiebedrijven een handelsonderneming hebben. Bij de handelsactiviteiten van de handelsondernemingen wordt elektriciteit verkregen door eigen productie en door aankoop op de markt, teneinde aan de verplichtingen jegens de afnemers op de detailhandelsmarkten te voldoen. Binnen deze handelsportefeuille zijn hernieuwbare en conventionele elektriciteit volledig uitwisselbaar. Als de handelsondernemingen elektriciteit op de markt aankopen, doen zij dit op elektriciteitsbeurzen, maar ook door bilaterale overeenkomsten zoals stroomleveringsovereenkomsten (Power Purchase Agreements – PPA's) te sluiten. Handelsondernemingen sluiten PPA's met producenten van conventionele en hernieuwbare elektriciteit. De handelsondernemingen van de energiebedrijven voeren een concurrentiestrijd om PPA's te sluiten met producenten van hernieuwbare elektriciteit die hun elektriciteit aan marktpartijen verkopen. De netbeheerder is geen afnemer van hernieuwbare elektriciteit. Daarom staat de productie van hernieuwbare elektriciteit volgens de indieners van het verzoek bloot aan marktwerking, hetgeen betekent dat de Europese regels voor het plaatsen van overheidsopdrachten niet hoeven te worden gevolgd.

(...)

De indieners van het verzoek stellen bovendien dat het rechtskader voor producenten van conventionele en hernieuwbare elektriciteit vergelijkbaar is. Het enige belangrijke verschil is volgens hen dat producenten van duurzame elektriciteit een subsidie ontvangen om het verschil tussen de kosten van hernieuwbare elektriciteit en de marktprijs te compenseren. De betrokken subsidie in Nederland staat bekend als de Stimuleringsregeling duurzame energieproductie (SDE+).

(...)

Rekening houdend met de hierboven aangegeven bijzonderheden van de Nederlandse elektriciteitsmarkt wordt, met het oog op de beoordeling van de in artikel 34, lid 1, van Richtlijn 2014/25/EU neergelegde voorwaarden en onverlet de mededingingswetgeving, de relevante productmarkt hierbij gedefinieerd als de markt voor de opwekking en groothandelslevering van elektriciteit uit zowel conventionele als hernieuwbare bronnen.

Hoewel sommige van deze markten nog verder kunnen worden opgedeeld, is het tot dusverre een gevestigde praktijk van de Commissie geweest (3) om het onderscheid te verwerpen tussen een elektriciteitsproductiemarkt en een groothandelsleveringsmarkt aangezien opwekking als zodanig slechts een eerste stap is in de waardeketen, terwijl de opgewekte elektriciteitsvolumes via de groothandelsmarkt worden verhandeld.

8. Het project in Almere ziet naar ik heb begrepen op het plaatsen van zonnepanelen voor de productie van elektriciteit ten behoeve van het openbare net onder de SDE+ subsidieregeling. Daartoe zal een PPA worden afgesloten met energieleverancier HVC Energie BV (eveneens dochter van NV HVC), die alle opgewekte elektriciteit zal vermarkten en zal leveren aan diverse gemeenten en/of consumenten. De in het zonnepark opgewekte elektriciteit zal derhalve niet lokaal worden gebruikt.
9. Gelet op het voorgaande ga ik ervan uit dat de activiteiten van Zuyderzon Almere betrekking hebben op de hiervoor door de Europese Commissie bedoelde productmarkt van productie en groothandel van elektriciteit en daarom zijn uitgezonderd van een aanbestedingsplicht.
10. Door het uitzonderingsbesluit van de Europese Commissie d.d. 12 december 2017 kwalificeert Zuyderzon Almere dus niet (meer) als speciale-sectorbedrijf.

From: "5.1.2.e"
Sent: Tue, 18 Jun 2019 13:12:11 +0200
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@wshd.nl>
Subject: FW: informatieverzoek tbv overleg duurzame energie WSHD-HVC
Attachments: 1512 Correspondentie Breda en Europa Decentraal rond verhuur van dakvlakken aanbestedingsplichtig.pdf

Hallo 5.1.2.e

In deze mail de link naar de concept-SOK en nog een brief met juridische argumenten.

5.1.2.e heeft ook de ondertekende SOK maar die heb ik niet in bezit.

Groet, 5.1.2.e

Van: 5.1.2.e
Verzonden: dinsdag 25 september 2018 15:02
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@wshd.nl>
CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@wshd.nl>
Onderwerp: FW: informatieverzoek tbv overleg duurzame energie WSHD-HVC

Hoi 5.1.2.e

In januari 2017 heeft WSHD een samenwerkingsovereenkomst getekend met HVC (zie http://roodkopmus/scripts/wsisa.dll/WService=ws_corsa/api/file?object_type=S&object_id=B1700800).

In deze overeenkomst zit een zekere vorm van exclusiviteit voor het ontwikkelen van nieuwe projecten.
De vraag van de portefeuillehouder is als volgt:

1. Kunnen wij één op één met HVC een samenwerking aangaan voor de realisatie van een windmolen op een van onze terreinen? (*in het D&H voorstel is dit met ja beantwoord*)
2. Kunnen wij één op één met een aanbieder anders dan HVC een samenwerking aangaan voor de realisatie van een windmolen op een van onze terreinen?
3. Indien nee, zijn we gebonden aan HVC of kunnen we in concurrentie een terrein openstellen voor een derde partij?

Nog een vraag van mij:

Wat gebeurt er als er een aanvraag komt van een bedrijf om een windmolen te plaatsen op een van onze terreinen?
Moeten we dat op grond van de samenwerkingsovereenkomst afwijzen?

In de juridische paragraaf van het voorstel staat:

Juridische en met name aanbestedingsrechtelijke aspecten t.a.v. de beoogde aanpak, samenwerking en vormen van betrokkenheid zijn zowel intern als extern (Pels Rijcken 8 Droogleevers Fortuijn advocaten en notarissen (Landsadvocaat) getoetst. Het uitgangspunt voor WSHD is samenwerking met HVC o.b.v. het retributiemodel (WSHD stelt grond ter beschikking middels verhuur c.q. opstalrecht) en in een eerder fase is al vastgesteld dat dit aanbestedingsrechtelijk gezien is toegestaan. Aanvullend is de samenwerkingsovereenkomst zowel intern als extern getoetst op de aspecten aanbestedingsrecht, mededingingsrecht en markt ik overheid. De samenwerkingsovereenkomst bevat geen bepalingen die in strijd zijn met genoemde wetgeving.

Het advies van Pels Rijcken heb ik nooit gezien, wel een ander advies dat daar mee te maken heeft (bijlage 1512). Mogelijk is het eerstgenoemde advies in bezit van 5.1.2.e

Alvast bedankt,

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e

Verzonden: vrijdag 20 mei 2016 10:02

Aan: 5.1.2.e

Onderwerp: FW: informatieverzoek tbv overleg duurzame energie WSHD-HVC

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

5.1.2.e | **afdeling Technologie en Beleid** | **Waterschap Hollandse Delta** |

Postbus 4103, 2980 GC Ridderkerk | Handelsweg 100, 2988 DC Ridderkerk |

t 088 5.1.2.e | f 088 5.1.2.e | i www.wshd.nl |

Van: 5.1.2.e [<mailto:5.1.2.e@hvcgroep.nl>]

Verzonden: woensdag 18 mei 2016 14:38

Aan: 5.1.2.e

CC: 5.1.2.e

Onderwerp: RE: informatieverzoek tbv overleg duurzame energie WSHD-HVC

Hoi 5.1.2.e;

Zoals besproken staat de vraag uit bij een juridisch bureau (Landsadvocaat Pels Rijcken) om hier een kort begrijpelijk memo over op te stellen.

Ter informatie alvast een kort stukje over de verhuur van dakvlak door de gemeente Breda.

De kern staat m.i. in deze bijlage in de volgende zijn:

Zoals u in uw vraag ook al aan gaf is de verhuur van onroerende zaken in principe niet aanbesteding plichtig, op grond van artikel 16 richtlijn 2004/18 (artikel 10 richtlijn 2014/24 en artikel 2.24 Aanbestedingswet (Aw)).

Dus voor het (laten) vestigen van een recht van opstal is geen aanbestedingsplicht. De spanning kan ontstaan bij een 'rechtsreeks economisch belang', ik vertaal dit (ik weet niet zeker of dit zo is) als bijvoorbeeld HHSK naast het verlenen van een recht van opstal ook aandeelhouder in het desbetreffende project zou zijn zou zijn. Deze vraag kan onze jurist niet beantwoorden vandaar dat we hiervoor uitkomen bij Pels Rijcken.

Tot zover alvast even een voorschot met informatie.

Ik zal de jurist vragen een datum op te geven waarop het document gereed is, dan kunnen we de genoemde meeting vlak daarna plannen.

We bellen vanmiddag nog even.

Grtz 5.1.2.e

Aanbestedingsplicht van gemeente bij verhuur van dakvlak voor zonnepanelen

Is het verhuren van een dakvlak voor zonnepanelen aan een energiecoöperatie aanbestedingsplichtig? De gemeente Breda vroeg het de helpdesk Europa Decentraal. Hun antwoord is “nee”.

De gemeente Breda legde de helpdesk twee casussen voor. In beide gevallen ging het om plannen om het dak aan een lokale niet-winstbeogende energiecoöperatie te verhuren. Europa Decentraal antwoordde: Breda stelt de daken beschikbaar aan energiecoöperaties ontstaan uit burgerinitiatieven. Dat betekent dat de gemeente:

- geen eigenaar wordt van de panelen,
- geen exploitatierisico loopt,
- geen rechtstreeks economisch belang heeft
- en geen eisen stelt aan de invulling van het gebruik van het dak

Daarbij komt de huurvraag vanuit de energiecoöperaties. Een combinatie van deze feiten maakt dat het verhuren van een dakvlak voor zonnepanelen aan een energiecoöperatie niet aanbestedingsplichtig is. Dit geldt overigens ook voor de verhuur van gemeentelijke vastgoed in het algemeen.

Onderstaand de complete vraag van Breda en het antwoord van Europa Decentraal.

Vraag van gemeente Breda

De gemeente Breda heeft op dit moment 2 burgerinitiatieven lopen voor zonnepanelen op onze daken. Mijn vraag gaat over mogelijke aanbestedingsplicht. De cases zijn net iets anders dus ik leg ze hieronder beide uit:

1. De huurder van een gemeentelijk gebouw op een sportcomplex heeft een plaatselijke energiecoöperatie (zonder winstoogmerk) in de hand genomen om zonnepanelen op het dak te realiseren. De financiering gebeurt via gemeentelijke subsidie duurzaamheid voor sportaccommodaties en het resterende deel door het uitgeven van ‘zon-obligaties’ aan bewoners die hier een rendement op ontvangen. De energie coöperatie huurt van de gemeente het dak tegen een symbolisch bedrag gedurende een periode van 15 jaar. De huurder neemt de energie af maar blijft het ‘oude’ bedrag betalen zodat er een opbrengst ontstaat. De opbrengst van de zonnepanelen gaat deels naar de aflossing en rendement van de geldschietters, het resterende deel wordt ingezet als bijdrage voor verduurzaming van het sportcomplex (isoleren, led verlichting). De gemeente maakt geen onderdeel uit van de aankoop en exploitatie van de zonnepanelen en fungeert alleen als verhuurder van het dakvlak.
2. De huurder van een gemeentelijk gebouw met maatschappelijk doel heeft een plaatselijke energiecoöperatie (zonder winstoogmerk) in de hand genomen om zonnepanelen op het dak te realiseren. De financiering gebeurt via ‘zon-obligaties’ aan bewoners die hier een rendement op ontvangen. De energie coöperatie huurt van de gemeente het dak tegen een nog te bepalen bedrag gedurende een periode van 15 jaar. De huurder neemt deze energie niet af (i.v.m. grootverbruik aansluiting niet interessant). De opbrengst van de zonnepanelen gaat naar de aflossing en rendement van de geldschietters, het resterende deel wordt ingezet als bijdrage voor andere verduurzamingsprojecten van de energie coöperatie. De gemeente maakt geen onderdeel uit van de aankoop en exploitatie van de zonnepanelen en fungeert alleen als verhuurder van het dakvlak. Inmiddels heeft zich nog een partij gemeld. Dit is een

commerciële partij die niet werkt met burgerparticipatie.

Vraag: Mag dit zo maar? Zijn we als gemeente mogelijk aanbesteding plichtig voor het beschikbaar stellen van ons dakvlak, dan wel dient het als een concessie in de markt gezet te worden? Zou men het beschikbaar stellen van de daken ook kunnen scharen onder de noemer verhuur, zoals de gemeente wel vaker vastgoed verhuurt, hetgeen ook niet aanbesteding plichtig is. Graag in uw beantwoording onderscheid te maken in beide casussen.

Met vriendelijk groet,

5.1.2.e 5.1.2.e Gemeente Breda

Antwoord van Europa Decentraal

Geachte 5.1.2.e

Naar aanleiding van uw vraag met betrekking tot het beschikbaar stellen van daken en de aanbestedingsplicht, kunnen wij u het volgende antwoord geven:

Uit uw casussen maken wij op dat de gemeente in beide gevallen het dak verhuurt aan een energie coöperatie. De energie coöperatie realiseert vervolgens zonnepanelen op het dak.

Zoals u in uw vraag ook al aan gaf is de verhuur van onroerende zaken in principe niet aanbestedingsplichtig, op grond van artikel 16 richtlijn [2004/18](#) (artikel 10 richtlijn [2014/24](#) en artikel 2.24 [Aanbestedingswet](#) (Aw)).

U geeft daarbij aan dat de gemeente in beide gevallen geen onderdeel uit maakt van de aankoop en exploitatie van de zonnepanelen en alleen als verhuurder van het dak fungeert. Wij gaan er daarbij vanuit dat u ook geen eisen stelt met betrekking tot de invulling van enige opdracht gecombineerd met de verhuur van het dak. Dit wijst er dan ook op dat geen sprake is van een aanbestedingsplicht. Indien u namelijk de eis stelt dat de huurder van het dak verplicht is zonnepanelen aan te leggen en daaraan voorwaarden verbindt, dan zal eerder sprake zijn van een overheidsopdracht omdat de verhouding tussen gemeente en leverancier van panelen dan mogelijk richting 'het laten uitvoeren van een werk met welke middelen dan ook' kan gaan schuiven.

Hieronder gaan wij nader in op uw vragen. Wij maken daarbij geen onderscheid tussen de twee casussen omdat dat naar ons idee niet nodig is voor de generieke beantwoording van de vraag.

Natrekking

U geeft aan dat de gemeente het dak beschikbaar stelt (louter verhuur) aan een energie coöperatie en dat deze zonnepanelen op het dak gaat realiseren. De gemeente is eigenaar van het dak.

Wij wijzen u erop dat u hierbij rekening dient te houden met privaatrechtelijke elementen betreffende het feit dat de zonnepanelen door middel van natrekking bestanddeel zouden kunnen

worden van het de panden, op grond waarvan eigenaar van het pand (de gemeente in dit geval) eigenaar wordt van de zonnepanelen. Voor beantwoording van de vraag of de zonnepanelen bestanddeel zijn geworden van het gebouw is van belang of de zonnepanelen volgens de verkeersopvatting bestanddeel zijn geworden van het gebouw of dat zonnepanelen dusdanig verbonden zijn met de woning, dat deze niet van elkaar kunnen worden gescheiden zonder dat er schade van betekenis ontstaat. Is aan een van deze twee voorwaarden voldaan, dan kan het zijn dat de zonnepanelen een bestanddeel van het gebouw is en de gemeente als eigenaar van het pand middels natrekking eigenaar is geworden van de zonnepanelen. Een en ander is natuurlijk ook afhankelijk van de afspraken die met de zonnepanelen leverancier (door de huurders van de gebouwen) worden gemaakt over het verdere eigendom van de panelen.

Eventueel zou door middel van het vestigen van een recht van opstal kunnen worden voorkomen dat de gemeente eigenaar wordt van de zonnepanelen.

Of de gemeente eigenaar wordt van de zonnepanelen is van belang voor de vraag of sprake kan zijn van een [overheidsopdracht](#). Indien de gemeente namelijk eigenaar wordt van de zonnepanelen, dan heeft de gemeente namelijk sowieso een zg. 'rechtstreeks economisch belang' bij het plaatsen van de zonnepanelen. In dat geval zou sprake kunnen zijn van een bezwarende titel. Op het moment dat er tussen de gemeente (als verhuurder) en de zonnepanelenleverancier een aanwijsbare schriftelijke overeenkomst tot het leveren van zonnepanelen is en aangetoond kan worden dat er een betaling vanuit de gemeente richting leverancier plaatsvindt als tegenprestatie voor het leveren van die panelen, zou namelijk voldaan kunnen worden aan de vereisten voor het zijn van een overheidsopdracht.

Hieronder zullen wij aan de hand van enkele arresten van het Europese Hof van Justitie nader ingaan op het vereiste van bezwarende titel en de aanwezigheid van een zg. rechtstreeks economisch belang:

Het arrest Müller

In de zaak Helmut Muller ([C-451/08](#)) ging het om prejudiciële vragen die Duitsland aan het Hof voorlegde aangaande de verkoop van een stuk grond door een Duitse federale instelling waarop de koper later werken moest uitvoeren die beantwoorden aan de stedenbouwkundige doelstellingen van een territoriaal lichaam (de Landeskreis (gemeente) Wildeshausen).

Het Hof maakt in het arrest Müller duidelijk hoe bij gebiedsontwikkeling de begrippen 'bezwarende titel' en 'door de aanbestedende dienst te stellen eisen' dienen te worden verstaan. Beiden moeten aanwezig zijn wil sprake kunnen zijn van een overheidsopdracht voor werken dan wel een concessieovereenkomst voor openbare werken bij gebiedsontwikkeling.

Ten aanzien van het onderwerp 'bezwarende titel' overweegt het Hof in Müller dat een overeenkomst onder bezwarende titel betekent dat de aanbestedende dienst die een overheidsopdracht voor werken heeft afgesloten, in het kader ervan een prestatie voor een tegenprestatie ontvangt. Deze prestatie bestaat in de uitvoering van de werken waarover de aanbestedende dienst beoogt te beschikken. Deze prestatie moet wegens de aard ervan alsook de

systematiek en de doelstellingen van richtlijn 2004/18 voor de aanbestedende dienst een rechtstreeks economisch belang inhouden. Van een dergelijk rechtstreeks economisch belang is volgens het Hof sprake in een aantal situaties, namelijk

- (1) indien de overheid eigenaar wordt van het werk,
- (2) sprake is van een werk met een openbaar karakter en
- (3) indien het werk gedeeltelijk voor rekening en/of risico van de overheid plaatsvindt of de overheid financieel voordeel uit het werk haalt, nu of in de toekomst.

Zie voor meer informatie over het rechtstreeks economische belang in het kader van het vereiste bij overheidsopdrachten van de aanwezigheid van een bezwarende titel, ook pagina 74 e.v. van de [Reiswijzer Gebiedsontwikkeling](#).

Zoals eerder aangegeven hangt de vraag of de gemeente eigenaar is geworden van de zonnepanelen af van de vraag of er een recht van opstal is gevestigd.

U geeft in uw casusbeschrijving wel aan dat de gemeente in beide gevallen geen onderdeel uit maakt van de aankoop en exploitatie van de zonnepanelen. Dit duidt er op dat de zonnepanelen volledig voor rekening en risico van de energie coöperatie worden geëxploiteerd. Bovendien geeft u aan wordt, naast de huur van exploitant aan gemeente, ook geen prijs (een op geld waardeerbare tegenprestatie) betaald door de gemeente aan de exploitant.

Op grond van deze informatie lijkt de gemeente geen rechtstreeks economisch belang te hebben bij de exploitatie van de zonnepanelen en bovendien is het lastig te zien wat het opdrachtelement in deze is. U zult moeten nagaan of in dit geval sprake is van een overheidsopdracht. Geeft de gemeente een opdracht om zonnepanelen op 'haar daken' te exploiteren of geeft de gemeente louter een gebruiksrecht/opstalvergunning?

Verder veronderstelt de aanwezigheid van een bezwarende titel dat de realisatie van het werk of de dienst door de overheid afdwingbaar is. Van een rechtstreeks economische belang voor de overheid is echter geen sprake indien de betrokkenheid van de overheid uitsluitend bestaat in de uitoefening van regulerende publiekrechtelijke bevoegdheden inzake stedenbouw, ook niet wanneer de uitoefening daarvan plaatsvindt in combinatie met grondverhuur.

Ook voor het vervullen van de tweede voorwaarde voor het ontstaan van een overheidsopdracht, namelijk de aanwezigheid van 'door de aanbestedende dienst vastgestelde eisen' is het volgens het Hof niet voldoende dat een overheidsdienst een aantal aan hem voorgelegde bouwplannen onderzoekt of een besluit neemt in de 'uitoefening van zijn regulerende bevoegdheden inzake stedenbouw'. Van dergelijke eisen is pas sprake als de gemeente een beslissende invloed heeft uitgeoefend op het ontwerp.

Dus afhankelijk van de vraag welke publiekrechtelijke eisen de gemeente exact zou stellen, en de eventueel daaruit voortvloeiende beslissende invloed die de gemeente heeft, zou voldaan kunnen worden aan het vereiste van 'door de aanbestedende dienst vastgestelde eisen'. Hoe meer eisen van de gemeente worden verwerkt in het uiteindelijk te realiseren bouwsel, hoe meer dit gezien kan

worden als het laten uitvoeren van een overheidsopdracht voor werken.

In uw casus lijkt hiervan echter geen sprake omdat de gemeente alleen fungeert als verhuurder van het dakvlak en zich niet bemoeit met de aankoop en exploitatie van de zonnepanelen en dus ook geen eisen stelt.

Voor meer informatie hierover verwijzen wij u naar de [reiswijzer Gebiedsontwikkeling](#), pagina 73 e.v. en het dossier [gebiedsontwikkeling](#) op onze website.

Het arrest Auroux

Ook in het [Auroux arrest](#) komt naar voren dat het inbrengen, herverdelen, verkopen en verhuren van de gronden is als zodanig geen overheidsopdracht. Dit kan echter anders worden indien de grondtransacties gepaard gaan met het opleggen van aanvullende verplichtingen en eisen die betrekking hebben op de bebouwing van de grond. Het is dan ook van belang om bij de beoordeling van inbreng, herverdeling, verkoop en verhuur van gronden steeds het project in zijn gehele context te bezien.

Met betrekking tot projectontwikkeling concludeert de ICER in het [ICER Rapport over Auroux](#) (2008) al het volgende: In het kader van de projectontwikkeling zijn werken die uitgevoerd worden door derden voor eigen rekening en risico in beginsel geen overheidsopdracht. Uit het arrest Auroux volgt dat dit anders wordt indien de gemeente zodanig specifieke eisen stelt aan het project in zijn geheel, dat sprake is van het 'laten uitvoeren met welke middelen dan ook van een werk dat aan de door de aanbestedende dienst vastgestelde eisen voldoet' én sprake is van een bezwarende titel.

Zolang het gaat om eisen die voortvloeien uit de gebruikelijke publiekrechtelijke betrokkenheid van de gemeente, zal er geen sprake zijn van 'vastgestelde eisen' als bedoeld in de richtlijn. Dat sluit ook uit dat er in een dergelijk geval sprake is van een concessie voor openbare werken. Het moet dan wel gaan om wettelijke regels die voor alle uit te voeren werken van toepassing zijn en niet om op een bepaald bouwwerk toegesneden regels. Als de gemeente in aanvulling op haar gebruikelijke publiekrechtelijke betrokkenheid zou eisen dat er bepaalde bouwwerken tot stand komen of regels zou uitvaardigen die op een specifiek bouwwerk van toepassing zijn, en de gemeente actief het verwezenlijken van deze bouwwerken of eisen zou nastreven, kan sprake zijn van door een aanbestedende dienst gestelde eisen als bedoeld in de aanbestedingsregels. Er moet dan wel sprake zijn van een bezwarende titel.

Concessie of opdracht?

Indien u op grond van bovenstaande informatie tot de conclusie komt dat is voldaan aan de voorwaarden 'bezwarende titel' en 'door de aanbestedende dienst vastgestelde eisen', waardoor sprake zou kunnen zijn van een aanbestedingsplichtige opdracht, dan dient u vervolgens na te gaan of het gaat om een klassieke overheidsopdracht of mogelijk om een concessieovereenkomst.

Een concessieovereenkomst voor werken betreft een overeenkomst met dezelfde kenmerken als overheidsopdrachten voor werken. Alleen bestaat de tegenprestatie uit het exclusief recht het werk (de zonnepanelen) te exploiteren, of uit dit uitsluitend recht gepaard gaande met een prijs (art. 1 lid 4 [richtlijn 2004/18](#)). Het vereiste dat de tegenprestatie bestaat uit het recht tot exploitatie impliceert

in ieder geval dat het exploitatierisico bij de concessiehouder ligt.

Zie voor een nadere toelichting hierop ook de [Memorie van Toelichting](#) bij het voorstel tot wijziging van de Aanbestedingswet 2012, paragraaf 3.8.

Een verschil tussen een [concessieovereenkomst](#) en een [overheidsopdracht](#) of een raamovereenkomst is dat de concessiehouder over een bepaalde economische vrijheid beschikt om te bepalen hoe hij zijn recht exploiteert. Bij een overheidsopdracht en een raamovereenkomst worden deze activiteiten nader afgebakend. Daarnaast is een essentieel verschil dat een concessiehouder de economische risico's van de uitvoering van de concessieovereenkomst draagt.

In uw geval is van belang dat het gehele risico van de exploitatie bij de exploitant komt te liggen. Dit zou er op kunnen wijzen dat het gaat om een concessieovereenkomst. Echter, ook bij een concessieopdracht dient er een bezwarende titel aanwijsbaar te zijn.

Meer informatie over concessie overeenkomsten voor werken vindt u op onze [website](#).

Wij denken echter dat in uw casus geen sprake is van een overheidsopdracht aangezien er geen sprake is van een gemeentelijke opdracht aan de energie cooperatie voor het leveren en exploiteren van zonnepanelen. Ook lijkt er geen sprake te zijn van een concessie, want bij een concessieovereenkomst voor werken/diensten is er sprake van een overeenkomst met dezelfde kenmerken als een overheidsopdracht voor werken/diensten, met uitzondering van het feit dat de tegenprestatie voor de te verlenen werken/diensten bestaat hetzij uit uitsluitend het recht het werk/de dienst te exploiteren, hetzij uit dit recht, gepaard gaande met een prijs (artikel 1 lid 4 van richtlijn 2004/18). Naar wij opmaken uit uw casusbeschrijving is in de verhouding tussen gemeente en cooperatie louter sprake van verhuur en niet van het uitgeven van een exclusief exploitatierecht, al dan niet gepaard gaande met een prijs.

Staatssteun

Wij wijzen u erop dat u in deze casus ook rekening dient te houden met de staatssteunregels. U geeft namelijk in de casus van het sportcomplex aan dat het dak wordt verhuurd tegen een symbolisch bedrag.

Om een steunmaatregel als staatssteun aan te kunnen merken, moet de maatregel aan een aantal [cumulatieve voorwaarden](#) voldoen. Dat wil zeggen dat een maatregel pas staatssteun oplevert als aan alle hieronder opgesomde voorwaarden is voldaan:

- de maatregel moet met staatsmiddelen zijn bekostigd,
- hij moet ondernemingen een selectief economisch voordeel opleveren,
- het voordeel moet de mededinging vervalsen of dreigen te vervalsen, en
- de maatregel moet het handelsverkeer binnen de EU ongunstig beïnvloeden.

Zie onze website voor meer informatie over [staatssteun](#).

Wij hopen u hiermee voldoende van dienst te zijn geweest.

Mocht u verder nog vragen hebben dan horen wij dat graag.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

5.1.2.e

Europa Decentraal

From: "5.1.2.e" <5.1.2.e@nissewaard.nl>
Sent: Thu, 18 Jul 2019 12:01:57 +0200
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@wshd.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@wshd.nl>
Subject: Verslag bestuurlijk overleg 13-06
Attachments: 20190613 Verslag bestuurlijkoverleg Nissewaard Hollandse Delta WP Brielse Maasdijk -DEF 18-07.docx

Beste 5.1.2.e & 5.1.2.e

Hierbij stuur ik jullie het verslag van het bestuurlijke overleg van 13 juni. Bedankt voor de opmerkingen die wij van 5.1.2.e heb ontvangen op 3 juli.

We nemen bijna alle voorgestelde aanvullingen en wijzigingen over met uitzondering van twee wijzigingen. Dit omdat wij ons daar niet in kunnen vinden. Deze zijn te vinden in de bijlage.

Graag horen wij jullie reactie.

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

5.1.2.e

Duurzaamheid

Afwezig op vrijdag.

Raadhuislaan 106 | Spijkenisse |
06-5.1.2.e | 5.1.2.e@nissewaard.nl |

GEMEENTE
NISSEWAARD

De informatie in dit e-mailbericht, inclusief eventuele meegezonden bestanden, is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. Openbaarmaking aan derden, in welke vorm dan ook, is alleen toegestaan na toestemming van de Gemeente Nissewaard. Ontvangt u dit bericht maar bent u niet de geadresseerde van deze e-mail, dan dient u het bericht definitief te verwijderen uit uw systeem en bestanden.

Agenda

Afstemmingsoverleg gemeente Nissewaard en
WSHD over windpark Brielse Maasdijk - Hartel
Oost

datum
13 juni 2019

pagina
1 van 6

Datum en plaats:

Donderdag 13 juni 2019 om 10.15-11.15 uur Gemeente Nissewaard, Raadhuislaan 106, Spijkenisse

Deelnemers:

- Gemeente Nissewaard: Wethouder Igor Bal, ambtelijke ondersteuning 5.1.2.e en 5.1.2.e (verslag)
- Waterschap Hollandse Delta: Heemraden Leo Stehouwer en Marjo van Maurik (HMM), ambtelijke ondersteuning 5.1.2.e en 5.1.2.e

1. Opening en mededelingen

Wethouder Igor Bal opent de vergadering en stelt voor een voorstelronde te doen. Wethouder Igor Bal benoemt het telefonisch contact met heemraad Leo Stehouwer en biedt excuses aan dat de memo openbaar is gemaakt zonder dat er afstemming met het waterschap over de governance heeft plaatsgevonden.

Heemraad Leo Stehouwer geeft aan dat hij en wethouder Igor Bal tijdens het telefonisch gesprek op 29 mei 2019 hebben afgesproken dat beiden in hun vergadering (de verenigde vergadering of gemeenteraad) zouden melden dat het waterschap zich niet herkent in de memo en dat er een aangepast memo volgt. De heemraad Leo Stehouwer constateert dat wethouder Bal van deze afspraak is afgeweken. De heemraad geeft aan dat hij tijdens de verenigde vergadering dit wel heeft benoemd en dat gelukkig de lastige vragen zijn uitgebleven. Dit omdat de verenigde vergadering kritisch is over windenergie en de eventuele kosten en risico's die het met zich meebrengt.

Wethouder Igor Bal geeft aan een ander beeld te hebben van de gemaakte afspraak. Volgens de wethouder is afgesproken wat er gezegd kan worden tegen de gemeenteraad en de verenigde vergadering als er vragen komen. Op dit punt zijn geen vragen gesteld in de gemeenteraad en daarom heeft wethouder Bal hier ook geen melding over gedaan. Wethouder Igor Bal merkt op dat er ruis is over de gemaakte afspraak.

Heemraad Stehouwer geeft verder aan dat waterschap Hollandse Delta tot op heden bereid is geweest de inspanningsverplichting die de gemeente Nissewaard jegens de provincie heeft voor het realiseren van windenergie vanuit een faciliterende rol te ondersteunen. Het waterschap zal in dit verband niet zelf investeren of anderszins actief bijdragen.

De wethouder heeft in dit verband aangegeven dat hij zich ervan bewust is dat de ~~(financiële)~~ verantwoordelijkheid voor het nakomen van de met de provincie gemaakte afspraken bij de gemeente ligt.

2. Samenwerking

Gezien de politieke/bestuurlijke gevoeligheid en complexiteit van het dossier is het belangrijk om met elkaar afspraken te maken over de samenwerking en de bestuurlijke lijntjes kort te houden. Primair moet de samenwerking op het ambtelijk vlak gebeuren in de projectgroep. Als het op bestuurlijke aangelegenheden aankomt zijn de heemraad en de wethouder aan zet. De partijen spreken af om elkaar regelmatig en tijdig te informeren over relevante ontwikkelingen in het project.

Op het gebied van communicatie moeten we met elkaar op trekken. De gemeente heeft een trekkersrol. De gemeente houdt ook de provincie op de hoogte.

Er spelen meerdere factoren een rol die realisatie kunnen vertragen:

1. Onderzoek robuustheid Hartelkering

Het waterschap is grondeigenaar. In dit verband geeft heemraad Marjo van Maurik aan dat er momenteel onderzoek wordt gedaan naar de robuustheid van de Hartelkering.

2. Dijkversterkingsopgave

Op dit moment is al duidelijk dat het waterschap op deze kering voor een dijkversterkingsopgave staat. De taak van het waterschap in deze gaat boven en staat qua prioriteit boven het faciliteren van de gemeente met het realiseren van een windmolenpark.

3. Planning

Over de omvang van deze opgave zal eind 2019/begin 2020 duidelijkheid zijn. Qua planning is het van belang dat de gemeente hiermee rekening houdt en bekijkt hoe dit gematcht kan worden met de realisatie van windturbines.

4. Bomenpak

Daarnaast speelt er in dit gebied dat er veel (oude) zieke bomen moeten worden gekapt. Het kappen van bomen ligt erg gevoelig bij de bevolking. Tegelijkertijd staat het beleid geen bomen meer toe op keringen omdat dit niet bevorderlijk is voor de dijkveiligheid.

5. Bestaande pachtcontracten

Op de dijk zijn meerdere lopende pachtcontracten die moeten worden geëerbiedigd dan wel moeten worden afgekocht.

6. Bezwaren bewoners

Het is niet onrealistisch dat er bewoners zijn die gebruik maken van de mogelijkheid om bezwaar in te dienen tegen het plaatsten van windmolens op de dijk. Deze procedure werken vertraging in de hand.

5.1.2.e geeft aan dat het van belang is om goed te kijken hoe diverse processen samenhangen met het project en op elkaar afgestemd kunnen worden.

3. Procesregie

Wethouder Bal vraagt aan het waterschap wat de mogelijkheden en de wensen zijn van het waterschap met betrekking tot een onafhankelijke procesregisseur. Heemraad Leo Stehouwer vindt de invulling en uitvoering hiervan een rol voor de gemeente. Hij vindt het belangrijk dat er goede afspraken worden gemaakt over het proces en ieders rol daarin. 5.1.2.e merkt op dat bij dit soort gevoelige politieke kwesties het aanwijzen van een onafhankelijke procesregisseur de partijen helpt in hun eigen rol te blijven. Ook 5.1.2.e van de NLVOW die de gemeente ondersteunt in de begeleiding van de inwoners vertegenwoordiging, raadt het projectteam aan om op zoek te gaan naar een onafhankelijke procesregisseur.

Wethouder Bal benoemt het krachtenveld vanuit Spijkenisse Noord, Geervliet en Hoogvliet en dat het daarom belangrijk is dat de inwoners een stem hebben. Kritiek vanuit de samenleving heeft bij HVC invloed op het exploiteren van het windpark, bij de gemeente op het nemen van het besluit en bij het waterschap op het afgeven van een vergunning en de uitgifte van een opstalrecht voor de realisatie. ~~Voor het project vinden beide partijen een goede procesregisseur een goed idee.~~ noodzakelijk. Voor het projecten vinden beide partijen een goede procesregisseur een belangrijke voorwaarde.

4. Rolverdeling

De inspanningsplicht, coördinatie van het bevoegd gezag, regie en toezicht op communicatie en het bevorderen van het maatschappelijk draagvlak zijn de taken voor de gemeente.

Het waterschap is grondeigenaar van de waterkering op de Brielse Maasdijk en is het bevoegd gezag in het kader van de waterveiligheid. Voor het bouwen van windturbines op deze waterkering is een vergunning vereist waarbij zal moeten worden aangetoond dat de dijkveiligheid niet wordt benadeeld door de plaatsing van de windturbines. Op het gebied van duurzaamheid is heemraad Leo Stehouwer het bestuurlijk aanspreekpunt en op dijkveiligheid is heemraad Marjo van Maurik het bestuurlijk aanspreekpunt.

5.1.2.e vult hierop aan dat het realiseren van windenergie op de waterkering de belangstelling heeft van het gehele college van dijkgraaf en heemraden.

Waar het gaat om het groenbeheer, waaronder de te kappen bomen, is heemraad Petra van Nes het bestuurlijke aanspreekpunt. Heemraad Piet Kome is gebiedsheemraad voor Voorne-Putten.

Dijkgraaf Gerard Doornbos is bij het waterschap de bestuurlijk verantwoordelijke voor de veiligheidszorg in algemene zin, inclusief de vergunningen.

De mogelijkheid bestaat dan ook dat er, in de diverse fasen van het traject, verschillende bestuurders vanuit het waterschap tegelijkertijd aan zet zijn. Dit vergt alertheid van een ieder. Gezien de politieke gevoeligheden in dit dossier is het van belang dat er op het juiste moment tussen de betrokken

bestuurlijke verantwoordelijken goede afstemming plaatsvindt. Benadrukt wordt dat in de externe communicatie zeer zorgvuldig moet worden omgegaan met elkaars belangen. Niet in de laatste plaats omdat ook het welslagen van het windproject daarbij gebaat is.

HVC is verantwoordelijk voor de ontwikkeling en exploitatie van de windturbines.

5.1.2.e merkt op dat de grond waarop de turbines komen te staan in eigendom is en blijft van het waterschap. Het waterschap heeft met HVC een exclusieve overeenkomst gesloten voor de realisatie van duurzame energie op locaties van het waterschap.

Het waterschap verleent HVC daartoe weliswaar een recht van opstal maar geeft geen opdracht aan HVC voor de uitvoering van projecten. Het is aan HVC om de turbines te bouwen en te exploiteren in samenwerking met de gemeente.

Bij het opstellen van de vorige memo had de gemeente een stuk over de samenwerking met HVC op de website van het waterschap als vertrekpunt genomen. Hierdoor is verwarring ontstaan in de governance structuur. Dit is inmiddels aangepast in de raadsmemo.

Beide partijen kunnen zich vinden in de rollen zoals besproken en opgenomen in de geannoteerde agenda BO Nissewaard 13-6-2019 en het aangepaste memo voor de commissie van 19-6-2019.

5. Planning

De wethouder legt uit dat in het laatste overleg met de provincie Zuid-Holland is gesteld dat we als gemeente voldoende inspanningen moeten leveren om de opgave van 18 MW voor eind 2020 te realiseren, doen we dat niet wordt de opgave mogelijk verdubbeld. Daarom zullen wij de termijnen goed in het oog moeten houden. 5.1.2.e merkt op dat HVC zijn planning heeft gebaseerd op afspraken die de gemeente heeft gemaakt met de provincie. Het halen van de planning is mede afhankelijk van het doorlopen van bezwaarprocedures.

6. Omgevingsscan aanpalende dossiers

Naast het feit dat in de aangepaste memo de kap van de zieke bomen op locatie Plaatweg wordt opgemerkt moet het waterschap bij het verlenen van opstal rekening houden met de lopende pachtcontracten. 5.1.2.e geeft aan dat uit een quick scan vanuit de afdeling grondzaken is gebleken dat deze contracten voor onbepaalde tijd doorlopen. Als het windproject doorgaat zullen er afspraken moeten worden gemaakt met de betrokken agrariërs. Ook als zij geen medewerking willen verlenen, zullen er oplossingen moeten worden gezocht. Ook met het oog hierop is het van belang dat communicatie op elkaar is afgestemd en dat dit zorgvuldig gebeurt. De wethouder geeft aan dat de gemeente ook rekening moet houden met de relatie tussen Nissewaard en de gemeente Rotterdam: de inwoners van Hoogvliet moeten door de gemeente actief worden betrokken bij het informatie- en participatieproces.

7. Aspecten m.b.t. communicatie

Het waterschap en HVC kunnen zich herkennen in de aangepaste memo die aan de gemeenteraad wordt voorgelegd. De aangepaste memo wordt eerst besproken in de commissie leefomgeving van 19 juni 2019. Bij het besloten deel van de vergadering voor de commissie leefomgeving geeft de wethouder een toelichting op de manier waarop deze memo behandeld zal worden tijdens de vergadering. Voor de commissie is naast de memo ook een algemene begrotingswijziging geagendeerd. Betreft een kredietaanvraag voor het project. Indien er vragen zijn over de onderbouwing van het bedrag, dan worden deze beantwoord in de vertrouwelijke vergadering.

5.1.2.e heeft in de projectgroep ook nog genoemd dat het project anders zou moeten heten gelet op de gevoeligheden bij Heenvliet en Geervliet, dat vinden beide partijen meer een taak van de projectgroep zelf.

Communicatieprotocol

Heemraad Stehouwer stelt voor afspraken te maken over de communicatie om de problemen die zich de afgelopen periode hebben voorgedaan te voorkomen. Het waterschap heeft een bescheiden rol in het windproject en zal, mede gelet op het standpunt van de verenigde vergadering die zeer kritisch staat tegenover de realisatie van windenergie in het beheergebied van het waterschap en hierin niet wil investeren, niet aanwezig zijn bij de inloopavonden. Eventuele vragen aan het adres van het waterschap kunnen tijdens de inloopavonden worden genoteerd door de gemeente en ambtelijk worden besproken in de projectgroep. De wethouder benoemt dat het de keuze is van het waterschap om wel of niet aanwezig te zijn bij de inloopavonden. Beide partijen stemmen in met het communicatieprotocol.

Afspraken t.a.v. afstemming

Voorafgaand aan de inloopavonden, op 27 juni, gaat de gemeente in gesprek met klankbordgroep en Buren van Botlek over de inloopavonden om hen te vertellen wat er op de inwonersbijeenkomst wordt besproken.

8. Juridische aspecten

Heemraad Leo Stehouwer geeft aan dat de komende periode, naast de technische haalbaarheid, moet worden onderzocht of de financiële participatie door inwoners van ten minste 25%, zoals vastgelegd in de leidraad Windenergie, juridisch haalbaar is en in welke vorm. 5.1.2.e geeft aan dat in het klimaatakkoord wordt uitgegaan van een participatie van 50%. 5.1.2.e benadrukt dat het gebruikelijk is in 'windprojecten' om de precieze invulling van participatie gedurende het proces uit te werken en dat er sprake is van maatwerk per project.

9. Financiële aspecten

Ook de financiële aspecten voor waterschap moeten nog uitgekristalliseerd worden. Heemraad Leo Stehouwer geeft aan dat het waterschap zich focust op zijn kerntaken. In casu betreft dat de waterveiligheid. De (ambtelijke) kosten voor een windmolenproject vallen daar niet onder. Hoe het zit met de doorbelasting van de te maken kosten moet worden onderzocht. Primair ligt dit vraagstuk bij het waterschap maar de gemeente biedt aan daarover mee te willen denken.

datum
13 juni 2019

pagina
6 van 6

betreft

10. Rondvraag

De wethouder stelt nog de vraag aan het waterschap over de brief die verstuurd is richting het college van Nissewaard, of deze nog formeel naar het college gaat. De heemraad bevestigt dit en geeft aan naar aanleiding van dit overleg dat een kort en bondig antwoord volstaat. De laatste paar dagen hebben we stappen gemaakt en hebben wij gezamenlijk de valse start weggewerkt, laten we voorwaarts gaan. En geeft de wethouder aan laten we vooral niet elke keer brieven naar elkaars college sturen.

11. Volgend overleg

De afspraak is gemaakt dat zodra de technische aspecten helder zijn een bestuurlijk overleg wordt ingepland. Gekoerst wordt op eind september, begin oktober.

From: "5.1.2.e"
Sent: Thu, 24 Oct 2019 16:45:45 +0200
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@wshd.nl>
Cc: "5.1.2.e" <5.1.2.e@wshd.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@wshd.nl>
Subject: RE: Memo stavaza Windmolens Nissewaard voor PFO WK&D 29 oktober

Ha 5.1.2.e

Dank voor jouw snelle reactie. Die van mij duurde even vanwege andere things to do 😊.

Even puntsgewijs:

Rol WSHD in persbericht

Ik kan me voorstellen dat het misschien wat overbodig lijkt om de rol van WSHD tóch heel helder te communiceren in het persbericht (om verwarring daarover te voorkomen) maar wat zou daar dan op tegen zijn? HVC wordt daarin toch ook als projectontwikkelaar genoemd?

18 MW aan turbine: dank voor jouw uitleg.

Uitkomsten overleg Gemeente en HVC

In de aanloop naar het overleg met de heemraden en wellicht ook in de aanloop naar het BO tussen NSW en WSHD is het voor WSHD van belang te weten of er nog punten zijn die aan de bestuurders moeten worden gemeld. Daar dus svp even op checken bij HVC.

Gesprek HVC en WSHD

Goed dat er inmiddels afspraken zijn gemaakt voor het vervolg.

Mijn voorstel is slechts dat er voorafgaand aan het BO met de gemeente eerst wat nodig is om te bespreken en of regelen met HVC ook is besproken en geregeld met HVC omdat dit bestuurlijke gesprekspunten met de gemeente zou kunnen opleveren.

Bestuurlijk overleg NSW en WSHD

Het klopt idd dat er is afgesproken dat er een bestuurlijk vervolgoverleg zou zijn wanneer duidelijkheid is over het verder gaan met het traject. Die duidelijkheid is er in feite nog niet. Los daarvan: er moet altijd een goede reden zijn om bestuurlijk overleg te willen. Op dit moment is er qua bestuurlijke besprekspunten eigenlijk helemaal niets te melden: waarom dan NU toch een bestuurlijk overleg inplannen? Wat is daarvan nut en noodzaak?

Pff...lekker handig he? Zo communiceren over de mail. Life is een stuk leuker 😊

Zie je morgen!

grtz 5.1.2.e

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@wshd.nl>

Verzonden: donderdag 24 oktober 2019 14:50

Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@wshd.nl>

Onderwerp: RE: Memo stavaza Windmolens Nissewaard voor PFO WK&D 29 oktober

Hoi 5.1.2.e

Ik heb vanmorgen gesproken met 5.1.2.e van Nissewaard, nogmaals met de vraag wat de reden voor het overleg is. Zijn antwoord was dat (volgens hun) nu duidelijk was dat er geen technische belemmeringen meer zijn zodat we officieel met de volgende fase kunnen beginnen. Conform de afspraak in het laatste overleg. Ik heb hem duidelijk gemaakt dat weliswaar de randvoorwaarden en locatiegegevens in kaart zijn gebracht maar dat er zeker nog geen groen licht is over de haalbaarheid van de case.

N.a.v. het persbericht, het gaat wel degelijk om een capaciteit van 18 MW aan windturbines, hoeveel energie daaruit voortkomt ligt aan de hoeveelheid wind.

In de laatste zin zijn de betrokkenen genoemd zonder dat op de rolverdeling is ingegaan. In de laatste publieksbijeenkomst is uitgebreid op die rolverdeling ingegaan. Als je dat nu weer wilt doen per betrokkene krijg je een uitgebreide tekst die afleidt van de kern van de boodschap.

Over je verdere opmerkingen:

- een gesprek tussen HVC en NSW: terugkoppeling daarvan vanuit HVC aan WSHD is (mogelijk) input voor het nog te plannen bestuurlijk overleg tussen NSW en HVC

>>> Heeft vorige week plaatsgevonden in aanloop naar het bewonersoverleg

- een gesprek tussen HVC en WSHD waarbij wordt teruggekoppeld door HVC wat de vervolgstappen zijn die zij gaan nemen in dit traject en de vragen die zij in dit verband hebben aan WSHD (kan me voorstellen een formele bevestiging dat WSHD akkoord gaat dat HVC aan de slag gaat met windenergie op deze locatie: er is weliswaar een overeenkomst zon en wind tussen WSHD en HVC. Als bijlage zijn wel de zonlocaties opgenomen en bestuurlijk bekrachtigd maar de windlocaties nog niet.

>>>In het overleg met Arcadis zijn de vervolgstappen uitgebreid aan de orde geweest. HVC heeft een formele opdracht van Cok Sas gehad om te beginnen. De bevestiging daarvan en het formeren van een stuurgroep is een apart traject. Afspraak is dat ik met een voorstel kom.

- helderheid over nut en noodzaak van het BO NSW en WSHD: wat zijn de bestuurlijke bespreekpunten...waar komt de behoefte vandaan om NU een bestuurlijk overleg te willen organiseren?

>>> Volgens NSW is dit afgesproken in het laatste BO van mei.

Groet, 5.1.2.e

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@wshd.nl>

Verzonden: donderdag 24 oktober 2019 14:20

Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@wshd.nl>

CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@wshd.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@wshd.nl>

Onderwerp: RE: Memo stavaza Windmolens Nissewaard voor PFO WK&D 29 oktober

Ha 5.1.2.e

In vervolg op mijn vorige mail: ik had maandag al mondelinge input meegegeven aan jou voor de vervolgstappen die mi nodig zijn, voorafgaand aan de BO met NSW. Bij deze nog even per mail:

- een gesprek tussen HVC en NSW: terugkoppeling daarvan vanuit HVC aan WSHD is (mogelijk) input voor het nog te plannen bestuurlijk overleg tussen NSW en HVC
- een gesprek tussen HVC en WSHD waarbij wordt teruggekoppeld door HVC wat de vervolgstappen zijn die zij gaan nemen in dit traject en de vragen die zij in dit verband hebben aan WSHD (kan me voorstellen een formele bevestiging dat WSHD akkoord gaat dat HVC aan de slag gaat met windenergie op deze locatie: er is weliswaar een overeenkomst zon en wind tussen WSHD en HVC. Als bijlage zijn wel de zonlocaties opgenomen en bestuurlijk bekrachtigd maar de windlocaties nog niet.
- helderheid over nut en noodzaak van het BO NSW en WSHD: wat zijn de bestuurlijke bespreekpunten...waar komt de behoefte vandaan om NU een bestuurlijk overleg te willen organiseren? Elkaar alleen maar wat vertellen over de voortgang terwijl er vanuit WSHD 2 bestuurders betrokken zijn bij het BO lijkt in dit stadium niet direct voor de hand te liggen, mede gezien het feit dat we in het vorig BO al hebben aangegeven dat de rol van WSHD is: vergunningverlener en grondeigenaar.

Groet,

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@wshd.nl>

Verzonden: donderdag 24 oktober 2019 12:33

Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@wshd.nl>

CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@wshd.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@wshd.nl>

Onderwerp: Memo stavaza Windmolens Nissewaard voor PFO WK&D 29 oktober

Hallo 5.1.2.e

Hierbij een memo voor het komende PFO met als bijlage een persbericht van de gemeente dat 29 oktober verschijnt.

Groet, 5.1.2.e

From: "5.1.2.e"
Sent: Sun, 12 Jul 2020 21:44:27 +0200
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@wshd.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@wshd.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@wshd.nl>
Subject: Voorstel_13108.docx Verlenging en Uitbreiding Samenwerkingsovereenkomst Opwekking duurzame energie HVC-WSHD
Attachments: Voorstel_13108.docx, SOK WSHD - HVC addendum bijlage ontwikkellocaties.docx, SOK WSHD - HVC addendum v12juli.docx, SOK HVC.pdf

Hallo 5.1.2.e 5.1.2.e en 5.1.2.e

Bijgevoegd het concept voorstel **Verlenging Samenwerkingsovereenkomst Opwekking Duurzame Energie met HVC**.

Het voorstel is ook in Babs terug te vinden onder nummer 13108.

Graag jullie commentaar op het voorstel.

Met vriendelijke groet, 5.1.2.e

Verlenging Samenwerkingsovereenkomst Opwekking Duurzame Energie met HVC

Babsnummer: **13108**

1. Gevraagd besluit

Het college besluit:

- In te stemmen met het Addendum samenwerkingsovereenkomst Waterschap Hollandse Delta en N.V. HVC en de bijbehorende bijlage met het locatieoverzicht duurzame energieprojecten.
- Heemraad L.B.C. Stehouwer te machtigen dit document te ondertekenen;
- Heemraad L.B.C. Stehouwer te machtigen voor de bijbehorende stuurgroep met het mandaat om projectlocaties toe te voegen, of te wijzigen.

2. Probleemstelling - context

Op 20 januari 2017 hebben WSHD en HVC een samenwerkingsovereenkomst gesloten ten behoeve van gezamenlijk te ondernemen stappen om duurzame energieopwekking op WSHD-locaties te realiseren. De overeenkomst, met een looptijd van vijf jaar, was op dat moment met name gericht op de realisatie van zonneweides op rwzi's. Inmiddels zijn er verkenningen uitgevoerd voor andere energieprojecten in ons gebied op het gebied van zonne-energie, windenergie en aquathermie. Dit heeft geleid tot de wens aanvullende samenwerkingsafspraken vast te leggen onder meer ten aanzien van de te benutten WSHD-locaties.

In de loop van 2019 is HVC gestart met de voorbereiding voor de ontwikkeling van twee windenergieprojecten op Voorne Putten. Dit zijn langjarige projecten die een grote inspanning van menskracht en middelen vergen van HVC. Er is daarom behoefte om de samenwerkingsovereenkomst al dit jaar met vijf jaar te verlengen en de betrokken windenergieprojecten vast te leggen in de overeenkomst.

Daarnaast zijn er vanuit het Klimaatakkoord én vanuit de Leidraad Windenergie Voorne Putten kaders gesteld voor de participatie van burgers in windenergieprojecten. Met het addendum wordt hiertoe de mogelijkheid geboden.

3. Beoogd effect en argumenten

Met het ondertekenen van dit addendum wordt de samenwerkingstermijn met vijf jaar verlengd en worden aanvullende samenwerkingsafspraken vastgelegd voor:

- extra te benutten WSHD-locaties voor energieprojecten
- de mogelijkheid om 25% eigen participatie van WSHD over te dragen aan extra burgerparticipatie zodat deze maximaal 49% wordt.

Deze afspraken komen tegemoet aan de noodzaak om een langjarige samenwerking vast te leggen in het kader van twee windenergieprojecten op Voorne Putten die een gemiddelde looptijd hebben van vijf jaar.

De overeenkomst komt daarnaast tegemoet aan de kaders die zijn gesteld in het Klimaatakkoord (streefwaarde 50% burgerparticipatie bij windenergieprojecten) en in de Leidraad Windenergie Voorne Putten (ten minste 25% burgerparticipatie bij windenergieprojecten).

4. Kernboodschap

WSHD verlengt de samenwerking met HVC op het gebied van opwekking van duurzame energie op terreinen van het waterschap. HVC gaat onder meer de ontwikkeling verzorgen van twee grote windenergieprojecten op Voorne Putten (Nissewaard en Westvoorne). De mogelijkheden voor burgerparticipatie worden in de overeenkomst verruimd tot maximaal 49%.

5. Regelgeving en beleid

Het besluit is gekoppeld aan de samenwerkingsovereenkomst WSHD-HVC getekend op 20 januari 2017. Deze overeenkomst is behandeld in de VV-vergadering van 19 december 2016. De overeenkomst geeft invulling aan de Routekaart WSHD Energieneutraal 2030 (nov-18) en het ambitiedocument Maat op Klimaat (jan-19).

6. Historie – eerdere besluitvorming

Het besluit is gekoppeld aan de samenwerkingsovereenkomst WSHD-HVC getekend op 20 januari 2017. Deze overeenkomst is behandeld in de VV-vergadering van 19 december 2016.

7. Financiën

Voor het uitvoeren van duurzame energieprojecten verleent WSHD Recht van Opstal aan HVC. Vanaf de realisatie van het project staat hier een jaarlijkse vergoeding (retributie) tegenover. Deze vergoeding dient 'marktconform' te zijn. HVC hanteert als uitgangspunt voor de retributie de normen zoals gesteld door de RVOB (Rijksvastgoed- en ontwikkelingsbedrijf, thans Rijksvastgoedbedrijf) als vertaling naar een redelijke grondvergoeding. De verwachte opbrengst voor retributie is daarbij volgens de oorspronkelijke overeenkomst uit 2017:

- Zonneweiden: EUR 0,20 per vierkante meter;
- Windenergie: EUR 13.000 per MW (norm RVOB).

8. Duurzaamheid

De overeenkomst met HVC maakt het mogelijk om op een snelle en efficiënte manier duurzame energieprojecten te realiseren op terreinen van het waterschap.

9. Alternatieven

Niet van toepassing

10. Organisatorische en personele consequenties / OR / GO

Niet van toepassing

11. Risico- en beheersmaatregelen

Niet van toepassing

12. Communicatie (in- en extern)

Voor de ondertekening van de vernieuwde samenwerkingsovereenkomst zal een persbericht worden opgesteld

13. Bekendmaking en vervolgprocedure

Niet van toepassing

14. Bevoegd orgaan

D&H

15. Toelichting / kanttekeningen

Nader te bepalen

16. Bijlagen

[*Samenwerkingsovereenkomst HVC-WSHD \(jan-17\)*](#)

[*Addendum Samenwerkingsovereenkomst HVC-WSHD\(2020\)*](#)

[*bijlage 1 van het eerste Addendum op de Samenwerkingsovereenkomst WSHD-HVC - overzicht van duurzame initiatieven WSHD-locaties*](#)

Vergaderdatum: 28 juli 2020

Agendapunt : *agendapunt wordt ingevuld door Bestuurssecretariaat*

BESLUIT D&H

Verlenging Samenwerkingsovereenkomst Opwekking Duurzame Energie met HVC

HET COLLEGE VAN DIJKGRAAF EN HEEMRADEN VAN WATERSCHAP HOLLANDSE DELTA;

Gelezen het voorstel van de portefeuillehouder Waterketen en Duurzaamheid;

overwegende dat:

...

- WSHD en HVC op 20 januari 2017 een vijfjarige samenwerkingsovereenkomst hebben gesloten ten behoeve van de gezamenlijk te ondernemen stappen om duurzame energieopwekking op WSHD-locaties te realiseren
- Partijen de behoefte hebben deze overeenkomst te verlengen in verband met het starten van twee langjarige ontwikkelprojecten voor windenergie op Voorne Putten
- Partijen met dit addendum aanvullende samenwerkingsafspraken willen vastleggen onder meer om de mogelijkheid te verruimen voor (financiële) burgerparticipatie in windenergieprojecten.

gelet op:

- artikel 84 Waterschapswet;
- het gestelde ten aanzien van burgerparticipatie in het Klimaatakkoord
- het gestelde ten aanzien van burgerparticipatie in de Leidraad Windenergie Voorne Putten

BESLUIT:

- In te stemmen met het Addendum samenwerkingsovereenkomst Waterschap Hollandse Delta en N.V. HVC en de bijbehorende bijlage met het locatieoverzicht duurzame energieprojecten.
- Heemraad L.B.C. Stehouwer te machtigen dit document te ondertekenen;
- Heemraad L.B.C. Stehouwer te machtigen voor de bijbehorende stuurgroep met het mandaat om projectlocaties toe te voegen, of te wijzigen.

Ridderkerk, 28 juli 2020

Dijkgraaf en heemraden voornoemd,
secretaris-directeur, dijkgraaf,

From: "5.1.2.e"
Sent: Fri, 17 Jul 2020 13:09:30 +0200
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@wshd.nl>
Subject: Fwd: Voorstel_13108.docx Verlenging en Uitbreiding Samenwerkingsovereenkomst Opwekking duurzame energie HVC-WSHD
Attachments: Voorstel_13108.docx, SOK WSHD - HVC addendum bijlage ontwikkellocaties.docx, SOK WSHD - HVC addendum v12juli.docx, SOK HVC.pdf

Hallo 5.1.2.e

We zijn bezig met de aanpassing en verlenging van de samenwerkingsovereenkomst duurzame energie met HVC. Zou jij mee willen kijken naar de financiële paragraaf in het voorstel_13108.

Het gaat hier over de hoogte van de retributie, de vergoeding voor het recht van opstal.

Ik weet dat hier bij de zonneweides discussie over was.

5.1.2.e stelde voor om voor de prijsbepaling de uitgangspunten van het waterschap te nemen.

(Prijsbepaling obv taxatie)

Kun jij hiervoor een goede tekst bedenken die aansluit bij ons gronduitgiftebeleid?

Alvast bedankt,

Met vriendelijke groet, 5.1.2.e

Van: 5.1.2.e

Verzonden: 5.1.2.e 14, 2020 11:09:40 AM

Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@wshd.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@wshd.nl>

CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@wshd.nl>

Onderwerp: FW: Voorstel_13108.docx Verlenging en Uitbreiding Samenwerkingsovereenkomst Opwekking duurzame energie HVC-WSHD

Beste 5.1.2.e

Hierbij de 80% versie van het voorstel **Verlenging Samenwerkingsovereenkomst Opwekking Duurzame Energie met HVC.**

Het voorstel wordt behandeld in het PFO van 21 juli. Bekeken wordt nog of dit in het college van 28 juli komt.

Met vriendelijke groet, 5.1.2.e

From: "5.1.2.e"
Sent: Mon, 14 Sep 2020 19:12:03 +0200
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@wshd.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@wshd.nl>
Cc: "5.1.2.e" <5.1.2.e@wshd.nl>
Subject: SOK WSHD - HVC Duurzame Energie
Attachments: SOK WSHD - HVC addendum v3.docx, Voorstel_13305.pdf

Beste 5.1.2.e 5.1.2.e

Hierbij het aangepaste voorstel met bijlage voor de voorbespreking van het PFO Waterketen.

Met vriendelijke groet, 5.1.2.e

CONCEPT

Addendum samenwerkingsovereenkomst Waterschap Hollandse Delta en N.V. HVC

Partijen:

1. **Waterschap Hollandse Delta**, gevestigd en kantoorhoudende aan het adres Handelsweg 100, 2988 DC te Ridderkerk, ingeschreven in het handelsregister onder nummer 52605825, hierbij rechtsgeldig vertegenwoordigd door heemraad L.B.C. Stehouwer, verder te noemen: **"WSHD"**
2. **N.V. HVC**, gevestigd te Alkmaar aan de Jadestraat 1, 1812RD te Alkmaar, ingeschreven in het handelsregister onder nummer 37061260, hierbij rechtsgeldig vertegenwoordigd door haar 5.1.2.e verder te noemen **"HVC"** 5.1.2.e

WSHD en HVC hierna gezamenlijk aan te duiden als **"Partijen"**,

Overwegende

dat:

- A. Partijen op 20 januari 2017 een samenwerkingsovereenkomst hebben gesloten ten behoeve van de gezamenlijk te ondernemen stappen om duurzame energieopwekking op WSHD-locaties te realiseren, of te vergroten (hierna te noemen: de **"Samenwerkingsovereenkomst"**);
- B. Partijen in de Samenwerkingsovereenkomst onder meer de mogelijkheid hebben geboden om nadere locaties voor windenergie op te nemen binnen deze samenwerking, en
- C. Partijen middels dit addendum aanvullende samenwerkingsafspraken wensen vast te leggen onder meer ten aanzien van de te benutten WSHD-locaties en de mogelijkheid te scheppen om burgerparticipaties te ontwikkelen op bepaalde WSHD-locaties.

Komen als volgt overeen:

1. De looptijd van de Samenwerkingsovereenkomst, welke eindigt op 20 januari 2022, wordt reeds nu voor alsdan verlengd met een periode van 5 (vijf) jaren en zal derhalve van rechtswege eindigen op 20 januari 2027. Deze verlenging wordt overeengekomen teneinde te borgen dat de Samenwerkingsovereenkomst ten aanzien van de hieruit voortvloeiende en in ontwikkeling zijnde duurzame energieprojecten haar overkoepelende functie behoudt. Partijen kunnen voor de einddatum van de Samenwerkingsovereenkomst overeenkomen dat de duur wordt verlengd met maximaal 5 (vijf) jaren.
2. Het locatie-overzicht dat als bijlage I aan de Samenwerkingsoverzicht is toegevoegd heeft een update. Volledigheidshalve is daarom in bijlage 1 van dit addendum op de Samenwerkings-overeenkomst een bijgewerkt overzicht toegevoegd voor kansrijke duurzame energie initiatieven op potentieel beschikbare WSHD-locaties.

De uitbreiding van voornoemd overzicht betreft onder meer initiatieven voor windenergie zoals de windenergieprojecten "Brielse Maasdijk" BR

3. Binnen de samenwerking tussen Partijen uit hoofde van de Samenwerkingsovereenkomst zal HVC (of één van haar huidige of toekomstige groepsmaatschappijen) de rol van realisator en exploitant van de duurzame energieprojecten op zich nemen. In het verlengde hiervan zal HVC dan ook de bestuurstaken en bijbehorende verantwoordelijkheden van de betreffende projectvennootschap(pen) op zich nemen.
4. In het kader en ten behoeve van het realiseren van maatschappelijk en economische draagvlak en het creëren van meerwaarde uit de grondposities van WSHD in het gebied Voorne-Putten (postcodegebied 3200-3238), zal voor de windenergieprojecten "Brielse Maasdijk" BR BR een reële participatiemogelijkheid worden geboden in overeenstemming met de Leidraad Windenergie Voorne Putten en voorts in de geest van het Klimaatakkoord.

5. 5.1.2.f

6. 5.1.2.f

7. Voor het plaatsen van windmolens op grond van het waterschap verleent WSHD een zakelijk recht van opstal aan HVC. Vanaf de realisatie van het project staat hier een jaarlijkse vergoeding (retributie) tegenover. Deze vergoeding dient 'marktconform' te zijn. Ten tijde van de realisatie van de molens zal een marktonderzoek plaatsvinden van vergelijkbare windmolenparken op vergelijkbare locaties met vergelijkbare vermogens per molen. Dit betreft een marktonderzoek op basis van de comparatieve methode (vergelijkbare waarden in vergelijkbare omstandigheden). Als basis zal gelden een vergoeding per MegaWatt, waarbij mogelijk rekening dient te worden gehouden met een indexering. Tevens dient te zijner tijd te worden onderzocht of een vergoeding over de meeropbrengst per molen aan de orde is.

Voor alle andere zaken, zoals verlening van zakelijk rechten voor parkbekabeling, exportkabels, wegen en verhardingen etc., erfdienstbaarheden voor wegen en wiekoverslag, werkstroken en tijdelijk gebruik dient mogelijk de grond getaxeerd te worden en geldt thans 5.1.2.f

5.1.2.f Voor deze verlening geldt het Vastgoedbeleid van WSHD. Conform dit beleid dienen de vergoedingen en/of schaden in opdracht van de grondeigenaar getaxeerd te worden, waarna deze volledig in rekening worden gebracht bij de aanvrager. Hiermee wordt verzekerd dat de vergoeding 'marktconform' is.

8. Dit addendum treedt in werking vanaf het moment van ondertekening zoals bepaald in artikel 7 van dit addendum. Het addendum is van kracht zolang de Samenwerkingsovereenkomst tussen Partijen van kracht is.
9. Dit addendum wijzigt slechts datgene uit de Samenwerkingsovereenkomst wat in het addendum is overeengekomen en laat alle overige samenwerkingsafspraken tussen Partijen uit hoofde van de Samenwerkingsovereenkomst onverlet.
10. Dit addendum kan alleen gewijzigd worden indien dit schriftelijk tussen Partijen is vastgelegd en overeengekomen.
11. De inhoud van het onderhavige addendum is door Partijen akkoord bevonden middels ondertekening in haar geheel en plaatsing van ieders paraaf op de eerste pagina, alsmede op bijlage 1. Na ondertekening zal dit addendum (inclusief haar bijlage) een integraal onderdeel vormen van de Samenwerkingsovereenkomst.

Aldus overeengekomen en in tweevoud ondertekend.

.....
Waterschap Hollandse Delta

Namens deze: L.B.C. Stehouwer

Portefeuillehouder
Waterketen en Duurzaamheid

Datum ondertekening:..... 2020

.....
N.V. HVC

Namens deze: 5.1.2.e

5.1.2.e

Datum ondertekening:..... 2020

CONCEPT

Bijlage 1 Update locatie-overzicht t.b.v. duurzame energie initiatieven

CONCEPT

Paraaf WSHD:

Paraaf HVC:

From: "5.1.2.e"
Sent: Tue, 15 Sep 2020 17:31:43 +0200
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@wshd.nl>
Subject: FW: SOK WSHD - HVC Duurzame Energie
Attachments: SOK WSHD - HVC addendum v3.docx, Voorstel_13305.pdf

5.1.2.e

Vraagje over het voorstel:

Voorgesteld wordt om Leo in de stuurgroep te laten deelnemen. Is het logisch dat daar een bestuurder inzit? Waarom geen ambtenaar? Wat is precies de rol / bevoegdheid van deze stuurgroep? Komt Leo mogelijk in een kwetsbare positie?

Groet,

5.1.2.e

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@wshd.nl>
Verzonden: dinsdag 15 september 2020 15:03
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@wshd.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@wshd.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@wshd.nl>
Onderwerp: FW: SOK WSHD - HVC Duurzame Energie

Van: 5.1.2.e <5.1.2.e@wshd.nl>
Verzonden: maandag 14 september 2020 19:12
Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@wshd.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@wshd.nl>
CC: 5.1.2.e <5.1.2.e@wshd.nl>
Onderwerp: SOK WSHD - HVC Duurzame Energie

Beste 5.1.2.e 5.1.2.e

Hierbij het aangepaste voorstel met bijlage voor de voorbespreking van het PFO Waterketen.

Met vriendelijke groet, 5.1.2.e

CONCEPT WSHD-HVC 2^e lezing

Addendum samenwerkingsovereenkomst Waterschap Hollandse Delta en N.V. HVC

Partijen:

1. **Waterschap Hollandse Delta**, gevestigd en kantoorhoudende aan het adres Handelsweg 100, 2988 DC te Ridderkerk, ingeschreven in het handelsregister onder nummer 52605825, hierbij rechtsgeldig vertegenwoordigd door heemraad L.B.C. Stehouwer, verder te noemen: **"WSHD"**
2. **N.V. HVC**, gevestigd te Alkmaar aan de Jadestraat 1, 1812RD te Alkmaar, ingeschreven in het handelsregister onder nummer 37061260, hierbij rechtsgeldig vertegenwoordigd door haar 5.1.2.e 5.1.2.e verder te noemen **"HVC"**

WSHD en HVC hierna gezamenlijk aan te duiden als **"Partijen"**,

Overwegende

dat:

- A. Partijen op 20 januari 2017 een samenwerkingsovereenkomst hebben gesloten ten behoeve van de gezamenlijk te ondernemen stappen om duurzame energieopwekking op WSHD-locaties te realiseren, of te vergroten (hierna te noemen: de **"Samenwerkingsovereenkomst"**);
- B. Partijen in de Samenwerkingsovereenkomst onder meer de mogelijkheid hebben geboden om nadere locaties voor windenergie op te nemen binnen deze samenwerking, en
- C. Partijen middels dit addendum aanvullende samenwerkingsafspraken wensen vast te leggen onder meer ten aanzien van de te benutten WSHD-locaties en de mogelijkheid te scheppen om burgerparticipaties te ontwikkelen op bepaalde WSHD-locaties.

Komen als volgt overeen:

1. De looptijd van de Samenwerkingsovereenkomst, welke eindigt op 20 januari 2022, wordt reeds nu voor alsdan verlengd met een periode van 5 (vijf) jaren en zal derhalve van rechtswege eindigen op 20 januari 2027. Deze verlenging wordt overeengekomen teneinde te borgen dat de Samenwerkingsovereenkomst ten aanzien van de hieruit voortvloeiende en in ontwikkeling zijnde duurzame energieprojecten haar overkoepelende functie behoudt. Partijen kunnen voor de in dit Addendum genoemde einddatum van de Samenwerkingsovereenkomst overeenkomen dat de duur nogmaals wordt verlengd met maximaal 5 (vijf) jaren.
2. Het locatie-overzicht dat als bijlage I aan de Samenwerkingsoverzicht is toegevoegd heeft een update. Volledigheidshalve is daarom in bijlage 1 van dit addendum op de Samenwerkings-overeenkomst een bijgewerkt overzicht toegevoegd voor kansrijke duurzame energie initiatieven op potentieel beschikbare WSHD-locaties.

De uitbreiding van voornoemd overzicht betreft onder meer initiatieven voor windenergie zoals de windenergieprojecten "Brielse Maasdijk" BR

3. Binnen de samenwerking tussen Partijen uit hoofde van de Samenwerkingsovereenkomst zal HVC (of één van haar huidige of toekomstige groepsmaatschappijen) de rol van realisator en exploitant van de duurzame energieprojecten op zich nemen. In het verlengde hiervan zal HVC dan ook de bestuurstaken en bijbehorende verantwoordelijkheden van de betreffende projectvennootschap(pen) op zich nemen.
4. In het kader en ten behoeve van het realiseren van maatschappelijk en economische draagvlak en het creëren van meerwaarde uit de grondposities van WSHD in het gebied Voorne-Putten (postcodegebied 3200-3238), zal voor de windenergieprojecten **"Brielse Maasdijk"** BR een reële participatiemogelijkheid worden geboden in overeenstemming met de Leidraad Windenergie Voorne Putten en voorts in de geest van het Klimaatakkoord.

5. 5.1.2.f

Commented [5.12a]: Deze zijn aangepast in lijn met hetgeen in de stuurgroep besproken is.

Paraaf WSHD:

Paraaf HVC:

6. 5.1.2.f

Commented [512e]: 5.1.2.f
5.1.2.f

7. Voor het plaatsen van windturbines op grond van het waterschap verleent WSHD een zakelijk recht van opstal aan HVC. Vanaf de realisatie van het project staat hier een jaarlijkse vergoeding (retributie) tegenover. Deze vergoeding dient 'marktconform' te zijn. Minimaal 1 jaar voor de realisatie van de windturbines zal een marktonderzoek plaatsvinden van vergelijkbare windmolenparken op vergelijkbare locaties met vergelijkbare vermogens per molen. Dit betreft een marktonderzoek op basis van de comparatieve methode (vergelijkbare waarden in vergelijkbare omstandigheden). Als basis zal gelden een vergoeding per MegaWatt, waarbij mogelijk rekening dient te worden gehouden met een indexering. Thans liggen de jaarlijkse vergoedingen voor vergelijkbare molens op

5.1.2.f
5.2.1

5.2.1

Commented [512e]: 5.2.1
5.2.1

7.8. Voor alle andere zaken, zoals verlening van zakelijk rechten voor parkbekabeling, exportkabels, wegen en verhardingen etc., erfdienstbaarheden voor wegen en wiekoverslag, werkstroken en tijdelijk gebruik gelden de GasUnie-LTO normen. Deze vergoeding is eenmalig.

5.2.1

Commented [512e]: 5.2.1
5.2.1

8.9. Dit addendum treedt in werking vanaf het moment van ondertekening zoals bepaald in artikel 7 van dit addendum. Het addendum is van kracht zolang de Samenwerkingsovereenkomst tussen Partijen van kracht is.

9.10. Dit addendum wijzigt slechts datgene uit de Samenwerkingsovereenkomst wat in het addendum is overeengekomen en laat alle overige samenwerkingsafspraken tussen Partijen uit hoofde van de Samenwerkingsovereenkomst onverlet.

10.11. Dit addendum kan alleen gewijzigd worden indien dit schriftelijk tussen Partijen is vastgelegd en overeengekomen.

11.12. De inhoud van het onderhavige addendum is door Partijen akkoord bevonden middels ondertekening in haar geheel en plaatsing van ieders paraaf op de eerste pagina, alsmede op bijlage 1. Na ondertekening zal dit addendum (inclusief haar bijlage) een integraal onderdeel vormen van de Samenwerkingsovereenkomst.

Aldus overeengekomen en in tweevoud ondertekend.

Waterschap Hollandse Delta

Namens deze: L.B.C. Stehouwer

Portefeuillehouder
Waterketen en Duurzaamheid

Datum ondertekening:..... 2020

N.V. HVC

Namens deze: 5.1.2.e

5.1.2.e

Datum ondertekening:..... 2020

CONCEPT WSHD-HVC 2^e lezing

Bijlage 1 Update locatie-overzicht t.b.v. duurzame energie initiatieven

CONCEPT

Paraaf WSHD:

Paraaf HVC:

From: "5.1.2.e"
Sent: Mon, 19 Oct 2020 01:17:48 +0200
To: "5.1.2.e" <5.1.2.e@wshd.nl>; "5.1.2.e" <5.1.2.e@wshd.nl>
Subject: RE: Samenwerkingsovereenkomst Energie-opwekking WSHD - HVC addendum.docx
Attachments: SOK WSHD - HVC addendum v20201019.docx

Aan allen,

In het overleg met 5.1.2.e bleek dat de vergoeding over de meeropbrengst niet achteraf zou plaatsvinden (na de realisatie zoals HVC vreesde) maar ten tijde van de het marktonderzoek.

Om misverstanden te voorkomen stel ik de volgende tekstwijziging voor:

5.2.1

Te wijzigen in:

Bij het marktonderzoek worden aspecten als verwachte energieproductie en verwachte investeringen voor dijkveiligheid etc. meegenomen.

5.1.2.e

5.1.2.e

5.2.1

Te wijzigen in:

Dit is van toepassing zolang de bestemming agrarisch of minder is zoals bij dijken het geval is. Als kabels of leidingen nog worden doorgetrokken over andere terreinen met andere bestemmingen dan kunnen ter plaatse andere vergoedingen gelden.

Graag jullie reactie op dit voorstel, de volledige tekst van de financiële aspecten zijn in de samenwerkingsovereenkomst (zie bijlage) opgenomen.

Met vriendelijke groet, 5.1.2.e

Van: 5.1.2.e

Verzonden: maandag 12 oktober 2020 15:02

Aan: 5.1.2.e <5.1.2.e@wshd.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@wshd.nl>; 5.1.2.e <5.1.2.e@wshd.nl>

Onderwerp: Samenwerkingsovereenkomst Energie-opwekking WSHD - HVC addendum.docx

Hallo 5.1.2.e en 5.1.2.e

Vandaag heb ik gesproken met HVC over de Samenwerkingsovereenkomst en de aangeleverde teksten door 5.1.2.e

Deze hebben ze voor het grootste deel overgenomen met de volgende uitzonderingen:

Bij de prijsindicatie per MW:

Voor het plaatsen van windturbines op grond van het waterschap verleent WSHD een zakelijk recht van opstal aan HVC. Vanaf de realisatie van het project staat hier een jaarlijkse vergoeding (retributie) tegenover. Deze vergoeding dient 'marktconform' te zijn. Minimaal 1 jaar voor de realisatie van de windturbines zal een marktonderzoek plaatsvinden van vergelijkbare windmolenparken op vergelijkbare locaties met vergelijkbare vermogens per molen. Dit betreft een marktonderzoek op basis van de comparatieve methode (vergelijkbare waarden in vergelijkbare omstandigheden). Als basis zal gelden een vergoeding per MegaWatt, waarbij mogelijk rekening dient te worden gehouden met een indexering. Thans liggen de jaarlijkse vergoedingen voor vergelijkbare molens op 5.1.2.f 5.2.1

5.2.1

Volgens HVC moet de waardebepaling eenmalig plaatsvinden, anders zou het zo zijn dat we meeprofiten van een eventuele meeropbrengst. Als we dat willen moeten we participeren in het project. Wel kan worden afgesproken dat de basis van de vergoeding afhankelijk is van het aantal geproduceerde kWh. Dan is er sprake van een wisselend bedrag per jaar (en elk jaar een voorschot

en een eindcorrectie van het bedrag, wat administratief wat complexer is). Dit kan nog in het vergelijkend marktonderzoek worden bepaald.

Bij de eenmalige kostenvergoeding:

Voor alle andere zaken, zoals verlening van zakelijk rechten voor parkbekabeling, exportkabels, wegen en verhardingen etc., erfdienstbaarheden voor wegen en wiekoverslag, werkstroken en tijdelijk gebruik gelden de GasUnie-LTO normen. Deze vergoeding is eenmalig.^{5.2.1}

Volgens HVC is de bestemming waterkering, bovendien kan de bestemming worden aangepast naar energiewinning oid.. Voorgesteld werd om dit weg te laten. Eventueel kan gesproken worden over 'indien het gebruik agrarisch of minder is.

Graag jullie commentaar op deze aanpassingen.
Ik probeer morgen een overleg in te passen.

Met vriendelijke groet, ^{5.1.2.e}

CONCEPT WSHD-HVC 2^e lezing

Addendum samenwerkingsovereenkomst Waterschap Hollandse Delta en N.V. HVC

Partijen:

1. **Waterschap Hollandse Delta**, gevestigd en kantoorhoudende aan het adres Handelsweg 100, 2988 DC te Ridderkerk, ingeschreven in het handelsregister onder nummer 52605825, hierbij rechtsgeldig vertegenwoordigd door heemraad L.B.C. Stehouwer, verder te noemen: **"WSHD"**
2. **N.V. HVC**, gevestigd te Alkmaar aan de Jadestraat 1, 1812RD te Alkmaar, ingeschreven in het handelsregister onder nummer 37061260, hierbij rechtsgeldig vertegenwoordigd door haar 5.1.2.e 5.1.2.e verder te noemen **"HVC"**

WSHD en HVC hierna gezamenlijk aan te duiden als **"Partijen"**,

Overwegende

dat:

- A. Partijen op 20 januari 2017 een samenwerkingsovereenkomst hebben gesloten ten behoeve van de gezamenlijk te ondernemen stappen om duurzame energieopwekking op WSHD-locaties te realiseren, of te vergroten (hierna te noemen: de **"Samenwerkingsovereenkomst"**);
- B. Partijen in de Samenwerkingsovereenkomst onder meer de mogelijkheid hebben geboden om nadere locaties voor windenergie op te nemen binnen deze samenwerking, en
- C. Partijen middels dit addendum aanvullende samenwerkingsafspraken wensen vast te leggen onder meer ten aanzien van de te benutten WSHD-locaties en de mogelijkheid te scheppen om burgerparticipaties te ontwikkelen op bepaalde WSHD-locaties.

Komen als volgt overeen:

1. De looptijd van de Samenwerkingsovereenkomst, welke eindigt op 20 januari 2022, wordt reeds nu voor alsdan verlengd met een periode van 5 (vijf) jaren en zal derhalve van rechtswege eindigen op 20 januari 2027. Deze verlenging wordt overeengekomen teneinde te borgen dat de Samenwerkingsovereenkomst ten aanzien van de hieruit voortvloeiende en in ontwikkeling zijnde duurzame energieprojecten haar overkoepelende functie behoudt. Partijen kunnen voor de in dit Addendum genoemde einddatum van de Samenwerkingsovereenkomst overeenkomen dat de duur nogmaals wordt verlengd met maximaal 5 (vijf) jaren.
2. Het locatie-overzicht dat als bijlage I aan de Samenwerkingsoverzicht is toegevoegd heeft een update. Volledigheidshalve is daarom in bijlage 1 van dit addendum op de Samenwerkings-overeenkomst een bijgewerkt overzicht toegevoegd voor kansrijke duurzame energie initiatieven op potentieel beschikbare WSHD-locaties.

De uitbreiding van voornoemd overzicht betreft onder meer initiatieven voor windenergie zoals de windenergieprojecten "Brielse Maasdijk" BR

3. Binnen de samenwerking tussen Partijen uit hoofde van de Samenwerkingsovereenkomst zal HVC (of één van haar huidige of toekomstige groepsmaatschappijen) de rol van realisator en exploitant van de duurzame energieprojecten op zich nemen. In het verlengde hiervan zal HVC dan ook de bestuurstaken en bijbehorende verantwoordelijkheden van de betreffende projectvennootschap(pen) op zich nemen.
4. In het kader en ten behoeve van het realiseren van maatschappelijk en economische draagvlak en het creëren van meerwaarde uit de grondposities van WSHD in het gebied Voorne-Putten (postcodegebied 3200-3238), zal voor de windenergieprojecten **"Brielse Maasdijk"** BR een reële participatiemogelijkheid worden geboden in overeenstemming met de Leidraad Windenergie Voorne Putten en voorts in de geest van het Klimaatakkoord.

5. 5.1.2.f

Commented [5.12a]: Deze zijn aangepast in lijn met hetgeen in de stuurgroep besproken is.

Paraaf WSHD:

Paraaf HVC:

6. 5.1.2.f

Commented [5.1.2.f]: 5.1.2.f
5.1.2.f

7. Voor het plaatsen van windturbines op grond van het waterschap verleent WSHD een zakelijk recht van opstal aan HVC. Vanaf de realisatie van het project staat hier een jaarlijkse vergoeding (retributie) tegenover. Deze vergoeding dient 'marktconform' te zijn. Minimaal 1 jaar voor de realisatie van de windturbines zal een marktonderzoek plaatsvinden van vergelijkbare windmolenparken op vergelijkbare locaties met vergelijkbare vermogens per molen. Dit betreft een marktonderzoek op basis van de comparatieve methode (vergelijkbare waarden in vergelijkbare omstandigheden). Als basis zal gelden een vergoeding per MegaWatt, waarbij mogelijk rekening dient te worden gehouden met een indexering. Thans liggen de jaarlijkse vergoedingen voor vergelijkbare molens op 5.1.2.f per molen. Bij het marktonderzoek worden aspecten als verwachte energieproductie en verwachte investeringen voor dijkveiligheid etc. meegenomen 5.2.1

Commented [5.1.2.f]: Voorstel voor aangepaste tekst

Commented [5.1.2.f]: 5.2.1
5.2.1

8. Voor alle andere zaken, zoals verlening van zakelijk rechten voor parkbekabeling, exportkabels, wegen en verhardingen etc., erfdiensbaarheden voor wegen en wiekoverslag, werkstroken en tijdelijk gebruik gelden de GasUnie-LTO normen. Deze vergoeding is eenmalig. Dit is van toepassing zolang de bestemming agrarisch of minder is zoals bij dijken het geval is. Als kabels of leidingen nog worden doorgetrokken over andere terreinen met andere bestemmingen dan kunnen ter plaatse andere vergoedingen gelden. 5.2.1

Commented [5.1.2.f]: Voorstel voor aangepaste tekst

Commented [5.1.2.f]: 5.2.1
5.2.1

9.9 Dit addendum treedt in werking vanaf het moment van ondertekening zoals bepaald in artikel 7 van dit addendum. Het addendum is van kracht zolang de Samenwerkingsovereenkomst tussen Partijen van kracht is.

9.10 Dit addendum wijzigt slechts datgene uit de Samenwerkingsovereenkomst wat in het addendum is overeengekomen en laat alle overige samenwerkingsafspraken tussen Partijen uit hoofde van de Samenwerkingsovereenkomst onverlet.

10.11 Dit addendum kan alleen gewijzigd worden indien dit schriftelijk tussen Partijen is vastgelegd en overeengekomen.

11.12 De inhoud van het onderhavige addendum is door Partijen akkoord bevonden middels ondertekening in haar geheel en plaatsing van ieders paraaf op de eerste pagina, alsmede op bijlage 1. Na ondertekening zal dit addendum (inclusief haar bijlage) een integraal onderdeel vormen van de Samenwerkingsovereenkomst.

Aldus overeengekomen en in tweevoud ondertekend.

Waterschap Hollandse Delta

Namens deze: L.B.C. Stehouwer

Portefeuillehouder
Waterketen en Duurzaamheid

Datum ondertekening:..... 2020

N.V. HVC

Namens deze: 5.1.2.e

5.1.2.e

Datum ondertekening:..... 2020

CONCEPT WSHD-HVC 2^e lezing

Bijlage 1 Update locatie-overzicht t.b.v. duurzame energie initiatieven

CONCEPT

Paraaf WSHD:

Paraaf HVC:

CONVENANT REALISATIE WINDENERGIE STADSREGIO ROTTERDAM

Ondertekend op 21 juni 2012 te Schiedam

Energie voor de toekomst
Regionale klimaatagenda

STADSREGIO ROTTERDAM

BOUWEN AAN SAMENHANG

Convenant Realisatie windenergie stadsregio Rotterdam

Ondergetekenden:

1. De gemeente Albrandswaard, te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door mevrouw M.P.C. van Ginkel-van Maren, wethouder, krachtens het machtigingsbesluit van het college van burgemeester en wethouders d.d. 19 juni 2012, handelend ter uitvoering van genoemd besluit, hierna te noemen: "**de Gemeente Albrandswaard**";

en ,

2. De gemeente Barendrecht, te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door de heer B.J. Nootenboom, wethouder, krachtens het machtigingsbesluit van het college van burgemeester en wethouders d.d. 12 juni 2012, handelend ter uitvoering van genoemd besluit, hierna te noemen: "**de Gemeente Barendrecht**";

en,

3. De gemeente Bernisse, te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door de heer S. van der Weg, wethouder, krachtens het machtigingsbesluit van de burgemeester d.d. 22 mei 2012, handelend ter uitvoering van genoemd besluit, hierna te noemen: "**de Gemeente Bernisse**";

en,

4. De gemeente Brielle, te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door de heer D. Verbeek, wethouder, krachtens het machtigingsbesluit van het college van burgemeester en wethouders d.d. 22 mei 2012, handelend ter uitvoering van genoemd besluit, hierna te noemen: "**de Gemeente Brielle**";

en,

5. De gemeente Capelle aan den IJssel, te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door de heer J. van Winden, wethouder, krachtens het machtigingsbesluit van het college van burgemeester en wethouders d.d. 12 juni 2012, handelend ter uitvoering van genoemd besluit, hierna te noemen: "**de Gemeente Capelle aan den IJssel**";

en,

Convenant Realisatie windenergie stadsregio Rotterdam

6. De gemeente Hellevoetsluis, te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door de heer P. D. Hofman, wethouder, krachtens het machtigingsbesluit van de burgemeester d.d. 4 juni 2012, handelend ter uitvoering van genoemd besluit, hierna te noemen: **“de Gemeente Hellevoetsluis”**;

en,

7. De gemeente Krimpen aan den IJssel, te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door de heer A. Hofstra, wethouder, krachtens het machtigingsbesluit van het college van burgemeester en wethouders d.d. 12 juni 2012, handelend ter uitvoering van genoemd besluit, hierna te noemen: **“de Gemeente Krimpen aan den IJssel”**;

en,

8. De gemeente Lansingerland, te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door de heer J. den Uil, wethouder, krachtens het machtigingsbesluit van het college van burgemeester en wethouders d.d. 29 mei 2012, handelend ter uitvoering van genoemd besluit, hierna te noemen: **“de Gemeente Lansingerland”**;

en,

9. De gemeente Maassluis, te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door de heer H.L.M. Eitjes, wethouder, krachtens het machtigingsbesluit van het college van burgemeester en wethouders d.d. 14 juni 2012, handelend ter uitvoering van genoemd besluit, hierna te noemen: **“de Gemeente Maassluis”**;

en,

10. De gemeente Ridderkerk, te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door de heer A. den Ouden, wethouder, krachtens het machtigingsbesluit van het college van burgemeester en wethouders d.d. 12 juni 2012, handelend ter uitvoering van genoemd besluit, hierna te noemen: **“de Gemeente Ridderkerk”**;

en,

11. De gemeente Rotterdam, te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door mevrouw A.C. van Huffelen, wethouder, krachtens het machtigingsbesluit van het college van burgemeester en wethouders d.d. 5 juni 2012, handelend ter uitvoering van genoemd besluit, hierna te noemen: **“de Gemeente Rotterdam”**;

en,

Convenant Realisatie windenergie stadsregio Rotterdam

12. De gemeente Schiedam, te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door de heer J.A. Grijzen, wethouder, krachtens het machtigingsbesluit van het college van burgemeester en wethouders d.d. 12 juni 2012, handelend ter uitvoering van genoemd besluit, hierna te noemen: **“de Gemeente Schiedam”**;

en,

13. De gemeente Spijkenisse, te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door mevrouw C. Mourik, wethouder, krachtens het machtigingsbesluit van het college van burgemeester en wethouders d.d. 29 mei 2012, handelend ter uitvoering van genoemd besluit, hierna te noemen: **“de Gemeente Spijkenisse”**;

en,

14. De gemeente Vlaardingen, te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door de heer J.L. Robberegt, wethouder, krachtens het machtigingsbesluit van de burgemeester d.d. 12 juni 2012, handelend ter uitvoering van genoemd besluit, hierna te noemen: **“de Gemeente Vlaardingen”**;

en,

15. De gemeente Westvoorne, te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door de heer I.F. Klok, wethouder, krachtens het machtigingsbesluit van de burgemeester d.d. 24 april 2012, handelend ter uitvoering van genoemd besluit, hierna te noemen: **“de Gemeente Westvoorne”**;

en,

16. Het openbaar lichaam stadsregio Rotterdam, te dezen vertegenwoordigd door de heer J. van Belzen, de portefeuillehouder Groen, Water en Milieu, krachtens het machtigingsbesluit van het dagelijks bestuur van stadsregio Rotterdam d.d. 30 mei 2012, handelend ter uitvoering van genoemd besluit, hierna te noemen: **“de stadsregio Rotterdam”**;

en,

17. De provincie Zuid-Holland, te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door de heer G. Veldhuijzen, gedeputeerde voor Economie, Ruimte en Energie, hiertoe gemachtigd door de Commissaris van de Koningin in de provincie Zuid- Holland op 19 juni 2012, hierna te noemen: **“de provincie”**;

en,

18. Het Havenbedrijf Rotterdam N.V. te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door mevrouw T. Menssen, chief operating officer, hierna te noemen : **“het Havenbedrijf”**;

Convenant Realisatie windenergie stadsregio Rotterdam

en,

19. De Natuur en Milieufederatie Zuid- Holland, te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door de heer A.P. Ouwehand, directeur, hierna te noemen: “**de NMZH**”;

en,

20. De Nederlandse Wind Energie Associatie, te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door de heer J. Warners, voorzitter, hierna te noemen: “**de NWEA**”;

Alle gemeenten gezamenlijk te noemen: de stadsregiogemeenten en;

Allen gezamenlijk te noemen : “**Partijen**”:

Convenant Realisatie windenergie stadsregio Rotterdam

In overweging nemende dat:

- in het Energierapport 2011 van het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie windenergie als een van de belangrijkste hernieuwbare energieopties voor Nederland genoemd wordt, waarbij de ambitie is om 6.000 megawatt (MW) windenergievermogen op land te realiseren in 2020, waartoe in de Structuurvisie Wind op Land voorkeursgebieden voor grootschalige windenergie op land aangewezen worden.
- in de Nota Wervelender het belang van windenergie voor de provincie benoemd wordt, waarbij de ambitie is om 720 MW windenergievermogen in Zuid-Holland te realiseren in 2020, waartoe in de Nota Wervelender concentratiegebieden, plaatsingsgebieden en locaties voor windenergie op land aangewezen zijn.
- met inachtneming van bovenstaande doelstellingen in 2009, het convenant “realisatie windenergie in de Rotterdamse haven” aangegaan is door de ministeries van EZ en VROM, het Havenbedrijf, de provincie, de gemeente Rotterdam, het Rotterdam Climate Initiative, de NWEA en de NMZH;
- in de regionale Klimaatagenda van de stadsregio en het Plan van Aanpak, zoals bij besluit van 5 november 2008 vastgesteld door de regioraad, het belang van de doelstelling van het opwekken van duurzame energie middels windenergie wordt onderkend;
- de stadsregiogemeenten met het samenwerkingsproject “Creëren van ruimte voor windmolens” uit de regionale Klimaatagenda het aandeel duurzame energie dat binnen de regiogemeenten wordt opgewekt door toepassing van windenergie willen vergroten en hiermee een bijdrage willen leveren aan de ambitie uit de Nota Wervelender van de provincie.
- in de Nota Wervelender is opgenomen dat ondertekening van een convenant met potentiële windenergielocaties op korte termijn wordt verwacht.
- Partijen middels dit convenant initiatieven uit de markt tot plaatsing van windturbines wensen te stimuleren;
- Partijen in het kader van voornoemd project wensen samen te werken aan de uitvoering van de doelstellingen aangaande windenergie zoals neergelegd in de Nota Wervelender van de provincie en in de regionale Klimaatagenda van de stadsregio Rotterdam en hiertoe nadere afspraken in onderhavig convenant wensen vast te leggen.
- De minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie zijn steun heeft uitgesproken voor dit convenant en zich binnen zijn bevoegdheden en mogelijkheden zal inzetten om belemmeringen in wet- en regelgeving voor de realisatie van windturbines in de stadsregio Rotterdam zoveel als mogelijk weg te nemen en bereid is op rijksniveau te zorgen voor interdepartementale afstemming.

Komen Partijen als volgt overeen:

Artikel 1. Definities

Windturbines:

grote windmolens met een vermogen van 1 MW of meer, ten aanzien waarvan geldt dat voor de berekening van het totale te realiseren

Convenant Realisatie windenergie stadsregio Rotterdam

vermogen indicatief maar niet limitatief uitgegaan wordt van 3 MW;

Als categorieën in het convenant worden onderscheiden:

Te realiseren locaties:	de gemeenteraad van de betreffende stadsregiogemeenten is akkoord gegaan met realisatie/upgrading van windturbines op deze locaties. Realisatie van deze locaties zal spoedig volgen;
Potentiële locaties:	er is bestuurlijk draagvlak in het college van B&W van de betreffende stadsregiogemeenten voor realisatie van windturbines op deze locaties. Wel is nog nader onderzoek nodig naar inpassing in de omgeving;
Studie locaties:	er is bestuurlijk draagvlak bij de namens de betreffende stadsregio-gemeente het convenant ondertekenende wethouder voor realisatie van windturbines op deze locaties. Wel moeten nog technische en bestuurlijke afwegingen worden gemaakt.

Artikel 2. Doelstellingen

1. Partijen wensen een gezamenlijke bijdrage te leveren aan de doelstelling van het Rijk en de provincie aangaande de realisatie en opbrengst duurzame energie middels windturbines.
2. Partijen spannen zich in om in 2020 minimaal 100 MW aan windenergievermogen op Te realiseren locaties en Potentiële locaties gerealiseerd te hebben.
3. Partijen spannen zich in om in 2020 additioneel minimaal 50 MW aan windenergievermogen op Studie locaties, en eventueel op door Partijen wenselijk geachte niet in dit convenant opgenomen locaties, gerealiseerd te hebben.
4. Partijen creëren draagvlak bij en betrokkenheid van burgers en bedrijven uit de regio door de mogelijkheid tot participatie – in termen van (al dan niet financieel) profijt hebben van - bij realisatie van de windenergieprojecten te bevorderen.
5. De stadsregiogemeenten maken realisatie van windenergieprojecten op Potentiële locaties en – voor zover dat nog niet heeft plaatsgevonden – op Te realiseren locaties mogelijk in de gemeentelijke ruimtelijke plannen. Waar nodig worden door colleges van B&W voorstellen geformuleerd ter bespreking in de gemeenteraden.
6. De stadsregiogemeenten maken aanvullend vóór 1 januari 2013 per gemeente, op basis van een gezamenlijk op te stellen format, een plan van aanpak voor de windenergielocaties binnen de eigen gemeentegrenzen, met daarin een specificatie van activiteiten, een participatieparagraaf en tijdpad per windenergielocatie om zo spoedig mogelijk de nog benodigde afwegingen te kunnen maken (in geval van Studie locaties) dan wel de realisatie van windenergieprojecten mogelijk te maken (in geval van Te realiseren locaties en Potentiële locaties).
7. De stadsregiogemeenten dragen zorg voor de afstemming met het Havenbedrijf bij het opstellen van de plannen van aanpak voor de windenergielocaties binnen de eigen gemeentegrenzen, voor zover deze betrekking hebben op windenergielocaties die grenzen aan het havenindustriële complex. Dit heeft tot doel dat de plannen geen belemmeringen

Convenant Realisatie windenergie stadsregio Rotterdam

veroorzaken voor de ontwikkeling van het haven- en industriecomplex en de veiligheid van de scheepvaart en de omgeving.

8. De stadsregiogemeenten verkennen de plaatsingsmogelijkheden voor windturbines bij de herziening of opstelling van bestemmingsplannen met betrekking tot bedrijfsterreinen of glastuinbouwgebieden van tenminste 50 hectare.
9. De stadsregio Rotterdam neemt het initiatief een format te ontwikkelen voor de op te stellen plannen van aanpak voor de windenergielocaties binnen de eigen gemeentegrenzen en coördineert afstemming tussen de plannen.
10. De stadsregio Rotterdam initieert en faciliteert ieder half jaar een overleg tussen Partijen met betrekking tot de voortgang van het proces en de uitvoering van onderhavig convenant.
11. Gedeputeerde Staten spreken hun waardering uit voor de inzet vanuit de gemeenten in de stadsregio Rotterdam om te komen tot dit convenant en brengen dit convenant in in de voorstellen voor de Actualisering Provinciale Structuurvisie 2012.
12. Het Havenbedrijf verleent medewerking aan de realisatie van windturbines op Te realiseren locaties en Potentiële locaties die grenzen aan het havenindustriële complex, waarbij uitgangspunt is dat deze ontwikkelingen geen negatieve impact hebben op windturbine-locaties in het Havengebied en geen belemmering vormen voor het functioneren van het havenindustriële complex. Het Havenbedrijf beoordeelt Studielocaties per geval op zijn merites.
13. De NMZH spant zich binnen haar verantwoordelijkheden en capaciteit in om de mogelijkheden voor toepassing van windenergie binnen de stadsregio Rotterdam optimaal te benutten. De NMZH zoekt bij haar eigen netwerk van natuur- en milieuorganisaties steun voor de uitvoering en werkt samen met de convenantpartners aan kennisdeling, kennisuitwisseling en participatie van burgers en bedrijven bij de uitvoering van het convenant.
14. De NWEA ondersteunt de groeimogelijkheden voor de toepassing van windenergie in de stadsregio Rotterdam. De NWEA stimuleert de bij haar aangesloten projectontwikkelaars en andere bedrijven om projecten uit te voeren en zet haar communicatiemiddelen in om het draagvlak te vergroten voor windenergie in de stadsregio Rotterdam en daarbuiten. Daarbij benoemt de NWEA ook de economische kansen van windenergie en brengt best practices voor lokale betrokkenheid onder de aandacht. De NWEA kaart in overleg met overheden en andere instanties kansen en belemmeringen aan om de in de bijlage genoemde windenergielocaties zoveel mogelijk te kunnen benutten.

Artikel 3. Status convenant

Partijen beogen met de ondertekening van onderhavig convenant geen rechtens afdwingbare verplichtingen in het leven te roepen.

Artikel 4. Inwerkingtreding en duur

1. Dit convenant treedt in werking na ondertekening door Partijen en eindigt op 31 december 2020.
2. De verplichtingen van de stadsregio Rotterdam ingevolge dit convenant eindigen als deze publiekrechtelijke rechtspersoon ophoudt te bestaan. De provincie neemt in dat geval de in

Convenant Realisatie windenergie stadsregio Rotterdam

artikel 2 lid 10 opgenomen taken dan van de stadsregio Rotterdam over, tenzij Partijen anders beslissen.

Artikel 5 Tussentijdse beëindiging en onvoorziene omstandigheden

1. Indien een partij van mening is dat een in dit convenant gesteld doel niet haalbaar is, brengt deze partij de andere Partijen daarvan zo spoedig mogelijk schriftelijk op de hoogte. Waarna Partijen met elkaar in overleg treden. De betreffende partij is niet eerder gerechtigd te stoppen met de (gedeeltelijke) uitvoering van onderhavig convenant, dan nadat Partijen in overleg vastgesteld hebben dat een in dit convenant gesteld doel niet haalbaar is.
2. Bij ingrijpende wijziging van omstandigheden welke bij het aangaan van het convenant niet waren te voorzien, treden Partijen met elkaar in overleg, waarbij zij trachten een aanvaardbare oplossing te vinden voor de gerezen problemen, rekeninghoudend met hun wederzijdse belangen.
3. Indien gemeenteraden of provinciale staten niet akkoord gaan met één of meerdere windenergielocaties, zullen Partijen met elkaar in overleg treden, waarbij zij zullen trachten een aanvaardbare oplossing te vinden voor de gerezen problemen, rekeninghoudend met hun wederzijdse belangen.
4. Dit convenant eindigt ingeval:
 - a. Partijen tussentijdse beëindiging overeenkomen;
 - b. Na verloop van de in artikel 4 gestelde termijn.
5. Aanpassingen van onderhavig convenant op grond van het gestelde in dit artikel en op grond van regelgeving zullen over en weer nooit tot aansprakelijkheid en schadeplichtigheid kunnen leiden voor partijen.

Artikel 6. Overleg

1. Partijen zullen ieder half jaar met elkaar in overleg treden met betrekking tot de voortgang van het proces en de uitvoering van onderhavig convenant.

Artikel 7. Wijzigingen van het convenant

1. Elke partij kan de andere Partijen schriftelijk verzoeken onderhavig convenant te wijzigen. In dit geval treden Partijen binnen zes weken na vorenbedoeld schriftelijk verzoek met elkaar in overleg.
2. Wijzigingen zullen eerst na schriftelijke goedkeuring van alle Partijen worden geacht onderdeel uit te maken van onderhavig convenant. De door Partijen goedgekeurde wijzigingen worden als bijlage aan dit convenant gehecht.

Artikel 8. Toepasselijk recht en geschillen

1. Op onderhavig convenant is het Nederlands recht van toepassing.
2. Ingeval geschillen ontstaan tussen Partijen zullen Partijen middels overleg tot een oplossing trachten te komen. Een geschil is aanwezig, indien één van de Partijen dat schriftelijk en gemotiveerd mededeelt aan alle andere Partijen.

Convenant Realisatie windenergie stadsregio Rotterdam

Artikel 9. Bijlagen

1. De bijlagen bij onderhavig convenant worden geacht hiervan onderdeel uit te maken.
2. Bijlagen bij onderhavig convenant zijn:
 1. matrix met overzicht van de locaties
 2. kaart met overzicht van de locaties

Aldus opgemaakt en ondertekend te Schiedam op 21 juni 2012:

1. De gemeente Albrandswaard
Mevrouw M.P.C. van Ginkel-van Maren

2. De gemeente Barendrecht
De heer B.J. Nootenboom

3. De gemeente Bernisse
De heer S. van der Weg

4. De gemeente Brielle
De heer D. Verbeek

5. De gemeente Capelle aan den IJssel
De heer J. van Winden

6. De gemeente Hellevoetsluis
De heer P.D. Hofman

7. De gemeente Krimpen aan den IJssel
De heer A. Hofstra

8. De gemeente Lansingerland
De heer J. den Uil

Convenant Realisatie windenergie stadsregio Rotterdam

9. De gemeente Maassluis
De heer H.L.M. Eitjes

10. De gemeente Ridderkerk
De heer A. den Ouden

11. De gemeente Rotterdam,
Mevrouw A.C. van Huffelen

12. De gemeente Schiedam
De heer J.A. Grijzen

13. De gemeente Spijkenisse
Mevrouw C. Mourik

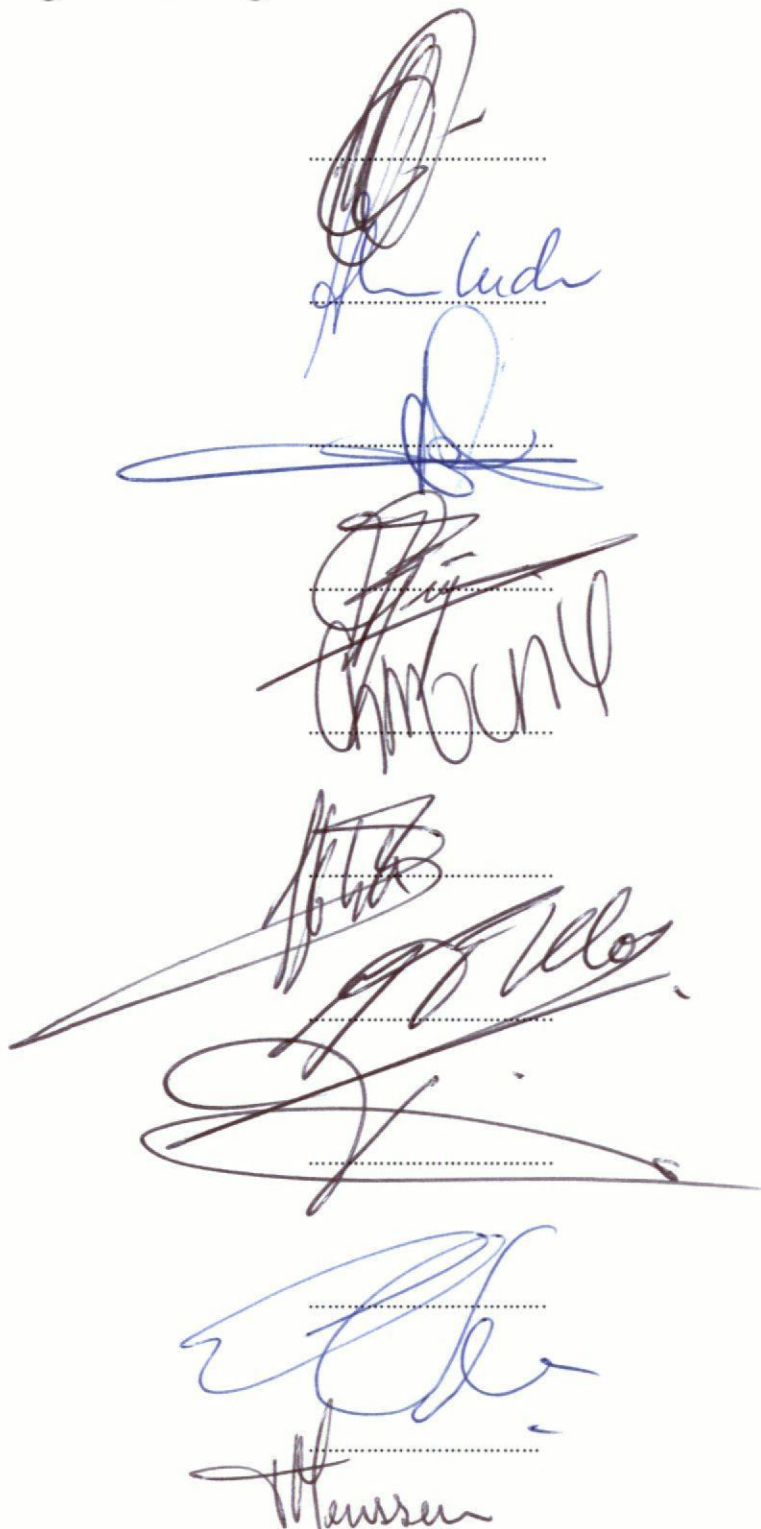
14. De gemeente Vlaardingen
De heer J.L. Robberegt

15. De gemeente Westvoorne
De heer I.F. Klok

16. De stadsregio Rotterdam
De heer J. van Belzen

17. De provincie Zuid- Holland
De heer G. Veldhuijzen

18. Het Havenbedrijf Rotterdam
Mevrouw T. Menssen

Convenant Realisatie windenergie stadsregio Rotterdam

19. De Natuur en Milieufederatie Zuid- Holland
De heer A.P. Ouwehand

20. De Nederlandse Wind Energie Associatie
De heer J. Warners

Two handwritten signatures are present. The top signature is in blue ink and is highly stylized, appearing to be a cursive 'A' followed by several loops. The bottom signature is in dark red ink and is also stylized, featuring a large loop and a vertical stroke. Both signatures are positioned over horizontal dotted lines, which are likely part of a signature line or a placeholder for a name.

Bijlage 9.2.1 onderdeel Convenant "Realisatie windenergie stadsregio Rotterdam"

In de onderstaande tabel zijn per gemeente de Te realiseren locaties, Potentiële locaties en Studielocaties weergegeven, waaraan in het convenant "Realisatie windenergie stadsregio Rotterdam" wordt gerefereerd.

Partijen spannen zich in om windturbines te realiseren op deze locaties. Gedurende de looptijd van het convenant kunnen zij besluiten aanvullende locaties voor de realisatie van windmolens toe te voegen.

De locaties zijn getypeerd naar bestuurlijk draagvlak ten tijde van ondertekening van het convenant. De typering geeft een indicatie van het nog te verrichten onderzoek dat per locatie varieert.

Regiogemeente	Locatiennaam	Omvang locatie		Type locatie
		Turbines	MW	
Albrandswaard	-	-	-	-
Barendrecht	Heinenoordtunnel	5	15	Potentieel*
	Vaanplein	5	15	Potentieel*
	Bedrijventerrein Oost (A15)	2	6	Potentieel*
Bernisse	Hartel-Oost Bernisse	2	6	Studie
Brielle	-	-	-	-
Capelle aan den IJssel	Rivium	1	3	Potentieel**
Hellevoetsluis	Haringvlietdam noord upgrade	4	12	Te realiseren
	Haringvlietdam noord verlenging upgrade	2	6	Studie
Krimpen aan den IJssel	-	-	-	-
Lansingerland	Prisma/Bleizo	4	12	Potentieel
Maassluis	-	-	-	-
Ridderkerk	Nieuw Reijerwaard	3	9	Potentieel***
Rotterdam	Hoek van Holland	10	30	Potentieel
	Rozenburg Landtong	4	12	Studie****
	Beneluxster	2	6	Studie
Schiedam	Beneluxtunnel Schiedam	2	6	Potentieel
Spijkenisse	Hartel-Oost Spijkenisse	2	6	Studie
Vlaardingen	De Groote Lucht	2	6	Te realiseren
	'T Scheur	4	12	Studie
	Beneluxtunnel Vlaardingen	1	3	Potentieel
Westvoorne	Noordzeeboulevard	5	15	Potentieel

* De locaties zijn opgenomen in de voorontwerp structuurvisie Barendrecht (de MW's zijn ambtelijk ingeschat). De voorontwerp structuurvisie wordt in juli 2012 in de gemeenteraad van Barendrecht besproken.

De locatie Heinenoordtunnel ligt in Provinciaal Landschap. Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland brengen de ruimtelijke consequenties in in de voorstellen voor de Actualisering Provinciale Structuurvisie 2012.

** Er is een particulier initiatief voor realisatie van één windturbine met een vermogen van 3 MW.

*** De windturbines zijn opgenomen in het provinciale inpassingsplan. Het provinciale inpassingsplan is door Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland geaccordeerd (vergelijkbaar met collegeniveau). Het provinciale inpassingsplan moet nog vastgesteld worden door Provinciale Staten van Zuid-Holland.

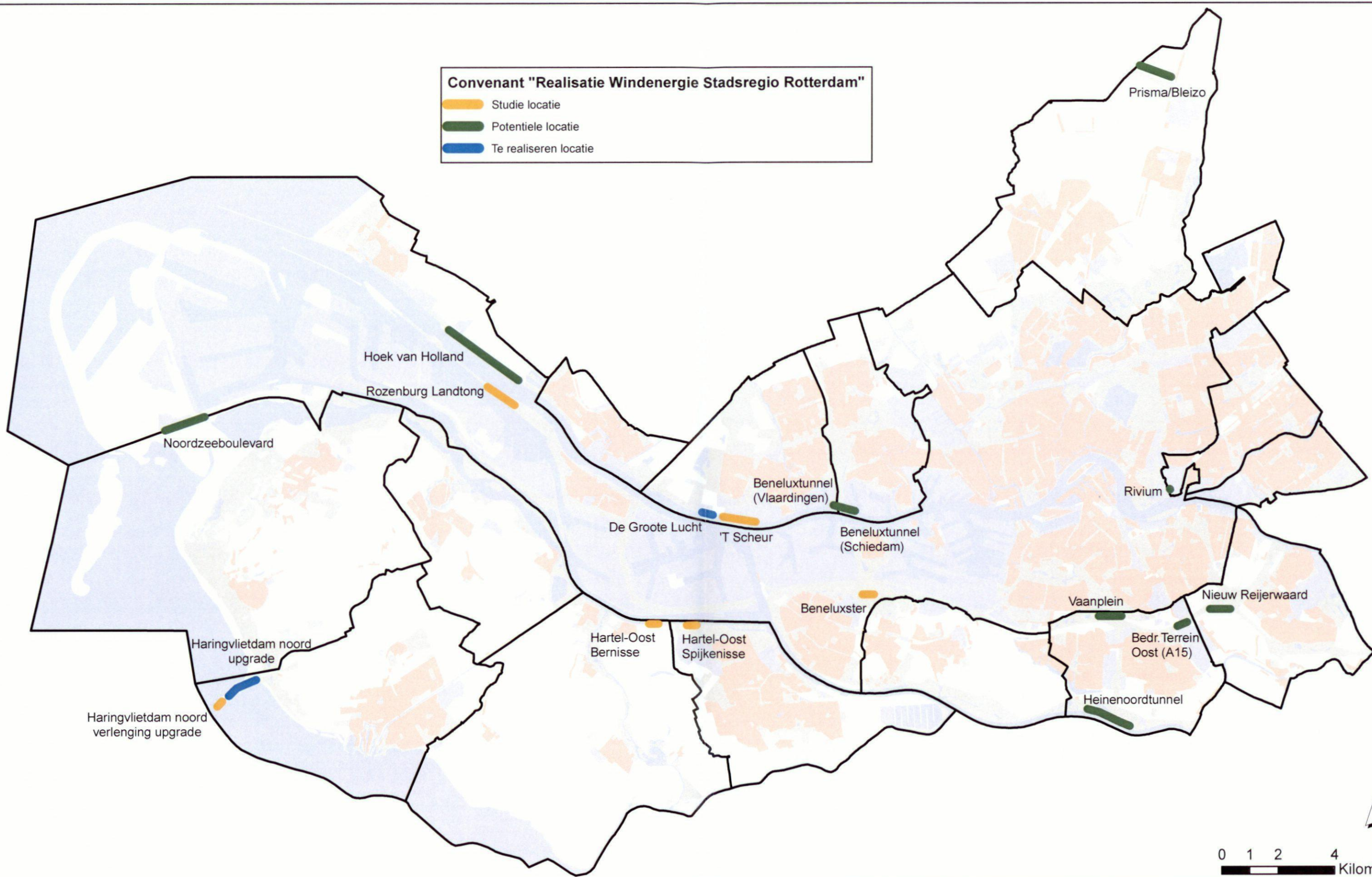
De locatie is ongewenst door de gemeente Ridderkerk.

**** De locatie is ongewenst door de deelgemeente Rozenburg.

Type locatie	Status	MW
Te realiseren	De gemeenteraad van de betreffende stadsregiogemeenten is akkoord gegaan met realisatie/upgrading van windturbines op deze locaties. Realisatie van deze locaties zal spoedig volgen.	18
Potentieel	Er is bestuurlijk draagvlak in het college van B&W van de betreffende stadsregiogemeenten voor realisatie van windturbines op deze locaties. Wel is nog nader onderzoek nodig naar inpassing in de omgeving.	114
<i>Subtotaal</i>		132
Studie	Er is bestuurlijk draagvlak bij de namens de betreffende stadsregiogemeenten het convenant ondertekenende wethouder voor realisatie van windturbines op deze locaties. Wel moeten nog technische en bestuurlijke afwegingen worden gemaakt.	48
Totaal		180

Convenant "Realisatie Windenergie Stadsregio Rotterdam"

- Studie locatie
- Potentiele locatie
- Te realiseren locatie

Ministerie van Economische Zaken,
Landbouw en Innovatie

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

Stadsregio Rotterdam
T.a.v. de heer J. van Belzen
Postbus 21051
3001 AB ROTTERDAM

**Directoraat-generaal voor
Energie, Telecom en
Mededinging**
Directie Energie en
Duurzaamheid

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 30
2594 AV Den Haag

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Factuuradres
Postbus 16180
2500 BD Den Haag

Overheidsidentificatienr
00000001003214369000

T 070 379 8911 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/eleni

Behandeld door
drs. R. Moor

T 070 379 6419
F 070 379 7423
r.moor@mineleni.nl

Ons kenmerk
DGETM-ED / 12072994

Datum 18 JUN 2012

Betreft steun voor uw convenant inzake windenergie

Geachte heer Van Belzen,

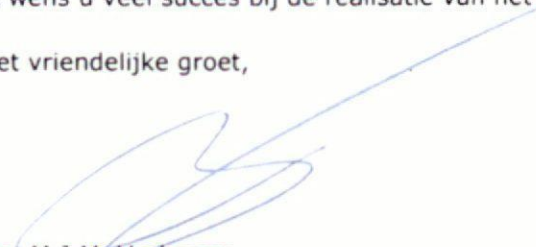
Het verheugt mij dat maar liefst 15 gemeenten, het openbaar lichaam stadsregio Rotterdam, de provincie Zuid-Holland, het Havenbedrijf Rotterdam, de Natuur en Milieufederatie Zuid-Holland en de Nederlandse Wind Energie Organisatie de handen ineen slaan om vóór 2020 150 MegaWatt aan windenergie binnen de regio gerealiseerd te hebben.

Dit initiatief is wat mij betreft een toonbeeld van hoe de ontwikkeling van windenergie zou moeten gaan. Gemeenten en provincie tonen ambitie en slaan de handen ineen met de milieuorganisaties en andere belanghebbenden. In uw geval vind ik het ook nog eens heel bijzonder dat het om veel windenergie midden in de Randstad gaat.

Ik zou het een geweldige prestatie vinden als het allemaal lukt en wil daaraan graag mijn steentje bijdragen door - binnen mijn mogelijkheden en bevoegdheden - mij in te zetten om te bevorderen dat belemmeringen in wet- en regelgeving zoveel mogelijk worden weggenomen. Ik ben bereid daarvoor het aanspreekpunt te zijn binnen het Rijk. Een en ander kan met ambtenaren van het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie worden afgestemd.

Ik wens u veel succes bij de realisatie van het convenant.

Met vriendelijke groet,

drs. M.J.M. Verhagen
Minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie

cc. mevrouw drs. A.C. van Huffelen, wethouder Duurzaamheid, Binnenstad en Buitenruimte

waterschap
**Hollandse
Delta**

Aan de Verenigde Vergadering

Proces en aanpak duurzame energieproductie WSHD-locaties

Aard voorstel	Informerend stuk
Aantal Bijlagen	4
Verantwoordelijk portefeuillehouder	Sas, C.

Voorstel behandeld door	Datum
Verenigde Vergadering	24 november 2016
Commissie MBH	9 november 2016

Voorstel geparafeerd door	Naam	Paraaf	Datum
Secretaris	Jan Aleman	Akkoord	24-10-2016
Dijkgraaf	Jan Geluk	Akkoord	24-10-2016

Ridderkerk, 24 november 2016.

Dijkgraaf en heemraden voornoemd,
secretaris-directeur, dijkgraaf,

drs. A.A. van Vliet. ing. J.M. Geluk.

Bijlagen:
Voorstel: Voorstel_6542.docx
Bijlage: Roadmap samenwerking
Bijlage: Juridische toets Pels Rijcken
Bijlage: WSHD en HVC in breder perspectief

Stukken ter inzage:

Proces en aanpak duurzame energieproductie WSHD-locaties

1. Aanleiding

In uw vergadering van 30 juni 2016 is het "Opgaveplan Duurzaamheid, Energie en Innovatie 2016-2019" (hierna "Opgaveplan") vastgesteld. Eén van de speerpunten in het Opgaveplan is (het vergroten van) duurzame energieproductie op WSHD-locaties.

In voorliggende notitie wordt u geïnformeerd over het lopende proces en de beoogde aanpak om deze doelstelling te realiseren.

2. Voorstel

Kennis te nemen van het proces en de beoogde aanpak voor duurzame energieproductie op WSHD-locaties.

3. Motivering

Kader

Het Opgaveplan vormt de directe aanleiding voor onderhavig proces. Het Opgaveplan komt voort uit de landelijke bestuursakkoorden, o.a. het *Klimaatakkoord* met de doelstelling "40% eigen opwekking in 2020" en de recente *Green Deal Energie* die inzet op "werken aan de ontwikkeling van een lange termijn perspectief van energieneutraliteit". Op WSHD-niveau is de 40%-doelstelling vastgelegd in het WBP 2016-2021.

Om invulling te geven aan de genoemde akkoorden en doelstellingen is (het vergroten van) duurzame energieproductie nodig. Het inzetten en benutten van WSHD-locaties voor zon- en windenergie biedt hiervoor het grootste potentieel. Dit staat overigens los van de beleidsvorming t.a.v. windturbines nabij waterkeringen, die vanuit waterveiligheid wordt benaderd.

Aanpak en ketensamenwerking

Grootschalige energieproductie is geen kernactiviteit van WSHD. Daarom zal WSHD vooral de regierol nemen en de beoogde energieprojecten laten ontwikkelen en exploiteren door derden. WSHD beschouwt hiertoe HVC als strategische en primaire partner.

Eenzijds omdat er in de periode 2012-2015 op verzoek van WSHD al veel voorbereidend werk door HVC is verricht middels de gezamenlijk uitgevoerde scans en verkenning. Hier kan nu relatief snel en logisch vervolg aan worden gegeven.

Anderzijds is een belangrijke doelstelling van HVC het faciliteren van aandeelhouders bij het realiseren van hun doelstellingen en verduurzaming (energie, afval, grondstoffen). HVC is gericht op het bereiken van optimaal maatschappelijk rendement. Een gedeelde visie op duurzame ontwikkeling was voor WSHD één van de strategische overwegingen om, via de GR Slibverwerking, aandeelhouder van HVC te worden om zodoende op doelmatige wijze te kunnen verduurzamen.

Proces

In de achterliggende periode hebben oriënterende gesprekken met HVC plaatsgevonden om te verkennen op welke wijze een concrete samenwerking kan worden vormgegeven. Bij deze notitie vindt u een aantal bijlagen die de resultante zijn van de oriëntatie en tevens bouwstenen vormen voor een beoogde samenwerkingsovereenkomst.

Op dit moment wordt met HVC gewerkt aan een afsprakenkader wat dus zal uitmonden in een samenwerkingsovereenkomst. Deze wordt op korte termijn aan het college ter besluitvorming voorgelegd.

Resumé

Onder regie van WSHD faciliteert HVC onze doelrealisatie en kan WSHD op doelmatige wijze verduurzamen. Met de beoogde samenwerking wordt HVC in dezelfde rol geplaatst als bij de slibverwerking; uitvoerend in 'dienst' van WSHD.

4. Risico's

HVC heeft inmiddels een serieuze portfolio opgebouwd in diverse duurzame (lokale) energieprojecten en de nodige knowhow en expertise ontwikkeld. HVC hecht aan initiatieven die passen binnen de (ruimtelijke) omgeving en aan een goede relatie met stakeholders. Wat logisch is, gezien haar publieke aandeelhouders. Dit is voor WSHD een meerwaarde en passend vanuit het perspectief van risico- en omgevingsmanagement.

Meer expliciete risicobeheersing op projectniveau komt aan de orde in een latere fase.

5. Financiële aspecten

In BURAP 2016, Kadernota 2017 en concept Begroting 2017 is, vanuit het Opgaveplan, voorzien in eventuele benodigde financiële inzet voor de onderzoek- en verkenningfase.

Uitgangspunt is een zo gering mogelijke financiële inzet van WSHD en zo klein mogelijke projectrisico's. Per concreet project zal het college een business case opstellen en een afweging voorleggen hoe het waterschap financieel en juridisch tot realisatie wil komen. Daarbij wordt ook onderzocht welke vorm van participatie het meeste voordeel biedt.

6. Personele aspecten

Benodigde personele capaciteit was voorzien in het jaarplan 2016. Voor het jaar 2017 is dit eveneens vanuit het Opgaveplan vertaald naar de Kadernota en concept Begroting.

Verder geldt hetzelfde als bij financiële aspecten in paragraaf 5. In de beoogde samenwerkingsovereenkomst zullen de organisatorische aspecten een plaats krijgen.

7. Juridische aspecten

Juridische (met name aanbestedingsrechtelijke) aspecten t.a.v. de beoogde aanpak, samenwerking en vormen van betrokkenheid zijn zowel intern als extern getoetst. Het uitgangspunt voor WSHD is samenwerking met HVC o.b.v. het retributiemodel (WSHD stelt grond ter beschikking middels verhuur c.q. opstalrecht) en dit is aanbestedingsrechtelijk gezien toegestaan. Een eventuele verdergaande samenwerking met HVC, in de vorm van projectparticipatie, is een keuzemogelijkheid voor WSHD en dient t.z.t. opnieuw juridisch beoordeeld te worden.

Zie ook de bijgevoegde externe notitie van *Pels Rijcken & Droogleer Fortuin advocaten en notarissen* (Landsadvocaat).

8. Duurzaamheidsaspecten

WSHD-assets worden ingezet om te verduurzamen en maatschappelijke en financiële meerwaarde te creëren.

Onderhavig proces staat volledig in het teken van (inter)nationale doelstellingen en sector-brede akkoorden op het gebied van klimaat, energie en verduurzaming.

9. Communicatieve aspecten (in-en extern)

N.v.t. in deze fase. Bij de behandeling en besluitvorming t.a.v. de beoogde samenwerkingsovereenkomst zal communicatie plaatsvinden.

10. Informatievoorzienings- en ICT-aspecten

N.v.t. in deze fase.

11. Wijze van publiceren

☒ Niet van toepassing

12. Verdere aanpak/ procedure

De ambities en aanpak passen binnen de kaders van het "Coalitieprogramma op hoofdlijnen 2015-2019" t.a.v. verduurzaming, professionalisering en slim (samen)werken.

Het afsprakenkader ofwel de samenwerkingsovereenkomst wordt voorbereid om deze binnen afzienbare termijn ter besluitvorming voor te leggen aan het college en waarna uw vergadering hierover wordt geïnformeerd.

13. Evaluatie

Retributie gebruik WSHD-grond

WSHD zal voor het beschikbaar stellen van grond bij een betreffend project een jaarlijkse vergoeding ontvangen. HVC hanteert hiervoor de normen van Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) welke door de overheid ook gebruikt worden in het kader van de subsidies (SDE+).

WSHD zal t.z.t. een extra toets uitvoeren of de betreffende vergoedingen marktconform zijn.

Aanpak andere waterschappen

Binnen de waterschapsector zijn op hoofdlijnen 3 vormen van aanpak waar te nemen.

1. Onderhavige voorgesteld aanpak.
Maximaal benutten van een reeds bestaande (keten)partner waarbij het waterschap in de samenwerking een regierol heeft met het retributiemodel als uitgangspunt. Deze aanpak wordt bijvoorbeeld gehanteerd door het Hoogheemraadschap Schieland en de Krimpenerwaard.
2. Niet proactief maar afwachtend.
Afwachten tot een willekeurige derde een verzoek doet tot ontwikkeling van duurzame energieproductie op een waterschapslocatie. Uitgangspunt retributiemodel.
3. Conform de reguliere waterschaps-projecten.
Ontwikkeling en realisatie in eigen beheer inclusief het aanvragen van vergunningen en SDE+ subsidie waarbij het waterschap zelf investeert. De exploitatie wordt wisselend in eigen beheer gedaan of uitbesteed.

Toekomstige keuzes

WSHD heeft straks de mogelijkheid om, aanvullend op haar rol als grondeigenaar (retributiemodel), desgewenst te kiezen voor een grotere financiële betrokkenheid middels projectparticipatie. Criteria die daarbij een rol zullen spelen zijn o.a. de bijdrage aan de doelrealisatie en wat de mate is van financieel voordeel versus risicobereidheid.

14. Afdelingen die instemmen met het voorstel

BJ en FN.

Notitie

voor HVC
Joyce Bles
Ed van den Berg
van Berend Jan Drijber (Pels Rijcken)
datum 17 juni 2016
betreft Samenwerking HVC - waterschappen/gemeenten bij wind-/zonneprojecten
zaaknr 11003048

Inleiding; vraagstelling

- 1 In het kader van haar activiteiten op het gebied van hernieuwbare energie onderzoekt HVC met aandeelhoudende waterschappen of gemeenten de mogelijkheden een windproject of zonneproject te realiseren. Voor ieder project wordt een specifieke project-BV opgericht. Een voorbeeld is Wind Kralingseveer B.V.. Waterschappen en gemeenten achten deze projecten belangrijk met het oog op hun duurzaamheidsdoelstellingen.
- 2 Om een installatie te kunnen plaatsen is een stuk grond (voor een windmolen of een zonnepark) of een dak (voor zonnepanelen) dan wel een ander oppervlak nodig. In dit verband zijn drie juridische vragen gerezen:
 - a. kan een waterschap of gemeente besluiten een stuk grond of dak beschikbaar te stellen aan de project-BV, zonder eerst een (vorm van) aanbesteding te organiseren?
 - b. maakt het voor het antwoord op de eerste vraag verschil of het waterschap of gemeente deelneemt in de project-BV?
 - c. maakt het daarbij nog uit of een waterschap of gemeente vanaf het begin aandeelhouder is of op een later moment als aandeelhouder instapt?

a. Waterschap of gemeente participeert niet

- 3 Zuivere gronduitgifte of het ter beschikking stellen van een dak, bijvoorbeeld door middel van het vestigen van een recht van opstal, is geen overheidsopdracht. Een

dergelijke transactie hoeft daarom niet te worden aanbesteed op grond van het (Europese of nationale) aanbestedingsrecht.¹

- 4 Indien door het waterschap of gemeente aanvullende verplichtingen bij deze gronduitgifte worden opgelegd, kan de kwalificatie (overheidsopdracht) evenwel omklappen, waardoor het aanbestedingsrecht wel in beeld zou komen. Dat is met name zo als contractueel een bouwplicht wordt opgelegd, zodat het waterschap of gemeente de realisatie van het project rechtens kan afdwingen. De als voorbeeld toegezonden stukken van de samenwerking tussen HHSK en Kralingseveer B.V. wijzen niet in die richting.
- 5 Om zeker te stellen dat geen overheidsopdracht wordt verleend is het dus van belang ervoor te zorgen dat de akte tot vestiging van een recht van opstal geen bepalingen bevat die zo kunnen worden uitgelegd dat het waterschap de realisatie van het project kan afdwingen of daar eisen aan kan stellen buiten de geldende wettelijke eisen op het gebied van het omgevingsrecht, de veiligheid etc.. Verder dient de project-BV een financiële tegenprestatie te leveren in de vorm van een retributie als vergoeding voor het gebruik c.q. de huur van de grond gedurende de overeengekomen periode. Zo'n retributie kan uiteraard in cash, maar ook gedeeltelijke in overdracht van GvO's aan het waterschap of de gemeente. Het is dan wel noodzakelijk dat de waarde van de GvO's met een voldoende mate van zekerheid kan worden bepaald.
- 6 De samenwerking tussen HHSK en Kralingseveer B.V., zoals die tot nu toe is vorm gegeven, past in deze opzet: een aanbesteding was niet nodig.
- 7 Conclusie: het ter beschikking stellen van een stuk grond of dak hoeft door een waterschap of gemeente niet te worden aanbesteed. Aan de quasi-inhouse-uitzondering (zie hierna) wordt niet toegekomen.

b. Waterschap participeert vanaf het begin

- 8 Waterschappen of gemeenten kunnen beleidsmatige redenen hebben om in een project-BV te willen deelnemen. Zo is denkbaar dat door deelname de opgewekte energie meetelt voor het bereiken van duurzaamheidsdoelstellingen. Ik ben niet in een positie om te beoordelen of dat laatste werkelijk zo is; dat is geen vraag van aanbestedingsrecht. De voorliggende vraag is: *als* een waterschap participeert, kan dit dan gevolgen hebben voor de conclusie in punt 7 dat de uitgifte van grond of de terbeschikkingstelling van een dak niet hoeft worden aanbesteed?

¹ Het huren van onroerend goed door een aanbestedende dienst kan een opdracht zijn, maar die valt in beginsel onder de huurexceptie genoemd in art. 2.24 Aanbestedingswet. Het verhuren van een onroerend goed door een aanbestedende dienst is geen opdracht, zodat aan die exceptie niet wordt toegekomen.

- 9 Indien het waterschap of de gemeente vanaf het begin af aan participeert in het project, door bij oprichting een belang van bijvoorbeeld 50% in de project-BV te nemen, dan handelt de project-BV ook voor het waterschap en wordt waarschijnlijk een overheidsopdracht verleend. Die moet in beginsel worden aanbesteed, tenzij aan de voorwaarden van de quasi-inhouse-uitzondering wordt voldaan. Deze uitzondering kent drie voorwaarden: (i) het toezichtcriterium, (ii) het merendeelcriterium en (iii) geen private deelnemers.
- 10 Om te voldoen aan het toezichtcriterium is vereist dat de aanbestedende dienst op de opdrachtnemer net zo toezicht uitoefent als op de eigen diensten. Concreet zal dat vermoedelijk betekenen dat een waterschap of gemeente die gaat participeren ook een of twee bestuurders benoemt. Beide deelnemers in het kapitaal dienen te delen in de uitoefening van het toezicht. Het merendeelcriterium betekent dat ten minste 80% van de activiteiten voor de aandeelhouders moet plaatsvinden. Het komt mij voor dat in de setting van een project-BV, die wordt opgericht met het uitsluitend doel een installatie te exploiteren voor de aandeelhouder(s), aan dit criterium zonder meer kan worden voldaan. Aan de eis dat er geen private aandeelhouders zijn wordt ook voldaan, als een waterschap of een gemeente toetreedt. Het is vanwege die eis overigens niet mogelijk dat burgers, bijvoorbeeld in het kader van burgerinitiatieven, aandelen houden. Burgerparticipatie kan beter vorm worden gegeven door bijvoorbeeld een stichting op te richten. Gezien de vraagstelling van HVC is dit niet verder uitgewerkt in onderhavige notitie.
- 11 Conclusie: indien een waterschap of gemeente participeert in een project-BV is - anders dan in de situatie onder a. - wel sprake van een overheidsopdracht. Die opdracht hoeft echter niet te worden aanbesteed, omdat aan de voorwaarden van de quasi-inhouse-uitzondering kan worden voldaan.

c. Waterschap of gemeente gaat later participeren

- 12 Het is denkbaar dat een waterschap of gemeente pas na verloop van tijd wil gaan participeren in de project-BV. De situatie is vanaf dat moment dezelfde als onder b: het waterschap of de gemeente wordt (mede) opdrachtgever van de project-BV, maar de quasi-inhouse-uitzondering is van toepassing.
- 13 Voor de beoordeling van de achterliggende periode tot aan de deelneming van het waterschap geldt de analyse onder a: er was geen aanbestedingsplichtige opdracht en dat wordt niet anders als het waterschap later als aandeelhouder toetreedt.
- 14 Ook voor HVC zelf wijzigt er dan in aanbestedingsrechtelijke zin niets. Voor haar geldt de quasi-inhouse-uitzondering al zo lang zij – indirect – enig aandeelhouder van de project-BV is. Als zij daarna het toezicht gaat delen met het waterschap of de gemeente, is nog steeds de quasi-inhouse-uitzondering van toepassing.

Conclusie

- 15 Het vestigen van een opstalrecht op grond of een dak van een waterschap of gemeente ten behoeve van een project-BV hoeft niet te worden aanbesteed op grond van het (Europese of nationale) aanbestedingsrecht.
- 16 Wanneer een waterschap of gemeente met het oog op duurzaamheidsdoelstellingen met HVC wil samenwerken door in een project-BV te participeren dan is dat mogelijk zonder dat dit tot een aanbesteding hoeft te leiden, ook als die toetreding later plaatsvindt.

Van HVC Lokale Energie

Aan Waterschap Hollandse Delta, aan het bestuur

Cc Dhr. C. Sas (heemraad)

Betreft Roadmap samenwerking HVC-WSHD

Datum 8 juli 2016

Postbus 9199
1800 GD Alkmaar

Telefoon (072) 5411 311
info@hvcgroep.nl
www.hvcgroep.nl

Aanleiding

HVC heeft een visiedocument gemaakt waarin de samenwerking tussen het WSHD en HVC wordt beschreven. Hieruit blijkt de diepte en breedte waarin HVC het WSHD al samenwerken. In dit memo wordt een voorstel gedaan hoe op het gebied van duurzame opwek vervolgstappen gezet kunnen worden.

Resultaten verkenning 2011-2014

Tussen 2011 en 2014 heeft HVC de locaties van het WSHD gescreend om de mogelijkheden voor duurzame energieopwekking in kaart te brengen. Dit is gebeurd voor zowel zonne-energie als windenergie. Deze zijn destijds zowel planologisch als op regelgeving getoetst. De onderzochte locaties staan in de volgende tabel, alsmede de potentie voor zonne-energie:

2013	Adres	Postcode	m2	panelen	Wp
Barendrecht	Achterzeedijk	2992 SC	24.000	7.059	2.117.647
Den Bommel	Groenedijk 2	3258 LM	600	176	52.941
Goedereede	Teuntjesweg 2	3252 LV	10.000	2.941	882.353
Heenvliet	Oost Kanaaldijk 3	3218 LE	7.000	2.059	617.647
Hellevoetsluis	Carrouselweg 1	3225 LN	8.000	2.353	705.882
Middelharnis	Westhavendijk 11	3241 LP	23.000	6.765	2.029.412
Numansdorp	Molendijk 39 a	3281 LT	7.000	2.059	617.647
Ooltgensplaat	Rode Sluisweg 1	3257 LW	7.000	2.059	617.647
Oostvoorne	Scheitweekseweg 1	3233 LT	4.000	1.176	352.941
Oud Beijerland	Rontgenstraat 20	3261 LK	2.000	588	176.471
Oude Tonge	Zuiderlandsezeedijk 4	3255 LV	2.500	735	220.588
Ridderkerk	Havenkanaal 18	2984 BP	1.400	412	123.529
Hoogvliet	Venkelweg 65	3193 KA	6.000	1.765	529.412
Rozenburg	Boulevard 12	3181 LK	500	147	44.118
Spijkenisse	Papendijk 4	3207 LD	10.000	2.941	882.353
Strijen	Sportlaan 30	3291 TN	2.000	588	176.471
Zwijndrecht	Veerweg 51	3336 LM	15.000	4.412	1.323.529
Totaal			130.000	45.882	11.470.588

De potentiële panelen en vermogens zijn gebaseerd op de helft van het bruto reserveterrein-oppervlak bij elke rwzi. Het genoemde totaal van 11,5 MWp levert een jaarlijkse productie van ongeveer 10,5 miljoen kWh per jaar. Het totale verbruik van het WSHD bedraagt circa 58 miljoen kWh per jaar.

Een aantal locaties zal planologisch afvallen. Op basis van het destijds gedane onderzoek verwachten we 3-5 kansrijke projecten te kunnen definiëren, welke een opwek van 3-5 mln kWh op jaarbasis mogelijk kunnen maken. Dit correspondeert met een investeringsvolume van circa 3,5 – 6,5 miljoen euro. Bij gebruikmaking van bankfinanciering (85%) zal dit een vermogensinbreng voor risicokapitaal van

ongeveer 0,6 - 1,0 miljoen euro vereisen. Dit betreft het financieringsvolume wat na realisatie voor langere tijd in de projecten blijft.

Op het gebied van windenergie waren destijds Hoogvliet, Oude Tonge en Flakkee/Westplaat het beste gekwalificeerd. Deze zullen opnieuw bekeken moeten worden, in de huidige (politieke, planologische) omstandigheden. Het aantal turbines staat minder direct in relatie tot het aantal m2 van de locaties en zijn daarom hier niet gekwantificeerd. Per grote turbine wordt 2,5 – 3,2 MW gerekend, bij 2.100 – 2.800 vollasturen. Hiermee kunnen grote stappen gemaakt worden, maar dient er wel aan mee eisen voldaan te worden en is de kans op weerstand groter. Nieuw is het stimulerend beleid van de provincie op het gebied van kleine turbines (ashoogte max 45 meter). Dit kan voor de rzwi's als optie onderzocht worden.

Vervolg locaties

Het provinciaal beleid verandert. Er zijn lokale ontwikkelingen die van invloed zijn. Politieke verschuivingen. De resultaten uit de verkenningen uit het verleden dienen daarom te worden geactualiseerd zodat een actueel overzicht ontstaat en de juiste prioriteiten gegeven kunnen worden. Ook de schaal van de projecten dient overwogen te worden (loont het zich). Als resultaat van een actualisatie stellen we een aanpak voor waarbij 3-5 locaties met voorrang ontwikkeld worden.

Aanpak samenwerking

We stellen een gedeeld ontwikkelaarschap voor. Hiermee bedoelen we de werkwijze; de financiële invulling kent een aantal keuzes die in de volgende paragraaf beschreven worden. Het WSHD kent de lokale omgeving en specifieke omstandigheden rondom de locaties het beste. HVC heeft een projectontwikkelingsteam welke ervaring heeft in het ontwikkelen en realiseren van energieprojecten zoals die bij het WSHD beoogd worden. HVC is vanuit haar ervaring penvoerder en projectleider op de projectontwikkelingskant. Het WSHD stuurt en borgt haar belangen. De samenwerking kan middels de vorming van een stuurgroep worden geborgd welke periodiek bijeenkomt om de vooruitgang te bespreken en beslissingen te nemen. De betrokkenheid van het WSHD zal hierbij groter zijn indien er voor een zwaardere financiële verplichting wordt gekozen.

Verwachte opbrengsten

Het WSHD wordt in de samenwerking de keuze geboden in welke vorm en fase ze financieel betrokken wil zijn in de projecten. Hierbij wordt uitgegaan van realisatie van het project in een doelvennootschap waarin ook bankfinanciering betrokken wordt.

Huurmodel/retributie:

Indien niet financieel geïnvesteerd wordt, brengt het WSHD het gebruiksrecht van de grond/locaties in. De gebruikelijke vergoeding hiervoor is een jaarlijkse retributie (huur). HVC hanteert als basis voor de retributie de normen zoals gesteld door de RVOB als vertaling naar een redelijke grondvergoeding die het project zelf niet in gevaar brengt. De verwachte opbrengst voor retributie (verhuur) op de grond is daarbij (geen indexatie):

- Zonneweiden: EUR 0,2 / m2 voor zonneweiden
- Windenergie: 13.000 per MW (norm RVOB)

Investeren in de bouw en/of exploitatie:

Na het verkrijgen van de vergunning en beschikking voor de SDE+ kan het project gebouwd worden. Hierna resteert het bouwrisico (vooral budgetoverschreiding) en het exploitatierisico. Dit wordt gekenmerkt door een lager risico dan in de ontwikkelfase. De verwachte rendementen in deze fase, indien in deze fase aandelen van de projectvennootschap verworven worden:

1. Zonneweiden: 7-9% op het geïnvesteerde risicokapitaal (IRR)
2. Windenergie: 8-10% op het geïnvesteerde risicokapitaal (IRR)

Investeren in de projectontwikkeling:

Dit betreft het investeren in de fase tot vergunning en SDE+ toekenning. Hier gaat het om de inspanningen rond de vergunningsprocedures, de extern te betrekken MER, impactstudies, omgevingsmanagement en eventuele netstudies. Kenmerk: hoog risico, relatief hoog rendement.

In elk stadium dat het project doorloopt dient de keuze gemaakt te worden of op dat moment al geparticipeerd wordt. Hoe vroeger ingestapt wordt, hoe hoger het verwachte rendement maar ook hoe hoger het risico dat gedane investeringen (deels) verloren gaan. Voor HVC is betrokkenheid van het WSHD gedurende de ontwikkelfase waardevol vanwege de kennis van de lokale omstandigheden en locatiekenmerken. Dit hoeft geen financiële betrokkenheid te zijn.

Voor het toerekenen van de duurzame opwek aan de verduurzaming van het WSHD is het mogelijk de GVO's die gegenereerd worden in te zetten. Indien het WSHD mee-investeert en daarmee mede-eigenaar wordt kunnen pro rata GVO's overgenomen worden. Indien dit niet het geval is (retributiemodel) kan een kunnen de GVO's van de projectvennootschap gekocht worden tegen kostprijs.

De keuze of en in welke fase het WSDH financieel wenst te participeren hangt af van de visie op dergelijke activiteiten; in hoeverre faciliteren, ontwikkelen of beheren van dergelijke assets tot de kerntaak van het waterschap horen.

Verwachte opbrengsten

Bij realisatie van een projectvolume corresponderend aan een opwek van 3-5 miljoen kWh / jaar aan zonne-energie realiseert het WSHD een retributie van ongeveer 4.000 – 7.000 Euro. Rendementen op investeringen tijdens de ontwikkeling of gedurende de exploitatie variëren zoals in voorgaande paragraaf beschreven. Rendementen worden als gewogen gemiddelde over de looptijd van het project (ca. 20 jaar) berekend, waarbij een groot deel van het rendement later in het project gerealiseerd wordt, omdat de bankfinanciering eerst terugbetaald wordt.

Een duurzame opwek van 3 miljoen kWh / jaar staat gelijk aan ca. 5,2% van het verbruik van WSHD. Bij 5 miljoen kWh is dit 8,6%.

Tijdslijn

HVC zet haar resources in om tot optimale verduurzaming van de WSHD locaties te komen. Hiervoor is een mandaat in de vorm van een samenwerkingsovereenkomst noodzakelijk. We zien de volgende stappen:

1. Positief besluit WSHD nader onderzoek samenwerking: juni/juli 2016
2. Concretiseren voorkeursprojecten, werkafspraken en bepalen voorkeurswijze WSHD wijze vorm financiële participatie. Parallel uitwerken samenwerkingsovereenkomst: augustus/september 2016.
3. Samenwerkingsovereenkomst: ondertekening voor eind september 2016
4. Start samenwerking en projectontwikkeling: 1 oktober 2016

De samenwerkingsovereenkomst onder punt drie geeft een wederzijds commitment. HVC committeert resources (budget en inzet mankracht), het WSHD geeft exclusiviteit aan de te ontwikkelen locaties. In de samenwerkingsovereenkomst zullen onder andere worden gepreciseerd:

- Locaties welke binnen de samenwerking worden aangepakt
- Termijn en binding exclusiviteit
- Voorwaarden verhuur locaties bij realisatie project (recht van opstal e.d.)
- Aansturing project (stuurgroep/werkgroep vanuit WSHD/HVC)
- Hoogte retributie, rendement bij financiële participatie in verschillende fasen (ontwikkeling, na vergunning, na financial close, na realisatie)

Daarmee is bij ondertekening van beide zijden de samenwerking juridisch en bestuurlijk bindend geworden.

HVC & WSHD **SAMENWERKING**

29 JUNI 2016

AANLEIDING

Het Waterschap Hollandse Delta heeft een lange historie van samenwerking met HVC en is mede-eigenaar van HVC. Het waterschap werkt momenteel aan haar Opgaveplan Duurzaamheid Innovatie en Energie 2016-2019 (Opgaveplan). Middels dit memo brengen we graag de breedte van de bestaande samenwerking en mogelijkheden tot verdieping voor het voetlicht, zodat we een wezenlijke bijdrage aan het realiseren van de doelstellingen van het waterschap kunnen leveren.

ACHTERGROND VAN HET OPGAVEPLAN EN SAMENWERKING

Er is een aantal nationale- en sectorafspraken gemaakt waarmee de waterschappen zich committeren aan de energietransitie, waar het WSHD zich aan verbonden heeft:

- Het Klimaatakkoord van Waterschappen en Rijk 2010 – 2020
- Bestuursakkoord Water Rijk
- SER Energieakkoord
- Lokale Klimaatagenda
- Routekaart afvalwaterketen
- Green Deal Energiefabriek en Grondstoffenfabriek
- Green Deal Duurzame Energie

Het opgaveplan geeft invulling aan het beleid en uitvoering dat het WSHD gaat voeren om deze afspraken navolging te geven. Middels dit memo zullen we aangeven waar HVC nu al bijdraagt aan dit programma en waar we een grotere impact kunnen realiseren. Dit sluit aan bij het “van buiten naar binnen” thema en de vertaalslag van ambitie naar actie zoals in het opgaveplan geformuleerd.

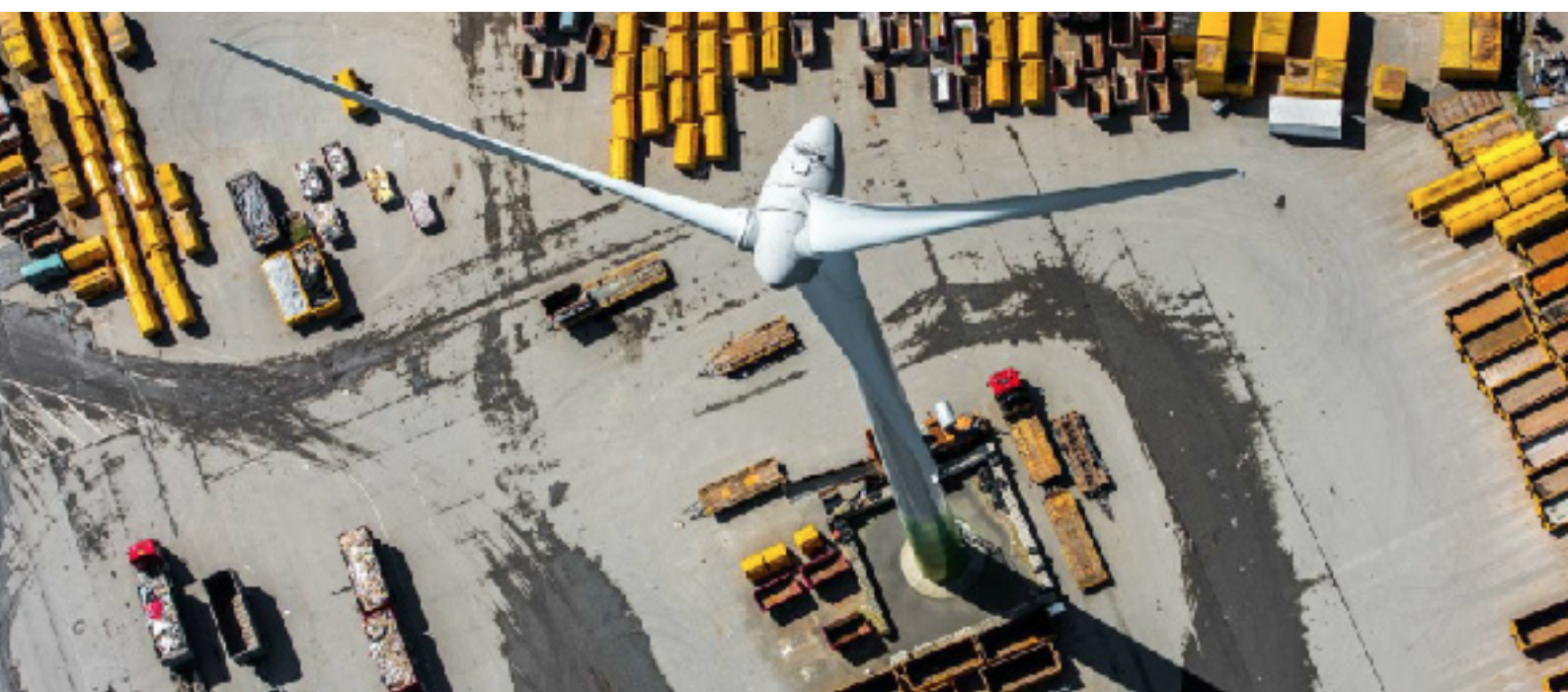

DOELSTELLINGEN WATERSCHAP

Het WSHD heeft haar doelen concreet gemaakt in het opgaveplan:

- Reductie broeikasgassen van 10% naar 30% in 2020
- Energie efficiency verbetering, deze is al gehaald (66% vs doel 30% in 2020)
- Duurzame energie produceren (van 20% naar 40%)
- Duurzaam inkopen (doelstelling behaald, 100%)
- Klimaatbestendige watersystemen en waterkeringen
- Verduurzaming grondstofketen en afvalstoffen
- Bewustwording en educatie

Dit zijn doelstellingen die HVC onderschrijft en in het verlengde van de doelstellingen van HVC liggen. De samenwerking richt zich telkens op deze doelstellingen.

OVERZICHT BESTAANDE SAMENWERKING HVC

SAMENWERKING OP SLIBVERWERKING EN GRONDSTOFFEN

HVC heeft een slibverwerkingsinstallatie waarin het slib van het WSHD zo duurzaam en efficiënt mogelijk verwerkt wordt. Hiermee draagt HVC continu bij aan de doelstelling van het waterschap de grondstof- en afvalketen te verduurzamen. Concrete programma's waarmee HVC hieraan verdere invulling geeft zijn:

1 FOSFAATTERUGWINNING UIT VLEGAS

HVC verwerkt 100% van het zuiveringsslib op basis van mono verbranding. Dit geeft een relatief schoon restproduct waaruit een hoge concentratie fosfaat resulteert. HVC is al jaren betrokken bij onderzoek ten behoeve van terugwinning en hergebruik van dit fosfaat, tezamen met SNB. Vanuit dit onderzoek is in 2015 een contract gesloten met Ecophos die het mogelijk gaat maken om dit fosfaat voor de productie van kunstmest in te zetten. Hiermee wordt een afvalstof een grondstof.

2 BIOPLASTICS

Tezamen met WSHD doet HVC onderzoek naar het winnen van bioplastics uit zuiveringsslib op basis van PHA, in het kader van een bredere STOWA studie. De testen worden uitgevoerd op de rwzi in Dordrecht.

3 RARE EARTH METALEN

HVC ondersteunt samen met de waterschappen het KWR onderzoek (fase 2) naar de winning van zeldzame aardmetalen uit slib en as. HVC heeft hiervoor onder andere eigen onderzoeksresultaten ter beschikking gesteld.

4 VERGASSING EN SUPERKRITISCHE VERGASSING

In het belang van haar waterschappen volgt HVC de onderzoeken naar vergassing en superkritische vergassing. Deze methoden kennen nog vele obstakels voor implementatie en lijken de plaats van mono verbranding nog niet in te kunnen nemen. HVC zit in de begeleidingscommissie vanuit de STOWA.

5 SLIBVERGISTING

HVC doet voor de waterschappen onderzoek naar (decentrale) slibvergistingsmogelijkheden. Ze zal hier in 2016 een update geven over de resultaten van het onderzoek.

6 SVI 2.0

Tezamen met SNB is HVC actief met onderzoek naar verdere optimalisatie van mono verbranding, gericht op energie optimalisatie, energetisch rendement, warmtelevering en grondstofterugwinning.

ADVISING

In 2011 heeft HVC voor het WSHD een zogenaamde energievisie geschreven. Hierin is in kaart gebracht wat de mogelijkheden voor duurzame energie en energiebesparing zijn voor het WSHD. Daarbij is een nulmeting gedaan naar het energieverbruik en emissies. Daarnaast zijn de mogelijkheden en impact op het gebied van duurzame opwek (zon, wind, biomassa, afvalwater) en besparing concreet gemaakt. Na oplevering van het adviesrapport is een verdere inventarisatie van locaties van het WSHD door HVC uitgevoerd.

Indien gewenst kan HVC een update van de energievisie verzorgen en afspraken maken over een continue begeleiding bij het beleid en monitoring van de duurzaamheidsdoelstellingen. Ook kan HVC ondersteunen bij het uitstippelen van de route naar de geformuleerde doelstellingen van het WSHD.

DUURZAME ENERGIE PRODUCEREN

Via de deelneming in HVC krijgt het WSHD duurzaamheidscredits uit de gerealiseerde duurzame opwek door HVC toegerekend. Deze worden jaarlijks gerapporteerd en worden meegenomen in de klimaatdoelstellingen van het waterschap.

Er zijn middels de locatiescans uit het verleden voorbereidingen getroffen om voor het waterschap tot ontwikkeling van duurzame energie opwekkende projecten over te gaan. Dit was voor de Green Deal Duurzame Energie en stond destijds (2011-2014) in een andere context binnen het waterschap. Omdat zowel bij de aandeelhoudende gemeenten als de waterschappen de klimaatdoelstellingen urgenter zijn geworden, heeft HVC in 2015 een gespecialiseerd team opgezet voor het ontwikkelen, realiseren en beheren van duurzame energieopwek. We zien hier de meest logische en concrete vervolgstap in de samenwerking met het WSHD, door een concrete samenwerking op het thema "duurzame energie produceren" aan te gaan. Dit bouwt voort op het voorwerk uit 2011-2014.

De samenwerking kan als volgt worden vormgegeven:*

- Overzicht bieden van kansrijke locaties voor de opwek van duurzame energie, gebaseerd op studies tussen 2011 en 2014. Onderdeel is de daarbij horende verwachte volume van de duurzame energie productie.
- De beoogde organisatievorm van de samenwerking
- Taken en verantwoordelijkheden van de samenwerkingspartners
- Beschrijving van de tijdslijn en belangrijkste mijlpalen in de formalisatie
- Kengetallen investering en opbrengst voor het WSHD

* Deze aanpak is verder geconcretiseerd in de bijlage.

Middels deze samenwerking wordt HVC in dezelfde rol als in de slibverwerking gezet; uitvoerend in dienst van het waterschap.

Vanuit het programma en de coördinerende stuurgroep worden stakeholders bij de uitvoering betrokken, waaronder (niet uitputtend): energiecoöperaties, omwonenden, financiers, netbeheerder, gemeente en provincie..

Doel van het programma is de duurzame energieproductie naar minimaal de gestelde 40% van het eigen verbruik te brengen en daarbij een maatschappelijke en economische meerwaarde uit de grondposities te realiseren. Het WSHD brengt haar locaties in en HVC reserveert voldoende capaciteit en kennis zodat er resultaat wordt behaald.

Daarnaast draagt HVC haar steentje bij aan de biobased economy onder andere door in haar compostering- en vergistingsinstallatie groene stromen (waaronder bermgras) om te zetten tot groen gas en kwaliteitscompost. Voor bermgras zet HVC in op een ontwikkeling van bermgras tot grondstof waarmee een verdere verduurzaming en verwaarding gerealiseerd kan worden. Het WSHD zou kunnen meeliften op deze ontwikkeling.

ENERGIE EFFICIËNTIE

HVC heeft voor haar aandeelhouders een workshop georganiseerd en ondersteuning aangeboden op het gebied van aansturing van gemalen gekoppeld aan de energie/onbalansmarkt.

LEVERING GROENE ELEKTRICITEIT

HVC levert groene elektriciteit aan aandeelhouders, gemeenten en waterschappen. Deze energie wordt geproduceerd uit biomassa (gft-afval, afvalhout en slib), wind, zon en restafval. Met het terugleveren van groene energie uit eigen afval wordt de cirkel rond gemaakt. Het leveringstarief berekent HVC tegen een eerlijke kostprijs en zonder margeopslag.

BEWUSTWORDING EN EDUCATIE

Zowel het WSHD als HVC hebben bewustwording en educatie hoog in het vaandel staan.

Middels het 100-100-100 (momenteel ca. 3.500 deelnemers) programma worden consumenten bewust gemaakt van de keuzes die in het huishouden te maken zijn om de productie van afval te reduceren. Bij de realisatie van onder andere windenergieprojecten wordt zeer actief omgevingsmanagement gedaan. Zie onder andere <http://hvcwindkralingseveer.nl/> waarin bewoners tijdens de realisatie op de hoogte gehouden worden en hun vragen over overlast beantwoord krijgen. Rondom de realisatie van dit windproject tezamen met waterschap Schieland en Krimpenerwaard wordt een programma ontwikkeld met een lokale school waar duurzaamheid in het curriculum wordt opgenomen. Ook organiseert HVC regelmatig rondleidingen voor scholen bij de afvalenergiecentrales.

waterschap
**Hollandse
Delta**

Aan de Commissie WWV

Pilot Windturbines Nissewaard

Aard voorstel	Informerend stuk
Bijlagen	2
Verantwoordelijk portefeuillehouder	Gelder, L.A. van

Voorstel behandeld door	Datum
Commissie WWV	12 september 2017
College Dijkgraaf en Heemraden	22 augustus 2017

Bijlagen:
Voorstel: Voorstel_7638.docx
Bijlage: Memo Pilot Windturbines Nissewaard

Stukken ter inzage:

Pilot Windturbines Nissewaard

1. Aanleiding

Bij de uitwerking van het Afwegingskader Windturbines op of nabij waterkeringen is afgesproken om samen met de gemeente Nissewaard een pilot op te zetten. In deze notitie wordt de voortgang van deze pilot kort toegelicht.

2. Voorstel

Voorgesteld wordt:

- Kennis te nemen van de Pilot Windturbines Hartel Oost & Plaatweg/Brielse Maasdijk Oost

3. Motivering

Tijdens de Verenigde Vergadering (VV) van januari 2017 is het Afwegingskader Windturbines op of nabij waterkeringen vastgesteld. Het afwegingskader spreekt van een 'ja, mits de waterveiligheid is geborgd'. Dit kader wordt momenteel al gebruikt bij lopende en nieuwe initiatieven. Het is wel gewenst om dit afwegingskader verder te concretiseren tot een beleidsregel.

Deze Beleidsregel Windturbines op of nabij Waterkeringen moet enerzijds gebaseerd zijn op de nieuwe waterveiligheidsnormen, die vanaf 1 januari 2017 gelden. Anderzijds moet in de beleidsregel ook al rekening worden gehouden met de procedures voor de nieuwe omgevingsvergunningen, waarbij gemeente en waterschap gezamenlijk moeten optrekken.

Derhalve wil het waterschap samen met de gemeente Nissewaard een concrete casus van windturbines op of nabij waterkeringen samen uitwerken in een pilot. De locatie Hartel Oost (uitgebreid met de zoeklocatie Plaatweg/Brielse Maasdijk Oost) is momenteel één van de potentiële locaties, die door de provincie Zuid-Holland worden genoemd in de partiële herziening van de Visie Ruimte en Mobiliteit voor windenergie. De pilot vormt verder de opmaat om deze locatie nader te onderzoeken en de mogelijkheden voor het plaatsen van windturbines (met een totaalvermogen van 18 MW) in beeld te brengen. In bijgevoegd memo wordt deze pilot verder toegelicht.

Met de uitkomsten van de pilot kan de beleidsregel worden uitgewerkt, ter visie worden gelegd en vervolgens worden vastgesteld. Ook kan op basis van de pilot bezien of er nog andere maatregelen t.a.v. procedures en wet- en regelgeving gewenst zijn.

4. Risico's

Momenteel zijn nog niet alle beoordelingsinstrumenten voor het beoordelen van de primaire waterkeringen beschikbaar. Op basis van de beschikbare kennis en expertise kan echter wel ervaring worden opgedaan.

Door de gemeenteraad is gesteld dat er geen onomkeerbare besluiten inzake de locatie genomen worden, voordat de provincie nog een besluit heeft genomen inzake de herziening van de VRM voor windenergie. Besluitvorming daarover staat gepland voor september. Intussen worden wel de voorbereidingen getroffen om de locatie nader op geschiktheid te onderzoeken.

5. Financiële aspecten

Niet van toepassing

6. Personele aspecten

De personele inzet voor de pilot vanuit het waterschap is via de afdelingsplannen geregeld.

7. Juridische aspecten

Met behulp van de pilot kan verkend worden of en hoe de wet- en regelgeving aangepast moet worden om nu en in de toekomst (Omgevingswet) het waterveiligheidsaspect te kunnen borgen.

8. Duurzaamheidsaspecten

Binnen de pilot wordt uitgewerkt op welke wijze het opwekken van duurzame energie met behulp van windturbines binnen de kaders van de waterveiligheid geborgd wordt.

9. Communicatieve aspecten (in-en extern)
--

De communicatie over de resultaten van de pilot vindt gezamenlijk vanuit gemeente en waterschap plaats.

10. Informatievoorzienings- en ICT-aspecten/Gevolgen Technische Automatisering

Niet van toepassing

11. Wijze van publiceren

Niet van toepassing.

MEMO

PILOT WINDTURBINES HARTEL OOST & PLAATWEG/BRIELSE MAASDIJK OOST

Inleiding

In het kader van de Partiële Herziening van de Visie Ruimte en Mobiliteit (VRM) van de provincie Zuid-Holland loopt een procedure om geschikte locaties in de regio Rotterdam-Rijnmond te vinden voor ca. 60 windmolens.

De gemeente Nissewaard is vanuit het ruimtelijke spoor betrokken bij deze partiële herziening om de mogelijkheden c.q. beperkingen van de mogelijke locaties in beeld te brengen en ruimtelijke plannen via de publieke participatie in procedure te brengen.

Een aantal locaties zijn op of nabij waterkeringen gesitueerd, zodat ook het waterschap Hollandse Delta betrokken is om vroegtijdig aan te geven onder welke waterstaatkundige voorwaarden windturbines opgericht kunnen worden.

Deze twee processen lopen parallel.

- De gemeente Nissewaard heeft inmiddels een zienswijze ingediend over de verschillende locaties uit de VRM en heeft een milieuanalyse uitgevoerd voor een mogelijke locatie Plaatweg/Brielse Maasdijk Oost. De milieuanalyse heeft ter visie gelegen en de ingediende zienswijzen hebben niet geleid tot aanpassing van het aanbod vanuit de gemeente (zie onder).
- Het waterschap heeft een afwegingskader vastgesteld voor windturbines op of nabij waterkeringen, waarbij de waterveiligheid geborgd moet blijven. Dit afwegingskader wordt verder geconcretiseerd tot een beleidsregel om tot een efficiënte afweging bij huidige en nieuwe vergunningaanvragen te komen.

Pilot Windturbines Hartel Oost en Plaatweg/Brielse Maasdijk Oost

Vanwege de paralleliteit hebben de gemeente Nissewaard en het waterschap Hollandse Delta besloten om gezamenlijk de maatschappelijke, ruimtelijke en waterstaatkundige aspecten te onderzoeken. Daarvoor wordt een gezamenlijke pilot uitgevoerd, waarbij de gemeente en het waterschap ambtelijk gezamenlijk optrekken met andere stakeholders (initiatiefnemers, omwonenden, provincie, Rijkwaterstaat, grondeigenaren, etc.) om de locatie Hartel Oost en Plaatweg/Brielse Maasdijk Oost verder te concretiseren. (Daarbij ligt er een aanbod vanuit EZ om de pilot te ondersteunen; dit aanbod wordt momenteel geconcretiseerd.)

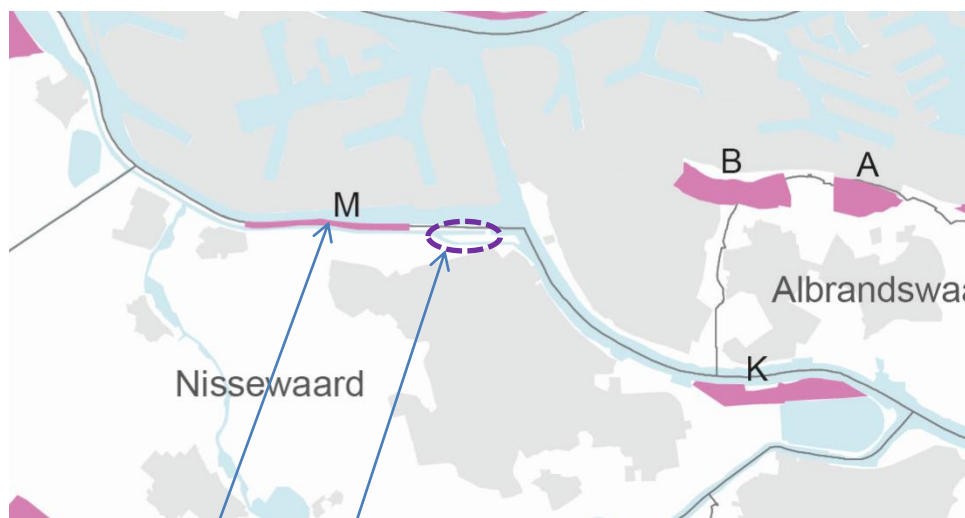
In de pilot wordt langs drie sporen samengewerkt:

1. het ruimtelijk spoor, waarbij de gemeente een aanbod heeft gedaan aan de provincie om binnen het zoekgebied Hartel-Oost en Plaatweg / Brielse Maasdijk Oost locaties te vinden voor het realiseren van 6 windturbines van 3 MW;
2. het waterstaatkundig spoor, waarbij vooral het waterschap trekker is om de waterveiligheid efficiënt te borgen door een beleidsregel gebaseerd op het 'ja, mits'-afwegingskader;
3. de interactie tussen de gemeente, het waterschap, de initiatiefnemer en de omwonenden en andere belanghebbenden voor het oprichten van een specifieke windturbine(park) op een bepaalde locatie.

De door de provincie aangemerkte locatie Hartel Oost en de door de gemeente voorgestelde locatie Plaatweg / Brielse Maasdijk Oost liggen in elkaars verlengde en worden in de uitwerking aangevlogen als 1 onderzoekslocatie.

Scope van de pilot

'Hartel Oost' is één van de mogelijke locaties, die door de provincie is aangewezen. Deze locatie is door de provincie Zuid-Holland als locatie 'M' opgenomen in de partiële herziening van de VRM (zie figuur 1). Daarnaast heeft de gemeente Nissewaard aangegeven, dat de nabij gelegen locatie Plaatweg/Brielse Maasdijk Oost een aanvullende of alternatieve locatie zou kunnen zijn. Om de locatie tot een volwaardig alternatief in de VRM te maken, is voor deze locatie een vergelijkbaar onderzoek als de plan-MER van de provincie uitgevoerd. De provincie heeft dit als eis gesteld voor eventuele aanvullende en/of alternatieve locaties. Het uitwerken van de locatie Plaatweg tot het niveau van een plan-MER vormt het eerste deel van het ruimtelijk spoor binnen deze pilot.

Figuur 1: Hartel Oost en Plaatweg

De Verenigde Vergadering van waterschap Hollandse Delta heeft in januari 2017 een afwegingskader voor windturbines op of nabij waterkeringen vastgesteld, dat neerkomt op *'ja, mits de waterveiligheid is geborgd'*. Om concrete initiatieven op een efficiënte wijze te kunnen beoordelen wordt dit afwegingskader verder uitgewerkt in een *'Beleidsregel Windturbines nabij waterkeringen'*.

Zowel de locatie Hartel Oost als de locatie Plaatweg / Brielse Maasdijk Oost liggen op of nabij de primaire waterkering, zodat de concretisering van het afwegingskader een tweede spoor van de pilot vormt.

Aanpak pilot

In de Pilot Windturbines Hartel Oost en Plaatweg/Brielse Maasdijk Oost wordt de locatie en het waterveiligheidsaspect explorerend uitgewerkt. Daarbij worden ook de verschillende actoren (gemeente, waterschap, initiatiefnemer, provincie, omwonenden en eventueel andere stakeholders) betrokken. Deze pilot heeft een duidelijke procesmatige aanpak, waarbij:

- gezamenlijk wordt opgetrokken om draagvlak voor de mogelijkheden en beperkingen te creëren;
- het explorerend karakter stimuleert het gebruik van nieuw, voortschrijdend inzicht en voorkomt dat men in oude dogma's blijft hangen;
- concrete, haalbare doelen worden gesteld om het proces te sturen.

Vanuit de gemeente (spoor 1, het ruimtelijk spoor) zijn de belangrijkste doelen:

1. Ontwerp partiële herziening VRM windenergie

Om de locatie op een later tijdstip op project-MER niveau te kunnen onderzoeken, is de

eerste inspanning gericht op het verankeren van de bestuurlijke handreiking in de vast te stellen VRM. Naar verwachting neemt Provinciale Staten hierover na het zomerreces een besluit. Slechts wanneer de locatie Hartel-Oost en locatie Plaatweg en omgeving in de VRM worden opgenomen, is er een grondslag om de windmolens planologisch in te passen en hiervoor te starten met een project-MER.

2. Omgevingsproces Plaatweg / Brielse Maasdijk Oost.

De locatie Plaatweg / Brielse Maasdijk Oost is, zoals reeds gesteld, niet meegenomen in het plan-MER-onderzoek van de provincie. De gemeente Nissewaard heeft zelf een vergelijkbaar onderzoek uitgevoerd en hiervoor ook het omgevingsproces uitgerold. Dat heeft geleid tot het herbevestigen van het eerder ingediende bestuurlijk aanbod.

Vanuit het waterschap (spoor 2, het waterstaatkundig spoor) zijn de volgende doelen van belang:

3. Het borgen van de waterveiligheid op de locaties Hartel Oost en Plaatweg/Brielse Maasdijk Oost:

Het is van belang om concrete ervaring op te doen met het borgen van de waterveiligheid. De pilot moet helder aangeven welke maatregelen de initiatiefnemer moet treffen om te voldoen aan de wettelijke eisen vanuit waterveiligheid, die voor de waterkeringen worden gesteld.

4. Uitwerken van het Afwegingskader in een efficiënte beleidsregel:

Met de uitkomsten van de pilot voor de locatie Hartel Oost en de Plaatweg, kan het afwegingskader geconcretiseerd worden in een 'Beleidsregel voor windturbines op of nabij waterkeringen'. Aan het einde van de pilot moet er een concept-beleidsregel uitgewerkt zijn.

Vanuit spoor 3 hebben de initiatiefnemer, gemeente en waterschap het volgende concrete doel:

5. Het als pilot uitwerken van een gezamenlijk omgevingsvergunning in het kader van de nieuwe Omgevingswet:

De samenwerking tussen gemeente, waterschap, initiatiefnemer en de omwonenden moet leiden tot duidelijkheid over de vergunningsvoorwaarden voor het oprichten en exploiteren van windturbines op de locatie Hartel Oost/Plaatweg. Door gezamenlijk op te trekken wordt hiermee ook al vooruitgelopen op de nieuwe Omgevingswet. Het doorlopen proces levert aanbevelingen op voor de verdere inrichting van het proces van de Omgevingsvergunning, burgerparticipatie, beleidsregel, etc.

6. Het borgen van een transparant participatieproces

Gedurende het proces dient aandacht besteed te worden aan het participatieproces voor bewoners. Ook dient de mogelijkheid onderzocht te worden voor deelname van een burgercoöperatie.

Uitvoering en planning

De wethouder Ruimtelijke Ontwikkeling van de gemeente Nissewaard en de heemraad Waterkeringen van het waterschap Hollandse Delta vormen de bestuurlijke trekkers van de pilot. Bij de ambtelijke uitvoering van de gezamenlijke pilot worden ook andere belanghebbenden betrokken.

Vanuit de gemeente is aangegeven, dat er géén onomkeerbare stappen worden gezet, voorafgaande aan de besluitvorming van de provincie over de partiële herziening van de Visie Ruimte en Mobiliteit. Vanuit het waterschap is aangegeven, dat de uitwerking van de beleidsregel nauw samenhangt met de nieuwe normering voor de waterkeringen en de beschikbaarheid van het Wettelijk Beoordelings Instrumentarium (WBI).

De voorbereidingen zijn vóór de zomer gestart, zodat de pilot in de tweede helft van 2017 uitgevoerd wordt. De beoogde resultaten worden eind 2017 verwacht.

waterschap
**Hollandse
Delta**

Aan de Verenigde Vergadering

Aanpassing Keur en beleidsregel ten behoeve van windturbines nabij primaire waterkeringen

Aard voorstel	Besluitvormend voorstel
Aantal Bijlagen	3
Verantwoordelijk portefeuillehouder	Gelder, L.A. van

Voorstel behandeld door	Datum
Verenigde Vergadering	29 november 2018
Commissie WWV	13 november 2018
College Dijkgraaf en Heemraden	30 oktober 2018

Voorstel geparafeerd door	Naam	Paraaf	Datum
Secretaris	Arnoud van Vliet	Akkoord	30-10-2018
Dijkgraaf	Leo van Gelder	Akkoord	02-11-2018

Ridderkerk, 29 november 2018.

Dijkgraaf en heemraden voornoemd,
secretaris-directeur, dijkgraaf,

drs. A.A. van Vliet.

ir. I.G.M. de Bondt

Bijlagen:

Voorstel: Voorstel_9357.docx

Bijlage: Beleidsregel Windturbines definitief

Bijlage: Toelichtende tekst bij Keuraanpassing

Stukken ter inzage:

Onderwerp: Aanpassing Keur en beleidsregel ten behoeve van windturbines nabij primaire waterkeringen

Babsnummer: 9357

1. Gevraagd besluit

- De aanpassing van de Keur vast te stellen en per 3 december 2018 in werking te laten treden;
- Kennis te nemen van de beleidsregel windturbines op of nabij primaire waterkeringen.

2. Probleemstelling - context

Het in 2017 vastgestelde afwegingkader voor windturbines op of nabij primaire waterkeringen bevat het uitgangspunt 'ja, mits de waterveiligheid geborgd is'.

Om deze borging ook juridisch te verankeren dienen windmolens onder het vergunningenregime gebracht te worden. Door de toenemende hoogte van moderne windturbines zijn de bestaande Keurzones (waarbinnen de vergunningplicht geldt) echter niet toereikend, zodat een aanpassing van de Keur noodzakelijk is.

De criteria voor het verlenen van een watervergunning zijn vastgelegd in de Beleidsregel windturbines op of nabij primaire waterkeringen. Deze beleidsregel geeft aan wat nodig is om een vergunningprocedure succesvol te doorlopen.

3. Beoogd effect en argumenten

Met het aanpassen van de Keur wordt juridisch geborgd dat de waterveiligheid van windturbines bij primaire waterkeringen niet in het geding komt (de waarom-vraag).

Door de Beleidsregel is het bestuurlijke afwegingskader verder geconcretiseerd en is duidelijk wat het borgen van de waterveiligheid betekent (de wat-vraag).

4. Kernboodschap

Keur:

- De Keur heeft als doel de vergunningplicht te regelen voor windturbines op of nabij primaire keringen.
- Er is voor gekozen om de tekst in de Keur zo eenvoudig mogelijk te houden, waarbij de terminologie en formuleringen aansluiten bij de overige teksten in de Keur.
- De afstand (tussen windturbine en primaire waterkering) is bepaald op basis van de tiphoogte van de grootst gebouwde windturbine in Nederland op land, anno 2020. Deze tiphoogte bedraagt 250m. Om de waterveiligheid te borgen is er gekozen voor een vergunningsplicht voor windturbines binnen deze 250m (gemeten vanaf de kernzonegrens).

Beleidsregel:

De Beleidsregel bevat het kader voor vergunningverlening. WSHD maakt hierin duidelijk waar op wordt getoetst.

5. Regelgeving en beleid

De aanpassing van de Keur en de vaststelling van de Beleidsregel zijn zodanig nauw met elkaar verweven, dat ze gezamenlijk ter inzage zijn gelegd conform de Uniforme openbare voorbereidingsprocedure van de Algemene wet bestuursrecht.

6. Historie – eerdere besluitvorming

Begin 2017 heeft de VV het afwegingskader vastgesteld (voorstel 6650).

7. Financiën

Niet van toepassing.

8. Duurzaamheid

In het kader van de energietransitie in Nederland is het plaatsen van windturbines op land een belangrijke bouwsteen. WSHD is het eerste waterschap dat met deze Keur-aanpassing en Beleidsregel een juridisch kader voor het plaatsen van windturbines bij primaire waterkeringen heeft ontwikkeld. Daarmee wordt een consistente regelgeving ontwikkeld, die als voorbeeld voor andere waterschappen kan dienen en daarmee de rechtsgelijkheid bevordert.

9. Alternatieven

Het juridisch borgen van de waterveiligheid kan ook door de (buiten)beschermingszone in de Legger uit te breiden.

Echter, indien de beschermingszone van (gemiddeld) 30 meter tot (de voorgestelde) 250 meter zou worden uitgebreid, dan vallen niet alleen het plaatsen van windturbines maar *alle* activiteiten binnen die uitgebreide zone onder de vergunningplicht van de Keur.

Er is daarom gekozen voor het invoegen van een artikellid in de Keur, uitsluitend bedoeld voor het plaatsen en exploiteren van windturbines, binnen een strook van 250 meter, horizontaal gemeten vanaf de kernzonegrens.

10. Organisatorische en personele consequenties / OR / GO

Niet van toepassing.

11. Risico- en beheersmaatregelen

Niet van toepassing.

12. Communicatie (in- en extern)

De ontwerp Keur en Beleidsregel windturbines op of nabij primaire waterkeringen worden conform de wettelijke procedures gepubliceerd en toegezonden aan de betrokken partners.

13. Bekendmaking en vervolgprocedure

Terinzagelegging en inspraakmogelijkheid

Het college heeft de Beleidsregel windturbines op of nabij primaire waterkeringen en de aanpassing van de Keur in ontwerp vastgesteld in haar vergadering van 4 september 2018. Beide documenten hebben van 13 september 2018 tot en met 25 oktober 2018 (zes weken) ter inzage gelegen. Gedurende deze periode zijn er geen zienswijzen ingediend.

Geen bezwaar/beroep mogelijk

Tegen het definitieve Vaststellingsbesluit van de Verordening schadevergoeding bij rechtmatig overheidshandelen 2018 staan geen rechtsmiddelen open.

Inwerkingtreding

De Beleidsregel windturbines op of nabij primaire waterkeringen en de aanpassing van de Keur zullen op 3 december 2018 in werking treden.

14. Bevoegd orgaan

Op grond van artikel 77 van de Waterschapswet ligt de verordende bevoegdheid van het waterschap en in dit geval de vaststelling/aanpassing van de Keur bij het algemeen bestuur (de Verenigde vergadering). De voorgestelde aanpassing van de Keur doorloopt de gebruikelijke wettelijke procedure alvorens deze wordt vastgesteld.

Op grond van artikel 1.201 van het Delegation en mandaatregister 2014-2 ligt de bevoegdheid tot vaststellen van beleidsregels bij D&H. De beleidsregel windturbines op of nabij primaire waterkeringen is op 30 oktober 2018 vastgesteld door D&H en zal in werking treden op 3 december 2018.

15. Toelichting / kanttekeningen

Niet van toepassing.

16. Bijlagen

- Beleidsregel
- Toelichtende tekst bij Keuraanpassing

waterschap
**Hollandse
Delta**

Vergaderdatum: 29 november 2018

Agendapunt: 9

BESLUIT VERENIGDE VERGADERING

ONDERWERP Aanpassing Keur en beleidsregel ten behoeve van windturbines nabij primaire waterkeringen

DE VERENIGDE VERGADERING VAN WATERSCHAP HOLLANDSE DELTA,

op voordracht van dijkgraaf en heemraden van waterschap Hollandse Delta d.d. 30-10-2018;

gehoord het advies van de commissie Waterkering, Wegen en Vergunningverlening van 13-11-2018;

overwegende dat:

- Het in 2017 vastgestelde afwegingkader voor windturbines op of nabij primaire
- waterkeringen het uitgangspunt 'ja, mits de waterveiligheid geborgd is', bevat;
- Windturbines, om deze borging ook juridisch te verankeren, onder het vergunningenregime
- gebracht dienen te worden;
- De bestaande Keurzones (waarbinnen de vergunningplicht geldt) door de toenemende
- hoogte van moderne windturbines echter niet toereikend zijn, zodat een aanpassing van de Keur noodzakelijk is;
- De criteria voor het verlenen van een watervergunning zijn vastgelegd in de Beleidsregel
- windturbines op of nabij primaire waterkeringen.

gelet op:

- artikel 77 Waterschapswet;

BESLUIT:

- Kennis te nemen van de Beleidsregel windturbines op of nabij primaire waterkeringen;
- De aanpassing van de Keur vast te stellen, als volgt:

Artikel I

De Keur voor waterschap Hollandse Delta 2014 wordt gewijzigd als volgt.

- A Artikel 1.1:
- a Een nieuw onderdeel f. invoegen, luidende:
Kernzonegrens: de grens van de zone behorend tot het waterstaatswerk, die als zodanig in de legger is opgenomen, waarin ter bescherming van dat waterstaatswerk voorschriften krachtens deze keur van toepassing zijn;
 - b De onderdelen f. tot en met q. worden geletterd g. tot en met r;
 - c Een nieuw onderdeel s. invoegen, luidende:
Windturbine: een modern bouwwerk voor het omzetten van de energie uit wind in een draaiende beweging, die door een generator wordt gebruikt voor het opwekken van elektriciteit.
- B Artikel 3.5:
- a Het opschrift van artikel 3.5 '(Buiten)beschermingszones: watervergunning seismische onderzoeken en dergelijke' vervangen door: (Buiten)beschermingszones: watervergunning.
 - b In artikel 3.5 wordt een lid ingevoegd, luidende:

2. Het is verboden binnen een strook van 250 meter, horizontaal gemeten vanaf de kernzonegrens van de primaire waterkering, zonder watervergunning van het bestuur een windturbine te plaatsen, te wijzigen, te vervangen, te verwijderen of te behouden.

Ridderkerk, 29 november 2018

De Verenigde Vergadering voornoemd,
secretaris-directeur, dijkgraaf,

drs. A.A. van Vliet

ir. I.G.M. de Bondt

BELEIDSREGEL WINDTURBINES OP OF NABIJ PRIMAIRE WATERKERINGEN

waterschap
**Hollandse
Delta**

Versie 1.0

1 augustus 2018

VERANTWOORDING

WATERSCHAP

waterschap Hollandse Delta
Handelsweg 100
2988 DC Ridderkerk

Postbus 4103
2980 GC Ridderkerk
t 088 974 30 00
f 088 974 30 01
i www.wshd.nl

VERSIE

1 augustus 2018
Versie 1.0

INHOUDSOPGAVE

1.	INLEIDING.....	1
1.1	Aanleiding	1
1.2	Wettelijk kader.....	1
2.	AFWEGINGSKADER.....	2
3.	BEGRIPPENLIJST	4

1. INLEIDING

1.1 Aanleiding

In de Nota toetsingskaders en beleidsregels voor het watersysteem 2014 zijn geen specifieke beleidsregels opgenomen voor windturbines nabij primaire waterkeringen (hierna: waterkeringen) . In het kader van duurzaamheid, klimaatadaptatie en energietransitie is er een toenemende maatschappelijke vraag naar de mogelijkheden ten aanzien van windturbines op of nabij waterkeringen. Daarom heeft waterschap Hollandse Delta het beleid ten aanzien van windturbines nader beschouwd en vastgelegd in de beleidsregel 'Windturbines op of nabij primaire waterkeringen'. Deze beleidsregel vormt voor windturbines een uitwerking van de algemene beleidsregel BL-01 'Bouwwerken in en nabij waterkeringen' die onderdeel uitmaakt van de Nota toetsingskaders en beleidsregels voor het watersysteem 2014. In geval van onduidelijkheid of tegenstrijdigheid prevaleert de beleidsregel 'Windturbines op of nabij primaire waterkeringen' boven de beleidsregel BL-01 'Bouwwerken in en nabij waterkeringen'.

1.2 Wettelijk kader

Het huidige wettelijke kader van de Waterwet en de Waterschapswet is voor waterschap Hollandse Delta nader gespecificeerd in de Keur. Ter bescherming van de verschillende waterschapstaken zijn in de Keur gebods- en verbodsbepalingen opgenomen voor allerlei activiteiten op en nabij waterstaatswerken, zoals waterkeringen. In een watervergunning worden de eisen en voorwaarden opgenomen, waarbij activiteiten op en nabij waterstaatswerken kunnen worden toegestaan. Het doel van deze beleidsregel is om aan te geven hoe het dagelijks bestuur van het waterschap omgaat met zijn bevoegdheid om vergunning te verlenen of in bepaalde gevallen projectplannen vast te stellen voor eigen werken op basis van de verbodsbepalingen die in de Keur zijn opgenomen ten aanzien van de waterstaatswerken. Deze beleidsregel bevat randvoorwaarden en toetsingscriteria voor de behandeling van vergunningaanvragen voor windturbines.

2. AFWEGINGSKADER

Beleidsregel: Windturbines op of nabij primaire waterkeringen			
<i>Versienr.</i>	<i>Datum vastgesteld:</i>	<i>Wijziging:</i>	
1			

Kader

- Deze beleidsregel heeft betrekking op artikel 3.5 lid 2 van de Keur.
- Deze beleidsregel is van toepassing op windturbines op of nabij waterkeringen, waarvoor een watervergunning is vereist.

Toetsingscriteria

1. Voor het plaatsen van de windturbine(s) moet aangetoond worden, dat de waterveiligheid geborgd is.
2. Voor het plaatsen van de windturbine(s) in of nabij waterkeringen die op termijn versterkt moeten worden, kunnen aanvullende eisen worden gesteld.

Uitwerking toetsingscriteria

Per 1 januari 2017 gelden nieuwe normen voor de waterkeringen. In de Waterwet zijn deze waterveiligheidsnormen als overstromingskansen per dijktraject vastgelegd. De Regeling veiligheid primaire waterkeringen 2017 (hierna: het WBI) is een nadere uitwerking van deze normen. Met dit beoordelingsinstrumentarium kan de actuele overstromingskansen ten opzichte van de norm worden bepaald op basis van verschillende faalmechanismen. Het WBI bevat onder andere uitgangspunten en berekeningswijzen om de risico's van een windturbine op of nabij de waterkering te bepalen.

Om aan te tonen dat de waterveiligheid geborgd is en blijft, worden twee toetsingscriteria gehanteerd:

ad 1: borgen van de waterveiligheid

- I. Voor het borgen van de waterveiligheid dient de initiatiefnemer een beoordeling te overleggen (conform het WBI) van de overstromingskansen op de betreffende locatie:
 - zonder windturbine(s) en
 - met de voorgenomen windturbine(s).
- II. De onder I. genoemde beoordelingen dienen te voldoen aan de volgende eisen:
 - a. De bijdrage van de windturbine(s) aan de overstromingskansen is kleiner dan 1% van de wettelijke faalkans (signaleringswaarde) per relevant faalmechanisme op doorsnede-niveau;
 - b. Er moet voor elke windturbine een aparte beoordeling op relevante faalmechanismen en doorsnede-niveau gemaakt worden indien de windturbines op een onderlinge afstand van méér

dan 1.000 meter van elkaar geplaatst worden.

Toelichting

I. De beoordeling van de actuele overstromingskans houdt in dat de faalkans van elk relevant faalmechanisme (hoogte, macrostabiliteit, piping, bekleding etc.) afzonderlijk wordt bepaald conform het WBI. Er moet zowel een beoordeling worden gemaakt voor de huidige situatie van de waterkering zonder de windturbine(s) als de toekomstige situatie met de windturbine(s). Het verschil tussen de twee beoordelingen geeft het effect van de windturbine(s) op de actuele overstromingskans weer.

II. Bij de beoordeling van de primaire waterkering met windturbine(s) moet zowel rekening worden gehouden met de effecten van het plaatsen en exploiteren van de windturbine(s) op de verschillende faalmechanismen, als het mogelijk falen van (delen van) de windturbine, waardoor de waterkering kan worden geraakt.

- a. Voor het effect van de windturbine(s) is maximaal 1% van de wettelijke vastgelegde signaleringswaarde voor elk relevant faalmechanisme op doorsnede-niveau toegestaan.
- b. Als er meerdere windturbines geplaatst worden, dienen de effecten voor de relevante faalmechanismen conform het WBI gecombineerd te worden, afhankelijk van de onderlinge afstand van de windturbines. Indien de onderlinge afstand tussen de windturbines groter is dan 1.000 meter, dan is er geen onderlinge beïnvloeding en dient er voor elke windturbine een aparte beoordeling gemaakt te worden.

ad 2: versterking van de waterkering op termijn

Voor het plaatsen van windturbine(s) in of nabij waterkeringen, die aangemeld zijn voor het landelijke Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) om op termijn door het waterschap te versterken, kunnen aanvullende eisen in de vergunning worden opgenomen. Deze eisen moeten een efficiënte planning en uitvoering van de dijkversterking mogelijk maken. Er wordt bijvoorbeeld bij waterkeringen een profiel van vrije ruimte gehanteerd. Binnen dit profiel van vrije ruimte kan de waterkering in de toekomst niet (volledig) worden volgebouwd, maar dient rekening te worden gehouden met uitbreidingen van de waterkering.

3. BEGRIPPENLIJST

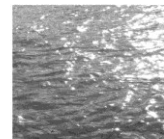
Begrip	Omschrijving
Dijktraject	Een deel van de primaire waterkering, zoals in de Waterwet is aangegeven met een begin- en eindpunt en een wettelijke faalkans.
Faalkans	Kans op overschrijden van de uiterste grenstoestand van een waterkering of een onderdeel daarvan.
Faalkans op doorsnede- niveau	Evenredig deel van de wettelijke faalkans verdeeld over de totale lengte van het dijktraject
Faalkansruimte voor een faalmechanisme	Toelaatbare faalkans per faalmechanisme afhankelijk van de faalkansbegroting het lengte-effect en de wettelijke faalkans
Faalmechanisme	De wijze waarop een waterkering kan falen en in de beoordeling apart moet worden beoordeeld.
Keur	Verordening van WSHD waarin geboden en verboden zijn opgenomen met betrekking tot grondwateronttrekkingen, waterstaatswerken en wegen.
Primaire waterkering	Waterkering die beveiliging biedt tegen overstroming doordat deze behoort tot een dijkkring ofwel vóór een dijkkring is gelegen.
Profiel van vrije ruimte	Vrij te houden ruimte, ter weerszijden van en boven een waterstaatswerk, ten behoeve van de veiligheid en/of eventueel te realiseren versterkingen in de toekomst.
Waterkering	Kunstmatige of natuurlijke hoogten, onder welke benaming dan ook, met ondersteunende kunstwerken die een waterkerende of mede een waterkerende functie hebben en die als zodanig in de legger zijn opgenomen.
Wettelijke faalkans	Toelaatbare overstromingskans, zoals vastgelegd in de Waterwet, waarvan overschrijding gemeld moet worden aan de Minister van I&W
Windturbine	Een modern bouwwerk voor het omzetten van de energie uit wind in een draaiende beweging, die door een generator wordt gebruikt voor het opwekken van elektriciteit.

TOEVOEGEN AAN TOELICHTING KEUR:

Artikel 3.5 lid 2 is toegevoegd om meer grip te krijgen op het plaatsen van windturbines in of nabij (primaire) waterkeringen. Op grond van de bepalingen in de vorige Keur kunnen windturbines die worden geplaatst direct naast de beschermingszones, niet worden verboden terwijl het in die gevallen niet ondenkbaar is dat de waterveiligheid niet of onvoldoende geborgd is. In het nieuwe artikel is daarom een vergunningplicht opgenomen voor windturbines die geplaatst worden binnen de in het artikel genoemde afstand, gemeten vanaf de buiten- en binnenzijde van de kernzonegrens van de primaire waterkering.

In de beleidsregel 'Windturbines op of nabij primaire waterkeringen' heeft het waterschap nader uitgewerkt hoe het omgaat met de bevoegdheid om vergunning te verlenen op basis van de (nieuwe) verbodsbepaling die in de Keur is opgenomen ten aanzien van windturbines. Deze beleidsregel bevat randvoorwaarden en toetsingscriteria voor de behandeling van vergunningaanvragen voor windturbines.

De afstand van 250 meter ten opzichte van de kernzonegrens is gebaseerd op de grootste windturbines zoals die in 2020 in Nederland op land worden gebouwd. Deze hebben een tiphoogte van circa 250 meter. Bij mastfalen zullen deze de primaire waterkering niet kunnen raken. Bij bladfalen kan de werpafstand van de rotorbladen groter zijn dan 250 meter. De kans dat dit leidt tot falen van de primaire waterkering wordt acceptabel geacht indien de afstand van de windturbines tot de kernzonegrens minimaal 250 meter bedraagt.

Onderwerp: Routekaart Energieneutraal 2030

Babsnummer: 10036

1. Gevraagd besluit

- Kennis te nemen van de Routekaart WSHD Energieneutraal 2030.

2. Probleemstelling - context

In de Routekaart wordt invulling gegeven aan de ambitie om uiterlijk in 2030 energieneutraal te zijn. Deze ambitie is op 27 september jl. vastgesteld door de VV in het kader van het ambitie-document, in een context waarin wereldwijd, nationaal, regionaal en lokaal veel aandacht is voor klimaatverandering en afscheid van het gebruik van fossiele energie die de klimaatverandering in belangrijke mate veroorzaakt. De klimaatverandering raakt het waterschap in de kerntaken, terwijl we tegelijkertijd tot de grote energieverbruikers in de regio behoren.

Definitie

De Unie van waterschappen heeft een definitie voor energieneutraliteit opgesteld, die gebruikt is in het IBP en in het aanbod voor het Klimaatakkoord dat in juli 2018 gedaan is. Volgens deze definitie is een waterschap energieneutraal als de opwek van duurzame energie minimaal gelijk is aan het verbruik. Onder de opwek wordt verstaan:

1. Opwek met eigen investeringen op eigen terrein;
2. Participatie in projecten van anderen (op eigen terrein of daarbuiten);
3. Beschikbaarstelling van eigen terreinen of wateren voor opwek derden (facilitering).

In de Routekaart WSHD Energieneutraal wordt gewerkt met deze definitie.

Uit de klimaatmonitor van de Unie van Waterschappen blijkt dat WSHD in 2017 voor 51% energieneutraal is. De prognose voor 2020 is dat we voor circa 70% energieneutraal zijn. Dit komt neer op een doelgat van 30% voor de periode 2020-2030. Dit komt overeen met een hoeveelheid van 160 gigajoule (GJ) op basis van primaire energie per jaar. Ter illustratie: deze opgave komt overeen met drie windmolens, 30 hectare aan zonneweides of 6000 daken met zonnepanelen. Voor de potentie van het opwekken van duurzame energie in het beheersgebied van WSHD is een verkennende studie verricht door HVC.

3. Beoogd effect en argumenten

Beoogd effect: WSHD is energieneutraal in 2030

Argumenten hiervoor zijn:

- WSHD komt met het huidige maatregelenpakket zoals vastgelegd in het Opgaveplan Duurzaamheid en het Energie-efficiëntieplan 2017-2020 niet verder dan ca. 70% energieneutraliteit;
- Om volledig energieneutraal te worden is het noodzakelijk extra maatregelen te treffen voor besparing en opwek van duurzame energie voor een hoeveelheid van 160 GJ_{pr}/jaar.

4. Kernboodschap

WSHD zet extra maatregelen in gang om te komen tot energieneutraliteit in 2030. Het gaat hierbij om:

1. Besparen

Verdere besparingen op het energieverbruik van rwzi's, gemalen en gebouwen. De potentie van verdere besparingsmogelijkheden in de periode 2020-2030 wordt ingeschat op 5% van het verbruik in 2017.

2. Opwekken en terugwinnen

Het zelf of in samenwerking opwekken van duurzame energie, bijvoorbeeld met windmolens of met zonnecollectoren op daken, dijken, of terreinen van WSHD. Bij terugwinning kan met name gedacht worden aan energie uit oppervlaktewater of afvalwater. De potentie wordt ingeschat op ruim 25% van het verbruik in 2017. De slagingskans voor realisatie kan per project variëren.

3. Inkoop groene energie

Voor de inkoop van duurzame energie heeft WSHD in het najaar van 2018 een contract afgesloten met HVC. Deze gaat in per 1 januari 2019. Uitgangspunt is dat de energie die WSHD inkoopt vrij is van CO₂ en op Nederlandse bodem wordt opgewekt. Op deze wijze stelt WSHD veilig dat zijn energie-inkoop maximaal bijdraagt aan de verhoging van de duurzame energieproductie in Nederland.

Bij deze aanpak worden de volgende bestuurlijke uitgangspunten gehanteerd.

Besparen

- maatregelen koppelen aan (geplande) onderhouds- en vervangingsinvesteringen: besparing-, opwek- of terugwinmogelijkheden voor rwzi's worden opgenomen in ALM-studies;
- energiebesparende maatregelen uitvoeren bij aanvaardbare MKBA.

Opwekken en terugwinnen

- actief aan de slag met invulling tot energieneutraal;
- inzet primair op bestaande bewezen technieken wind en zon;
- in samenwerking met HVC op basis van de samenwerkingsovereenkomst 2017-2021;
- op basis van algemene beleidsregels voor bijvoorbeeld wind op keringen;
- extra kansen die zich aandienen waar mogelijk benutten.

Inkoop groene energie

- inkoop eigen energiebehoefte per 1 januari 2019 voor 100% bij HVC inclusief Nederlandse duurzaamheidscertificaten.

De inzet om het doel te halen is weliswaar primair gericht op de opwek van energie uit wind en zon. Ook staat WSHD positief tegenover nieuwere technieken (zoals het winnen van thermische energie uit oppervlaktewater). Op basis van de uitgevoerde verkenning door HVC (oktober 2018) worden kansrijke projecten verder onderzocht op haalbaarheid. Waar mogelijk wordt, in samenwerking met andere partijen, een business case voorbereid met een maatschappelijke kosten-batenanalyse (MKBA). Projecten met een aanvaardbare MKBA worden ter besluitvorming voorgelegd aan het bestuur.

De ontwikkelingen op het gebied van aquathermie worden in de komende jaren nauwlettend gevolgd. Waar mogelijk worden de wateren van WSHD beschikbaar gesteld aan partijen om warmte of koude te onttrekken aan het water. Daarnaast wordt onderzocht of, op pilotbasis, ervaring kan worden opgedaan met waterkracht op stuwen. Andere innovatieve technieken worden op de voet gevolgd, o.a. via expertgroepen van de Unie van Waterschappen en de STOWA. Waar mogelijk worden terreinen of assets beschikbaar gesteld voor toepassing van nieuwe technieken.

5. Regelgeving en beleid

Internationaal

In 2015 is de VN-klimaatconferentie gehouden in Parijs: de Conference of Parties (COP21). Nederland heeft daar ingestemd met een nieuw VN-klimaatverdrag. Het verdrag heeft als doel de opwarming van de aarde te beperken tot ruim onder 2 graden Celsius, met een duidelijk zicht op 1,5 graad Celsius. In 2016 is het Klimaatverdrag ondertekend door staatssecretaris Dijkstra namens de 28 lidstaten van de Europese Unie. Het verdrag gaat in per 2020.

Nationaal

Een belangrijk doel van het nationale klimaatbeleid is het verminderen van de uitstoot van

broeikasgassen. Als er te veel broeikasgassen in de lucht komen, verandert het klimaat, met grote gevolgen voor alles wat leeft op aarde. Het waterschap zal direct te maken krijgen met intensievere buien, langere perioden van droogte en een stijging van de zeespiegel. CO₂ is het belangrijkste broeikasgas.

De Klimaatwet stelt vast met hoeveel procent ons land de CO₂-uitstoot moet terugdringen. In juni 2018 is een voorstel voor de Wet ingediend, dat uitgaat van 95% minder CO₂-uitstoot in 2050 (en 49% in 2030). De Wet moet burgers en bedrijven zekerheid geven over de klimaatdoelen. In het Klimaatakkoord (waarvan de uitgewerkte versie eind 2018 verschijnt) staan afspraken met de sectoren over de manier waarop de klimaatdoelen kunnen worden gehaald.

De Unie van Waterschappen heeft in het kader van de voorbereidingen voor het Klimaatakkoord in juli 2018 het aanbod gedaan om in 2025 als sector energieneutraal te zijn. Aan het aanbod aan het Rijk zijn een aantal voorwaarden richting de Rijksoverheid op het gebied van het wegnemen van belemmeringen en ondersteunende maatregelen verbonden.

Regionaal

Regionaal wordt beleid uitgewerkt in regionale energiestrategieën. In het beheersgebied van WSHD zijn de volgende regio's actief: Drechtsteden, Hoeksche Waard, Goeree-Overflakkee en de Metropoolregio Rotterdam Den Haag.

6. Historie – eerdere besluitvorming

- WSHD heeft in de Kadernota 2019 aangegeven te streven naar energieneutraliteit;
- de VV heeft op 27 september 2018 de ambitie vastgesteld om energieneutraal te zijn in 2030 (voorstel 9227).

7. Financiën

Voor het vaststellen van de benodigde maatregelen worden verdere verkennende studies uitgevoerd. Op dit moment is nog niet inzichtelijk wat de omvang is van het benodigde budget voor deze verkennende studies. Vooralsnog wordt verwacht dat deze kunnen worden gedekt vanuit de jaarbudgetten van BP en RA. Indien deze budgetten niet passend blijken te zijn, dan wordt dit voorgelegd in de BURAP.

Kansrijke maatregelen (besparing of opwek) worden ter besluitvorming voorgelegd aan uw college op basis van een maatschappelijke kosten-batenanalyse. De financiële en personele consequenties worden voorgelegd in de Programmabegroting.

In het geval van initiatieven voor het opwekken van energie door derden op daken, keringen, terreinen of in wateren van WSHD wordt per project bekeken of en zo ja in hoeverre WSHD financieel deelneemt in het project.

8. Duurzaamheid

CO₂ is het belangrijkste broeikasgas. Ons streven naar energieneutraliteit is bedoeld om CO₂-emissie te voorkomen en daarmee de verdere opwarming van de aarde tegen te gaan. Als er te veel broeikasgassen in de lucht komen, verandert het klimaat, met grote nadelige consequenties voor alles wat leeft op aarde. Ook ons waterschap krijgt dan te maken met de gevolgen van intensievere buien, langere perioden van droogte en een stijging van de zeespiegel.

9. Alternatieven

Zonder extra maatregelen zal WSHD niet energieneutraal worden. We geven dan geen invulling aan de op 27 september 2018 door de Verenigde Vergadering vastgestelde ambitie om in 2030

energieneutraal te zijn. Ons waterschap onttrekt zich daarmee tevens aan het nationale beleid en aan de afspraken die zijn gemaakt binnen de Unie van Waterschappen.

10. Organisatorische en personele consequenties / OR / GO

De route naar energieneutraliteit vergt de nodige extra inspanning van de ambtelijke organisatie. In het VV-besluit van juni 2018 genaamd 'Bijstelling formatie in het kader van het Ambitietraject en de Organisatieontwikkeling' (voorstel 8835) is, onder meer voor deze ambitie, capaciteit vrijgemaakt. Een globale inschatting van de verwachte extra inzet is in onderstaande tabel in beeld gebracht. De benodigde inzet wordt binnen de in juni 2018 aangepaste capaciteit opgevangen.

Extra inzet voor Routekaart energie:

Functie (fte)	2019	2020	2021	2022
Programmamanager (BP)	0,3	0,3	0,3	0,3
Inzet adviseur Beleid en Plannen kennisontwikkeling +verkenning en onderzoek naar maatregelen	0,5	0,5	0,5	0,5

De voorbereiding en uitvoering van maatregelen vallen binnen de huidige capaciteit van de overige afdelingen.

11. Risico- en beheersmaatregelen

Mogelijk wordt de ambitie WSHD energieneutraal 2030 niet of niet tijdig gehaald door de volgende oorzaken:

1. de definitie energieneutraal wordt (bijvoorbeeld in Unieverband) aangepast;
2. voorgestelde maatregelen leveren grote maatschappelijke weerstand op waardoor de realisatie ernstig wordt vertraagd dan wel onmogelijk wordt;
3. onvoldoende medewerking van andere partijen, we kunnen dit niet alleen;
4. bij de participatie in projecten met externe partijen zoals HVC ligt de controle over de duurzame opwek deels buiten de invloedssfeer van WSHD. Onvoorziene toekomstige ontwikkelingen binnen deze externe partijen, of in de relatie met deze externe partijen kunnen van invloed zijn op het behalen van de doelstelling.

Deze risico's worden met de volgende beheersmaatregelen beheerst:

- Jaarlijkse evaluatie en bijsturing van maatregelpakket;
- Indien nodig aanpassing van inzet in geld en uren;
- In uiterste geval aanpassing van ambitie.

In algemene zijn bestaat het risico dat door de uitvoering van duurzame-energiemaatregelen het imago van het waterschap geschaad wordt. Met name bij windmolens kan dit het geval zijn. Dit risico wordt per project afgewogen.

12. Communicatie (in- en extern)

Extern

Een persbericht over de Routekaart Energieneutraal wordt aan de media aangeboden. Tevens wordt een grafische versie van de Routekaart gemaakt die zowel extern als intern gebruikt kan worden in de communicatie. Gedurende het traject zal er regelmatig over energie worden gecommuniceerd.

Intern

Naast de grafische routekaart zal er regelmatig intern worden gecommuniceerd over energie. Ook zal dit onderwerp tijdens werkoverleggen besproken worden.

13. Bekendmaking en vervolgprocedure

- Het besluit is niet gebonden aan een officiële wettelijke bekendmaking.
- Jaarlijks wordt de Maatregellijst uit de Routekaart geëvalueerd en bijgesteld (PDCA-cyclus).
- In 2022 wordt de volledige Routekaart geëvalueerd. Een bijgestelde versie wordt bestuurlijk vastgesteld.

14. Bevoegd orgaan

Het college van D&H stelt de routekaart vast.

15. Toelichting / kanttekeningen

Op 27 februari 2017 heeft WSHD een samenwerkingsovereenkomst getekend met HVC. Daarin is afgesproken dat HVC als eerste in aanmerking komt voor het realiseren van duurzame-energieprojecten op assets van het waterschap. De focus ligt hierbij op wind- en zonprojecten. Als derden zich aanmelden met een initiatief dan volgt afstemming met HVC. De samenwerkingsovereenkomst met HVC loopt tot 2021.

16. Bijlagen

Routekaart WSHD Energieneutraal 2030

WSHD Energieneutraal 2030

Routekaart 2018-2030

waterschap
**Hollandse
Delta**

Definitief

29 november 2018

VERANTWOORDING**WATERSCHAP**

waterschap Hollandse Delta
Handelsweg 100
2988 DC Ridderkerk

Postbus 4103
2980 GC Ridderkerk
t 088 974 33 00
f 088 974 30 01
i www.wshd.nl

AFDELING

Beleid en Plannen

AUTEUR/COÖRDINATIE

Olaf Duin
o.duin@wshd.nl

REVIEWER

Petra Gerritsen

AKKOORDVERKLAARDER

Henk Vierhuis

OPDRACHTGEVER

Afdeling Beleid en Plannen

VERSIE

29 november 2018
Definitief

Inhoudsopgave

0	Samenvatting	4
1	Inleiding	5
2	Ontwikkelingen in de samenleving	6
2.1	Inleiding	6
2.2	Internationale klimaatdoelen	6
2.3	Nationale klimaatdoelen in Klimaatwet en Klimaatakkoord	6
2.4	Regionale ontwikkelingen	6
3	Energiestrategie WSHD	8
3.1	Inleiding	8
3.2	Kaders en definities	8
3.3	Samenwerking	9
3.4	Opwek duurzame energie	9
3.5	Klimaatneutraliteit	10
4	Huidig energieverbruik	11
4.1	Energie verbruik WSHD in 2017	11
4.2	Energieverbruik bij inrichtingen van WSHD	12
5	Besparingsmaatregelen	13
5.1	Inleiding	13
5.2	Lopende maatregelen inzake energiebesparing	13
5.2.1	Algemeen	13
5.2.2	Watersysteem en Waterkeringen	13
5.2.3	Zuiveren	14
5.2.4	Wegen	14
5.2.5	Overige Beleidstaken	14
6	Opwek van duurzame energie	15
6.1	Algemeen	15
6.2	Actuele opweklocaties WSHD	16
6.3	Opwektechnieken van duurzame energie	18
6.3.1	Algemeen	18
6.3.2	Windenergie	18
6.3.3	Zonne-energie	19
6.3.4	Biogasproductie uit zuiveringsslib	20
6.3.5	Thermische energie uit afvalwater (TEA)	20
6.3.6	Energie uit oppervlaktewater	21
6.3.7	Blue Energy (zoet/zoutconcentratie)	22
6.3.8	Smart Polder, Blue Battery en flexibele aansturing	22
7	Samenvatting potentiële maatregelen en planning acties	23
7.1	Korte-termijnagenda 2018 - 2019	23
7.2	Langetermijnagenda 2020 - 2030	23
7.3	Kosten en capaciteit	25

Bijlage 1 Belangrijkste energieverbruikende assets

Bijlage 2 Maatregellijst

0 Samenvatting

Context

In deze routekaart wordt invulling gegeven aan de ambitie om in 2030 energieneutraal te worden. De energiestrategie WSHD Energieneutraal in 2030 is geschreven in een context waarin wereldwijd, nationaal, regionaal en lokaal veel aandacht is voor klimaatverandering en afscheid van het gebruik van fossiele energie die de klimaatverandering in belangrijke mate veroorzaakt. Onderwerpen die ons aan het hart gaan: de klimaatverandering raakt het waterschap in de kerntaken, terwijl WSHD tegelijkertijd tot de grote energieverbruikers in de regio behoort en er op zijn terreinen en assets diverse mogelijkheden zijn om bij te dragen aan de energietransitie.

Definitie

De Unie van waterschappen heeft een definitie voor energieneutraliteit opgesteld, die gebruikt is in het IBP en in het aanbod voor het Klimaatakkoord dat in juli 2018 gedaan is. Volgens deze definitie is een waterschap energieneutraal als de opwek van duurzame energie minimaal gelijk is aan het verbruik. Onder de opwek wordt verstaan:

1. Opwek met eigen investeringen op eigen terrein;
2. Participatie in projecten van anderen (op eigen terrein of daarbuiten);
3. Beschikbaarstelling van eigen terreinen of wateren voor opwek derden (facilitering).

In de Routekaart WSHD Energieneutraal wordt gewerkt met deze definitie.

Doelgat

Uit de klimaatmonitor van de Unie van Waterschappen blijkt dat WSHD in 2017 voor 51% energieneutraal is. De prognose voor 2020 is dat we voor circa 70% energieneutraal zijn. Dit komt neer op een doelgat van 30% voor de periode 2020-2030. Dit komt overeen met een hoeveelheid van 160 gigajoule (GJ) op basis van primaire energie per jaar. Deze opgave kan worden ingevuld met drie windmolens, 30 hectare aan zonneweides of 6000 daken met zonnepanelen.

De inzet van WSHD is om het doel zo spoedig mogelijk te behalen. Het realiseren van de doelstelling energieneutraal in 2030 wordt door WSHD aangepakt via de Trias Energetica: duurzaam besparen; duurzaam opwekken en duurzaam inkopen.

Besparen

WSHD zet in op verdere besparingen op het energieverbruik van rwzi's, gemalen en gebouwen. De potentie van verdere besparingsmogelijkheden in de periode 2020-2030 wordt ingeschat op 5% van het verbruik in 2017. Uitgangspunten die hierbij gelden zijn dat:

- maatregelen worden gekoppeld aan (geplande) onderhouds- en vervangingsinvesteringen: besparing-, opwek- of terugwinmogelijkheden voor rwzi's worden opgenomen in ALM-studies;
- energiebesparende maatregelen worden uitgevoerd bij een aanvaardbare MKBA.

Opwekken en terugwinnen

WSHD gaat actief aan de slag met het opwekken van duurzame energie. Hierbij wordt primair gebruik gemaakt van bewezen technieken met windmolens of met zonnecollectoren op daken, dijken, of terreinen van WSHD. Bij terugwinning kan met name gedacht worden aan energie uit oppervlaktewater of afvalwater. Op basis van de uitgevoerde verkenning door HVC worden kansrijke projecten verder onderzocht op haalbaarheid. Waar mogelijk wordt, in samenwerking met andere partijen, een business case voorbereid met een maatschappelijke kosten-batenanalyse (MKBA). Projecten met een aanvaardbare MKBA worden ter besluitvorming voorgelegd aan het bestuur. De ontwikkelingen op het gebied van aquathermie worden in de komende jaren nauwlettend gevolgd. Waar mogelijk worden de wateren van WSHD beschikbaar gesteld aan partijen om warmte of koude te onttrekken aan het water. Daarnaast wordt onderzocht of, op pilotbasis, ervaring kan worden opgedaan met waterkracht op stuwen. Andere innovatieve technieken worden op de voet gevolgd. Waar mogelijk worden terreinen of assets beschikbaar gesteld voor toepassing van nieuwe technieken.

Inkoop groene energie

Voor de inkoop van duurzame energie heeft WSHD in het najaar van 2018 een contract afgesloten met HVC. Deze gaat in per 1 januari 2019. Uitgangspunt is dat de energie die WSHD inkoopt vrij is van CO₂ en op Nederlandse bodem wordt opgewekt. Op deze wijze stelt WSHD veilig dat zijn energie-inkoop maximaal bijdraagt aan de verhoging van de duurzame energieproductie in Nederland.

1 Inleiding

Op 27 september 2018 heeft de Verenigde Vergadering van waterschap Hollandse Delta goedkeuring gegeven aan de start van een omvangrijk ambitietraject. Tijdens de vergadering zijn de hoofddoelen van de 'Visie op de toekomst' vastgesteld en is ingestemd met een verdere uitwerking van de afzonderlijke ambities voor de korte en lange termijn om de uitdagingen die op ons afkomen het hoofd te bieden:

- Waterschap Hollandse Delta bereidt zich daadkrachtig en flexibel voor op het versneld veranderende klimaat;
- Waterschap Hollandse Delta is in 2030 energieneutraal;
- Waterschap Hollandse Delta voert zijn kerntaken in 2050 volledig circulair uit;
- In 2021 is de 'basis' van de aanjagers (digitalisering, innovatie, asset management, de Omgevingswet) gerealiseerd.

Het waterschap wil daarbij optimaal gebruik maken van kansen en ontwikkelingen in de samenleving en deze ambities zo veel mogelijk in samenwerking met de betrokken omgevingspartners realiseren.

Leeswijzer

De ambitie energieneutraal in 2030 wordt uitgewerkt in deze routekaart. In dit document wordt beschreven hoe invulling wordt gegeven aan de ambitie om uiterlijk in 2030 volledig energieneutraal te zijn. In hoofdstuk twee wordt ingegaan op de belangrijkste ontwikkelingen in de omgeving met betrekking tot klimaatdoelen en energie. Vervolgens wordt de definitie beschreven die gehanteerd wordt voor energieneutraliteit. De strategie die WSHD hanteert om energieneutraal te worden staat beschreven in hoofdstuk drie. Het huidige energieverbruik van het waterschap wordt weergegeven en het doelgat dat in de periode tot 2030 zal moeten gedicht in hoofdstuk vier. De hoofdstukken vijf en zes beschrijven de kansen en mogelijkheden van de verschillende hernieuwbare energiebronnen die in aanmerking komen en op de stappen die gezet moeten worden om de doelstelling te realiseren. Tot slot zijn in hoofdstuk zeven de maatregelen en acties voor de korte en lange termijn in beeld gebracht.

2 Ontwikkelingen in de samenleving

2.1 Inleiding

In dit document wordt invulling gegeven aan de ambitie om in 2030 energieneutraal te worden. De energiestrategie WSHD Energieneutraal in 2030 is geschreven in een context waarin wereldwijd, nationaal, regionaal en lokaal veel aandacht is voor klimaatverandering. In het rapport van het Intergovernmental panel on Climate Change (IPPC) van 8 oktober 2018 getiteld "Global Warming of 1.5 °C" is nogmaals geconcludeerd dat de emissie van broeikasgassen verantwoordelijk is voor de opwarming van de aarde. Dit betekent dat om de opwarming tegen te gaan zo snel mogelijk afscheid moet worden genomen van het gebruik van fossiele energie, omdat die de CO₂-uitstoot in belangrijke mate veroorzaakt.

2.2 Internationale klimaatdoelen

Het broeikaseffect kan het best worden aangepakt als landen samenwerken om de uitstoot van broeikasgassen te verminderen. Nederland heeft zich verbonden aan verschillende internationale klimaatafspraken. Zoals het Klimaatverdrag van de Verenigde Naties uit 1992 (het allereerste klimaatverdrag) en het Kyoto-Protocol uit 1997, waarin staat dat de emissieredacties van land tot land verschillen en onderling verhandeld kunnen worden. In 2015 is de VN-klimaatopgave gehouden in Parijs: de Conference of Parties (COP21). Nederland heeft daar ingestemd met een nieuw VN-klimaatakkoord. Het akkoord heeft als doel: de opwarming van de aarde beperken tot ruim onder 2 graden Celsius, met een duidelijk zicht op 1,5 graden Celsius. In 2016 is het Klimaatakkoord ondertekend door staatssecretaris Dijkstra namens de 28 lidstaten van de Europese Unie. Het akkoord gaat in per 2020.

2.3 Nationale klimaatdoelen in Klimaatwet en Klimaatakkoord

Een belangrijk doel van het nationale klimaatbeleid is het verminderen van de uitstoot van broeikasgassen. Als er te veel broeikasgassen in de lucht komen, verandert het klimaat, met grote gevolgen voor flora en fauna, oogsten en waterstanden. CO₂ is het belangrijkste broeikasgas.

De Klimaatwet stelt vast met hoeveel procent ons land de CO₂-uitstoot moet terugdringen. In juni 2018 is een voorstel voor de wet ingediend, dat uitgaat van 95% minder CO₂ -uitstoot in 2050 (en al 49% in 2030). De wet moet burgers en bedrijven zekerheid geven over de klimaatdoelen. In het Klimaatakkoord worden de afspraken benoemd over de wijze waarop de klimaatdoelen kunnen worden gehaald.

2.4 Regionale ontwikkelingen

Op regionale schaal wordt gewerkt aan strategieën om te komen tot energieneutraliteit. Het Rijk en IPO, VNG en UvW, de koepelorganisaties van provincies, gemeenten en waterschappen, hebben afgesproken de regio's te ondersteunen bij het opstellen van 'regionale energiestrategieën' (RES). Daartoe zijn in den lande in de jaren 2016 en 2017 vijf pilots uitgevoerd, waaronder die van de regio Drechtsteden. De resultaten zijn geëvalueerd en dienen als input voor de overige regio's. Een RES wordt opgesteld in samenwerking met een breed netwerk van energiepartners, kennisorganisaties en maatschappelijke partijen.

Doel van een RES is om op regionaal niveau stevig in te zetten op de energietransitie, krachten in de regio nog meer, beter en slimmer te bundelen en concrete projecten te versnellen. Dit is is noodzakelijk om de doelen uit het energieakkoord te halen. Cruciaal in de aanpak is de samenwerking binnen de regio, met en tussen bewoners, bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties, decentrale overheden en het Rijk. Door de aanpak op regionale schaal in te steken, kijken provincies, gemeenten en waterschappen gezamenlijk naar de energieopgave en het potentieel voor besparing en duurzame opwekking van energie in hun regio. In het gebied van WSHD zijn vier regio's benoemd: Drechtsteden, Hoeksche Waard, Goeree-Overflakkee en de Metropoolregio Rotterdam-Den Haag.

WSHD is actief betrokken geweest bij de pilotregio Drechtsteden. In februari 2018 heeft heemraad Sas namens het waterschap de samenwerkingsovereenkomst Drechtsteden Energieneutraal 2050 ondertekend. In januari 2018 is de RES Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH) gestart. Het Hoogheemraadschap van Delfland vertegenwoordigt de waterschappen in deze RES. Goeree-Overflakkee heeft reeds in 2015 de ambitie vastgesteld om energieneutraal te zijn in 2020. Het regionale energieprogramma is daar inmiddels volop in uitvoering. De vijf Hoeksche-Waardse gemeenten hebben in 2016 een ambitie vastgelegd om in 2040 energieneutraal te zijn. Voor deze ambitie is een referentiescenario opgesteld, dat energetisch en economisch op hoofdlijnen is doorgerekend. Geconcludeerd is dat een energieneutrale Hoeksche Waard in 2040 haalbaar is ([Hoeksche Waard Duurzaam](#)). Op 1 januari 2019 gaat de nieuwe gemeente Hoeksche Waard hiermee van start. De eerste stap voor de nieuwe gemeente is het maken van een warmte-transitieplan. WSHD heeft hiervoor in het najaar van 2018 input gegeven.

3 Energiestrategie WSHD

3.1 Inleiding

Voor Waterschap Hollandse Delta is het belangrijk om tot een strategie te komen die optimaal aansluit bij onze kerntaken en ambities en inspeelt op samenwerkingsmogelijkheden met gemeenten, regio's en andere stakeholders in het gebied. Voorwaarde is dat de strategie slim en efficiënt aantakt op de ontwikkeling van onze assets, het dagelijkse beheer en onderhoud van de zuiveringen, gemalen, gebouwen, stuwen en andere activiteiten en werkprocessen.

3.2 Kaders en definities

De Unie van Waterschappen heeft in de aanloop naar het klimaatakkoord 2018 een aanbod gedaan zich te willen inspannen om als sector energieneutraal te worden in 2025. De Unie is hierbij uitgegaan van de definitie van energieneutraal zoals weergegeven in het onderstaande kader.

Definitie:

Het waterschap is energieneutraal wanneer evenveel hernieuwbare energie wordt opgewekt als dat er in de activiteiten van het waterschap wordt gebruikt. De opwek kan op drie manieren of een combinatie daarvan worden gerealiseerd:

1. in eigen beheer en op eigen terrein;
2. door deelneming in opwekfaciliteiten van anderen, binnen of buiten de terreinen van het waterschap (bijvoorbeeld de wind-op-zee-, biogas- of zonne-energieprojecten van HVC waarvan WSHD als aandeelhouder mede-eigenaar is);
3. door facilitering van derden op terreinen of in wateren van het waterschap.

In deze routekaart gaat WSHD uit van de bovenstaande definitie van de Unie van Waterschappen. Met betrekking tot kaders, informatievoorziening en rapportage sluit WSHD aan bij de gangbare praktijk en de reeds in gang gezette plannen en maatregelen. Te weten:

- het Opgaveplan Duurzaamheid WSHD (2016-2019);
- de Meerjarenspraak Energie zoals vastgelegd in het EEP (2017-2020);
- de Klimaatmonitor van de Unie van Waterschappen.

Op deze wijze kunnen we een eenduidige weergave van de voortgang realiseren.

Indirect energieverbruik

Naast het directe energieverbruik, dat onderdeel uitmaakt van de definitie energieneutraal, neemt WSHD ook zijn verantwoordelijkheid voor indirect energieverbruik:

- energieverbruik van de 2^e orde, zoals woon-werkverkeer van medewerkers, wordt geadresseerd in het interne duurzaamheidsbeleid;
- energieverbruik door leveranciers wordt meegewogen in het inkoop- en aanbestedingsbeleid volgens het ondertekende Manifest Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI) en de aanpak Duurzaam GWW;
- energieverbruik door het gebruik van materialen zal een plek krijgen in de circulaire doelstellingen van het duurzaamheidsbeleid.

Inkoop duurzame energie

Voor de inkoop van duurzame energie heeft WSHD in het najaar van 2018 een contract afgesloten met HVC. Deze gaat in per 1 januari 2019. Uitgangspunt is dat de energie die WSHD inkoopt vrij is van CO₂ en op Nederlandse bodem wordt opgewekt. Op deze wijze stellen we veilig dat onze energie-inkoop maximaal bijdraagt aan de verhoging van de duurzame energieproductie in Nederland. Volgens de landelijke afspraken bij de CO₂-prestatieladder wordt namelijk alleen bij groene stroom van Nederlandse oorsprong een CO₂-emissiefactor van 0 gram CO₂/kWh toegepast. Punt van aandacht is de opslag van energie. De opwek van duurzame energie, zeker wind- en zonne-energie, is niet constant en loopt niet synchroon met het verbruik. WSHD zal dus, ook als we energieneutraal zijn, nog steeds duurzame energie inkopen en op andere momenten energie terug leveren aan zijn leverancier.

3.3 Samenwerking

Met het toenemend aantal partijen dat naar duurzame energieopwekking streeft op hetzelfde grondgebied groeit de behoefte om samen te werken. Een windmolen op het terrein van een zuivering staat immers in het gebied van een gemeente die onderdeel uitmaakt van een regio die weer valt onder een provincie. Vaak dichtbij bedrijven en burgers die allemaal energieneutraal willen worden.

De energiestrategie van WSHD ziet op een optimale verbinding tussen ambitie, mogelijkheden, kerntaken en innovaties (binnen en buiten het waterschap) in de periode 2019-2030. We kunnen de toekomst niet voorspellen. Wel kunnen we voorzien dat in de komende 12 jaar de energiemarkten grondig zullen veranderen, dat zich interessante innovaties op energiegebied zullen voordoen. Gepland onderhoud en vervanging zijn de doorgaans beste momenten voor kosteneffectieve introductie van de op dat moment best beschikbare technieken.

Eigendomsverhoudingen zijn een belangrijk aandachtspunt in de energietransitie. Zowel vanuit risicoperspectief als het stakeholdermanagement. Duurzame energie, zeker in geval van windmolens en in toenemende mate ook zonneparken, wordt opgewekt boven de grond. Dit heeft impact op de leefomgeving en maakt veel los bij omwonenden en andere betrokkenen. Participatie van burgers, collectieven en/of lokale overheden wordt steeds meer toegepast om belangenafwegingen goed en gezamenlijk te kunnen agenderen. Betrokkenheid van een gespecialiseerd energiebedrijf garandeert de inzet van technische experts en beperkt de economische risico's.

Voor het ontwikkelen en realiseren van energieprojecten heeft WSHD in februari 2017 een samenwerkingsovereenkomst getekend met afval- en energiebedrijf HVC. WSHD is als aandeelhouder mede-eigenaar van dit overheidsbedrijf.

3.4 Opwek duurzame energie

Bij de definitie van Duurzame energie dient te worden opgemerkt dat voortschrijdend inzicht in het verleden al eens heeft geleid tot aanpassing. De doelstelling 100% duurzaam inkopen in 2015 is in eerste instantie behaald met Garanties van Oorsprong (GvO's) uit de opwek via waterkracht in Scandinavië. Later is onderkend dat deze energie niet bijdroeg aan de Nederlandse doelstellingen. Daarom werd deze energie vanaf 2017 niet langer als duurzame energie aangemerkt. Ook opgewekte energie uit de verbranding (of bijstook) van biomassa wordt steeds minder vaak als duurzaam gecategoriseerd, zeker wanneer deze concurreert met voedselvoorziening, materiaalgebruik (duurzame houtkap), landgebruik of natuurbehoud (palmolie-plantages). Het is niet uitgesloten dat energie-opwek die we vandaag als duurzaam beschouwen, in de toekomst wordt heroverwogen.

In de Green Deal worden de volgende duurzame opwektechnologieën benoemd:

- a. Biogasproductie uit rioolwater en zuiveringsslib;
- b. (Rest)warmte uit WKK-systemen (veelal gasmotoren gevoed met biogas)
- c. Aquathermie: warmte of koude uit rioolwater, oppervlaktewater of drinkwater;
- d. Windenergie;
- e. Zonne-energie;
- f. Waterkracht;
- g. Blue Energy (zoutconcentratie).

In het samenwerkingsconvenant met Rijkswaterstaat zijn hier de volgende innovatieve pilots aan toegevoegd:

- h. drijvende zonnepanelen;
- i. slim malen met energiezuinige poldergemalen;
- j. warmte- en koudeonttrekking uit oppervlaktewater;
- k. windturbines bij waterkeringen;
- l. blue energy en benutting van buffercapaciteit in het watersysteem (blue battery).

In het rapport Mogelijkheden voor duurzame energieproductie (HVC, oktober 2018) zijn kansen voor WSHD om duurzame energie op te wekken op een rij gezet.

3.5 Klimaatneutraliteit

Een laatste definitie die verdere uitwerking behoeft is het begrip klimaatneutraliteit. De urgentie om tot duurzame energietransitie te komen is immers de impact op klimaatverandering. Klimaatneutraliteit is derhalve na energieneutraliteit (in 2030) een aansluitende stip aan de horizon (in 2050).

Het begrip klimaatneutraal¹ wordt vooral gebruikt om aan te geven dat bepaalde activiteiten geen negatief effect hebben op het klimaat, waarmee men wil zeggen: geen emissie van CO₂ en andere broeikasgassen. Dit kan worden bereikt door sterke reductie van emissies en door compensatie (bijvoorbeeld boomaanplant) van CO₂-uitstoot. Soms wordt ook het gebruik van grondstoffen meegenomen binnen dit begrip.

Voor de context van onze energiestrategie beperken we ons tot de gangbare definities van broeikasgassen, uitgedrukt in CO₂-equivalenten. Dit houdt in dat onze energiestrategie niet mag leiden tot méér uitstoot van broeikasgassen. Mogelijk gelijkwaardige maatregelen worden daarom afgewogen tegen de klimaat-impact.

Een klimaatneutraal waterschap heeft de uitstoot van broeikasgassen gereduceerd naar nul. Het is dan ook van belang om in de uitwerking van de route naar een energieneutraal WSHD geen oplossingen toe te laten die energieneutraliteit weliswaar dichterbij brengen, maar klimaatneutraliteit juist verder weg.

De indirecte emissies in de werkzaamheden en assets van het Waterschap worden in deze routekaart buiten beschouwing gelaten. Een WSHD-Circulair strategie in de bredere duurzaamheidscontext, zal deze dimensie verder uitwerken. Het gaat hierbij om emissies van methaan en lachgas, bij grondwaterwinning en afvalwaterzuivering en bij de oxidatie van veengronden. Deze emissies kunnen een aanzienlijk aandeel vormen in de klimaatvoetafdruk van een waterschap.

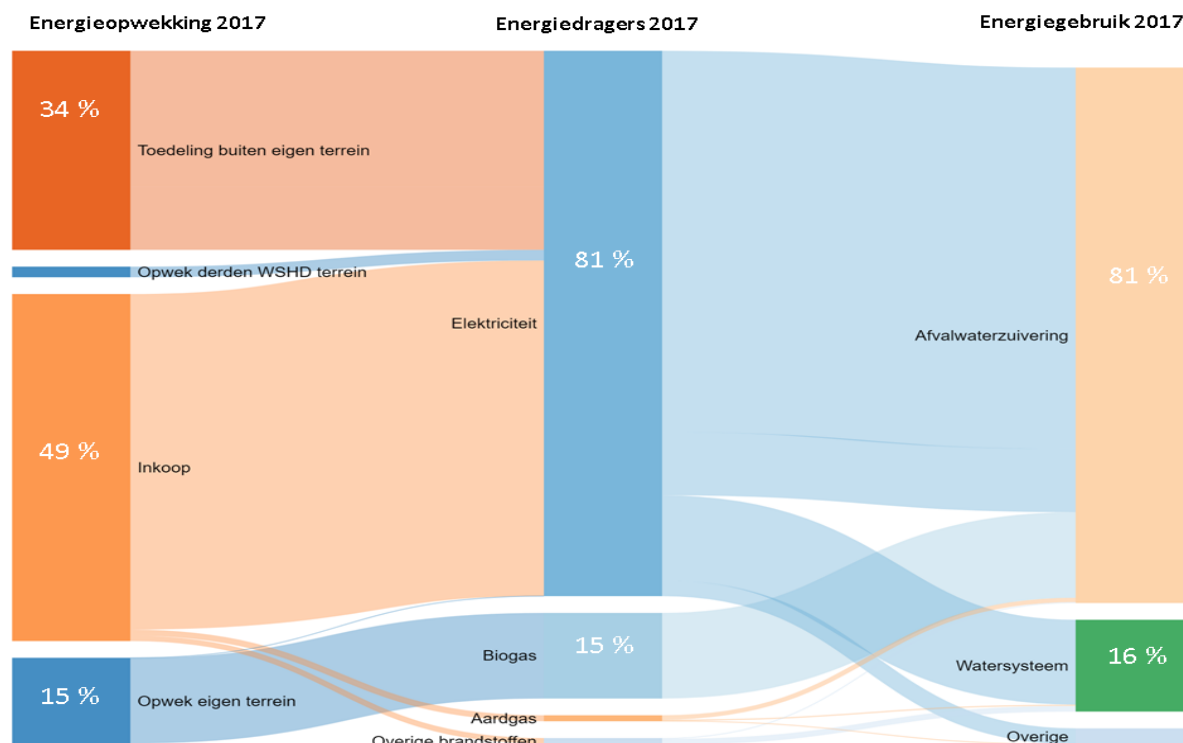
¹ Het begrip klimaatneutraal wordt door diverse instanties (overheden, onderzoeksinstituten) gebruikt, ook voor de gebouwde omgeving. Klimaatneutraal is echter een vaag begrip. Vele processen en stoffen zijn van invloed op ons klimaat. In de gebouwde omgeving wordt deze term dan ook vermeden en spreekt men in plaats daarvan liever over 'CO₂-neutraal' (Bron: Nieuwe DiGiGids Energieneutraal Bouwen).

4 Huidig energieverbruik

4.1 Energie verbruik WSHD in 2017

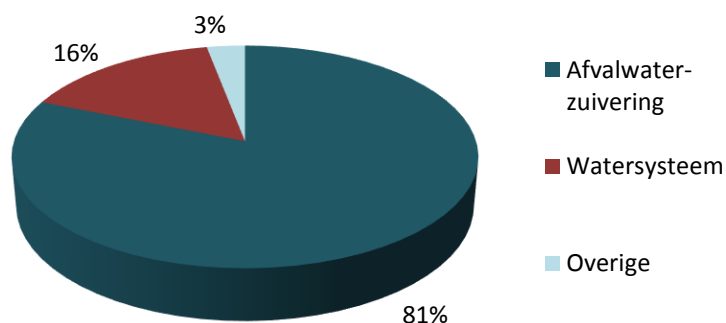
Onderstaande figuur geeft een schematisch overzicht van de bronnen van energie, de vormen van energie en het gebruik in de verschillende kerntaken van WSHD. In het energieverbruik van WSHD is duidelijk te zien dat het grootste verbruik bij de afvalwaterzuivering plaatsvindt en bovendien in de vorm van elektriciteit. Dit in tegenstelling tot bijvoorbeeld huishoudens en bedrijven, waar juist warmte een belangrijk deel van de (te verduurzamen) energievraag is.

Verdeling energieverbruik WSHD 2017

De onderstaande grafieken geven de verdeling weer van het energieverbruik en de energieopwekking door WSHD. De grafieken zijn overgenomen uit de klimaatmonitor over 2017.

Aandeel bedrijfssonderdeel in totaal energieverbruik (2017)

De categorie overige bestaat uit het energieverbruik van het hoofdkantoor en de programma's Wegen en Waterkeringen.

4.2 Energieverbruik bij inrichtingen van WSHD

Specifiek inzicht in het energieverbruik van de verschillende inrichtingen van WSHD is essentieel om de energiestrategie te kunnen richten op kansen en mogelijkheden. Inzicht in grootverbruikers biedt de mogelijkheid om mogelijke innovaties specifiek te richten en waarden op hun bijdrage aan de reductie van het energieverbruik en de CO₂-uitstoot.

Het waterschap bezit de volgende assets waar energie wordt gebruikt:

Assets	Aantal
Rioolwaterzuiveringsinrichtingen	20
Rioolgemalen	66
Oppervlaktewatergemalen	280
Hoofdkantoor	1
Regio-steunpunten	2

Het energieverbruik van deze assets en het energieverbruik ten behoeve van het wegenbeheer wordt geregistreerd en jaarlijks geëvalueerd. Voor de grotere verbruikers, de rioolwaterzuiveringen, wordt per procesonderdeel in kaart gebracht wat het energieverbruik is. De gegevens worden geplubliceerd in de kwartaalrapportages en het jaaroverzicht.

Een overzicht van de belangrijkste energieverbruikers van WSHD is gegeven in bijlage 1.

Een belangrijk onderdeel van de energiestrategie is de timing van van het treffen van maatregelen. In de periode van 2019 tot 2030 komen alle assets voor onderhoud, renovatie dan wel vervanging in aanmerking. Dit is doorgaans het ideale moment om op een kostenefficiënte wijze de energie-intensieve activiteiten te vervangen door de op dat moment beste beschikbare nieuwe technieken. In de Asset Lifecycle Management² plus aanpak, die in het voorjaar van 2018 is vastgesteld door de Verenigde Vergadering, is geborgd dat bij iedere investeringsopgave een integrale afweging wordt gemaakt die leidt tot een veranderaanpak met bijbehorend investeringsplan. Hiertoe worden naast de technische aspecten, de bestuurlijke en maatschappelijke ambities (zoals energieneutraal in 2030, klimaatneutraal in 2050, het terugwinnen van grondstoffen en het omgaan met nieuwe stoffen) en de relevante omgevingsfactoren (bijvoorbeeld de ontwikkeling in het aanbod van afvalwater) betrokken. Ook technologische innovaties die van belang kunnen zijn voor de toekomstige prestaties en eisen behoren tot de scope van het onderzoek. Een transparant afwegingskader tussen de eventuele (meer)kosten en de (meer)opbrengst aan energie/CO₂-besparing volgt uit maatschappelijke kosten-batenanalyses (MKBA). Voor elke grote investering besluit het bestuur, op basis van een aanvaardbare MKBA.

² Doelbewust omgaan met assets op basis van een optimale verhouding tussen prestaties, kosten en risico's gedurende de gehele levenscyclus van de assets.

5 Besparingsmaatregelen

5.1 Inleiding

Het realiseren van de doelstelling energieneutraal in 2030 wordt door WSHD aangepakt via de Trias Energetica:

1. duurzaam besparen;
2. duurzaam opwekken;
3. duurzaam inkopen.

De energiebesparingsmaatregelen worden meegenomen in de geplande onderhouds-en-ervangingscycli. Voor de rwzi's worden deze vervangingsrondes voorafgegaan door een Asset-Lifecycle-Management-studie. In de komende jaren worden de volgende rwzi's onder de loep genomen:

Rwzi	Jaar
Goeree-Overflakkee (Middelharnis, Goedereede, Oude Tonge Ooltgensplaat, Den Bommel)	2018-2019
Spijkenisse	2018-2019
Hellevoetsluis, Heenvliet	2018-2020
Rotterdam Dokhaven	2018-2020
Oud Beijerland, Dordrecht	2019-2020
Oostvoorne, Zwijndrecht	2020-2021

5.2 Lopende maatregelen inzake energiebesparing

5.2.1 Algemeen

Vanuit het Opgaveplan Duurzaamheid 2016-2019 is reeds een groot aantal onderzoeken en maatregelen in gang gezet om te komen tot een duurzaam waterschap. Veel van deze maatregelen hebben betrekking op energie. Concrete maatregelen zijn opgenomen in het energie efficiency plan (EEP) 2017-2020 dat is opgesteld in het kader van de Meerjarenafpraak Energie (MJA3). In deze paragraaf een korte samenvatting van de stand-van-zaken. In het Energie Efficiency Plan (EEP) zijn deze maatregelen verwerkt in de "zekere, voorwaardelijke en onzekere" maatregelen. De Meerjarenafpraak Energie loopt af in 2020. In de periode 2008-2020 is en wordt een groot aantal besparingsmogelijkheden doorgevoerd. Voor de periode na 2020 liggen nog mogelijkheden open. De kosten van nieuwe maatregelen worden afgewogen via een Maatschappelijke Kostenbatenanalyse. Wanneer de MKBA aanvaardbaar wordt geacht neemt het bestuur een besluit over de investeringskosten van de maatregel. Bij aanbestedingen wordt zoveel mogelijk via EMVI-criteria aanbesteed. Hierbij wordt duurzaamheid als wegingscriterium meegenomen. Bij aanbestedingen wordt zoveel mogelijk via EMVI-criteria aanbesteed. Hierbij wordt duurzaamheid als wegingscriterium meegenomen.

Energiezorg

Sinds 2008 wordt energiemanagement toegepast voor het programma Zuiveren rioolgemaal, volgens de regels van de meerjarenafpraak Energie (MJA3). In 2018 wordt ook voor het Watersysteem (oppervlaktewatrigemalen) en het kantoorgebouw (Overige) energiemanagement ingevoerd dat voldoet aan de Vereenvoudigde Basischeck Energiezorg. Hiervoor wordt de registratie van het energieverbruik geautomatiseerd en de gegevens worden opgenomen in de jaarlijkse klimaatmonitor en de MJA-rapportage.

5.2.2 Watersysteem en Waterkeringen

Voor Water en Keringen ligt de focus op het zo veel mogelijk in een vroegtijdig stadium meenemen van duurzaamheid bij nieuwe initiatieven. Bij het opstarten van nieuwe projecten wordt gewerkt volgens de methode Duurzaam GWW. Daaraan gekoppeld worden de kansen voor verdere verduurzaming in de volle breedte geïnventariseerd. Vervolgens worden de mogelijk te treffen

maatregelen in beeld gebracht. Daarna vindt een maatschappelijke kosten baten afweging plaats. Bij aanbestedingen wordt zoveel mogelijk via EMVI-criteria aanbesteed. Hierbij wordt duurzaamheid als wegingscriterium meegenomen.

5.2.3 Zuiveren

Verwacht wordt dat in 2018 38,8 miljoen kWh elektriciteit wordt ingekocht, dit is een ca. 500.000 kWh (1,2%) verlaging van het energiegebruik. De biogasproductie en daarmee de opwekking van elektriciteit viel in 2017 lager uit dan begroot door de (verlengde) uitbedrijfname van één van de twee gistingstanks op Sluisjesdijk.

In de periode tot en met 2020 zijn de volgende projecten gepland:

- het project Vervanging WKK Sluisjesdijk door efficiëntere gasmotor(en) is in uitvoering en wordt eind 2018 afgerond;
- in het beheer en onderhoud wordt gewerkt aan efficiëntieverbetering door verdere vervanging van TL-buizen door LED-lampen op Dokhaven en door verdere verbetering van regelingen voor beluchting en recirculatiepompen op diverse rwzi's.

Voor de periode 2020 tot 2025 zijn twee projecten in beeld, te weten:

- Energie-efficiënt beluchtingssysteem B-trap Dokhaven (3 GWh), dit project wordt verder uitgewerkt in de ALM Dokhaven. Verwachte realisatie rond 2023;
- Bouw deelstroomreactor (One-step Anammox) op Sluisjesdijk (0,3 GWh), voor dit project zijn de voorbereidingen gestart. Verwachte realisatie in 2022.

De bovengenoemde projecten zijn opgenomen in de maatregellijst, zie bijlage 2.

5.2.4 Wegen

Het energieverbruik Openbare Verlichting (OVL) wordt nader onder de loep genomen na het vaststellen van het beheerplan OVL. In eerste instantie wordt bepaald of er verlichting nodig is. Indien verlichting noodzakelijk is wordt (bij vervanging) waar mogelijk LED-verlichting toegepast.

Verder zijn in de begroting 2018 extra middelen opgenomen om het percentage ecologisch bermbeheer (minder maaien) te laten stijgen naar 30%.

De voorbereiding voor de energieopwekking uit asfalt is in 2018 van start gegaan. Inschattingen van de opbrengst hiervan zijn op dit moment nog niet voorhanden.

5.2.5 Overige Beleidstaken

In 2016-2017 is het bestaande vervoerbeleid voortgezet. In de aanloop naar de aanbesteding van het nieuw bedrijfswagenpark wordt in 2018 – 2019 onderzocht wat de behoefte is aan bedrijfsauto's en hoe die kan worden ingevuld met voertuigen die rijden op op andere brandstoffen dan benzine of diesel. Het uitgangspunt is "all-electric, tenzij". Daarnaast worden in het vierde kwartaal van 2018 de mogelijkheden onderzocht van een stimuleringsmaatregel voor het gebruik van de (electrische) fiets voor het woon-werkverkeer van medewerkers.

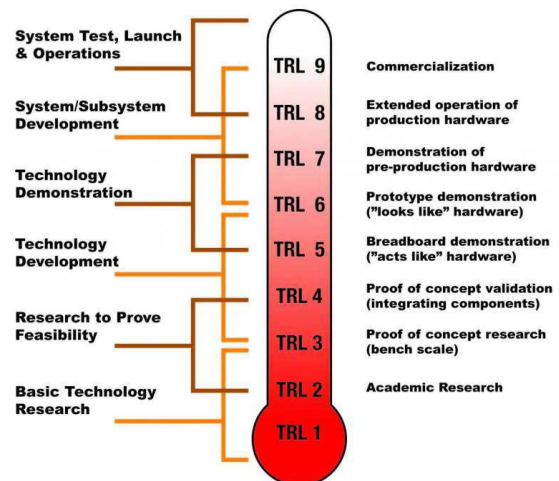
6 Opwek van duurzame energie

6.1 Algemeen

In de opwek van duurzame energie worden met name zonne- en windenergie veelvuldig toegepast. Daarnaast is er een enorme diversiteit aan alternatieve ontwikkelingen met wisselende mate van schaalpotentie en technische volwassenheid. In dit hoofdstuk allereerst een samenvatting van de bestaande duurzame opwek van WSHD (per 2018) en een beschouwing van de verschillende technieken die door de Unie van Waterschappen worden onderscheiden: A. Biogas; B. Zon; C. Wind; D. Aquathermie Thermische energie uit oppervlaktewater (TEO); E. Aquathermie Thermische energie uit afvalwater (TEA) en F. Waterkracht, Blue Energy (zoet/zout).

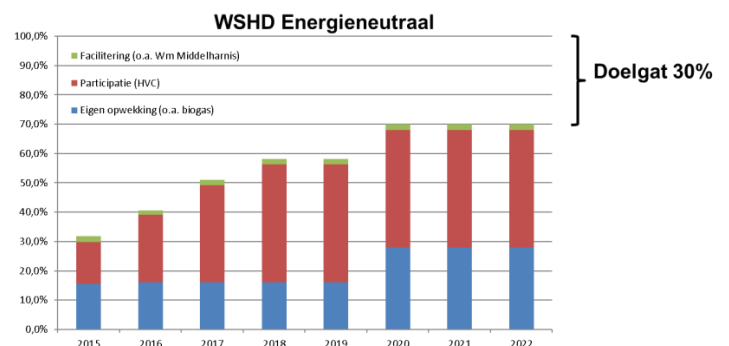
De belangrijkste aandachtspunten hierbij zijn:

- De relatie tot het totale verbruik van WSHD;
- De mate van technische volwassenheid van een innovatie (Technology Readiness Level, uitgedrukt op een schaal van 1-9, waarbij 1 het niveau heeft van basisonderzoek en 9 van een bewezen, toegepaste techniek);
- Doorlooptijd van besluitvorming: voor een windmolen wordt - afhankelijk van de locatie - bijvoorbeeld gerekend met 3-7 jaar vanaf locatiekeuze, om vergunningen, SDE+subsidie, samenwerkingsvorm, afstemming met omwonenden, stakeholders, organisatiestructuur en technische aansluitingen voor te bereiden totdat de molen daadwerkelijk draait;
- Economisch rendement: levert de oplossing - over de gehele levensduur - positief, neutraal of negatief financieel rendement in vergelijking tot inkoop van duurzame energie;
- Maatschappelijke kosten en baten: levert de oplossing - over de gehele levensduur - een aanvaardbare balans tussen maatschappelijke kosten en baten;
- Relatie met ruimtegebruik, omgevingswet, innovatie, klimaatadaptatie, digitalisering, assetmanagement en eventuele andere belangrijke dossiers voor WSHD;
- Relatie met de kerntaken van WSHD en actuele ontwikkelingen bij potentiële samenwerkingspartners.

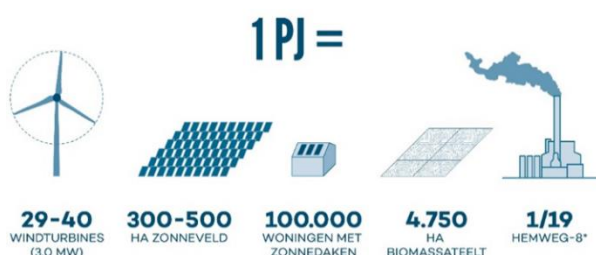
Opgave WSHD

De opgave voor WSHD bestaat uit het besparen dan wel duurzaam opwekken van een equivalent van 0,064 PJ aan elektrische energie (30% van totaal).

Mogelijke invulling opgave

Deze opgave kan in theorie worden gerealiseerd door middel van 3 windmolens, 20-30 ha zonneveld, 6.400 (woning)daken of 300 ha biomassateelt. Naast de hier afgebeelde mogelijkheden kan aquathermie een belangrijke bijdrage leveren in het energieneutraal worden van het waterschap.

6.2 Actuele opweklocaties WSHD

In 2017 werd binnen het grondgebied van WSHD duurzame energie opgewekt in de vorm van:

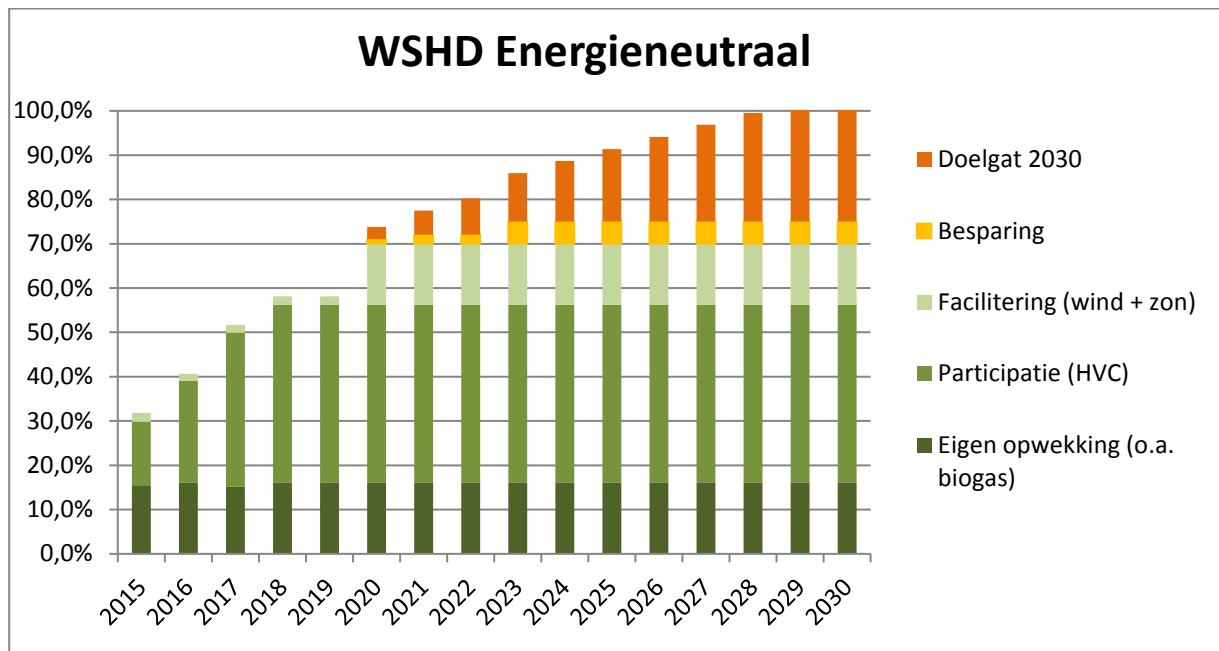
- Biogas, door de vergisting van zuiveringsslib op locatie Sluisjesdijk, Rotterdam;
- Windenergie, met een molen van HVC op terrein RWZI Middelharnis;
- Zonne-energie, om ca. 60 kleine stuwen zelfstandig te laten functioneren;
- Zonne-energie op het dak van gemaal Smits in Dirksland;
- Warmte-koude opslag onder de grond bij het hoofdkantoor in Ridderkerk.

Buiten het grondgebied van WSHD wordt bovendien duurzame energie opgewekt door het overheidsbedrijf HVC, waarvan WSHD als aandeelhouder mede-eigenaar is. Het gaat hierbij om wind, biomassa en zon productie die meetelt in de duurzame opwek door WSHD, naar rato van aandeelhouderschap. Het deel dat voor WSHD meetelt wordt in onderstaande tabellen getoond.

Eigen assets	m3/jr	kWh/jr	TJ
Biogas			
Dokhaven/Sluisjesdijk	3.370.000		78,5
Windmolen			
Middelharnis (HVC)		1.100.000	9,9
Zonne-energie watersysteem			
Ca. 60 kleine stuwen		6.000	0,05
Zonnedak op gemaal			
Gemaal Smits, Dirksland (vanaf 2018)		16.500	(0,15)
Warmte/koude opslag			
Hoofdkantoor			1,2
Overige			
<i>Totaal</i>	<i>3.370.000</i>	<i>1.122.500</i>	<i>89,7</i>
<i>Totaal % 2017</i>			<i>16,6%</i>

Buiten WSHD grond (deelneming)	m3/jr	kWh/jr	TJ
Windenergie buiten WSHD			
HVC Wind op Zee (Borkum, Gemini) en op Land, diverse projecten (WSHD 3%)		13.984.300	125,8
Biomassa buiten WSHD			
HVC BEC Alkmaar energie uit biomassaverbranding (WSHD 3%)		6.543.000	58,9
Zonne energie buiten WSHD			
HVC Zonne-energie (WSHD 3%)		97.300	0,9
<i>Totaal</i>		<i>20.624.600</i>	<i>185,6</i>
<i>Totaal % 2017</i>			<i>34,3%</i>

Onderstaande grafiek toont de actuele duurzame energie-opwek in groen, en de opgave om uiterlijk in 2030 energieneutraal te zijn in geel en oranje:

De opwek van duurzame energie bij WSHD vindt plaats via:

- eigen opwek (donkergroen) via de vergisting van biogas uit zuiveringsslib (Dokhaven), zonne-energie op gemalen en stuwen en warmte-koude-opslag bij het hoofdkantoor in Ridderkerk;
- participaties (middengroen) in projecten buiten het eigen grondgebied (met name via het aandeelhouderschap in HVC), en;
- facilitering (lichtgroen): verhuur van WSHD-grond waarop HVC een windmolen exploiteert in Middelharnis.

In de grafiek is een vooruitblik gegeven waarin bekende nieuwe projecten alvast zijn meegerekend: windenergie op zee door HVC (2019) en de geplande exploitatie van 7 zonneweides op de reserveterreinen van de zuiveringen van WSHD (2020). Voor de verdere energiebesparing na 2020 is uitgegaan van circa 5%. Deze wordt bereikt via verdere optimalisaties van o.a. de beluchting op de rwzi's (zie maatregellijst bijlage 2).

6.3 Opwektechnieken van duurzame energie

6.3.1 Algemeen

In deze paragraaf wordt een overzicht gegeven van verschillende, technieken die in gebruik of in onderzoek zijn om duurzame energie te kunnen opwekken. Met betrekking tot bestaande technieken is er al veel beschreven in de eerdere WSHD energievisie uit 2014 door HVC en in diverse publicaties van de UvW. Met betrekking tot meer innovatieve technieken zijn medewerkers van WSHD betrokken bij de kennisgroepen van de UvW.

Door de UvW is een landelijke prognose gemaakt bij het aanbod in 2018 voor het Klimaatakkoord. Deze is weergegeven in onderstaande tabel. Opvallend is het grote aandeel dat voorzien wordt voor energie opgewekt via aquathermie.

Bron	2016 (PJ primair)	2025 (PJ primair)	Reductie (kton CO ₂)
A. Biogas	2,8	4	69 kton
B. Zon	0,1	1	37 kton
C. Wind	0,5	1,25	42 kton
D. Aquathermie TEO	< 0,1	1,5	85 kton
E. Aquathermie TEA	< 0,1	1,5	85 kton
F. Waterkracht, Blue Energy (effecten verwacht na 2025)			

Voor de potentie van de verschillende energiebronnen heeft HVC op oktober 2018 een quick scan uitgevoerd. Per energiebron is gekeken naar de mogelijke WSHDlocaties, het bruikbare areaal en de mogelijke energie-opbrengst. De verkenning is weergegeven in de rapportage "Mogelijkheden voor duurzame energieproductie Hollandse Delta" (HVC, oktober 2018). In de volgende paragrafen worden per energiebron de mogelijkheden voor WSHD aangegeven. De benodigde acties ten aanzien van deze energiebronnen zijn opgenomen in de maatregellijst (bijlage 2).

6.3.2 Windenergie

Het opwekken van duurzame energie via windmolens is op dit moment een van de meest effectieve en kosten-efficiënte technieken. Op een relatief klein grondoppervlak kan met een moderne turbine veel energie worden opgewekt. Ter illustratie: het totaal verbruik van WSHD komt ongeveer overeen met 10 grote windmolens op land (3 MW, 120m hoog).

De keerzijde van windenergie is duidelijke aanwezigheid in het landschap en de mogelijke overlast van geluid en slagschaduw voor omwonenden. De omgeving-, vergunning-, inspraak- en participatietrajecten bij het realiseren van windenergieprojecten worden dan ook bijzonder grondig en uitgebreid georganiseerd. Voor locatie-onderzoek, planning en procedures tot realisatie moet hierdoor gerekend worden met een doorlooptijd van 5 tot 7 jaar voordat een windmolen daadwerkelijk energie levert. Het (gedeeld) eigendom en exploitatie in samenwerking tussen exploitant, overheid, grondeigenaar en omwonenden is daarbij een belangrijk onderdeel.

Ook nationaal wordt een groot deel van de duurzame energieopgave vertaald in doelstellingen voor windenergie, waarbij elke provincie een eigen opgave kent. De provincie Zuid-Holland heeft deze doelstellingen vertaald in zogeheten VRM-locaties (Visie Ruimte en Mobiliteit), waar al windmolens staan, of waar ze kunnen komen te staan. Deze locaties zijn begin 2018 opnieuw geïnventariseerd.

Op dit moment is één windmolen actief op het grondgebied van WSHD, die door HVC wordt geëxploiteerd: een 0,66 MW turbine op het terrein van RWZI Middelharnis. Bovendien wordt een groot deel van de duurzame opwek voor WSHD gerealiseerd door HVC met deelneming in twee grote Windparken op zee, Borkum en GEMINI.

In aanloop naar het opstellen van deze routekaart is, in samenwerking met HVC, een verkenning gestart naar mogelijkheden van windenergie op WSHD-locaties. Uit deze verkenning komen twee

locaties naar voren die interessant kunnen zijn voor de realisatie van nieuwe molens. In 2019 zal opvolging worden gegeven aan deze verkenning om te komen tot besluiten ten aanzien van het ontwikkelen van deze locaties. Te weten:

Locatie	Capaciteit	Opmerkingen
Oostvoornse Meer / Noordzeeboulevard	1 x 3 MW	In aansluiting op twee geplande molens van ENECO – redelijke slagingskans
Brielse Maasdijk Spijkenisse	6 x 3 MW	Regionale pilot met Nissewaard, vooralsnog veel technische en maatschappelijke knelpunten – matige slagingskans

De opwek van windenergie op (of nabij) keringen wordt door velen als interessant en kansrijk gezien: zowel vanuit ruimtelijk en landschappelijk perspectief, maar ook omdat op keringen de wind vaak sterker en constanter is. In november 2018 heeft WSHD de beleidsregel ten behoeve van windturbines nabij primaire waterkeringen vastgesteld en de Keur hierop aangepast. Kern van het besluit is dat windmolenprojecten binnen een bepaalde afstand van de kering vergunningplichtig worden en dat de veiligheid van de kering niet nadelig beïnvloed mag worden.

Financieel gezien is Wind-op-land op dit moment de meest interessante techniek om duurzame energie op te wekken. Er is echter nog steeds subsidie (in de vorm van de landelijke SDE+ regeling) nodig om de businesscase ook economisch rendabel te maken. Een SDE+ aanvraag maakt derhalve altijd onderdeel uit van het voorbereidingstraject.

6.3.3 Zonne-energie

Ook de plaatsing van zonnepanelen is een bewezen, effectieve en efficiënte techniek om duurzame energie op te wekken. Weliswaar duurder (per kWh) dan windenergie, maar eenvoudiger om kleinschalig en / of met minder impact op de omgeving te realiseren. Zonnepanelen worden vooral geplaatst op daken of in zonneweides op land, maar ook om bijvoorbeeld kleine stuwen energieneutraal te maken (en daarmee onafhankelijk van bekabeling naar het elektriciteitsnet). Bovendien lopen er onderzoeken in UvW-verband naar de plaatsing van zonne-energie op dijken (pilot in Lelystad 2018) en het realiseren van drijvende zonnepanelen op water.

Evenals bij windenergie wordt ook bij de realisatie van (grotere) zonneweides de landschappelijke impact steeds nadrukkelijker ter discussie gesteld: zowel kwalitatief als vanwege mogelijke verdringing van bijvoorbeeld landbouwgrond. Substantiële opwek van zonne-energie vraagt immers veel ruimte. Ter indicatie: het totale energieverbruik van WSHD komt overeen met ongeveer 58 ha zonneweide.

In 2018 wordt door WSHD zonne-energie opgewekt bij zo'n 60 kleine stuwen, en op het dak van het recent gerenoveerde gemaal Smits in Dirksland.

Zonneweides op rwzi's

In 2017 is in samenwerking met HVC onderzoek gedaan naar de haalbaarheid van zonneweides op reserveterreinen van de zuiveringen van WSHD. Met 7 kansrijke locaties kan in totaal zo'n 10% van het energieverbruik van WSHD worden opgewekt. De status van deze projecten is in als volgt:

Locatie rwzi	Omvang (MWp)	Status november 2018
Heenvliet	0,3	In voorbereiding
Numansdorp	0,3	In voorbereiding
Goedereede	0,53	In voorbereiding
Zwijndrecht	1,5	Vergunningsaanvraag
Oostvoorne	0,5	Vergunningsaanvraag
Barendrecht	2	Vergunningsaanvraag
Middelharnis	1,2	Subsidieaanvraag
Totaal	6,3	

Zon op keringen

De opwek van zonne-energie op (of nabij) keringen wordt – evenals windenergie – door velen als interessant en kansrijk gezien. In UvW-verband wordt in 2018 pilot-onderzoek verricht naar de kansen en risico's, WSHD is bij dit onderzoek aangehaakt om de uitkomsten daarvan te kunnen betrekken in een nog uit te werken beleidskader. In de eerste helft van 2019 worden de kansen voor deze energiebron verkend.

Zon op daken

Opwek van zonne-energie op daken van gemalen en regiosteunpunten van WSHD is interessant, zeker in combinatie met bijvoorbeeld asbestverwijdering zoals op gemaal Smits. Om tot efficiënte borging van locatie gebonden onderzoek en uitwerking te komen, dient deze optie bij elke renovatie of nieuwbouw te worden meegewogen in de maatschappelijke kosten/baten analyse. In de eerste helft van 2019 worden de kansen voor deze energiebron verkend.

Zon op water

Opwek van zonne-energie op water komt steeds meer in de belangstelling. Voor WSHD komt een locatie ten zuiden van Dordrecht in aanmerking, de bezinkplas. Ook wordt er met de gemeente Oostvoorne gesproken over drijvende panelen op het Oostvoornse meer. Ook bij zon op water is een beleidskader nodig. In de eerste helft van 2019 worden de kansen voor deze energiebron verkend.

Financieel gezien is zon anno 2018 een interessante techniek om duurzame energie op te wekken. Er is nog wel subsidie (in de vorm van de landelijke SDE+regeling) nodig om de business case ook economisch rendabel te maken. De SDE+regelingen voor zonne-energie staan echter ter discussie: naast het feit dat de bijdrage waarschijnlijk substantieel omlaag gaat, speelt ook hier de (landelijke) discussie over verdringing van landbouwgrond. Het is voor WSHD daarom van belang om goedaangehaakt te blijven bij de ontwikkelingen.

6.3.4 Biogasproductie uit zuiveringsslib

Met de vergisting van zuiveringsslib wordt biogas opgewekt. Op dit moment wordt ongeveer 40% van het zuiveringsslib door WSHD vergist bij Sluisjesdijk en levert het opgewekte biogas 14,5% van het totale energieverbruik. Deze 40% is zowel qua samenstelling als logistiek economisch rendabel en efficiënt te verwerken voor duurzame energieproductie.

Wanneer al het beschikbare zuiveringsslib vergist kan worden voor biogasproductie is biogasproductie tot maximaal 25% van het totale energieverbruik van WSHD mogelijk. In de praktijk bestaat de resterende 60% echter uit fracties die meer verspreid over de andere zuiveringen worden geproduceerd en deze zijn zowel logistiek als qua energie-inhoud minder rendabel te vergisten dan de productie van Dokhaven. Eind 2018 zal een verkennende studie naar de verdere vergisting van het zuiveringsslib worden uitgevoerd.

In 2018 is in het kader van de ALM studies een slibschouwrapport opgesteld, waarin de verdere benutting van de gistingstanks van Sluisjesdijk is onderzocht. Aanbevolen wordt om het slib van Numansdorp toe te voegen aan de vergisters op Sluisjesdijk. Dit zou een verhoging van de biogasproductie betekenen van 2%.

6.3.5 Thermische energie uit afvalwater (TEA)

Terugwinning van thermische energie uit afvalwater heeft een grote potentie, vooral bij grotere zuiveringen. Toepassing van deze techniek is afhankelijk van de afstand tot een potentiële afnemer. In Rotterdam is er concurrentie met Warmtenet Rotterdam waarin heet water vanuit de industrie door de stad wordt geleid. De volgende mogelijkheden kunnen worden genoemd voor WSHD:

1. TEA voor vervanging van gasverbruik Dokhaven.
2. TEA voor vervanging van gasverbruik bedrijven rond Sluisjesdijk
3. TEA voor verwarming gebouwen rond Zwijndrecht, Hellevoetsluis, Ridderkerk, e.a.

De mogelijkheden op rwzi's worden meegenomen bij de geplande ALM-studies.

6.3.6 Energie uit oppervlaktewater

Oppervlaktewater kent in potentie een grote hoeveelheid interne energie: bewegingsenergie bij hoogteverschillen en getijde-werking, thermische energie door warmte/koude-verschillen en chemische energie uit potentiaalverschillen tussen zoet en zout water. Theoretische analyses rekenen soms voor dat ons oppervlaktewater voldoende energie bevat om in alle energiebehoefte te voorzien, maar die energie kan niet allemaal worden gewonnen. We kunnen immers niet alle beweging, temperatuur- en zoet/zout-waterverschillen uit het oppervlakte water onttrekken. Een aantal interessante innovaties en werkgroepen onderzoeken wat wél mogelijk is aan energieopwekking uit oppervlaktewater.

Aquathermie: Thermische energie uit oppervlaktewater

Het onttrekken van warmte of koude uit oppervlaktewater of rioolwater wordt Aquathermie genoemd (voorheen Thermische Energie uit Oppervlaktewater, afgekort tot TEO). Het gebruik van oppervlaktewater voor koeling wordt in de praktijk al op verschillende plekken toegepast, bijvoorbeeld in Rotterdam bij kantoorstorens De Rotterdam en Maastoren, die via een betonconstructie koude uit de Nieuwe Maas gebruiken voor koeling van de binnenruimte.

Het onttrekken van warmte uit oppervlaktewater staat nog in de kinderschoenen, maar biedt ook wel potentie. Enerzijds is de energievraag naar warmte groter dan de behoefte aan koeling, anderzijds heeft het onttrekken van warmte ook een positief effect op de waterkwaliteit met betrekking tot hogere zuurstofopname en de algengroei (deze is lager bij koeler water).

De ontwikkelingsfase van deze innovatie wordt ingeschat op TRL 6 tot 9, WSHD staat open voor initiatieven in ons gebied en is bijvoorbeeld betrokken bij een onderzoek naar de mogelijkheden in Dordrecht (nieuw industrieterrein Dordtse Kil 4) in het kader van de energiestrategie Drechtsteden.

Pilots Energie uit waterkracht bij stuwen

Met een moderne watermolen achter een stuw, die voldoende hoogteverschil en waterdoorvoer heeft, kan met de zogenaamde EQA-stuw "plug-and-play" energie worden opgewekt. EQA-projects is een jonge onderneming die is opgestart door voormalig waterschapsmedewerkers en met innovaties in 2017 onder andere de waterinnovatieprijs heeft gewonnen. Bij verschillende waterschappen, Rivierenlanden voorop, is inmiddels een aantal stuwen in pilot voorzien van deze techniek. Dit heeft EQA-projects de gelegenheid geboden om de techniek verder door te ontwikkelen tot een oplossing die eenvoudig en snel bij geschikte stuwen kan worden geplaatst. De geschiktheid van de stuwen is eenvoudig te bepalen aan de hand van een rekenmodel dat met hoogteverschil en debiet, de jaarlijkse hoeveelheid water over de stuw gebruikt om een economische terugverdientijd van minder dan 10 jaar te kunnen garanderen. Dit geeft EQA-projects het vertrouwen om de EQA-box aan waterschappen aan te bieden in eigendom, danwel zelf de volledige exploitatie voor eigen rekening te nemen.

De mate van volwassenheid van de innovatie wordt ingeschat op TRL8 (bewezen bij anderen, maar nog niet in onze context), de doorlooptijd tot productie kan snel (3 tot 6 maanden) en de opbrengst van een gemiddelde stuw wordt ingeschat op 50 MWh per jaar: het totale energieverbruik van WSHD komt overeen met de opbrengst van 1000 van dergelijke energie-opwekkende stuwen.

Deze relatief kleine opbrengst per locatie (in vergelijking met wind, zon en biogas) maakt dat deze techniek, hoewel aantrekkelijk in eenvoud, niet geschikt is voor grootschalige productie richting energieneutraal, maar wél zeer bruikbaar voor opwek van de energie die voor (of dichtbij) de stuw zelf gevraagd wordt. Een interessante innovatie met deze opwekking is bovendien de mogelijkheid om in de toekomst uit te breiden tot smart polder oplossingen die hierna worden beschreven.

In 2019 wordt binnen WSHD vanuit het assetteam Watersysteem een onderzoekstraject gestart naar geschikte locaties in ons gebied. Hierbij is de invloed op de vismigratie een belangrijk aandachtspunt.

Energie uit waterkracht overig stromend water

Opwek uit stromend water of getijde-werking staat meer in de kinderschoenen, maar heeft wellicht grotere potentie: de inherente energie van de (veel grotere) volumes aan bewegend water door rivierstroming of eb- en vloedstroming bieden immers de mogelijkheid om alle dagen, 24 uur, een continue energiestroom op te wekken.

Pilots en testprojecten zijn inmiddels op diverse plaatsen in Nederland opgestart, bijvoorbeeld met de techniek van voornoemde EQA-projecten in rivieren, alsook bij waterkeringen zoals de Haringvlietdam, beide geïnitieerd (en in water van) Rijkswaterstaat.

De mate van volwassenheid van deze techniek wordt ingeschat op TRL 6-7, een onderzoek naar geschikte locaties bij WSHD wordt nog niet breed geïnitieerd, maar zeker één locatie trekt de aandacht: de in- en uitlaat van het Brielsemeer, waar veel water door relatief smalle doorgangen stroomt vanwege de levering van water aan de Rotterdamse Maasvlakte.

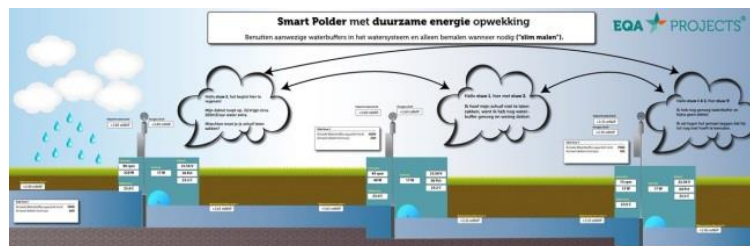
6.3.7 Blue Energy (zoet/zoutconcentratie)

Energieopwek uit het potentiaalverschil tussen zoet en zout water is een techniek die op laboratoriumschaal is aangetoond, maar nog weinig in pilots getoetst. Grenzend aan de Noordzee zou deze techniek voor WSHD echter op verschillende locaties mogelijk interessant kunnen zijn.

De mate van volwassenheid van de innovatie wordt ingeschat op TRL 4 tot 5, betrokkenheid van WSHD bij de betreffende expertgroep van de Unie van Waterschappen zal uitwijzen wat de daadwerkelijke mogelijkheden in de toekomst zijn voor deze energieopwektechniek.

6.3.8 Smart Polder, Blue Battery en flexibele aansturing

Slim gebruik maken van de ruimte tussen minimum en maximum peil, in de aansturing van stuwen en gemalen, maakt energieopslag mogelijk: water maximaal omhoog pompen bij groot aanbod (en lage prijs) van stroom, en maximaal laten zakken – met energie opwek – bij grote vraag (en hoge prijs). Met deze techniek wordt dus geen energie opgewekt, maar kan wel energie worden opgeslagen, een belangrijke uitdaging in de energietransitie waarin het aanbod van (met name) wind- en zonne-energie varieert. Opslag van energie in het watersysteem kan dan een veel duurzamere, schonere en efficiëntere oplossing zijn dan opslag in batterijen of omzetting naar bijvoorbeeld waterstof.

De gedachte achter de smart polder is het optimaal benutten van de marge tussen minimum en maximum peil in de watergangen. Daarbij kunnen gemalen en stuwen digitaal worden aangestuurd om te pompen (energie te verbruiken) als het aanbod groot (en de prijs laag) is, en te lozen (met energieopwekking) als de vraag groot (en de prijs hoog) is. Slim malen, zelfs zonder energieopwek bij lozen, kan tot 20% besparen op de energiekosten van het watersysteem.

De mate van volwassenheid van de innovatie wordt ingeschat op TRL 7-8, wordt in de praktijk al bij andere waterschappen getest en vraagt bovendien een digitalisering van de aansturing van gemalen (en idealiter samenhangende stuwen met opwek), die bij WSHD met de digitaliseringsambitie in gang wordt gezet.

7 Samenvatting potentiële maatregelen en planning acties

7.1 Korte-termijnagenda 2018 - 2019

Rekening houdend met de uitgevoerde verkenning, de lopende activiteiten, het kennisniveau en de contacten met externe partijen tijdens het schrijven van deze routekaart, is een actieplan opgesteld met concrete activiteiten die in 2018 lopen, gepland zijn, dan wel in 2019 worden opgestart. Een overzicht hiervan is opgenomen in de maatregellijst (bijlage 2).

Benodigde voorbereidingen in het kader van de Energiestrategie WSHD 2030:

- het inventariseren van kansrijke zonlocaties op keringen, kan vanuit dezelfde samenwerkings-overeenkomst met HVC worden opgestart, op basis van het vastgestelde afwegingskader;
- het inventariseren van de mogelijkheden voor uitbreiding van het produceren van biogas uit zuiveringsslib (Q1 2019);
- inventarisatie opstarten potentiële locaties waterkracht (EQA-stuw, 2019);
- het opstellen van het afwegingskader voor de opwek van duurzame energie uit zon op water en keringen (1^e halfjaar 2019);
- Een structuur opzetten voor het bewaken van de voortgang, en het periodiek evalueren en updaten van deze routekaart, gekoppeld aan de P&C-cyclus en de rapportage Waterwerken;
- Het bewaken van de relevante ontwikkelingen en het voorbereiden van de benodigde besluitvorming rond de energiestrategie.

Ontwikkelingen en innovaties in beeld:

- Aangehaakt zijn / blijven bij landelijke platform van Energie en Grondstoffenfabriek;
- Aangehaakt zijn / blijven bij landelijke expertgroep Wind & zon;
- Aangehaakt zijn / blijven bij landelijke expertgroep Energie uit oppervlaktewater ;
- Aangehaakt zijn / blijven bij landelijke expertgroep Thermische energie afvalwater.

Mogelijke maatregelen in beeld:

- Twee concrete windlocaties in beeld: totaal potentieel circa 80% van het huidige verbruik, mogelijke productie vanaf 2024 - 2026, slagingskans nog onzeker.

Mogelijke maatregelen in behandeling:

- Energiezorgsysteem implementeren en verbinden aan asset-agenda's in 2019;
- 7 zonneweides op rwzi's: totaal potentieel 10% van huidige verbruik, mogelijke productie vanaf 2020-2021.

Gerealiseerd:

- Nieuw inkoopcontract duurzame energie van Nederlandse wind per 1-1-2019;
- Beleidskader Wind op en nabij Keringen en aanpassing Keur (nov-18);
- Quick scan duurzame energieopwek WSHD (HVC, 2018).

Actief op zoek naar samenwerkingen:

- Aangehaakt zijn / blijven bij regionale energiestrategieën;
- In gesprek gaan met gemeenten en andere regionale stakeholders aan de hand van concrete kansen en mogelijkheden.

7.2 Langetermijnagenda 2020 - 2030

Op basis van de resultaten vanuit de kortetermijnagenda 2018-2019, kan ook de route voor de lange(re) termijn verder worden ingevuld met concrete locaties, plannen, deadlines en inschattingen van uren en kosten. Dan zijn ook de benodigde afwegingskaders en besluitvormingskaders beschikbaar om de jaarlijkse "Go / No Go" beslissingen te nemen met betrekking tot maatschappelijke waarde, financiële risicobeheersing en mate van deelneming door WSHD zelf.

Met de huidige kennis (november 2018), zal WSHD daarbij inzetten op:

- verdere energiebesparing via assetmanagement met een verwacht gecombineerd resultaat van ca. 5%;
- een gestage groei van duurzame opwek in bewezen technieken: wind, zon en biogas;
- een goede mix van deze drie technieken, vanwege de grote verschillen in omvang, doorlooptijd en risico;
- voldoende "voorraad" aan opwek opties en locaties, in beeld én in behandeling, vanuit de constatering dat doorgaans 25% van de beoogde windlocaties en 33% van de beoogde zonlocaties uiteindelijk in productie gaan;
- voldoende betrokkenheid bij interessante innovaties op gebied van energieopwekking.

De langetermijnagenda zal dan jaarlijks worden ingevuld en bijgewerkt op basis van voortgang, voortschrijdend inzicht en innovatieve ontwikkelingen. Merk op dat de windlocaties "in behandeling in 2019" pas in 2024 - 2026 in (voor 25%) in productie verwacht worden, de zonlocaties "in behandeling in 2019" in 2022 (voor 30%) en dat voor biogas nog geen uitbreiding "in beeld" is, totdat de inventarisatie slibgisting daar aanleiding toe geeft.

Voor alle mogelijke energiebronnen is een opzet gemaakt in de volgorde "**kans benoemd**", "**in voorbereiding**" en "**in uitvoering**" (zie bijlage 2).

Met de HVC-inventarisatie, die in aanloop van deze routekaart is uitgevoerd, zijn alle VRM-windlocaties op of nabij WSHD-gebied in beeld gebracht. Voor zon-op-keringen wordt in 2019 een inventarisatie uitgevoerd. De resultaten uit het landelijke STOWA-onderzoek worden hierin meegenomen.

Voor windenergie zijn potentiële locaties voor zeven windmolens in beeld (Noordzeeboulevard, Westvoorne en Hartelkanaal, Nissewaard). Nader overleg met diverse partijen zal moeten uitwijzen of en wanneer deze locaties ontwikkeld kunnen worden en wat onze rol daarbij kan zijn.

Bij zonne-energie komen in 2019 de huidige zonneweides op reserveterreinen **in uitvoering**. Nieuwe locaties kunnen vanuit de mogelijkheden zon-op-keringen **in voorbereiding** worden genomen. Deze zullen dan op z'n vroegst in 2022 **in uitvoering** komen.

Naast deze globale planning, zal elke locatie een eigen planning en fasering met Go / No Go momenten krijgen:

- Fase 1: samenwerkingsvorm en strategie
- Fase 2: projectplan, stakeholders, participatieproces
- Fase 3: Vergunning, MER-studies en uitvraag offertes
- Fase 4: Subsidieaanvraag, financieringsvorm en contractvorming
- Fase 5: Uitvoering, bouw, netinpassing en exploitatie

Onderstaande tabel geeft de schematische weergave van de routekaart op hoofdlijnen – uiteraard jaarlijks verder te specificeren en te detaileren:

	2018		2019				2020				2021				2022				2023				2024				2025				2026			
	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
Verkenkende studies																																		
wind																																		
zon op daken																																		
zon op dijken																																		
zon op water																																		
Projecten in onderzoek/voorbereiding/uitvoering																																		
Wind Westvoorne																																		
Wind Bernisse																																		
zon op 7 rwzi's																																		
Waterkracht FOA stuwen																																		

- Verkenning
- In onderzoek
- In behandeling
- In uitvoering

7.3 Kosten en capaciteit

Doel van deze routekaart is het voorbereiden van maatregelen die ter besluitvorming aan het college dan wel de Verenigde Vergadering worden voorgelegd op basis van een aanvaardbare maatschappelijke kosten-batenanalyse. Vervolgens komen deze maatregelen in uitvoering.

Voor het vaststellen van de benodigde maatregelen worden verdere verkennende studies uitgevoerd. Op dit moment is nog niet inzichtelijk wat de omvang is van het benodigde budget voor deze verkennende studies. Vooralsnog wordt verwacht dat deze kunnen worden gedekt vanuit de jaarbudgetten van de afdelingen BP en RA.

Kansrijke maatregelen (besparing of opwek) worden ter besluitvorming voorgelegd aan het college op basis van een maatschappelijke kosten-batenanalyse. Financiële en personele consequenties zullen worden voorgelegd in de Burap of Programmabegroting.

In het geval van initiatieven voor energieopwekking door derden op daken, dijken, terreinen of in wateren van WSHD wordt per project bekeken of en zo ja in hoeverre WSHD financieel deelneemt in het project.

De route naar WSHD energieneutraal vergt de nodige inspanning van de ambtelijke organisatie. In het besluit van de Verenigde Vergadering van juni 2018 genaamd 'Bijstelling formatie in het kader van het Ambitietraject en de Organisatieontwikkeling' (voorstel 8835) is, onder andere voor deze ambitie capaciteit vrijgemaakt. Een globale inschatting van de verwachte extra inzet is in onderstaande tabel in beeld gebracht. De benodigde inzet wordt binnen de in juni aangepaste capaciteit opgevangen.

Extra inzet voor de ambitie energieneutraal WSHD:

Functie (fte)	2019	2020	2021	2022
Programmamanager (BP)	0,3	0,3	0,3	0,3
Inzet adviseur Beleid en Plannen kennisontwikkeling +verkenning en onderzoek naar maatregelen	0,5	0,5	0,5	0,5

De voorbereiding en uitvoering van maatregelen vallen binnen de huidige capaciteit van de overige afdelingen.

Bijlage 1 Belangrijkste energieverbruikende assets

Assets	kWh/jr	Bouwjaar	Renovatie	ALM-studie
RWZI				
Barendrecht	1.126.900	2003		> 2021
Den Bommel	142.600	1989		< 2021
Dordrecht	4.052.900	1973	1990/2005	< 2021
Goedereede	780.800	1978	1999	< 2021
Heenvliet	251.100	1989	2006	< 2021
Hellevoetsluis	2.466.600	1980	1998	< 2021
Middelharnis	1.249.900	1981	2001	< 2021
Numansdorp	647.600	1988	2015	> 2021
Ooltgensplaat	129.500	1988		< 2021
Oostvoorne	638.500	1977	2013	< 2021
Oud Beijerland	1.437.100	1996		< 2021
Oude Tonge	343.000	1981		< 2021
Piershil	193.000	1981	2017	> 2021
Ridderkerk	2.159.200	1975	2011	> 2021
Rotterdam Dokhaven	11.116.300	1987	2020	< 2021
Rotterdam Hoogvliet	2.139.500	1996	2011/2015	> 2021
Rozenburg	303.500	1982	2012	> 2021
Spijkenisse	2.869.100	1993		< 2021
Strijen	369.600	2007		> 2021
Zwijndrecht	2.811.800	1993	2006	> 2021
Rioolgemalen				
RG Spijkenisse	621.000			
RG Hendrik-ido-Ambacht	213.000			
Overige rioolgemalen	2.789.000			
Oppervlakte-watergemalen				
Gemaal Gorzeman	893.000			
Gemaal Trouw	622.000			
Gemaal Puttershoek / Nieuw Bonaventura	427.000			
Pomp Oostvoornsemeer	417.000			
Gemaal de Eendragt	357.000			
Gemaal de Hooge Nesse	306.000			
Gemaal Noordermeer	299.000			
Gemaal Breeman	230.000			
Gemaal Koert	203.000			
Gemaal Oud- en Nieuw Reyerwaard / Steunpunt	252.000			
Gemaal Cromstrijen	213.000			
Overige ovw. gemalen	2.286.000			
Overige assets				
Hoofdkantoor Ridderkerk	1.235.000			
Wagenpark WSHD	-		2020	

Bijlage 2 Maatregellijst

I.	Besparingen*	Locatie	Omvang MW	Opbrengst TJ_primair/jr	Bijdrage in % van totaalverbruik	Status**	Toelichting
A.	Aanpassen WKK installatie Dokhaven (extra besparing 1 GWh)	Sluisjesdijk	1,5	9	1,7%	U	Eind 2018 gerealiseerd. Besparing 2019 is 50% van totale renovatiemaatregel.
B.	Energie-efficiënt beluchtingssysteem B-trap Dokhaven (3 GWh)	Dokhaven		27	5%	K	Bestuurlijk besluit nodig om maatregel uit te voeren op basis van maatschappelijke kosten-baten analyse. Mogelijke realisatie in 2023.
C.	Bouw deelstroomreactor (One-step Anammox) op Sluisjesdijk (0,3 GWh)	Sluisjesdijk		2,7	0,5%	V	In 2019 kredietvoorstel naar bestuur. Verwachte realisatie in 2022.

II.	Verkenning kansen opwek duurzame energie	Planning
A.	Wind	
	nvt	
B.	Zon	
	Verkenning zon op dijken	1 ^e halfjaar 2019
	Verkenning zon op daken	1 ^e halfjaar 2019
	Verkenning zon op water	1 ^e halfjaar 2019
C.	Thermische energie uit oppervlaktewater (aquathermie)	
	Verkenning kansen Hoeksche Waard	4 ^e kwartaal 2018 - 1 ^e kwartaal 2019
	Verkenning kansen overige regio's	ntb
D.	Biogas	
	Verkenning verdere vergisting zuiveringsslib	4 ^e kwartaal 2018 - 1 ^e kwartaal 2019
E.	Waterkracht	
	Verkenning toepassing Eqa-stuwen	2019

III.	Kansen voor opwek duurzame energie in beeld	Gemeente	Opbrengst TJ_primair/jr	Bijdrage in % van totaalverbruik	Status	Toelichting
A.	Wind					
	nvt					
B.	Zon					
	<i>Zon op overige locaties</i>		<i>ntb</i>	<i>ntb</i>		<i>Uitwerking in 2e halfjaar 2019</i>
	Hortweg/Naterseweg Rockanje	Westvoorne			K	7 ha
	Kerkweg / Vierpolders	Brielle			K	4 ha
	Hoogenboomseweg Hellevoetsluis	Hellevoetsluis			K	2 ha
	Eerste Kruisweg Oud Beijerland	Oude Beijerland			K	3,5 ha
	Tilsedijk Oude Tonge	Goeree Overflakkee			K	3,5 ha
	<i>Zon op water</i>					
	Bezinkplas Dordrecht	Dordrecht			K	
	Oostvoornse Meer	Westvoorne			K	
C.						
	<i>TEO op diverse locaties</i>					<i>Faciliteren in overleg met gemeenten / belanghebbenden in 2018 en verder</i>
	Diverse woonwijken	Hellevoetsluis	30	5,6%	K	Nabij gemaal Gorzeman
	Diverse woonwijken	Spijkenisse	30	5,6%	K	Nabij gemaal De Leeuw van Putten
	Diverse woonwijken	Pernis Rotterdam	30	5,6%	K	Nabij gemaal Het Land van Poortugaal
	Zwembad De Hoge Devel	Zwijndrecht	3	0,6%	K	Nabij Munnikendevl
	diverse woonwijken	Zwijndrecht	3	0,6%	K	Nabij Munnikendevl
	Industriegebied Groote Lindt	Zwijndrecht	30	5,6%	K	Nabij haven Oude Maas
	Zwembad De Louwert en omgeving	Hendrik-Ido-Ambacht	3	0,6%	K	Nabij lokaal water
	Woningen Centrum	Dordrecht	30	5,6%	K	Nabij gemaal Noordersluisdam
	Totaal		159	29,4%		

IV.	Opwek duurzame energie in voorbereiding/uitvoering*	Gemeente	Omvang MW	Opbrengst TJ_primair/jr	Bijdrage in % van totaalverbruik	Status	Toelichting
A.	Wind						
	Windmolen Noordzeeboulevard	Westvoorne	3	59	11%	V	Mogelijkheid tot aansluiting bij bestaand project. Onduidelijkheid over voorschriften in de ontheffing Wet Natuurbescherming.
	Windmolens Hartel-Oost, Plaatweg	Nissewaard	18	356	66%	V	Technische haalbaarheid van wind op waterkering wordt nader onderzocht in 2019.
	Totaal		21	415	77%		
B.	Zon						
	<i>Zon op rwzi's</i>						
	RWZI Heenvliet		0,3	2,6	0,5%	U	
	RWZI Numansdorp		0,3	2,6	0,5%	U	
	RWZI Goedereede		0,53	4,5	0,8%	U	
	RWZI Zijndrecht		1,5	12,8	2,4%	U	
	RWZI Oostvoorne		0,5	4,3	0,8%	U	
	RWZI Barendrecht		2	17,1	3,2%	U	
	RWZI Middelharnis		1,2	10,3	1,9%	U	
	Totaal		6,33	54,1	10,0%		
C.	Thermische Energie uit oppervlaktewater (TEO)						
	Bejaardenhuis	Puttershoek		ntb	ntb		vergunning verleend - project (nog) niet uitgevoerd

* De investeringen in de maatregellijst worden voorbereid voor besluitvorming door het bestuur op basis van een MKBA

** Status:

K = kans benoemd

V = in voorbereiding

U = in uitvoering

Duurzaam WSHD

Informatieve VV op 5 februari

Charlotte van Erp Taalman Kip
Olaf Duin
Hans Nillesen
Jeroen de Bruin
Ronald Hemel
Hans Schouffoer

Programma

19.30 Introductie Leo Stehouwer

Routekaart Energieneutraal WSHD &
Regionale Energie Strategie

20.30 RES Game

21.00 Pauze

21.15 Rondje langs de tafels

21.30 Plenaire afsluiting

22.00 Einde

Duurzaam WSHD

Waterschap

Regio

Fysieke Leefomgeving

Duurzame uitvoering van onze kerntaken in samenwerking met de duurzame regio.

Organisatie en samenleving

Een duurzame organisatie als onderdeel van de duurzame samenleving.

Klimaatakkoord en de waterschappen

Meer dan 100 partijen verlagen de CO₂-uitstoot van Nederland met 49% ten opzichte van 1990 via het

Klimaatakkoord

in 2030 49% CO₂ reductie t.o.v. 1990

- Regionale Energie Strategieën (RES)
- Energieopgave Waterschappen (MJA)
- Klimaatneutrale en circulaire GWW
- Tegengaan ontbossing
- Duurzaam bodembeheer en peilbeheer veenweidegebieden
- Zero-emissie bouwverkeer
- Normering CO₂ uitstoot werk-gerelateerd verkeer
- Participatie en acceptatie: 'iedereen kan meedoen'

WSHD 'Maat op Klimaat'

Duurzame doelen WSHD

VV januari 2019

WSHD circulair en duurzaam in 2050

- ✓ 100% bio-based
- ✓ 100% hergebruik van materialen en grondstoffen (afvalvrij)
- ✓ transport zonder fossiele brandstoffen
- ✓ nul emissie broeikasgassen (CO₂, methaan, lachgas)

WSHD energieneutraal in 2030

ü energieverbruik = opwek

Energie beleid waterschap Hollandse Delta

1. Energie besparen op eigen assets blijvende opgave

- maatregelen koppelen aan (geplande) onderhouds- en vervangingsinvesteringen;
- energiebesparende maatregelen uitvoeren bij aanvaardbare MKBA.

2. Energie opwekken en terugwinnen

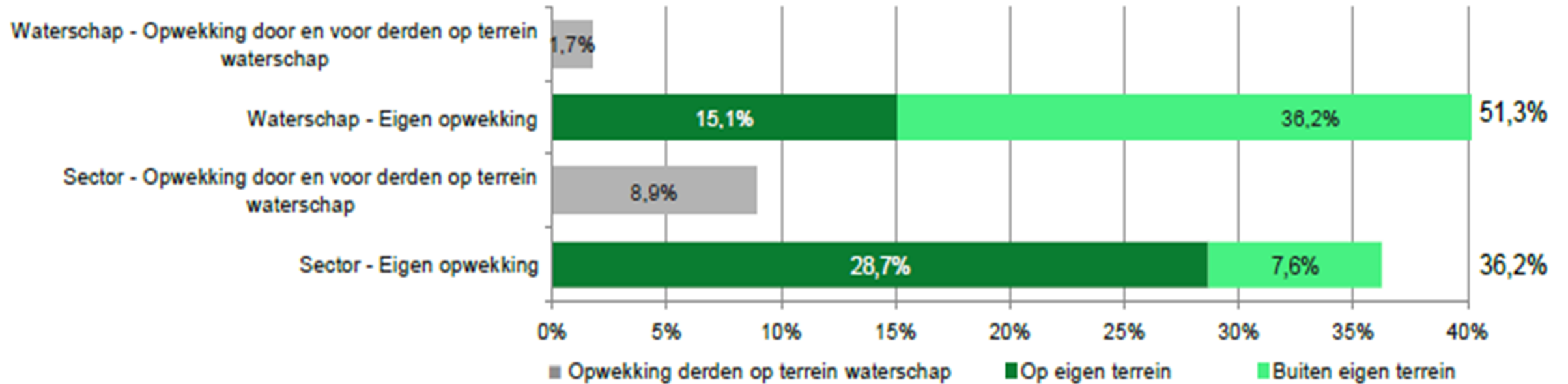
- actief aan de slag met energie-neutraal: niet zelf investeren;
- samenwerking met onze omgeving: overeenkomst met HVC 2017-2021;
- ontwikkelingen aquathermie volgen en waar mogelijk faciliteren;
- extra kansen waar mogelijk benutten (innovatie-pilots);
- inzet op bestaande en bewezen technieken wind en zon;

3. Inkoop hernieuwbare energie

- inkoop eigen energiebehoefte voor 100% bij HVC inclusief duurzaamheidscertificaten Nederlandse wind (vanaf januari 2019).

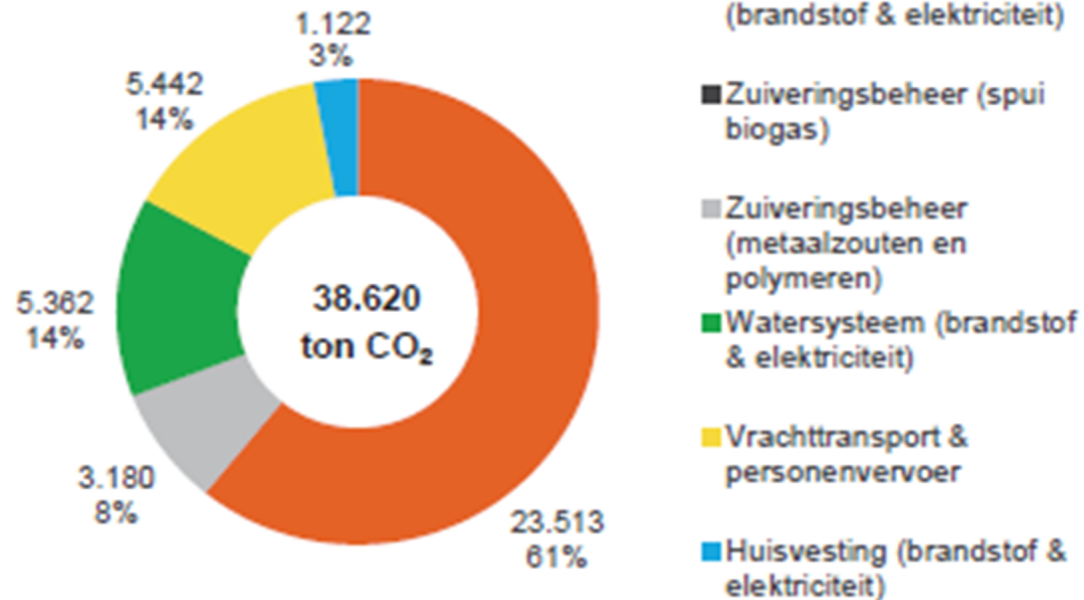
Energieneutraal WSHD

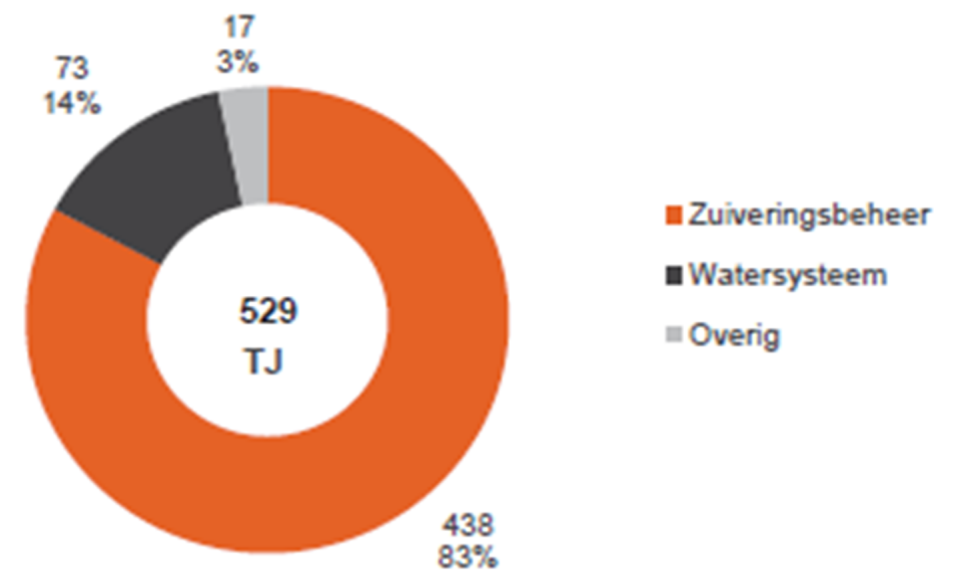
Energieneutraal WSHD

DE EIGEN ENERGIEPRODUCTIE $\geq$ HET EIGEN ENERGIEVERBRUIK

Verdeling CO₂ naar activiteit

Aandeel bedrijfsonderdeel in totaal energiegebruik

De grootste CO₂-emissie wordt in 2018 nog door Zuiveringsbeheer veroorzaakt, vanaf 2019 sterk veranderd met de inkoop van duurzame elektriciteit (38.620 -> 9.500 ton CO₂).

Trias Energetica WSHD

Duurzaam besparen

Aanpassing processen

Energiezuinigere bedrijfsmiddelen

Duurzaam opwekken (en terugwinnen)

Zon & Wind

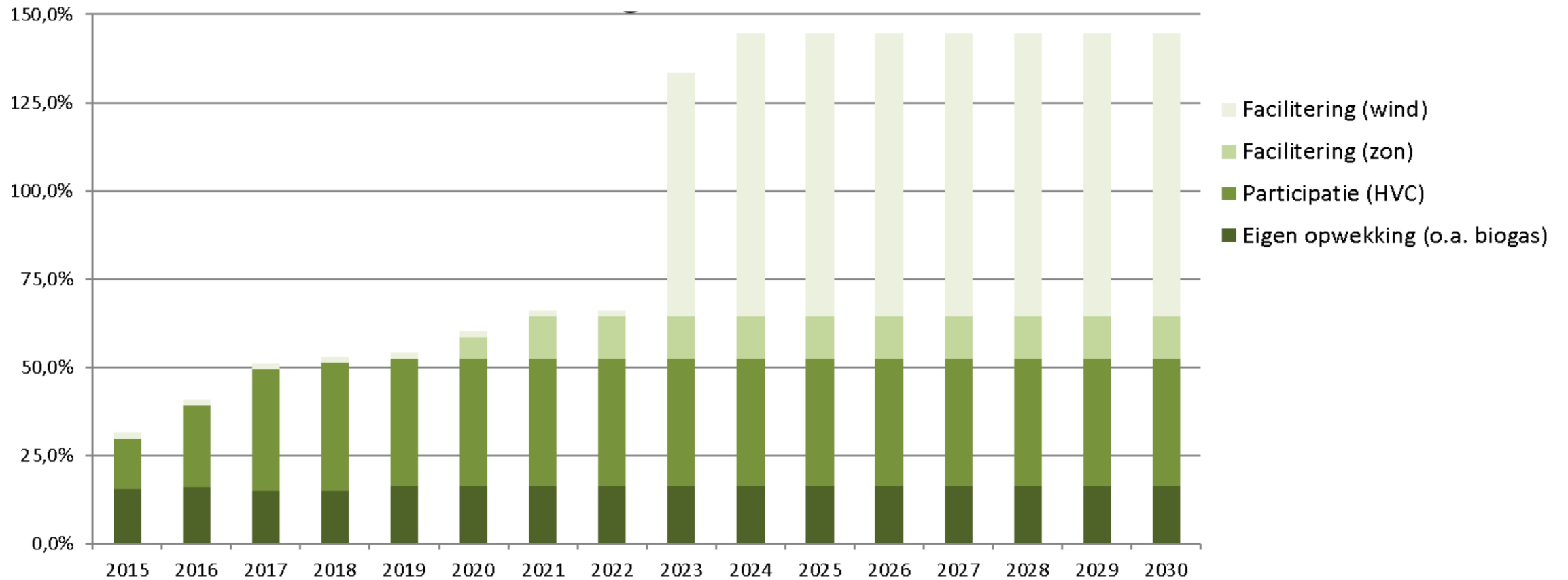
Biogas

Aquathermie

Duurzaam inkopen

Groene stroom

Routekaart Energieneutraal WSHD

WSHD voor de Wind

Provincie Zuid-Holland heeft windlocaties vastgelegd in VRM	Vermogen	Kansen voor WSHD
Oostvoornse Meer/ Noordzeeboulevard	1 x 3 MW 28 TJ	Bestaande opgave gemeente Westvoorne in aansluiting op twee geplande molens van RWS - Ontwikkelaar WSHD: HVC - Redelijke slagingskans (2019)
Brielse Maasdijk Hartel Oost Spijkenisse	6 x 3 MW 168 TJ	Bestaande opgave gemeente Nissewaard, vooralsnog technische en maatschappelijke Knelpunten - Ontwikkelaar WSHD: HVC - Vooronderzoek technische haalbaarheid 2020

Warmte uit water

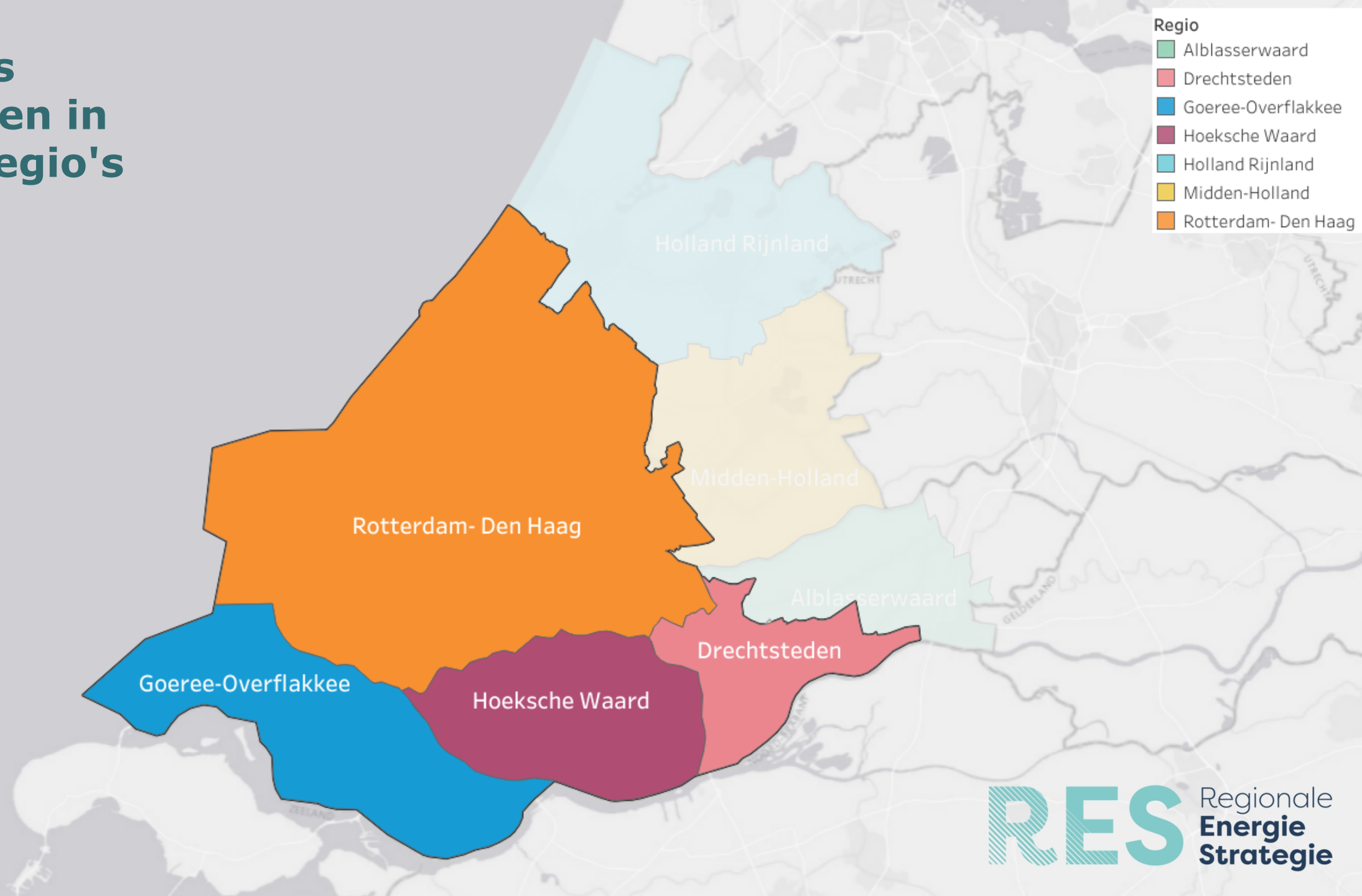
1. Ondertekening van de Green Deal Aquathermie (mei 2019)
2. Handreiking Unie van Waterschappen (najaar 2019)
3. Potentiekaart WSHD (februari 2020)

Vervolg actie

- Beleid opstellen
- Duurzame energie en omgevingswarmtekaart
- Interne werksessies en gesprekken

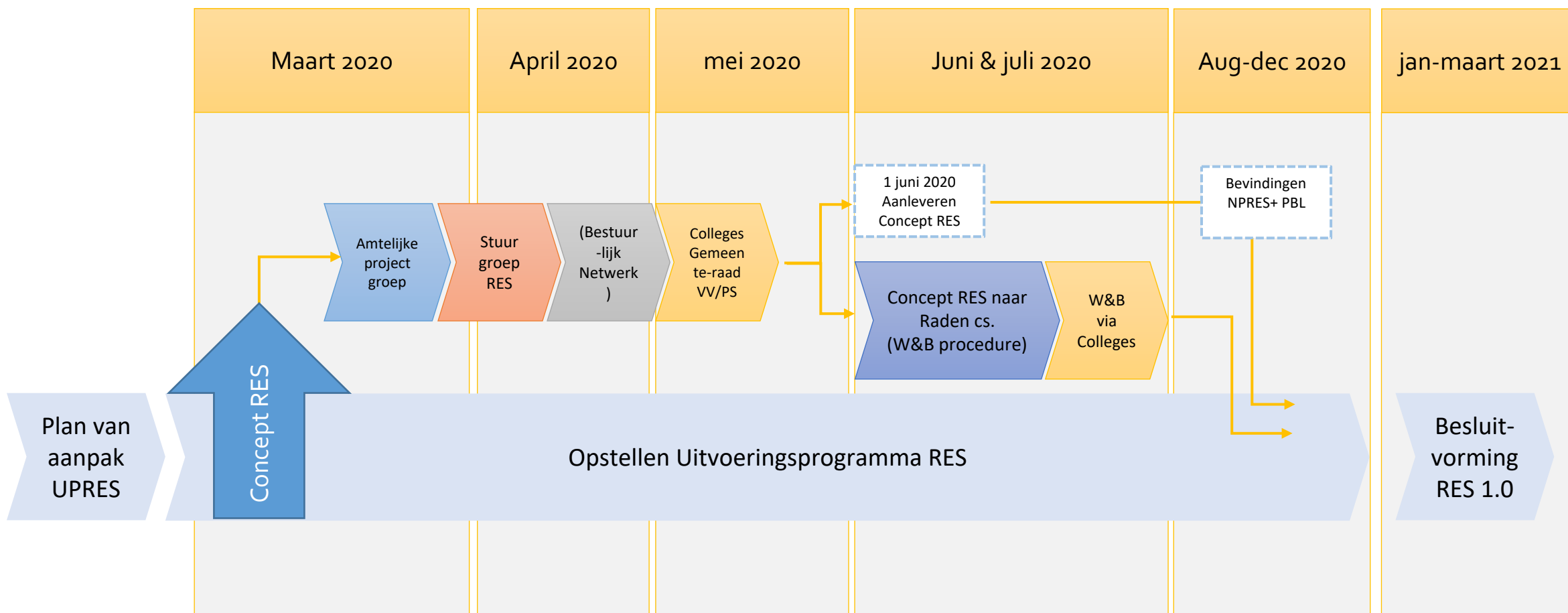
WSHD is betrokken in 4 RES-regio's

Plenaire discussie

Planning besluitvorming (concept) RES & RES 1.0

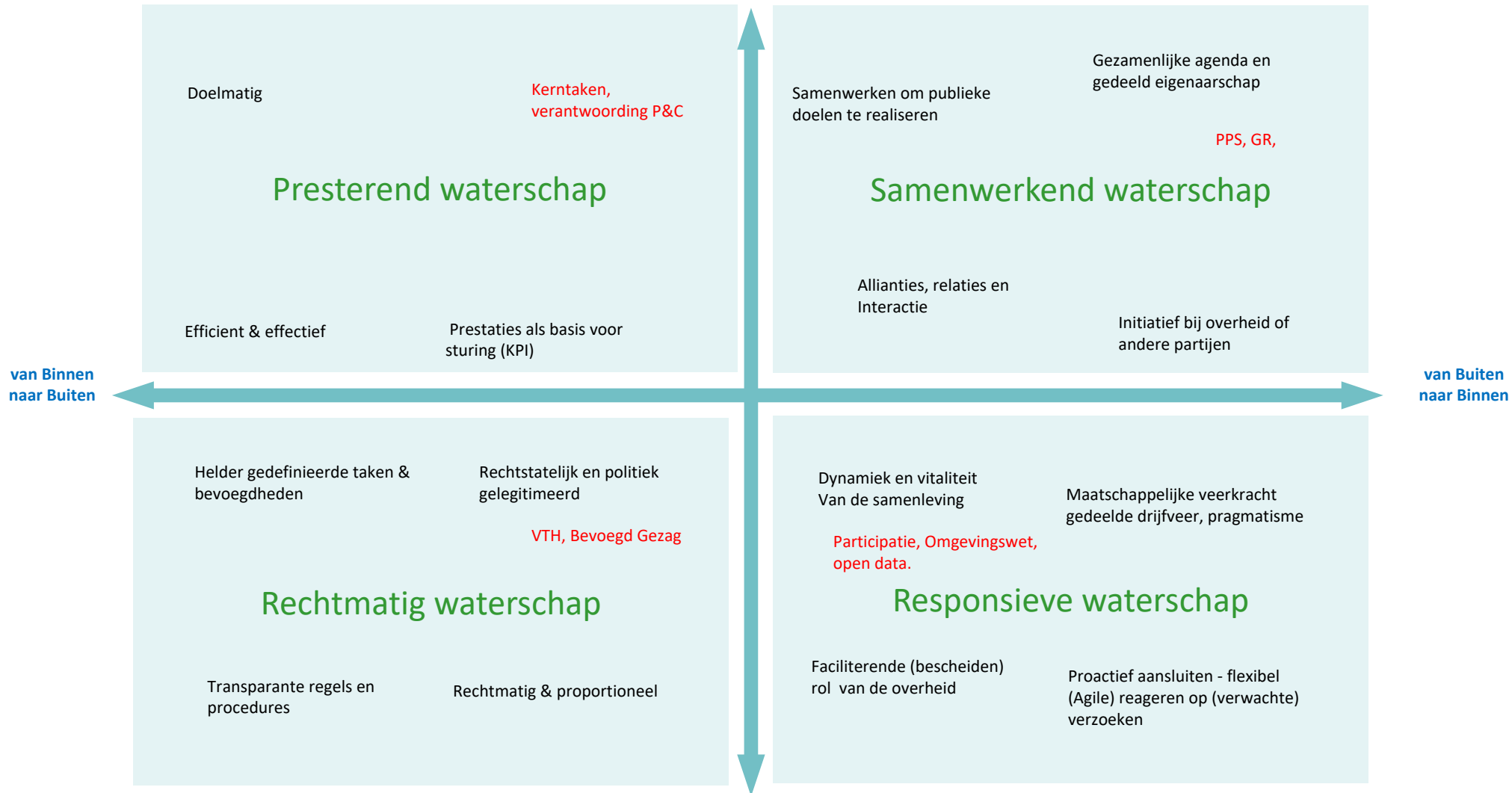
Deadlines staan vast, proces varieert per RES vanwege complexiteit.

Rollen van algemeen bestuursleden in de RES

Welk waterschap

Resultaat

Waarde

Bedankt voor uw aandacht!

In april: WSHD Circulair

VV-info

waterschap
**Hollandse
Delta**

Bestuurlijke informatiebrief aan de Verenigde Vergadering van waterschap Hollandse Delta

Nummer: 2024-06

Datum: 12 maart 2024

Onderwerp: Stand van zaken windpark Brielse Maasdijk gemeente Nissewaard

Aanleiding

Sinds januari 2019 zijn HVC, gemeente Nissewaard en waterschap Hollandse Delta in gesprek over de realisatie van een windmolenpark op de Brielse Maasdijk. HVC is de ontwikkelaar van dit project. De gemeente heeft een inspanningsverplichting op zich genomen in het convenant windenergie Rotterdamse Regio om uiterlijk 2025 ten minste 18 megawatt (MW) windenergie op de Brielse Maasdijk te realiseren. Het waterschap is als vergunningverlener en grondeigenaar betrokken bij dit project.

Afgelopen tijd is er maatschappelijke onrust ontstaan over het plaatsen van en het aantal windmolens. In deze brief informeren wij u over de situatie rondom windpark Brielse Maasdijk in de gemeente Nissewaard en de rol, inzet en het belang van het waterschap. In de bijlage treft u een overzicht aan van het bestuurlijke besluitvormingsproces en op welke manier u als VV betrokken bent geweest.

Stand van zaken

De huidige gemeenteraad heeft in samenspraak met HVC en de omgeving een lokaal normenkader opgesteld met de strengste geluids- en andere eisen van Nederland. Na overleg met het huidige college van B&W heeft HVC haar plannen aangepast met extra geluidsmaatregelen en het windpark afgeschaald van zes tot vijf windturbines.

HVC heeft na een lang proces met onder andere een mer-procedure bij de gemeente een vergunning-aanvraag ingediend voor vijf windturbines aan de Brielse Maasdijk die volgens in- en externe juristen van zowel de gemeente als de provincie aan de wettelijke en gemeentelijke kaders voldoet. Het college van Nissewaard heeft dan ook aangegeven dat zij geen rechtmatige grond zien voor het afwijzen van de vergunningsaanvraag.

D besloten om geen ontwerp-verklaring van geen bedenkingen (hierna: vvgb) te willen afgeven, die nodig is voor het afgeven van de omgevingsvergunning. De gemeenteraad wil maximaal drie windturbines plaatsen ten westen van de Hartelbrug. Het ervaren gebrek aan draagvlak onder inwoners en raadsleden voor een windpark van vijf turbines is als een van de voornaamste weigeringsgronden genoemd.

De provincie Zuid Holland is vervolgens in gesprek gegaan met de gemeente Nissewaard, waterschap Hollandse Delta en HVC om te komen tot een oplossing. Deze zoektocht is op dit moment nog gaande. Zie hiervoor ook de brief van Gedeputeerde Staten aan Provinciale Staten van 6 februari 2024.

Rol waterschap

Voor windmolens op waterkeringen heeft WSHD in 2015 al een afwegingskader opgesteld op basis van vier sporen. Daarin wordt onderscheid gemaakt tussen het maatschappelijk, het ruimtelijk, het waterstaatkundig en het privaatrechtelijk spoor. De maatschappelijke discussie over de noodzaak voor windenergie wordt in principe gevoerd binnen het provinciaal en gemeentelijk domein. De beslissingsbevoegdheid binnen het ruimtelijk spoor is aan de gemeente. Zij gaat over de ruimtelijke inrichting inclusief de plek van de windmolens. In deze sporen heeft het waterschap geen rol.

Het waterschap heeft wel een actieve rol binnen het waterstaatkundig en privaatrechtelijk spoor. Vanuit haar rol als vergunningsverlener ziet het waterschap binnen het waterstaatkundige spoor toe op de borging van de veiligheid van de kering en het naleven van vastgestelde beleidsregels. De in 2018 vastgestelde Beleidsregel 'Windturbines op of nabij primaire waterkeringen' is hierin leidend. Hierin is opgenomen dat het waterschap een "Ja, mits" houding ten aanzien van windturbines op primaire waterkeringen aan neemt.

Het privaatrechtelijke spoor gaat primair over het beschikbaar stellen van waterschapsgronden voor de plaatsing van windmolens. WSHD is geen deelnemer aan het convenant windenergie Rotterdamse Regio, maar heeft wel aangegeven een faciliterende rol te willen spelen door bijvoorbeeld het beschikbaar stellen van haar gronden.

Eind 2017 heeft het college de Samenwerkingsovereenkomst productie duurzame energie met HVC gesloten en de VV daarover geïnformeerd. Daarin heeft HVC de rol als preferente realisator en exploitant voor duurzame energieprojecten op gronden van WSHD gekregen. Deze samenwerkingsovereenkomst is in 2020 verlengd en voorzien van een addendum met o.a. de ontwikkellocatie Brielse Maasdijk. Randvoorwaarde hierbij is, dat de grondkosten marktconform zijn. Er mag geen bevoordeling optreden t.o.v. andere marktpartijen. WSHD heeft geen invloed op het soort duurzame energie, de grootte of het aantal windturbines dat HVC wilt realiseren. Dat is aan de ontwikkelaar en de gemeente c.q. provincie.

In de besluitvormende VV van 14 februari is gevraagd naar de bijeenkomst van HVC met leden van de gemeenteraad van Nissewaard van 12 maart. Hiervan zijn inmiddels notulen openbaar gemaakt:

[Notulen+van+het+Gesprek+tussen+Gemeenteraadsleden+en+HVC+versie+2 \(notubiz.nl\)](#)

Omdat dat de inbreng van het waterschap hier niet in wordt gemeld hecht het college eraan u mee te nemen in de inbreng van het waterschap. Tijdens het overleg heeft het waterschap benadrukt dat zij een rol heeft binnen het waterstaatkundig en het privaatrechtelijk spoor. Binnen het waterstaatkundig spoor als vergunningsverlener, waarbij getoetst wordt op het gebied van waterveiligheid. Binnen het privaatrechtelijk spoor beperkt de rol zich tot grondeigenaar, die de gronden onder marktconforme voorwaarden ter beschikking wil stellen. Het bepalen van het aantal windmolens dat geplaatst wordt, ligt bij HVC als ontwikkelaar en de gemeente vanuit het maatschappelijk en ruimtelijk spoor.

Belang waterschap

De realisatie van het windpark zorgt dat WSHD zijn doelstelling van energie neutraal in 2030 ruim haalt. Dit volgt uit de definitie van energieneutraliteit die de Unie van Waterschappen hanteert dat energie die door derden op gronden van het waterschap wordt opgewekt meetelt in de opgave. Indien het windpark niet wordt gerealiseerd zal het waterschap op zoek moeten naar nieuwe locaties voor het realiseren van opwekking van duurzame energie. Dit is geen eenvoudige opgave. Dit geldt overigens evenzeer voor de gemeente Nissewaard en de partners in de RES regio Den Haag Rotterdam.

HVC betaalt voor het beschikbaar stellen van de waterschapgronden een marktconforme prijs per MW opgesteld vermogen (retributie). De hoogte van de retributie zal worden getaxeerd en is afhankelijk van de totale capaciteit van de windmolens. Ondanks dit financiële belang bemoeit het waterschap zich niet met het aantal windmolens dat geplaatst gaat worden. Het waterschap heeft geen aanvullende financiële belangen.

De door de VV gestelde vragen zullen via het eerst volgende overzicht vraag-antwoord beantwoord worden.

Overzicht schriftelijke (technische) vragen en antwoorden _versie 12 maart 2024

Onderwerp	Vraag	Antwoord
Openstaande vragen n.a.v. commissie Water		
Rustgewassen	Kievit/Natuur: In het kader van de nitraatrichtlijn is er een lijst met rustgewassen opgesteld, met daarop onder andere de lelie en de pioenroos. Ik heb gelezen dat de meeste bestrijdingsmiddelen worden gebruikt in de sierteelt, zo'n 25%. Dat is naar mijn idee nadelig voor de waterkwaliteit. Zou de heemraad via de Unie van Waterschappen willen navragen wat dit betekent voor de waterkwaliteit en, indien dit negatief is, er bij de minister op aan te dringen de lijst met rustgewassen nader te bezien.	<i>Vraag is uitgezet bij de Unie van Waterschappen. Beantwoording volgt zodra reactie van de Unie binnen is.</i>
Rondvraag/ BIB 2023-32 Gewasbescherming smiddelen	Kievit/Natuur: Ik had volgende vragen voor de Rondvraag willen stellen naar aanleiding van der bestuurlijke informatiebrief over de aanpak van bestrijdingsmiddelen: 1. Waarom wordt bij zo'n belangrijk onderwerp voor onze waterkwaliteit niet het advies gevraagd van de commissie Water? 2. Gesteld wordt dat er projecten zijn uitgevoerd. Waar is de informatie over deze projecten en de resultaten te vinden? 3. Er is een plan van aanpak. Waar is dat te vinden? 4. Er wordt een fors bedrag besteed aan erfcoaches die aan de slag gaan om gebruikers van bestrijdingsmiddelen zorgvuldiger te laten werken. Wat is de motivatie hiervoor? 5. Er komen extra metingen. Worden die zichtbaar gemaakt in de bestrijdingsmiddelenatlas of elders? 6. De VV heeft de motie groen/blauwe diensten aangenomen. Dat kan toch een prima instrument zijn om bestrijdingsmiddelen uit het water te weren. Waarom staat daar niets over in de informatiebrief en hoe staat het met die regeling?	<i>Beantwoording volgt</i>

Onderwerp	Vraag	Antwoord
Vragen buiten de vergadering om		
Pachtdijken	<u>Kievit/Natuur:</u> In VV van 9 februari 2022 kwam de doorgeschoven motie "Pachtbeleid" van Water Natuurlijk en ChristenUnie aan de orde. Vanwege een toezegging van heemraad Van der Drift werd de motie aangehouden. Doel van de motie om een maatregel uit het Groenbeleid uitgevoerd te krijgen en een stimuleringsregeling op te zetten om het beheer van met name verpachte dijken meer in lijn te brengen met de taken en doelen van ons waterschap. Er zou een onderzoek gedaan worden naar de mogelijkheden en oktober 2022 zou een terugkoppeling plaatsvinden. De toezegging is weergegeven in de bijlage (zie bijlage 2). In de zomer vond er nog een overleg plaats om voorbeelden van een dergelijke regeling te bespreken. Er zou ook overleg met pachters plaatsvinden. Inmiddels stapelen de bewijzen zich op. Een dijk met een grotere variatie aan plantensoorten heeft een betere erosie bestendigheid. Future Dikes: <u>onderzoek naar dijken van de toekomst Radboud Universiteit (ru.nl)</u> Nu vaststaat dat de wijze waarop een dijk beheerd wordt rechtstreeks van invloed is op de uitvoering van een belangrijke waterschapstaak, ligt volgens ons de weg open om via de waterschapverordening verboden of geboden in te stellen die bijdragen aan een beter beheer. Vragen: 1. Graag vernemen wij de uitkomsten van het op 9 februari 2022 toegezegde onderzoek. 2. Wat zijn de resultaten van het overleg met de pachters? 3. Wilt U onderzoek doen naar de mogelijkheden om e.e.a. via de verordening te regelen? 4. Om hoeveel kilometer aan dijken gaat het?	Beantwoording volgt

Onderwerp	Vraag	Antwoord
	5. Welk deel daarvan is eigendom van het waterschap en welk deel is van derden? 6. Welk deel van de dijken van het waterschap wordt verpacht? 7. Is er zicht op of pachtcontracten binnen redelijke termijn aflopen? 8. Welke voorwaarden worden opgelegd bij nieuwe overeenkomsten?	
KRW-opgave	<u>Lagerwaard/BBB:</u> Betreft: KRW-opgave Ref: Bestuursakkoord WSHD 2023-2027 Hoofdstuk 4: Schoon en Voldoende water pagina 13: 'Om te voldoen aan de wettelijke verplichtingen rondom de kaderrichtlijn water (KRW) moeten we in ieder geval in 2027 de maatregelen uitgevoerd hebben die in SGBP-3 zijn vastgelegd' ----- Het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat publiceert een 'Dashboard KRW maatregelen' welke 1 of 2 maal per jaar wordt bijgewerkt waaronder o.m. in is vermeld: 'die per afgesproken maatregel aangeven of de maatregel risico's loopt dat deze in 2027 niet geheel is uitgevoerd en - zo ja - wat die risico's zijn. Deze gegevens zijn aangeleverd door de Waterbeheerders en de betrokken partijen'. Vraag: Fractie BBB verzoekt het DB om de gegevens, specifiek die zijn aangeleverd bij het Ministerie I&W t.b.v. het KRW-dashboard, structureel te delen met het AB.	Beantwoording volgt
GLB	<u>Van Lammeren/PvdA:</u> De Unie van Waterschappen heeft een notitie uitgebracht over het wel of niet toestaan van het gebruik van landschapselementen voor de 4% onverbouwde grond voor agrariërs. Het advies is hier een 'Nee, tenzij...' -afspraken voor te maken met als voorwaarde dat er bijvoorbeeld meerdere maatregelen worden	Beantwoording volgt

Onderwerp	Vraag	Antwoord
	uitgevoerd ter bevordering van de biodiversiteit. Vorig jaar is er in het waterschap een motie aangenomen om het opvoeren van landschapselementen van het waterschap toe te staan. Het advies van de Unie is om dit jaar in februari hier weer een beslissing over te nemen. Mijn vragen zijn: 1. Wat is op dit moment het beleid voor het huidige rapportagejaar voor wat betreft het opvoeren van landschapselementen van het waterschap? 2. Recent zijn er Europese wijzigingen geweest omtrent de GLB-verordening, hebben deze effect op het wel/niet opvoeren van landschapselementen van het waterschap? 3. Deelt het waterschap de conclusie van de Unie dat het juridisch (onder bepaalde voorwaarden) toegestaan is om landschapselementen van het waterschap op te kunnen voeren? <u>Nutriënten verontreinigde gebieden</u> Op 29 januari was een info-sessie online over nutriënten verontreinigde gebieden. Hierbij werd een kaartje getoond en aangekondigd dat er aanvullende maatregelen nodig zullen zijn. Op dit kaartje waren ook gebieden in ons waterschap te zien. 4. Is het waterschap bekend met de gebieden binnen het waterschap die aangemerkt staan als met nutriënten verontreinigd? 5. Is het al duidelijk welke maatregelen uitgevoerd dienen te worden? Zo ja, welke zijn dit? 6. In hoe verre zijn de te nemen maatregelen in lijn met de gebiedsbeheersplannen?	
Windmolens Nissewaard	<u>De Sutter/HDN:</u> Zie bijlage voor gestelde vragen	A t/m D. Een eventuele claim en de afhandeling daarvan is tussen HVC en de gemeente Nissewaard. Het waterschap heeft hier geen rol in. E. Het niet doorgaan van het project heeft als gevolg dat de doelstelling energieneutraal 2030 voor het waterschap in gevaar komt. Ook komt de gestelde

Onderwerp	Vraag	Antwoord
	Aanvullend: 1. Kunt u de GR Slib toezenden? 2. Uit welk besluit blijkt dat wij windmolens op Waterkeringen toestaan?	energieopwekdoelstelling van de RES Rotterdam Den Haag voor 2030 in gevaar. Het Waterschap is evenals de Gemeente Nissewaard medeverantwoordelijk voor deze doelstelling. De GR Slib is geen onderdeel van dit project. F. Een mogelijke rechtszaak heeft geen financiële gevolgen voor WSHD. Mocht het plan niet door gaan loopt waterschap retributie op basis van het opgestelde vermogen mis. Aanvullend: 1. Op 14 februari 2024 heeft u de wijziging GR Slibverwerking 2009 vastgesteld. In dit voorstel stond ook de volledige gemeenschappelijke regeling vermeld. Wij verwijzen u graag naar bijlage A van dit voorstel (link) 2. Op 29 november 2018 heeft u de "aanpassing keur en beleidsregel ten behoeve van windturbines nabij primaire waterkeringen" vastgesteld. Dit voorstel treft u hier (link).
Riool overstorten	<u>Hage/BBB:</u> Sinds oktober is er behoorlijk veel regen gevallen in ons gebied en dit heeft een nadelige invloed gehad op de riool overstort. 1. Zijn er data beschikbaar of deze open hebben gestaan en hoe lang dit is geweest in ons gebied? 2. Is dit ook in de buurt van meetpunten wat betreft de waterkwaliteit? 3. Is dit sinds de laatste jaren toegenomen, of hebben we minder last van riool overstort? 4. Overstort gebeurt in de praktijk ook in woonwijken en/ of poldergebieden wat niet te traceren is maar wat waarschijnlijk wel degelijk invloed heeft op de waterkwaliteit. Wat kunnen we hieraan doen? 5. Zouden jullie ons deze data van ons gebied kunnen toesturen? Of waar kunnen we dit ergens terugvinden?	1. Er zijn geen meetdata bij het waterschap over riooloverstorten beschikbaar omdat dit assets zijn van de gemeente. Het waterschap heeft via de gemeente wel inzicht in de locaties van riooloverstorten. Omdat deze gegevens niet van het waterschap zijn kan zij deze niet delen. 2. Het waterschap heeft geen meetpunten specifiek bij en voor overstortlocaties. De meetpunten die WSHD heeft geven een algemeen beeld van de waterkwaliteit en zijn niet specifiek gericht op de lokale waterkwaliteit bij riooloverstorten. De algemene waterkwaliteit wordt beïnvloed door meerdere factoren, naast de aanwezigheid en werking van riooloverstorten. 3. Afgelopen jaren is het aantal overstortlocaties afgenomen en dat geldt ook voor de frequenties waarmee ze overstorten. Dit komt deels door alle emissiebeperkende maatregelen van gemeenten, waaronder ook afkoppelen van verhard oppervlak van de bestaande gemengde riolering. Door de klimaatontwikkeling met meer hevige buien, zal de frequentie waarmee riooloverstorten optreden in de toekomst naar verwachting wel toenemen. Door het scheiden van afvalwater en regenwater wordt geprobeerd het overstorten tot een minimum te beperken. Lokaal kan het zo zijn dat riooloverstorten meer zichtbare impact opleveren op de waterkwaliteit omdat de watertemperatuur van de watergangen in de zomers kan stijgen waardoor het watersysteem sneller tijdelijk een zuurstofdip krijgt. 4. Riooloverstorten zijn aanwezig in stedelijk gebied en dorpskernen, waar van oudsher gemengde riolering is aangelegd. Dit wil zeggen; riolering waarin zowel het afvalwater als het regenwater wordt verzameld. Tegenwoordig worden deze systemen in principe niet meer aangelegd en worden afvalwater en regenwater apart ingezameld. Beleidsmatig wordt hier dus op gestuurd dat er niet meer riooloverstorten bijkomen. Op de water- en stoffenbalans van grotere gebieden hebben riooloverstorten doorgaans slechts een geringe bijdrage. Lokaal kunnen zij de waterkwaliteit wel nadelig beïnvloeden en kunnen er effecten optreden zoals tijdelijke zuurstofloosheid met als gevolg vissterfte en extra slibaanwas. Maar over het algemeen hangen de effecten in belangrijke mate af van de mengverhouding tussen overstortwater en oppervlaktewater. Daarnaast is het zo dat er vaak meerdere bronnen aanwezig zijn die de waterkwaliteit beïnvloeden. De overstorten vormen naast andere bronnen op relatief grote waterlichamen een doorgaans beperkte bijdrage op de belasting met nutriënten en verontreinigingen.

Onderwerp	Vraag	Antwoord
		In het verleden is er ook al veel gestuurd op het terugdringen van de impact van riooloverstorten op de waterkwaliteit met de basisinspanning en het waterkwaliteitsspoor. Door gemeenten en het waterschap is veel geïnvesteerd in het verminderen van de emissies uit riooloverstorten en het verminderen van de impact. Verder terugdringen kan door bij rioolvervanging regenwater en afvalwater apart in te zamelen. Vaak blijft dan nog regenwater via daken van huizen op de riolering aanwezig waardoor riooloverstorten nodig blijven. 5. Zie antwoord op eerste vraag.
NPLG	<u>Sjoukes/WPHD:</u> Op 18 maart 2024 organiseert WSHD samen met de gemeente Hoeksche Waard en de Provincie Zuid-Holland een inloopbijeenkomst over het Nationaal Programma Landelijk Gebied in Nieuw-Beijerland. Mijn vraag is of dit ook georganiseerd gaat worden voor de andere gebieden/gemeenten die binnen ons waterschap vallen. Met name op Goeree-Overflakkee en Voorne-Putten bevindt zich een groot areaal landelijk gebied waar dit ook grote invloed op kan hebben.	<i>Beantwoording volgt</i>
Normering KRW	<u>De Geus/Ongebouwd:</u> Er lijken verschillen te bestaan tussen de normering zoals die door Waterschappen worden gehanteerd om de waterkwaliteit van KRW- lichamen te bepalen. Zo is de N-Norm in mg/l voor Brakke wateren: - Schelde Stromen 3.3 mg/l - Voorne-Putten en Hoeksche Waard (gemiddeld) 2.6 mg/l - Goeree- Overflakkee (gemiddeld) 1.9 mg/l Kanalen zonder Scheepvaart: - Voorne-Putten en Hoeksche Waard 2.8 mg/l - Goeree-Overflakkee 1.8 mg/l 1. Kan het College aangeven of deze informatie correct is? 2. Kan het College aangeven, wanneer dit het geval is, wat de redenen zijn voor deze verschillen? 3. Kan het College aangeven of deze verschillen ook voorkomen bij andere watertypen?	<i>Beantwoording volgt</i>

Onderwerp	Vraag	Antwoord
Plas van Heenvliet	<u>Driesprong/VVD:</u> Dit alles overziend komt de fractie van de VVD, naar aanleiding van het onderzoek van de GGD en het schrijven "Vergunning verleend voor de storting in de Plas van Heenvliet" d.d. 22-01-2021, met het de volgende vragen; 1. Voldoet de aannemer aan de meldplicht om voorafgaand aan elke toepassing dit via een landelijk meldpunt aan te melden zoals omschreven? 2. Heeft de aannemer ook een directe meldplicht richting het Waterschap? 3. Controleren de handhavers van het Waterschap steekproefsgewijs de werkzaamheden van de aannemer zoals omschreven en met welke regelmaat? 4. Neemt Aquon zoals omschreven minimaal acht keer per jaar watermonsters? 5. Worden de resultaten van deze bemonstering kenbaar gemaakt aan het Waterschap? 6. Zijn er situaties bekend dat er aangeboden partijen baggerspecie en/of grond niet aan de landelijke normen voldeden? 7. Wat is de procedure in dergelijke situaties?	1&2. Voorafgaand aan iedere toepassing van grond of bagger in de plas wordt een melding gedaan bij het waterschap. 3. De locatie Plas van Heenvliet wordt steekproefsgewijs aangekondigd en onaangekondigd gecontroleerd. Afhankelijk van de aanvoer en de aanbieder tot 10 maal per jaar. 4. 4 maal per jaar wordt door Aquon in opdracht van het waterschap de plas bemonsterd en 4 maal per jaar ook de aangrenzende sloot. De aannemerscombinatie laat daarnaast ook nog 4 maal per jaar de sloot bemonsteren. 5. Ja. 6. Ja in het verleden werden partijen geweigerd. De laatste jaren komt dat niet meer voor. 7. Dat is een bericht ; melding niet akkoord (ontoereikend) en dan mag de partij niet worden toegepast.
Wateroverlast parkeerplaats Rockanje	<u>Sommeling/BBB:</u> In Voorne aan Zee in het duingebied en op de parkeerplaatsen van de stranden 1e en 2e slag in Rockanje staan hele stukken onder water. 1) Is dit bekend bij WSHD? 2) Is dit een voortvloei van het op grote schaal dempen van grippen en watergangen(oa aan de duinzoom) of het verstopt zitten van doorgangen in en rondom dit gebied? 3) Komt hiervoor op korte termijn een oplossing voor mede gezien het toeristenseizoen weer aanstaande is.	Wij herkennen de geschetste situatie en zien ook vergelijkbare situaties in bijvoorbeeld de duinen bij Oostvoorne. De (extreem) hoge grondwaterstanden zijn hier debet aan. Door de vele regen sinds augustus is de grondwaterstand enorm opgelopen. Het is voor het waterschap niet mogelijk om hier maatregelen op te treffen. De duinen betreffen natuurlijke, niet regelbare peilgebieden waar we geen invloed op de grondwaterstand hebben. De gemeente Voorne aan Zee is beheerder van de parkeerplaatsen ter plaatse. Voor vragen over eventuele lokale maatregelen t.a.v. de parkeerplaatsen kan contact worden gezocht met de gemeente. Recent is een artikel verschenen over wateroverlast in duinen. Deze treft u aan in de bijlage.

waterschap
**Hollandse
Delta**

MEMO

Op 24 april heeft de Verenigde Vergadering de nieuwe verordening Rekenkamer waterschap Hollandse Delta 2024 vastgesteld. Naast het nieuwe wettelijk kader is daarmee ook de werkwijze en samenwerking tussen uw VV en de Rekenkamer op hoofdlijnen vastgelegd.

Met ingang van januari 2024 is het college van D&H verplicht jaarlijks verslag aan de VV uit te brengen over de voortgang in de opvolging van aanbevelingen van de Rekenkamer. In het procesontwerp *Samenwerking Rekenkamer en VV* is de volgende werkwijze beschreven voor het behandelen van dit jaarverslag:

ad. 3: bespreking opvolging aanbevelingen

De RKC heeft naar aanleiding van verschillende onderzoeken aan de VV kenbaar gemaakt dat het belangrijk is dat de VV zich niet laat over-informereren. Focus op kaderstelling op (strategische) hoofdlijnen en controle op zaken die er toe doen en het verschil maken in de doeltreffendheid en doelmatigheid van beleid en uitvoering. Ook roept de Rekenkamer de VV op werk te maken van het voortgangsgesprek met het college (en daarachter de organisatie) over de voortgang in de opvolging van aanbevelingen en het doorvoeren van afgesproken verbeteringen.

*Net als dat voor de inventarisatie van nieuwe onderwerpen van onderzoek bij ad.1 is voorgesteld, past het om hier een vast moment voor te stellen voor dat **voortgangsgesprek**. Het best passende moment in de jaarplanning is de cyclus waarin de jaarrekening en het jaarverslag wordt vastgesteld. Dat is immers het moment waarvan de VV op 15 februari 2023 via amendement heeft besloten dat het jaarverslag (lees: jaarstukken) wordt voorzien van een overzicht van de voortgang van opvolging van alle aanbevelingen (of "overzicht van alle voorstellen", zoals de Wet in artikel 97° stelt).*

Het college heeft ervoor gekozen u een *beeldvormende VV* aan te bieden op de VV-dag van 7 juni, waarbij dit jaarverslag naast de governance/deelname in HVC (in relatie tot windmolens) onderwerp van bespreking zal zijn.

Doel is VV-leden en steunfractieleden onder leiding van de kwartiermaker griffie in gesprek te laten gaan met elkaar en over deze voortgangsrapportage. Resultaat van dat gesprek kan dan input zijn voor de bespreking van dit deel van de verantwoording in de VV bij de behandeling van de jaarstukken 2023 van het waterschap. Deze is voorzien voor de VV van 19 juni.

Aan uw fractie wordt gevraagd kennis te nemen van de gerapporteerde voortgang en zich vooraf voor te bereiden op de bespreking van 7 juni 2024.

Tenslotte

Op 20 september heeft uw VV ermee ingestemd de (samenwerking van) VV en D&H en het bestuurlijk proces deze periode als leer- en ontwikkelomgeving aan te wijzen. Deze eerste editie van het bespreken van de voortgang in de afdoening staat mede daardoor in het teken van oefenen, leren en doorontwikkelen van de werkwijze en rolvastheid.

Daarbij zal het gesprek zich ook richten op de aanbevelingen die de Rekenkamer aan de VV zelf heeft gedaan. In het fractievoorzittersoverleg van 5 juni a.s. kan specifiek worden ingezoomd op de vraag hoe u vindt dat met de opvolging daarvan wilt omgaan.

Legenda van de kleuren:	Voorgedragen ter afdoening	Aanbeveling waaraan een actie van de Verenigde Vergadering is gekoppeld	Opvolging onder regie van het college van D&H gaande; eindresultaat nog in voorbereiding	Afgedaan VV+datum
Onderzoek	Datum D&H/VV	Aanbeveling o.b.v. onderzoeksrapport	Wijze afhandeling/ stand van zaken	Eigenaar
RKC Rapport Wegbeheer	D&H 9-3-2021 VV 21-4-2021	Het college zou op korte termijn duidelijk moeten maken hoe en op welke termijn zij de overdracht van de wegen, waarvoor de VV in 2018 een principebesluit nam, wil realiseren. Hiermee schept zij duidelijkheid naar de organisatie en de VV en kan er verder nagedacht worden over de invulling van het wegbeheer de voor de komende jaren.	Plan van aanpak heeft de VV (15-2-2023) gepasseerd. Middelen voor de verdere uitwerking zijn opgenomen in de meerjaren programmabegroting. <i>Het college beschouwt deze aanbeveling als afgedaan.</i>	D&H
RKC Rapport Wegbeheer	D&H 9-3-2021 VV 21-4-2021	Hierbij dient voor het kunnen behalen van lange termijn doelstellingen met betrekking tot veiligheid en bereikbaarheid van de waterschapswegen en het wegbeheer een heldere strategische aanpak te worden ontwikkeld voor onderhoud en vervangingsinvesteringen.	Wegenbeheerprogramma is inmiddels vastgesteld door de VV. <i>Het college beschouwt deze aanbeveling als afgedaan.</i>	D&H
RKC Rapport Wegbeheer	D&H 9-3-2021 VV 21-4-2021	Alle doelstellingen in het Wegenbeheerprogramma moeten gestructureerd in de P&C-rapportages worden opgenomen waarbij de aansluiting met Waterwerken duidelijk moet zijn.	De uitwerking van het Wegenbeheerprogramma vindt inmiddels plaats via P&C rapportages. Op dezelfde wijze als het waterbeheerprogramma. <i>Het college beschouwt deze aanbeveling als afgedaan.</i>	D&H
RKC Rapport Wegbeheer	D&H 9-3-2021 VV 21-4-2021	Definieer een aantal KPI's op basis waarvan de doelmatigheid van het wegbeheer kan worden weergegeven en informeer de VV hier periodiek over. Informeer de VV hierbij ook over de mate waarin strategische doelen van wegbeheer worden gerealiseerd.	KPI's zijn gedefinieerd. Zie ook de toelichting bij voorgaande 2 ^e bevinding. <i>Het college beschouwt deze aanbeveling als afgedaan.</i>	D&H
RKC Rapport Wegbeheer	D&H 9-3-2021 VV 21-4-2021	Maak een plan voor de doorontwikkeling van de wegbeheerorganisatie. Schep hierin op grond van voorgaande aanbevelingen duidelijkheid in de formatieve opzet van de organisatie van het wegbeheer zodat de verhouding vaste – externe medewerkers voor langere periode stabiel kan zijn.	Dit punt dateert nog uit een periode waarin WSHD kampte met een structurele personele onderbezetting. Personele tekorten zijn eerder al in beeld gebracht en daar zijn door de VV positieve besluiten op genomen waardoor er nu geen sprake meer is van personeelstekorten ten behoeve van de wegentaak. <i>Het college beschouwt deze aanbeveling als afgedaan.</i>	D&H
RKC Rapport Wegbeheer	D&H 9-3-2021 VV 21-4-2021	Evalueer periodiek het wegbeheer en maak op grond daarvan duidelijk of en zo ja welke verbeteringen mogelijk zijn.	Evaluatie op het wegenbeheerprogramma vindt jaarlijks plaats via waterwerken. Zie ook toelichting bij voorgaande 2 ^e bevinding. <i>Het college beschouwt deze aanbeveling als afgedaan.</i>	D&H

Onderzoek	Datum D&H/VV	Aanbeveling o.b.v. onderzoeksrapport	Wijze afhandeling/ stand van zaken	Eigenaar
RKC Rapport Klimaatambitie	D&H 3-5-2022 VV 21-9-2022	Maak de stand van zaken bij de realisatie van de klimaatdoelstellingen concreet.	In de Agenda Duurzaam is daar een stap ingezet en is ook de "Routekaart op weg naar klimaat neutrale waterschappen" opgenomen. In deze Agenda worden de doelen geconcretiseerd. In Waterwerken wordt hier (minimaal) eenmaal per jaar op gerapporteerd. <i>Het college beschouwt deze aanbeveling als afgedaan.</i>	D&H
RKC Rapport Klimaatambitie	D&H 3-5-2022 VV 21-9-2022	Bezie in hoeverre er ook zonder afhankelijkheid van een individuele derde partij andere mogelijkheden zijn om de doelstellingen in te vullen.	In de huidige tijd is samenwerking steeds belangrijker, juist ook om doelstellingen te halen. Door de keuze te maken om doelstellingen alleen te willen halen wordt het proces wellicht onrealistisch, maar wordt dit onbetaalbaar voor onze burgers. Het is maatschappelijk niet verdedigbaar om de samenwerking te gaan verminderen en meer alleen te doen. <i>Het college beschouwt deze aanbeveling als afgedaan.</i>	D&H
RKC Rapport Klimaatambitie	D&H 3-5-2022 VV 21-9-2022	Bepaal binnen Duurzaam en Circulair welke onderwerpen concreet gemaakt kunnen worden en geef daarbij de te bereiken resultaten aan.	Dit is geborgd in het Waterbeheerprogramma. <i>Het college beschouwt deze aanbeveling als afgedaan.</i>	D&H
RKC Rapport Aanbevelingen	D&H 25-10-2022 VV 15-2-2023	Met betrekking tot de rol die het College van D&H speelt bij het opvolging geven aan aanbevelingen van de RKC zou een systeem of een aanpak opgezet moeten worden waarbij de organisatie zelf ook monitort wat met aanbevelingen van de RKC, maar ook met andere verbeterpunten wordt gedaan.	De conclusies worden gedeeld en de organisatie heeft inmiddels een dergelijke aanpak ontwikkeld, waarbij naast de voortgang van de aanbevelingen van de accountant ook de aanbevelingen van de Rekenkamercommissie worden gemonitord via de Verbeteragenda. De aanbevelingen van de accountant werden al jaarlijks voorgelegd aan de auditcommissie. Wij stellen voor om diezelfde lijn te volgen voor de aanbevelingen van de Rekenkamercommissie en via dat overleg ook de VV te informeren, naast het jaarlijkse jaarverslag. <i>Het college beschouwt deze aanbeveling als afgedaan.</i>	D&H
RKC Rapport Meldingen	D&H 9-11-2021 VV 8-12-2021	Bepaal op welke wijze en met welke frequentie informatie over meldingen, in het kader van doelmatige dienstverlening, geleverd dient te worden en laat de VV-commissie die zich buigt over 'stuurinformatie' dat meenemen in haar opdracht.	Betreft een informatieve opmerking waaraan een actie voor de VV is gekoppeld. <i>Het college geeft de VV in overweging deze aanbeveling als afgedaan te beschouwen.</i>	VV

Onderzoek	Datum D&H/VV	Aanbeveling o.b.v. onderzoeksrapport	Wijze afhandeling/ stand van zaken	Eigenaar
RKC Rapport Meldingen	D&H 9-11-2021 VV 8-12-2021	Laat periodiek, bijvoorbeeld twee keer per jaar, klanttevredenheidsmetingen uitvoeren.	Klantonderzoek is ingericht en implementatie wordt binnenkort afgerond. Daarna start het definitief onderzoek op structurele basis.	D&H
RKC Rapport Meldingen	D&H 9-11-2021 VV 8-12-2021	Stel functionele eisen op voor het registratiesysteem en zorg dat de ontbrekende functionaliteiten worden aangevuld.	Dit is momenteel onder handen.	D&H
RKC Rapport Meldingen	D&H 9-11-2021 VV 8-12-2021	Bepaal welke kwaliteitsnormen gehanteerd moeten gaan worden voor sturing en beheersing van het meldingenproces en stel prestatie-indicatoren op.	Vanaf half 2024 wordt dit opgepakt op basis van alle analyses die nieuwe aanpak en systemen gaan opleveren. Nulmeting wordt begin 2024 opgesteld.	D&H
RKC Rapport Meldingen	D&H 9-11-2021 VV 8-12-2021	In lijn met bovenstaande aanbevelingen maken ook de kwaliteitsnormen onderdeel uit van de bij de punten 1 (RKC2021-8) en 2 (RKC2021-9) genoemde ontwikkelingen.	Meldingenapp geïmplementeerd en vanaf 1/1/2024 worden registraties geanalyseerd. CRM is aangeschaft en wordt vanaf januari ingericht, daarna geïmplementeerd en in gebruik genomen. Ondertussen is aanbesteding gestart naar een nieuw extern call centrum en worden de technische voorzieningen voor het call centrum ingericht.	D&H
RKC Rapport Meldingen	D&H 9-11-2021 VV 8-12-2021	Centraliseer het registratieproces van de meldingen zodat alle meldingen, ook die nu via andere kanalen dan het KCC binnenkomen, geregistreerd worden.	Fixi is inmiddels geïmplementeerd en vanaf 1/1 gaan we monitoren aantal meldingen en wijze van indienen en afhandelen. Dan start ook het klantonderzoek. Voor de zomer van 2024 willen we hierover graag rapporteren aan de VV.	D&H
RKC Rapport Meldingen	D&H 9-11-2021 VV 8-12-2021	Informeert de VV in de P&C producten op hoofdlijnen over het aantal meldingen en de wijze waarop deze zijn afgehandeld en de tevredenheid daarover van de melder.	Zie voorgaande reactie.	D&H
RKC Rapport Klimaatambitie	D&H 3-5-2022 VV 21-9-2022	Stel een plan van aanpak op voor de inbedding van de programma-activiteiten binnen de kerntaken en gebruik daarbij de noodzakelijke stuurgroep-activiteiten als startpunt.	De programma's Ruimtelijke Adaptatie en Duurzaamheid zijn in basis opgezet als tijdelijk programma om deze te borgen in de reguliere processen. Deze programma's komen in de periode 2024/2025 in een nadrukkelijke implementatiefase. Na deze fase wordt gekeken of er nog een vervolg nodig is op de betreffende programma's of dat nieuwe ontwikkelingen binnen de reguliere processen voldoende geborgd zijn.	D&H
RKC Rapport Klimaatambitie	D&H 3-5-2022 VV 21-9-2022	Maak de aan de klimaatdoelstellingen bestede middelen binnen de P&C-documenten in een totaaloverzicht zichtbaar.	Dit is onder handen.	D&H

Onderzoek	Datum D&H/VV	Aanbeveling o.b.v. onderzoeksrapport	Wijze afhandeling/ stand van zaken	Eigenaar
RKC Rapport Klimaatambitie	D&H 3-5-2022 VV 21-9-2022	Bepaal voor de periode tot 2030 welke prioriteiten in de klimaatdoelstellingen gewenst zijn en bepaal tevens de hoofdlijnen die voor sturing relevant zijn.	Betreft een informatieve opmerking waaraan een actie voor de VV is gekoppeld.	VV
RKC Rapport Klimaatambitie	D&H 3-5-2022 VV 21-9-2022	Geef in de aanpak van bestuurlijke informatie (VV-werkgroep KPI's) aan hoe de VV deze hoofdlijnen wenst te monitoren.	Betreft een informatieve opmerking waaraan een actie voor de VV is gekoppeld.	VV
RKC Rapport Klimaatambitie	D&H 3-5-2022 VV 21-9-2022	Leg als VV het accent op het sturen van deze hoofdlijnen en houdt deze wijze van sturen vast.	Betreft een informatieve opmerking waaraan een actie voor de VV is gekoppeld.	VV
RKC Rapport Aanbevelingen	D&H 25-10-2022 VV 15-2-2023	De RKC dient aan de hand van vervolgonderzoek strakker en eerder dan tot op heden het geval was de stand van zaken te monitoren. Met betrekking tot de aanbevelingen zelf is het zaak de aanbeveling zo SMART mogelijk te formuleren.	Betreft een informatieve opmerking waaraan een actie voor de RKC is gekoppeld.	RKC
RKC Rapport Aanbevelingen	D&H 25-10-2022 VV 15-2-2023	Ten aanzien van de rol van de VV kan als les worden getrokken dat de VV er zelf strakker op toeziet dat de door de VV overgenomen aanbevelingen ook daadwerkelijk worden opgevolgd. Wees nieuwsgierig naar de effecten ervan. Een concreet advies is om er een specifiek agendapunt van te maken tijdens een VV-vergadering en de aanbevelingen van zowel RKC als externe accountant te clusteren en de toezeggingen aan de VV hieraan toe te voegen (inzichtelijk te maken en te houden zolang het punt niet afgedaan is). Overweeg in de P&C cyclus en Waterwerken expliciet te rapporteren over de (mate van) uitvoering van de aanbevelingen. En voeg concrete stukken toe waaruit de VV kan vaststellen dat aan de aanbeveling en daarop getroffen maatregel is voldaan.	Betreft een informatieve opmerking waaraan een actie voor de VV is gekoppeld. <i>Het college signaleert dat de VV met het in opdracht van de VV ontwikkelde overzicht Moties, Aanbevelingen en Toezeggingen invulling geeft aan deze aanbeveling. Met het van kracht worden artikel 97^e van de Waterschapswet rapporteert het college jaarlijks, te beginnen in 2024 met dit verslag over 2023 over de opvolging van aanbevelingen. Jaarlijks bespreekt de VV dit jaarverslag beeldvormend, gevolgd door behandeling in de VV als bijlage bij de jaarrekening.</i> <i>Het college geeft de VV in overweging deze aanbeveling als afgedaan te beschouwen.</i>	VV

Onderzoek	Datum D&H/VV	Aanbeveling o.b.v. onderzoeksrapport	Wijze afhandeling/ stand van zaken	Eigenaar
RKC Rapport Aanbevelingen	D&H 25-10-2022 VV 15-2-2023	Beschikbare capaciteit om zaken te kunnen monitoren is een aspect dat frequent is genoemd vanuit de VV fracties. Bij gemeenteraden heeft de griffie veelal de taak om niet alleen de informatievoorziening goed te organiseren, maar ook inhoudelijke analyses te doen ten behoeve van de raad. Vanuit enkele fracties is een griffie-achtige rol ook voorgesteld als te nemen maatregel binnen het waterschap ter ondersteuning van de VV. Een soortgelijke aanbeveling is voorgekomen uit het bestuurlijk onderzoek van Andersson. Naast implementatie van een dergelijke functie is er noodzaak de verantwoordelijkheid voor de uitvoering van aanbevelingen te beleggen.	Betreft een informatieve opmerking waaraan een actie voor de VV is gekoppeld. <i>Met het overnemen van de conclusies en aanbevelingen in het rapport Versterking Bestuurlijk Proces op 3 oktober heeft de VV ook besloten tot aanstellen van een kwartiermaker griffie.</i> <i>Het college geeft de VV in overweging deze aanbeveling als afgedaan te beschouwen.</i>	VV
RKC Rapport Aanbevelingen	D&H 25-10-2022 VV 15-2-2023	Met betrekking tot de informatievoorziening kan worden overwogen een (nog in te richten) apart onderdeel binnen iBabs in te richten dat als centraal punt kan fungeren ten behoeve van de monitoring van de uitvoering van aanbevelingen.	Het inrichten van een monitoringssysteem in Ibabs is de door kwartiermaker Griffie nader uitgewerkt. Dit zal in 2024 in gebruik worden genomen.	D&H
RKC Rapport Aanbevelingen	D&H 25-10-2022 VV 15-2-2023	Het is goed jaarlijks te rapporteren wat met de aanbevelingen is gedaan. Het is hierbij zaak dat uitgevoerde aanbevelingen van de lijst verdwijnen wanneer deze zijn opgevolgd.	Op dit moment wordt de tweede actualisatie van de bevindingen op de verbeteragenda gedaan. Volgens de werkwijze van de verbeteragenda wordt twee keer per jaar een terugkoppeling gegeven aan DT en D&H. De VV wordt jaarlijks via het wettelijk voorgeschreven jaarverslag geïnformeerd, te beginnen in 2024	D&H
RKC Rapport Investerings	D&H 14-3-2023 VV 24-5-2023	Stuur bij de investeringsopgave op doelen, resultaten en risico's.	Betreft een informatieve opmerking waaraan een actie voor de VV is gekoppeld.	VV
RKC Rapport Investerings	D&H 14-3-2023 VV 24-5-2023	Stuur vooral op de strategische kaderstelling bij investeringen.	Betreft een informatieve opmerking waaraan een actie voor de VV is gekoppeld. <i>Het college heeft samen met de Denktank Investerings uit de VV een aanpak in voorbereiding.</i>	VV

Onderzoek	Datum D&H/VV	Aanbeveling o.b.v. onderzoeksrapport	Wijze afhandeling/ stand van zaken	Eigenaar
RKC Rapport Investerings	D&H 14-3-2023 VV 24-5-2023	Wijs de bestuurlijk meest relevante investeringsprojecten aan, waarover eens per jaar afzonderlijk schriftelijk wordt gerapporteerd aan de VV.	Betreft een informatieve opmerking waaraan een actie voor de VV is gekoppeld. <i>Het college heeft samen met de Denktank Investerings uit de VV een aanpak in voorbereiding die voor de VV cyclus van juni 2024 staat geagendeerd.</i>	VV
RKC Rapport Investerings	D&H 14-3-2023 VV 24-5-2023	Stel direct na de verkiezingen een bijzondere VV-commissie in over het bestuurlijke informatieproces over de investeringsopgave van het waterschap.	Betreft een informatieve opmerking waaraan een actie voor de VV is gekoppeld. <i>In juni 2023 is de Denktank Investerings uit de VV gevormd.</i>	VV
RKC Rapport Investerings	D&H 14-3-2023 VV 24-5-2023	Leg in P&C-documenten per bestuurlijk programma een navolgbare relatie tussen de financiële positie waterschap, kaders/doelen, resultaten en de investeringsopgave.	De punten die door de RKC zijn aangegeven zijn opgepakt.	D&H
RKC Rapport Investerings	D&H 14-3-2023 VV 24-5-2023	Ontwikkel een strategische investeringsagenda in samenspraak met de Directieraad.	De punten die door de RKC zijn aangegeven zijn opgepakt.	D&H
RKC Rapport Investerings	D&H 14-3-2023 VV 24-5-2023	Formuleer beleidsvragen voor de VV aan de hand van de strategische investeringsagenda.	De punten die door de RKC zijn aangegeven zijn opgepakt.	D&H
RKC Rapport Investerings	D&H 14-3-2023 VV 24-5-2023	Formeer z.s.m. een ambtelijke taskforce die de bijzondere VV-commissie ondersteunt.	De punten die door de RKC zijn aangegeven zijn opgepakt. De bestuurlijk denktank is inmiddels gevormd en namens de VV nemen drie leden deel. Namens de ambtelijke organisatie nemen een directielid, de hoofden van RA, PU en FN en bestuursadviseur deel. Ambtelijke taskforce gestart in zomer 2023. Bestuurlijke denktank gestart op 25 oktober 2023, 5x bij elkaar gekomen.	D&H
Legenda:	Voorgedragen ter afdoening	Aanbeveling waaraan een actie van de Verenigde Vergadering is gekoppeld	Opvolging onder regie van het college van D&H gaande; eindresultaat nog in voorbereiding	Afgedaan VV+datum